

ZULMÜN TEK ŞAHİDİYİZ BİZ

PRESS

PRESS

Gazetecilerin Gazze Şeridi
ve Batı Şeria'daki Tanıklıkları

AL JAZEERA
MEDIA INSTITUTE

ZULMÜN TEK ŞAHİDİYİZ BİZ

**Gazetecilerin Gazze Şeridi
ve Batı Şeria'daki Tanıklıkları**

Bu eser ilk defa 2024 yılında Arapça olarak şu isimle
yayımlanmıştır

(وحدنا غطينا الحرب: شهادات صحفية من قطاع غزة والضفة الغربية)

Türkçe Baskı Editörü:
Betül Ablak, M. Tarık Ablak

Kitap Tasarımı:
Ahmad Fattah

Telif Hakkı © 2025
Al Jazeera Media Institute

İçindekiler

Önsöz	8
TAKDİM	13
Yaşamla Ölüm Arasında	16
Boşluğa Bakmak	32
Hayattan Çalınan Bir Yıl	50
Cehennem Gibi Bir Yıl: Gazze'den Haber Yapmak	62
Gazze'de Ölümün Görüntüleri	74
O Koku... O Ses	92
Yok Oluş Zamanlarında Yazmanın Anlamı	104
“İki Güne Geri Döneriz!”	120
Ölümden Dönmek	132
Foto Muhabiri: Filistin’de Sarsılmaz Bir Göz	150
Gazze’de Gazetecilik: Önce İnsanlık	170
Gazeteciliğimiz Onları Delirten Şeydir	182

Filistin'de 7 Ekim Sonrası Habercilik	192
Soykırım Zamanına Tanıklık Etmenin Yüğü	214
Soykırım Savaşına Karşı Kültürel Direniş	226
İnsanlığa Yönelik Bir Saldırı:	
Filistin’de Bir Gazetecinin Tanıklığı	242

Önsöz

Gazze’deki muhabirimiz ve meslektaşımız Hişam Zakût’tan şahit olduğu olaylardan biraz daha bahsetmesini istediğimizde, verdiği yanıt yürek burkucuydu:

“Vallahi, bizi sabırlı ve dayanıklı kılan tek şey Allah’a olan inancımız. Aksi halde her şey boş. Bu tanıklık, gözyaşlarıyla ve yaşananların bir kısmını unutmaya çabasıyla yazıldı. Keşke benden bir paragraf daha yazmamı istemeseydiniz.”

Bu sözler, bu denli ağır tecrübeleri anlatmanın içindeki derin acıyı apaçık ortaya koyuyor. Bu projeye başlarken, yani bu yıkıcı savaş bizzat yaşamış Filistinli gazetecilerin tanıklıklarını kayıt altına almaya karar verdiğimizde, aslında hâlâ süren bir felaketin tam ortasına girdiğimizi biliyorduk. En başından itibaren, düzgün ve edebi metinler aramadık.

Çünkü toplu katliamlar, açlık, kuşatma ve ölümün her yerde hazır bulunduğu bir ortamda yaşayan insanların, yırtık çadırlarda saklanıp ailelerini kaybetmiş olanların, dilsel incelikler taşıyan cümleler kurmasını bekleyemezdik.

Bizi bu tanıklıkları toplamaya iten en güçlü neden, İsrail’in durmak bilmeyen saldırılarının daha fazla gazetecinin hayatına mal olacağı korkusuydu. Ayrıca zaman geçtikçe hafızaların silinmesinden ve bu savaşın gerçeklerinin yavaş yavaş unutulmasından da endişe duyuyorduk. Bu tanıklıklar gelip geçici metinler değildir. Bunlar, geleceğe bırakılmış birer tarihî kayıttır. Bu akıl dışı savaşın, yalnızca 7 Ekim 2023

tarihinde başlamış gibi sunulmasını önlemeyi amaçlayan belgeler niteliğindedir.

Meslektaşlarımızın yaşadığı acının boyutunu ne kadar anlamaya çalışsak da bu kitapta yer alan tanıklıklar insanî dayanıklılık sınırlarını aşmaktadır. Bu anlatılar, hukukçuların yıllar içinde oluşturduğu “soykırım” tanımını bile zorlayan içeriklere sahiptir.

Gazetecilik tarihinde, daha önce hiçbir dönemde tüm bir meslek grubunun bu denli sistematik biçimde hedef alındığı ve böylesine vahşice ezildiği bir dönem belgelenmemiştir. Emel Habib’in, morg morg dolaşarak kaybolan eşini araması, onun ölümüne razı olmuşken iki gün sonra mucizevi dönüşüne tanık olması, Muhammed es-Sevvâf’ın, ailesinin tamamı katledildikten sonra hayata geri dönmesi, Lemâ Hâtır’ın, Damon Hapishanesi’nin karanlığıyla yüzleşmesi, Enes eş-Şerîf’in, babasını toprağa verdikten sonra yeniden görevinin başına dönmesi ve Muâz Amârîne’nin, kafasının içinde tehlikeli bir noktada saplanıp kalmış bir mermiyle yaşamaya devam etmesi... Bunlar bu kitapta yer alan birçok hikâyeden yalnızca bazılarıdır.

Her tanıklık elimize ulaştığında, artık en sarsıcı ifadeyi dinlediğimizi düşünüyorduk. Ancak bir sonrakinde daha da büyük bir dehşet, daha da şok edici ayrıntılarla karşılaşılıyordu. Bu tanıklıkları okumak, her bir kelimeyi, her bir anlatıyı kaydetmemiz yönünde güçlü bir istek uyandırıyor. Öyle ki kayıt altına alınan her anlatı, aslında bir sona işaret edebilir. Zira her bir gazeteci, İsrail’in savaş makinesinin bir sonraki hedefi hâline gelebilir. Bu ifadeler yalnızca hayatta kalma öyküleri değildir. Bunlar, sürekli ölüm tehdidiyle yaşayan

insanların tanıklıklarıdır. Bu uzayıp giden savaşın her günü, onları uçuruma biraz daha yaklaştırmaktadır.

Ancak tüm bu acıların, dökülen kanın ve ortak ıstırabın içinde, teslim olmaya dair en küçük bir meyil bile yoktur. Bu tanıklıklar direncin öykülerini barındırır. Savaşın ortasında evlenen gençlere neşe sunmaya çalışan kuaför Necva'nın hikâyesi, tüm yokluklara rağmen çocuklarını eğitmeye uğraşan anneler, bayramlarda ve özel günlerde zorluklara rağmen belgelenen sevinç anları... Hepsi, karanlığın ortasında parlayan kararlı bir direnişi temsil eder.

Bu ham, filtresiz anlatı, canlı yayınların sınırlarını ve klasik haber dilinin kalıplarını aşıyor. Filistinli gazetecileri ya “yanlışlıkla vurulan sivil” ya da “kahraman” olarak etiketleme eğilimine direnen bir duruş sergiliyor. Onları, yalnız ve silahsız biçimde gerçeğin peşine düşen, İsrail işgalinin sistematik ihlallerini açığa çıkaran ve mağdurların sesini dünyaya duyurmaya çalışan cesur hakikat arayıcıları olarak gösteriyor.

Bu kitapta tanıklıklarını paylaştan 16 gazeteci, İsrail'in Gazze'yi uluslararası medyaya tamamen kapattığı bu dönemde savaşı cesurca takip eden Filistinli basın mensuplarını temsil ediyor. Küresel medya kuruluşları tarafından yüzüstü bırakılmış bu gazeteciler, pek çok okur için yeni olacak detayları aktarıyor.

Adil bir dünyada, bu kitabın bu suçların faillerini yargılamak için tartışmasız bir delil olarak sunulması gerekirdi. Fakat gücün adaletin önüne geçtiği bir dünyada, bu tanıklıklar soykırımı tanıklık eden Filistinli gazetecilerin ortak hafızasına dönüşüyor.

Bu anlatılar sadece tanıklık değildir. Bunlar, baskıya, silinmeye ve ölüme karşı birer başkaldırıdır. İlyâs Hûrî'nin zarifçe ifade ettiği gibi: "Yazmadığımız şeyler ölür."

Taha Kılınç

1980 Anamur (Mersin) doğumlu. Kartal Anadolu İmam-Hatip Lisesi ve İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'ni bitirdi. 2016-2011 arasında Sabah gazetesinde çalıştı. Ortadoğu ve İslâm dünyası, Kılınç'ın hem çalışma sahası, hem de kendisini en huzurlu hissettiği coğrafya. Yayımlanmış 16 kitabı olan Taha Kılınç evli, 3 çocuk babası.

TAKDİM

Direnış, umut ve kayıt

Taha Kılınç

Yazmak, şahitlik yapmaktır. İnsan yazarak hem kendi kendinin şahidi olur hem dönemine ve hadiselerle şahitlik eder hem de şahitliğini bütün insanlık adına yapar. Tarih kendi mecrasında akışını sürdürürken, insan -adeta coşkun bir selin önüne katıp götördüklerinden bir şeyler kapmaya çalışmanın canhıraş gayretiyle- unutmamak ve unutturmamak için yazar. Hatta bazen, bizzat kendisi unutulmamak için...

Gazze’de, masum bir halkın dünyanın gözleri önünde uğradığı soykırımın en canlı tanıkları olan gazeteciler, bir yandan ağır imtihanlarla karşı karşıya kaldılar, bir yandan da yaşananları dünyaya duyurmanın yükünü omuzladılar. Yaptıkları şeyin kıymeti ve önemi, zaman geçtikçe çok daha iyi anlaşılacak.

Okuyacağınız sarsıcı tanıklıklarda, şimdiye kadar medyada “haber” olarak gördüğünüz nice hadisenin iç yüzünü ve o an yaşananları, en canlı biçimiyle okuyacaksınız. Belki zaman zaman gözlerinizi kapatıp o sahneleri hayal etmeye çalışacaksınız, belki gözleriniz dolacak ve okumaya ara

vermek zorunda kalacaksınız, belki de soykırımın faillerine kızgınlığınız sebebiyle okurken yumruklarınızı sıkacaksınız, gayriihtiyari.

Fakat bu metinler, sadece okuru etki altına almak veya duygusal açıdan doldurmak için kaleme alınmadı. Hepsinden de öte, her bir anlatımdan çıkarılacak temel derslerin düğümlendiği nokta, belki en duru biçimde Emel Habib'in şu cümlelerinde ifadesini buluyor: "Gazetecilik, özü itibarıyla, bir direniş biçimi değil midir zaten? Gerçeğin susturulmasına karşı bir başkaldırı, tarif edilemeyecek korkunçluklar karşısında bile tanıklık etmeye devam etme kararlılığı..." Evet, tam da bu. Okuyacağınız her metin, teker teker, birer direniş ve var oluş destanı.

Tanıklıkların işaret ettiği bir diğer nokta, umut. Onu da, yine Emel Habib'in sevgili kızları öğretsin bize: "Küçük kızlarım Meryem ve Maha beni çağırıyorlar, hemen yanlarına gelmemi istiyorlar. Ne yapıyorlardı, biliyor musunuz? Odalarının enkazından topladıkları parçalarla, oyuncak şehirlerine bir duvar inşa ediyorlardı. Ölümün dişlerinden hayatı çekip almak istercesine..."

Çekilen bütün acılara, yaşanan soykırım ve yok oluşa, şahit olunan trajik öykülere rağmen, direnişi ve umudu korumak, enkazın içinden istikbale bakabilmek ve bir üçüncü nokta daha: Gelecekte bir gün, suçlulardan hesap sorulabilmesi için, her şeyi kayıt altına alıp belgelemek ve hafıza kaybını önlemek. Tıpkı Enes eş-Şerîf'in şu cümlelerinde net biçimde

altını çizdiği gibi: “Kimileri “Hiçbir şey değişmemişken, yıkım devam ediyorken bu işi hâlâ neden sürdürüyorsun?” diye soruyor. Cevabım basit: “Belki bir tek görüntü, bir hikâye, yakaladığımız bir an, bir gün bu savaşı bitirecek kıvılcımı yakar.” Ama şu an yakmasa bile, biz tanıklık etmeye devam edeceğiz. Gerçeği belgelemeyi sürdüreceğiz. Ve bu savaş suçlularının faillerinden hesap sorulmasını talep etmeye hiç durmadan devam edeceğiz.”

Türkiye’den Gazze’ye bakanların en çok sorduğu soru şudur: “Filistinliler, tüm bu yaşananlara rağmen, direniş azimlerini ve geleceğe dair umutlarını korumayı nasıl başarabiliyor?”

Elinizde tuttuğunuz kitap, farklı boyutlarıyla işte bu sorunun cevabı olarak okunmalı. Ve aynı zamanda, aktardığı şahitlikler üzerinden, şerefli bir hayatın nasıl yaşanacağına dair dört dörtlük bir yol haritası olarak...

Yaşamla Ölüm Arasında

■ Hişam Zakût

Hişam Zakût

Filistinli gazeteci ve Al Jazeera'nin Gazze muhabiri Hişam Zakût, işgal altındaki İsdûd köyünden zorla göç ettirilen bir ailenin çocuğu olarak Nusayrat Mülteci Kampı'nda doğdu. Psikoloji alanında doktora yaptı. Mayıs 2024'te Birzeit Üniversitesi, devam eden Gazze Savaşı'nı cesurca takip eden haberleri nedeniyle kendisine "Şirîn Ebû Âkile Medya Ödülü"nü verdi.

Yaşamla Ölüm Arasında

Hişam Zakût

Gözümün önünden gitmeyen bir görüntü var. Üst üste yığılmış taşlar, karanlık bir göğün kapanan çenesi gibi toprağın avını yutuyor. Enkaz altından yükselen çığlıklar, kırılmış uzuvlar, kum ve toz içinde boğulan bedenler, karanlıkta hayatta kalanların soluğu, bir ayak, bir boyun arayışı... Ve umutsuzca dokunmak, bir hayata ulaşmak ya da artık ölümün kesinliğini kabul etmek...

Koşuyorum. Elimde kameram, yanımda kaderim. Ölüm sahnesinin çevresinde dönüyorum. Olan bitenin izini sürüyorum. Bir sonraki füzeye, bir sonraki patlamaya karşı, zamana karşı yarışıyorum. Parçalanacak bedenlere, dağılacak et ve kemiklere doğru koşuyorum.

Sanki dayanabiliyormuşum gibi davranıyorum. Ama acıya gerçekten kayıtsız kalabilir miyim? Ateşin, bombardımanın ve tarifsiz kayıpların ortasında, kardeşlerimi, arkadaşlarımı, komşularımı kıvrandırken görmezden gelebilir miyim?

27 Mayıs 2023'te silah sesleri durmaksızın devam etti. Refah'taki evimizin yakınında yaşanan bombardıman, şimdiye kadar deneyimlediğimiz hiçbir şeye benzemiyordu. Güneş battıktan hemen sonra, hiçbir uyarı yapılmaksızın, Refah'ın doğu mahallelerinde konuşlanmış işgal güçleri, batı yakasındaki — özellikle Tel es-Sultan'a giden ana caddeye yakın bölgemize — yoğun bir topçu ateşi başlattı.

Hava karardıkça bombardıman şiddetlendi. Çevremizi tamamen sardılar. Dördüncü kattaki dairemizden İsrail tanklarını sadece birkaç metre ötemizde görebiliyorduk. İçimize korku düştü. Eşyalarımızı toparlayıp alt kata indik. Çünkü dışarı çıkmak kesin ölüm demekti.

Ama o ölüm korkusunun ortasında bile içimizdeki gazeteci sesi yükseldi. Olan biteni kaydetmeye başladık. Bu bir içgüdüydü, tanıklık etme refleksi idi. Bu görüntüler, bu videolar belki de son kayıtlarımız olacaktı. Belki de burada yaşadığımızın, var olduğumuzun tek kanıtı olacaktı.

Sevdiğimiz, bedenimizin bir parçası gibi olan gazetecilik ekipmanlarımız artık elimizde değildi. Kameralarımız, lenslerimiz, hepsi o karmaşanın içinde ulaşılamaz hâle gelmişti.

Eskiden yedek olarak kullandığımız telefon artık bizim can damarımızdı. O tek cihazla kayıt yapıyor, haberleri çekiyor ve dış dünyaya ulaştırmaya çalışıyorduk.

Bu savaş farklıydı. Ne güvenli bir yer vardı ne de istikrar. Ekipmanlarımızın çoğunu Gazze kentindeki merkezimize bırakmıştık. Kısa sürede geri döneceğimizi sanıyorduk.

Ama savaş uzadıkça uzadı. Habercilik sorumluluğu hiç durmadı. Üstelik artık sadece kameraları değil, kameramanları da doğrudan hedef alıyorlardı. Kullandığımız araçları tek tek kaybediyorduk. Kaybettiğimiz şey sadece ekipman değildi. Yanımızda omuz omuza çalışan, acıyı görüntüleyen, hayatını riske atarak gerçeği kaydeden cesur kameramanlardı. Bilinçli ve doğrudan hedef alınan onlar oldu.

Al Jazeera Arapça'nın kameramanı Sâmir Ebû Dakka¹, bu savaşı hayatını kaybeden gazetecilerden biriydi. İsrail işgal güçleri tarafından doğrudan hedef alındı ve öldürüldü. Ambulansların ona ulaşmasına da izin verilmedi. O, sistematik şekilde öldürülen pek çok gazeteciden sadece biriydi.

Al Jazeera'nin kameramanları ve tüm Gazze'li gazeteciler tekrar tekrar hedef alınırken, ekipmanları bombardımanlarla yok edilirken, görevlerinin ağırlığıyla ezilirken, İsrail işgal güçleri Gazze Şeridi'ne yeni ekipman girişini de yasakladı. Bu çaresizlik içinde cep telefonu bizim için bir kurtuluşa dönüştü. Artan şiddetle başa çıkmanın tek yolu oydu.

Başlangıçta, profesyonel kameralarla ve “mesleki zarafetle” çalışmaya alışmış gazeteciler için bir telefonla haber yapmak yetersiz görünüyordu. Ama nasıl ki kayba, açlığa ve temel yaşam ihtiyaçlarının yokluğuna alıştıysak, bu yeni gerçeğe de alıştık.

Cep telefonu, artık gazeteci ve kameraman için vazgeçilmez bir araca dönüştü. Olayları takip edebiliyor, gelişmeleri paylaşılabiliyor ve dünya ile bağlantı kurabiliyorduk. Ne bilgisayarımız vardı ne de ofisimiz. Telefon her şeyimiz olmuştu. Geleneksel bir kamera taşımak artık hayatı tehdit eden büyük bir riskti. Çünkü düşmanın korktuğu şey, bizim çektiğimiz görüntülerdi.

¹ Sâmir Ebû Dakka, 45 yaşında bir Filistinli gazeteciydi. Al Jazeera Arapça servisinde kameraman ve editör olarak görev yapıyordu. 15 Aralık 2023'te Han Yunus'ta bir İsrail insansız hava aracı saldırısında hayatını kaybetti. Ebû Dakka, Gazze'deki Ferhâne Okulu'na yönelik İsrail saldırısını takip ederken, Al Jazeera Gazze büro şefi Vail Dahdûh ile birlikte yaralandı. Yaralanmasının ardından altı saat boyunca okulun içinde mahsur kaldı. İsrail güçleri, durmaksızın devam eden bombardımanla sağlık ekiplerinin kendisine ulaşmasını engelledi.

Geleneksel kamera ortadan kayboldu. Yerini bu küçük cihaza bıraktı. O küçük cihazla olup biteni belgeledik, gelişmeleri takip ettik ve gerçeği dünyaya ulaştırdık. İşgal güçleri canlı yayın araçlarımızı hedef alıp yok ederken, bu küçük cihaz görevine devam etti. İmkânsız bir misyonu omuzladı.

Bu cihaz artık sadece bir araç değildi. Hayata açılan penceremizdi. Bombalanamayan tanığımızdı. Gerçeğin sesinin susturulamayacağını garanti altına alan son şeydi.

Fakat işgal güçleri bir noktada hâlâ çalışmaya devam ettiğimizi fark etti. İnterneti kestiler. Ama cep telefonu yine devreye girdi. Elektronik SIM kartlar sayesinde bağlantıyı yeniden kurduk. Bu son izolasyon girişimini de aştık ve Gazze'nin çektiği acıları dünya ekranlarından silme çabasını boşa çıkardık.

Ölüme Daha Yakın

Gazze'de savaşı takip etmek her zaman “ölümle dans etmek” gibi olmuştur. Gazeteciler ya yalan yere suçlanır ya da doğrudan hedef alınır. Kaybettikleri her şey için yeni bir yol, yeni bir çözüm üretmeye zorlanırlar. Yeni ekipman, yeni korunma yolları, yaşam için gereken en temel şeylere ulaşma çabası... Bütün bu arayışlar, İsrail işgalinin gazetecileri hedef almasına yönelik gerekçelerini ortadan kaldırmak içindir. Ama çoğu zaman onların zaten bir gerekçeye ihtiyacı yoktur. Bu bir yıllık savaş boyunca evlerimizin yerini çadırlar aldı. Ne ofis kaldı ne kurum ne de güvenli bir mekân. Çadırlarımızı yanımızda taşıdık. Hava saldırılarından ve tahliye bölgelerinden kaçarken çadırlarımızı hayvan arabalarına, kamyonlara ya da sırtımıza yükleyerek yol aldık.

Çadırlarımızı deniz kenarlarına kurduk. Elektriğin, suyun ve yakıtın olmadığı, en temel ihtiyaçların dahi bulunmadığı bölgelere. Gelen az miktarda yakıt, sadece uluslararası kuruluşlara ayrılıyordu. Biz ise ilkel koşullarda yaşamayı kabullenmek zorunda kaldık.

Hastaneler ya da onların çevresi, geçici merkezlerimiz hâline geldi. Kapılarına çadırlarımızı kurduk. En temel hizmetlere erişebilmek umuduyla oradaydık. Çünkü Gazze’de elektriği olan tek yer hastanelerdi. Onlar da ancak uluslararası yardımlarla çalıştırılan jeneratörler sayesinde ayakta kalıyordu. Bu da suya ve internete ulaşabilmek demekti. Bu sayede görevimize devam edebildik.

Hayatta Kalma Mücadelesinden Sonra

Yayına devam edebilmek için geçici çalışma alanları kurduğumuzda, bizi yeni zorluklar bekliyordu. İşgal, yalnızca bombalarla ya da kurşunlarla değil, Gazzelilere en temel ihtiyaçları dahi ulaştırmayarak da sürdürüldü. Bu, halkı yıpratmayı ve direncini kırmayı hedefleyen sistematik bir yıpratma savaşıydı.

İşgal güçleri, en temel ihtiyaçlara erişimimizi engelledi. Örneğin unun girişini yasakladı, ardından uluslararası baskılarla sınırlı bir izin verdi. Ancak bu baskılar kısa sürede etkisini yitiriyordu. Açlık, bize karşı silah olarak kullanıldı.²

Ölümün ve yıkımın büyüklüğünü tarif etmeye kelimeler

² Uluslararası kuruluşların yayımladığı birçok rapor, İsrail hükümetinin Gazze Şeridi’nde sivilleri aç bırakmayı bir savaş yöntemi olarak kullandığını doğrulamıştır. Bu taktik, uluslararası hukuka göre savaş suçu teşkil etmektedir.

yetmiyor. İşgal, acımasızlığını büyük bir ustalıkla (!) sergiledi. Ölümün her yolunu açtı, ama yaşama giden bütün yolları kapattı. Savaşta yaralanan ve hastalıkla boğuşan halka ilaç bile verilmedi. Basit bir ağı kesici bile değerli bir mala dönüştü.

Bu kez temel ilaçlara alternatif bulmak da imkânsızdı. Eczaneler, yırtık kumaşlardan yapılmış çadırlarda çalışıyordu. Han Yunus'un merkezindeki tek çalışan hastane, yıkıntıların ortasında faaliyetini sürdürüyordu. O hastane, hem sağlık hizmetinin hem de süregiden savaşın sessiz bir tanığıydı. Sağlık çalışanları gece gündüz durmadan çalıştı. Bu modern çağ felaketinde hayat kurtarmak için ellerinden geleni yaptılar.

Her şeyden mahrum kaldık. Temizlikten bile. Ne şampuan vardı ne sabun, ne diş macunu ne de deterjan. Hastalıklar yayılırken, bizim yaptığımız gazetecilik daha da riskli hâle geldi. Bombardıman altındaki güvensiz koşullarda çalışmanın yanı sıra, artık salgınlar da bizimle birlikteydi. Çadırdan çadıra geçerken, yerinden edilmiş insanların çadırları da her birkaç günde bir bombalanıyordu.

Gazze'de Bir Kış

Gazze halkı, yaşam koşullarının tamamen çöktüğü bir dönemin içinden geçiyor. Giyim eşyalarının ithalatına getirilen mutlak yasak, bu çöküşü daha da derinleştirdi. Üzerimdeki kıyafetlerin artık lime lime olduğunu gizlemeyeceğim. Kaçarken giydiğim ayakkabılar parçalanmak üzere. Bu kadar uzun süre yerinden edilmiş bir şekilde kalacağımızı hiç düşünmemiştik. Elbette dünyanın böyle suskun bir şekilde bu soykırıma tanıklık edeceğini de beklememiştik. Bu, modern

tarihte eşi benzeri olmayan bir vahşet. İnsanlık vicdanının ölümüne tanıklık ediyoruz.

Yaz yerini kışa bıraktı. Kendimizi ve ailemizi bir nebze olsun sıcak tutacak kıyafet bulabilmek için yalnızca akraba ve dostlarımızın desteğine sığınabildik. Savaşın üzerinden bir yıl geçmiş olmasına rağmen hâlâ Gazze Şeridi'ne tek bir parça kıyafet ya da ayakkabı bile girmedir. Sürekli kan kaybeden, tükenmiş bedenlerimizi örtmek için elimizde hiçbir şey yok.

Sadece yaşamak, sadece var olmak bile İsrail işgalini ve onun liderlerini rahatsız ediyor sanki. Bombalardan sağ çıkanlar, bu kez hastalıkla, açlıkla ya da umutsuzlukla öldürölmek isteniyor.

Tüm bu ayrıntılar ve burada yer veremediğim sayısız başka tanıklık, belgelenmeli. On yıllardır savaşın dehşetini yaşayan bir halkın uğradığı bu büyük suçlar karşısında sessiz kalınmamalı. Bugün ise farklı bir savaş biçimi, özgürlük ve kurtuluşa dair geriye kalan son umudu da söndürmeye çalışıyorlar.

Hayatta kalma mücadelesinin yanı sıra, içimde de sessiz bir savaş verdim. Detaylarında boğulmamaya çalıştım. Bu anlamsız savaşın sona ereceğine dair bir umuda tutundum. Aklımın bir gün susacağına, kalbimin huzur bulacağına dair dualar ettim. Bu, müttefiksiz bir savaştı. Çünkü dostlarım, meslektaşlarım, akrabalarım, komşularım, hepsi gitmişti. Birlikte yaşadığım, savaşın acı günlerine birlikte dayandığım insanlar artık yoktu.

6 Ocak 2024'te, Deyrû'l-Belah'ta savaş haberlerini takip edişimizin yüzüncü gününden sonra, ekibimle birlikte güneye, Refah'a geçmeye karar verdik. Pek çok meslektaş, orada bir çadır içinde geçici bir haber merkezi kurmuştu. Onlar arasında Vâil Dahdûh'un en büyük oğlu Hamza Vâil Dahdûh³ da vardı. Hamza, Al Jazeera'de çalışan bir gazeteciydi. Onu çocukluğundan beri tanıyordum. Zamanla meslektaş, dost, küçük bir kardeş olmuştu.

Refah'taki ilk gecemiz sıcak kucaklaşmalar, içten sohbetler ve paylaşılan hatıralarla doluydu. Hamza bir an olsun yanımdan ayrılmadı. Akşam olunca, beni gazetecilerin çadırına götürdü. Refah'tan birkaç gazeteci orada toplanmıştı.

Orada Hamza'nın arkadaşı Mustafa Süreyyâ ile sohbet ettik. Savaşı, geleceği konuştuk ve birkaç gün içinde yeniden buluşma planları yaptık.

Ertesi sabah Hamza kahvaltıyı birlikte yapmamız konusunda ısrar etti. Ardından, Refah'taki ilk canlı yayını sırasında bir fotoğrafını çekmemi istedi. O kareyi Instagram hesabında paylaştı. Savaşla ilgili en dikkat çeken hesaplardan biriydi. Sonra Mustafa ile birlikte Refah'ın kuzeyinde bir haberi takip etmek üzere ayrıldılar.

O an fark etmemiştim ama Hamza benimle vedalaşıyordu. O son anlarını benimle kayda geçiriyordu. Bir süre sonra bir meslektaşım arayıp Hamza'nın bir İsrail hava saldırısında yaralandığını söyledi. Hemen hastaneye koştum. Vardığımda

³ Hamza El Dahduh, 27 yaşında, El Cezire için çalışan Filistinli bir gazeteci ve kameraman, 7 Ocak 2024'te gerçekleştirilen bir İsrail insansız hava aracı saldırısında serbest video gazetecisi Mustafa Süreyyâ ile birlikte hayatını kaybetti.

onu yerde yatarken buldum. Artık hayatta değildi. Yeni bir şehit daha verilmişti.

Vâil'e Bunu Nasıl Söylerim?

Vâil'e bunu nasıl söyleyebilirdim? Eşi, çocukları ve torununu sadece birkaç hafta önce kaybetmiş bir adama, şimdi de en büyük oğlu Hamza'nın artık hayatta olmadığını nasıl anlatabilirdim? Bu sözleri sarf edecek gücü kendimde bulamadım. Vâil geldiğinde, her zamanki gibi dimdik durdu. Haberi aynı imanla, aynı sabır ve direniş terbiyesiyle karşıladı. Onun hep bize örnek olduğu o metanetle...

Ama kayıplar Hamza ile sınırlı değildi. Gidenlerin listesi uzun ve her bir isim, kalbimde özel bir yer taşıyor. Her ambulans gelişinde içimi bir korku kaplıyordu. Şehitlerin ve yaralıların yüzlerinde, bir akraba, bir arkadaş tanıdık bir sima göreceğimden korkuyordum.

Bu korku, Refah'taki halamın evine düzenlenen saldırıyla gerçeğe dönüştü. Yaralılar, çadırımızı kurduğumuz Kuveyt Hastanesi'ne getirilmeye başlandı. Kurbanlar arasında çocuklar, kadınlar ve parçalanmış cesetler vardı. Önce bir şehidi tanıdım, sonra bir çocuğu, sonra bir başkasını. Yüzler tanıdıktı. Hepsi bendendi. Aralarında kuzenim Abdulfettah ve tüm ailesi de vardı. İşgal güçleri, "güvenli" olduğu iddia edilen bir eve sığınan yerinden edilmiş insanları katlederek onları dünyadan sildi.

Birkaç hafta sonra işgal, Gazze kentindeki dedemin evini bombaladı. Ev yerle bir oldu. İçerideki herkes hayatını kaybetti: Amcamın eşi, çocukları, torunları ve torunlarının

çocukları. Bazılarının naaşları çıkarılabildi, bazıları ise hâlâ kayıp. Bu kez cenazelerine bile gidememiştim. Onlara son bir veda edemedim. Çünkü işgal, küçücük Gazze Şeridi'ni ikiye bölmüş, orta ve güney bölgelerden Gazze kentine geçişi imkânsız hâle getirmişti.

Bu Satırları Yazarken Bile

Bu satırları yazarken bile, bu hikâyenin ağırlığından kaçmaya çalışıyorum. Ama yine de Sâmir Ebû Dakka'nın hatırasına çekiliyorum. Onun adını her andığımda gözlerim doluyor. Hakkında bu satırları yazmak çok daha zor. Ona bir keresinde—sanki bilinçaltımda kaderini sezmişim gibi—şehitleri henüz onlar şehit olmadan tanıyabildiğimi söylemiştim. Yüzlerinde, yaşama biçimlerinde, onlarla her konuştuğumda içimi kaplayan garip bir histen anlardım. Meğer o an, bir şehitle konuşuyormuşum.

O çaresizlik boğucuydu. Sâmir gözümüzün önünde, altı saatten fazla kan kaybetti ve biz onu kurtaramadık. Ambulans çağıramadık çünkü İsrail hava saldırıları etrafımızı kuşatmıştı. Bir insanın gözlerinin önünde can veren arkadaşını kurtaramaması, bundan daha büyük bir acizlik olabilir mi?

Bu kaybın derinliğini anlatabilecek hangi kelime var? Sâmir'i kaybetmenin acısını nasıl tarif edebiliriz? Ya Bâsim'i? Osman'ı? Ahmed'i? Abdüsselâm'ı? Cemil'i? Fethi'yi? Küçük Sema'yı? Hamza'yı? Ve daha adını sayamadığımız nicelerini? Kaç kişiyi daha yitireceğiz? Bu savaş nihayet sona erdiğinde, bizi kaç yeni acı, kaç beklenmedik kayıp karşılayacak?

Gazze’de Bir Gazetecinin İkilemi

Gazze’de bir gazetecinin gündelik gerçeği budur. Korkunun her sahnesine ait görüntüler ve videolar izlemek, çığlıklarla, patlamalarla birlikte o anların bizzat tanığı olmak. Ardından kameranın karşısına geçip bu sesleri ve görüntüleri anlatmak, açıklamak, tarif etmeye çalışmak. Fakat orada çoğu zaman içindeki gazeteci susar. Acıyı söze dökemez. Onu yeniden aktaracak bir dile ulaşamaz.

Dünya, böyle bir gazetecinin hayatını gerçekten anlayabilir mi? Her sabah bombardıman sesleriyle uyanan, her gece toprağı sarsan patlamalarla uyumaya çalışan bir gazeteciyi? Ama sadece bununla da kalmaz; o gazeteci, toz bulutlarının arasında, alevlerin dili altından geçerek, kan ve duman kokusunun içinde koşar. Olay yerine ulaşmaya çalışır. Ancak bilir ki hiçbir kamera, hiçbir haber metni, hiçbir uzun roman bu dehşeti tam olarak anlatamaz.

Bu hikâyenin diğer yüzünde ise fazlasıyla tanıdık bir gerçeklik var: yerinden edilmek. Bu, bir yılı aşkın süredir yaşadığımız bir gerçek. Acı göğsümde birikiyor, boğuyor beni. Sürgün edilmiş hayatların dar sokaklarında yürürken, sanki yasla yüklü dağları sırtımda taşıyorum... Kalbime yaslanıyorum. Onun da birilerine yaslanmaya, dinmeyecek sancısını birinin teskin etmesine ihtiyacı var.

Yolda karşılaştığım kederli insanlara teselli vermeye çalışıyorum. Yoksunlukla sarınmış çocuklara, yüzleri zamanın ve hüznün izlerini taşıyan yaşlılara, hayatın anlamı ve neşesi ellerinden alınmış kadınlara ve genç kızlara. Bu çağın en

belirgin hâline dönüşen yorgunluk ve acıyla tanımlanıyor artık onların hayatı.

Bu Dar Şerit

Denizle ateş arasında sıkışmış bu dar şerit, ailemin, halkımın, Gazze halkının tek sığınağı. Üzerinde durduğum bu toprakta anlatıyorum açlığı, kalabalığı, katıksız zorluğu. Çadırlardaki yangınların içinde halkımın çektiği acıyı aktarırken, elimdeki mikrofon sanki sessizleşiyor. Sanki bir rüyanın içinde çığlık atan ama sesi duyulmayan bir çocuğum.

Bir kamera ya da mikrofon nasıl anlatabilir ki tüm bu acının genişliğini? Ruhsal, fiziksel ve ekonomik yıkımı? Nasıl aktarabilir geçmişin yükünü, bugünün dehşetini, yarının belirsizliğini?

Zaten abluka altındaki bir halkın üçte ikisi, şimdi yeniden kuşatma altında. Gazze'nin sadece dörtte birine sıkıştırıldılar. Kendi evlerine—ya da onlardan geriye ne kaldıysa—dönme şansları bile yok. Bir çadırın, uyumaya, yaşamaya, beklemeye ve hatta ölmeye elverişli olmadığını nasıl anlatabilirim ki?

Ben bu gerçeği belgelerim. Arap ve Batı medyasına dağılır. Haber bültenleri bu öyküyü okur. Gece yarısı ekranlarında altyazı olarak geçer. İnternet bizim felaketimizi, bizim direnişimizi konuşur. Ama dünya yerinden bile kıpırdamaz.

İşte bu benim kalbim. Umutla umutsuzluk arasında kalmış. Hangi yöne gideceğini bilemeyen ama her ikisine de sıkı sıkıya tutunan bir kalp. Belki de bunun nedeni kimliğimdir, bir zamanlar "Filistin" denilen ve hâlâ "Filistin" denilen kimliğim.

Aynı kalpte, aynı seste çelişkileri birleştirmeye alışkın bir halkız biz. Gazze bize, tepemizde ölüm dolaşırken yaşamayı öğretti. Hatıralar boğazımızı sıkarken ayakta kalmayı. Ve gerçeğin peşine düşmeyi... Çünkü o bizimdir. Adaletsiz bir dünya onu çalmaya ve sahiplenmeye çalışsa da.

Bu yüzden başka çaremiz yok. Kameraya sarılır, sesimizi yükseltiriz. Gerçeğin daha yüksek sesle yankılanmasına izin veririz. Tam da bu yerden; ışıktan ve karanlıktan, ölümden ve hayattan, aşktan ve savaştan beslenen Gazze'den.

Boşluğa Bakmak

Lemâ Hâtir

□ Lemâ Hâtir

Lemâ Hâtır

Siyaset ve kültür üzerine yazan bir gazeteci ve yazar olan Lemâ Hâtır, Batı Şeria kökenli bir medya aktivistidir. Beş çocuk annesidir. 26 Ekim 2023'te, açık sözlülüğü ve savunuculuğu nedeniyle İsrail güçleri tarafından gözaltına alındı. 30 Kasım 2023'te serbest bırakıldıktan sonra, özellikle kadınların İsrail hapishanelerinde maruz kaldığı ağır zulümleri gündeme taşıyan bir medya kampanyasının öncülerinden biri oldu.

Boşluğa Bakmak

Lemâ Hâtır

Bu iki tutukluluk, sanki iki ayrı dünyaydı. İki farklı gerçeklik. İlkinde, 2019'un başlarında, kızımdan gelen bir mektup kalbime saplanmıştı: "Merhaba anne. Kışın öte tarafından, yalnız başıma durduğum o soğuk kaldırımdan yazıyorum. Yokluğunun soğuşundan beni koruyacak kalbinin şemsiyesini bekliyorum."

2023'ün sonunda kendimi bulduğum cezaevi ise bambaşkaydı. Gazze'ye yönelik İsrail'in imha savaşı sürerken ve Filistin topraklarının dört bir yanına şiddet dalgası yayılmışken, cezaevleri aylar sürecektir işkence ve ağır muamelelerin ocağına dönüştü.

Her şey 7 Ekim 2023'ten sonra değişti. Maske düştü. İsrail'in yüzü, ahlak ve insan haklarına dair tüm iddialardan arınmış hâliyle açığa çıktı. Bu savaş, sanki o yapının özünü acımasızca gözler önüne serdi. Bizi, varlığını Filistin toprakları üzerinde yükselen bir kan denizine borçlu olan bu yapıyla yüzleşmeye zorladı.

Her iki tutukluluğumda da fiziksel olarak aynı yerdeydim: Hayfa'daki Kermil Dağı'nın tepesine kurulmuş Damon Hapishanesi⁴. Bu cezaevi, İsrail tarafından "güvenlik tehdidi"

⁴ Damon Hapishanesi, Hayfa'da, 1948'de etnik temizlikle boşaltılan Damon köyüne ait topraklar üzerinde yer almaktadır. Kasım 2018'den bu yana bu hapishane, tüm Filistinli kadın tutuklular için merkez hapishane haline gelmiştir. Sayısız rapor, Damon Hapishanesi'ndeki kadın tutukluların ağır ve zorlu koşullar altında yaşadığını, bu koşulların 7 Ekim 2023'ten itibaren dramatik şekilde kötüleştiğini doğrulamaktadır.

olarak sınıflandırılan tüm Filistinli kadın tutuklulara ayrılmıştır. Yani ulusal direnişleri nedeniyle hapsedilen kadınlara. İlk tutukluluğumun büyük bölümünü 2019-2018 yılları arasında burada geçirdim. İkinci tutukluluğum ise 7 Ekim'deki Aksa Tufanı Operasyonu'ndan yaklaşık yirmi gün sonra, 26 Ekim 2023'te yine burada başladı ve tamamen burada sürdü.

Ancak 7 Ekim sonrası Damon Hapishanesi, diğer tüm hapishaneler gibi tamamen değişti. Eskiden ailelerimizle kurduğumuz en değerli bağ olan mektuplar artık tamamen yasaktı. Ayrılığı hafifleten, içimizi bir nebze olsun rahatlatan o satırlardan mahrum kaldık. Dış dünyayla tüm iletişim kesildi. Ne ziyaret vardı ne telefon. İşgal, cezaevini tam anlamıyla bir boşluğa dönüştürdü. Bizi her şeyden kopardı.

Sadece dış dünyadan ve yaşananlardan yalıtılmadık. Kâğıt ve kalem bile yasaklandı. Hatıralarımızı, hayallerimizi, umutlarımızı not alma hakkımız bile elimizden alındı. Belki bu duvarların ardında yaşananlara dair detaylara sonra tekrar dönerim. Anlatmam gereken çok hikâye birikti.

Zihnim 2018'deki o ilk karşılaşmaya, Aşkelon Sorgu Merkezi'ne geri dönüyor. Sorgucunun o sözleri hâlâ içimi ürpertir: "Seni yazılarından dolayı tutuklamadık. Kâğıt üzerinde bir canlı bomba planı uygulasan bile, bu seni tutuklamak için yeterli sebep sayılmaz."

Bu söz, doğrudan gözdağı vermeye, susturmaya yönelikti. Ben bir Filistinli gazeteciyim. Sorgular boyunca yazılarım ve faaliyetlerim sürekli sorgulansa da Kasım 2023'teki esir takası anlaşmasında serbest bırakıldığımız gün, altı Şin Bet görevlisiyle zorla görüştürüldüğümüz anı açıkça hatırlıyorum.

Ben, serbest bırakılan altıncı gruptaydım. O memurlar bize tehditler savurdu. Mesajları çok netti: “Serbest kaldıktan sonra herhangi bir yerde tek bir harf bile yazmanız yasak. Aksi hâlde sizi yeniden tutuklar, cezanızı iki katına çıkarırız. Bu anlaşmayla salıverildiğinizi sanıp şanslı olduğunuzu düşünmeyin!”

Bu sözler, özgürlüğün bile ne kadar şartlı olduğunu gösteriyordu. Sesimiz, onların otoritesi için doğrudan bir tehdit sayılıyordu. Belki de şu anda bu satırları yazarken hâlâ onların hapisanesinde olacaktım, eğer o “Özgürlük” anlaşması olmasaydı.

Gözaltı gecemde evime onlarca askerle birlikte baskın yapan Şin Bet görevlisi, bana uzun bir ceza alacağımı söylemişti. Hatta eşime alaycı bir şekilde dönüp şöyle demişti: “Karını bekleme. Bu kez çıkamayacak. Başka biriyle evlen, onu unut.” Tutuklanmamdan iki hafta sonra geri döndüler ve bu kez eşimi de gözaltına aldılar. Sekiz ay boyunca serbest bırakılmadı.

Gözaltına Alındığım Gece

O gece, yani gözaltına alındığım gece, artık yeni bir döneme girdiğimizi anlamıştım. İşgalin, dizginlerinden tamamen kurtulduğu, hiçbir sınır tanımaksızın bütün vahşetini sergileme izni aldığı bir dönem. 7 Ekim’den sonra, tüm “itidal” maskesi düşmüştü. İsrail ya tamamen aklını yitirmişti ya da daha ürkütücüsü, nihayet gerçek yüzünü açıkça göstermeye başlamıştı.

Saat 02:30 civarı kızım beni uyandırdı. El-Halil'deki evimize yaklaşan askerlerin sesini duymuştu. Başörtümü takmaya zar zor fırsat buldum. Çok geçmeden yatak odama girdiler. Beni, eşimi ve çocuklarımı oturma odasına sürüklediler ve evi vahşi bir öfkeyle darmadağın etmeye başladılar. Ne buldularsa topladılar, dergiler, kitaplar, elektronik cihazlar, hepsini getirip gözümüzün önünde yere yığdılar. Bölge sorumlusu hariç tüm askerler maskeliydi. O, tüm gece boyunca bağırdı, hakaretler savurdu, direnişe küfretti.

Bana küçümseyici bir bakışla seslendi, sesi kinle doluydu: “7 Ekim’de çok mutluydun” diye tükürdü kelimeleri. “Seni bunun hesabını vermeye zorlayacağız” dedi.

Şaşkınlıkla sordum: “Duygularım yüzünden mi cezalandıracaksınız?”

“Her şeyin hesabını soracağız” diye hırladı. “Her şey değişti. Cezaevi eskiden tatil gibiydi. Eskiden sadece mahkûmdun. Ama artık savaş esirisin. Ve hiçbir hakkın yok.”

Sonra eşime döndü, sesindeki nefret ağırlaştı: “Senden de hesap soracağız” dedi. “Çünkü onu durdurmadın, istediğini yapmasına izin verdin. O benim karım olsaydı, döverdim. Kafasını da koparırdım.”

Eşimin gözlerinde korku vardı ama sesi sakindi. “Belki siz eşlerinizi dövüyorsunuz” dedi, “Ama biz dövmeyiz. Eşim düşüncelerinde ve eylemlerinde özgürdür.”

Bu ikiyeüzlülük karşısında kendimi alaylı bir şekilde gülümsemekten alıkoyamadım. Kadın haklarını ve eşitliği

savunduğunu iddia eden bir devletin temsilcisi olan bu subay, liberal değerlerle övünen bir sistemin parçasıydı. Ama beni aşağılamak için kullandığı erkeksi dil, acınası bir cinsiyetçilik kokuyordu. Gardiyan, sanki etrafımızdaki erkekleri bizi bastırmaları için teşvik ediyordu. Sanki evlerimizin içinde bile bir hapisane inşa etmeye çalışıyordu. Bu davranış nadir değil, Filistinli erkeklerin kadınları dizginlemesi, onların direnişini, yazılarını, eylemini bastırması yönünde sürekli bir baskı var. Amaç, kadının toplumdaki ve ulusal mücadeledeki yerini silmek.

İki saat süren bu yıkımın, tehditlerin ve bağırışların ardından bir kadın asker beni sertçe aradı. Ardından dışarı sürüklendim. Aileme veda etmeme izin verilmedi. Ne lavaboya gidebildim, ne su içebildim, ne de üstüme başka bir şey alma fırsatı buldum. Silahların gölgesinde, kilometrelerce yürütüldüm sanki. Sonunda beni bir nakil aracına tıktılar. Daha içine binmeden gözlerimi bağladılar, ellerimi kelepçelediler, yere fırlattılar.

O hâlde, yüzüm yerde, ellerim bağlı, hem küçük düşürülmüş hem de korku içindeydim. İlk gözaltı durağına, Kiryat Arba yerleşim birimi yakınlarına kadar bu şekilde kaldım. Yol boyunca sadece dua ettim. Kur'an'dan ayetler okudum. Kendimi sakinleştirmeye çalıştım. İçimden sürekli şunu söyledim: Bu, şimdiye dek yaşadıklarımın hiçbirine benzemeyecek. Hazır olmalıyım.

Beni araçtan dışarı çıkardılar. Gözlerim hâlâ bağlıydı, ellerim kelepçeliydi. Beni bilmediğim bir yere sürüklediler. Bir ses duydum, büyük ihtimalle bir Şin Bet görevlisiydi. 7 Ekim hakkında bağırıyor, o günle ilgili inançlarımı sorguluyordu.

Sonra birden, aklımı donduran bir tehditle karşılaştım: “Bu odada yirmi asker var. İstersem hepsini sana tecavüz ettiririm. Tıpkı senin halkının Gazze çevresindeki yerleşimlerde Yahudi kadınlara yaptığı gibi.”

Bu tehdit bıçak gibi saplandı içime. Onların her şeye muktedir olduğunu biliyordum. Yine de bir şekilde sesimi buldum. Sesim titreyerek söyledim: “Yalan söylüyorsun. Yerleşimlerde hiçbir tecavüz yaşanmadı. Bunların hepsi askerlerinizin vahşetini haklı göstermek için uydurduğunuz yalanlar.”

Bu sözüm üzerine öfkesinden patladı: “İnkâr edersen” diye bağırdı, “Evde gördüğümüz o kızını getiririm, gözlerinin önünde ona tecavüz ederim. Ya da şimdi gider, evinizi yakarım, tüm çocukların içindeyken!”

O noktada konuşmayı reddettim. Bana, konuşmaya yanaşmazsam yerde bağlı ve gözleri kapalı hâlde saatlerce bekletileceğimi söyledi. Ama onlarla herhangi bir politik tartışmanın hiçbir anlamı olmadığını biliyordum. Amaçları, her Filistinlinin dünyayı işgalcilerin çarpık gözlüklerinden görmesini sağlamaktı. Yine de bu iğrenç suçlamalar karşısında tamamen sessiz kalamazdım.

Sonsuz gibi gelen tehditler ve bağırışlar sonunda, bu sahnenin amacını artık açıkça anlamıştım: Beni kırmak, irademi ezmek, ruhumu aşağılamak... Kullandıkları o iğrenç dili bir silah gibi üzerime doğrultmak. Beni dışarı sürüklemeyi önce subay, hırlayarak şöyle dedi: “Az önce duyduğun şeyi uygulamamızın tek nedeni, henüz hükümetten izin almamış olmamız. Ama emin ol, bir gün bu hükümet gider,

yerine gelenler bize sana istediğimizi yapma izni verir.” Ardından küçümseyici bir gülümsemeyle ekledi: “Şimdi Ofer hapishanesinde yeni bir tura çıkıyorsun. Orada sana iyi bakılmasını bizzat sağlayacağım.”

Saatler sonra beni Ramallah yakınlarındaki Ofer Hapishanesi’ne⁵ naklettiler. Burası, binlerce Filistinlinin tutulduğu devasa bir cezaevi kompleksi idi. İçinde geniş bir sorgu merkezi ve askerî mahkemeler de bulunuyordu. Vardığımda hâlâ gözlerim bağlı, ellerim kelepçeliydi. Beni soğuk ve boş bir hücreye attılar. Bağların altından çevreyi biraz görebildim. Yaklaşık yarım saat sonra iki kadın daha hücreye getirildi. Üzerleri toz içindeydi, yorgunluktan bitkin düşmüşlerdi. İlk başta tanıyamadım. Sonra fark ettim: Onlar da El-Halil’den; Rukayye Amro ve Meryem Selhâb idi. Bileklerinde derin ve acı veren izler vardı, kelepçeler derilerini parçalamıştı. Meryem, Kiryat Arba kampında yere yüzüstü yatırıldığını anlattı. Saatlerce başını kaldırmaya çalıştığında sırtına basılarak nefes alması engellenmişti.

Fiziksel ve duygusal işkenceye rağmen, hücrede tekrar bir araya gelmemiz bir nebze teselli oldu. Gözlerimizdeki bağları çıkarmaya, ellerimizi çözüp birbirimizi görmeye çalıştık. Gardiyanlara seslendik, defalarca tuvalete gitmek için yalvardık. Saatler geçmiş gibi hissettiren bir bekleyişin ardından nihayet izin verdiler. Ama yalnızca göz bağlarını

⁵ Ofer Hapishanesi, ya da bilinen adıyla Ofer Kampı, işgal altındaki Batı Şeria’da, Ramallah’ın batısındaki Beytunya kasabasına ait gasp edilmiş araziler üzerine kurulmuş bir İsrail askerî hapishanesidir. Bünyesinde bir askerî mahkeme, bir gözaltı merkezi ve binlerce tutuklunun kaldığı çeşitli bölümler bulunur. Çok sayıda insan hakları raporu, Ofer’de tutulan Filistinli tutukluların sistematik olarak şiddet ve intikam amaçlı kötü muameleyle maruz bırakıldığını belgelemiştir. Günde yalnızca 45 dakika su verilmesi, yeterli ve sağlıklı gıdanın kasıtlı olarak sağlanmaması gibi uygulamalarla tutuklular arasında uyuz gibi hastalıkların yayılması amaçlanmaktadır.

çözdüler; ellerimiz hâlâ bağılıydı. Tuvaleti bu şekilde kullanmak zorunda kaldık.

Daha sonra beni sorguya götürdüler. Yolda tüm sorgu odalarının dolu olduğunu, içerideki tutuklulara hakaretler yağdırıldığını gördüm. Bir sorgucuyu, genç bir erkeği Tanrı'ya küfretmesi ve Hamas liderlerine ağır hakaretler etmesi için zorlarken işittim.

Sorgu odasına girdiğimde masada kalın bir dosya vardı. Sorgucu suçlamaları sıralamaya başladı; İsrail'e karşı kışkırtma, "teröristleri" yüceltme ve Gazze'yi destekleyen gösterilere katılma. Ardından, 7 Ekim sonrası yazdığımı iddia ettiği, bunların sosyal medyadan toplandığını söylediği bir yığın belge gösterdi. Bütün suçlamaları reddettim.

Telefonumu kontrol etmeye başladı, ancak içinde hiçbir sosyal medya uygulaması bulamadı. Bunları önceden sildiğimi öne sürdü ve bunun beni hapisten kurtarmayacağını söyledi.

Bu sorgu, 2018'de Aşkelon Sorgu Merkezi'nde geçirdiğim ilk tutukluluğumdaki 35 günlük sorguya kıyasla kısa sürdü. Sorgu biter bitmez beni doğrudan Şaron Hapishanesi'ne⁶ sevk ettiler. Koridorda Ümm Âsıf Bargûtî'yi⁷ gördüm. Tutuklanmış

⁶ Şaron Hapishanesi, ya da diğer adıyla Haşaron, Filistin'in orta kesiminde, Netanya kenti yakınlarında yer alır. Burası İsraili suçlular için tahsis edilmiştir. Aynı zamanda (el-Ma'ber) olarak bilinen bazı hücrelere de sahiptir. Bu geçici gözaltı hücreleri, Filistinli kadın "güvenlik tutukluları" için ayrılmıştır. Kadınlar, gözaltına alındıkları andan Hayfa'daki merkez kadın hapishanesi olan (Damon)'a nakledilene kadar burada birkaç gün boyunca zor ve kötü koşullar altında tutulur.

⁷ Ümm Âsıf Bargûtî, bir özgürlük savaşçısı ve eski siyasi tutuklu olan Ömer Bargûtî'nin dul eşidir. Oğlu Salih, İsrail güçleri tarafından öldürülmüştür. Diğer oğlu Âsım hâlen hapidedir. Kardeşi Câsir, serbest bırakıldıktan sonra Gazze'ye sürgün edilmiştir. Kayınbiraderi Nâil (68 yaşında), İsrail hapishanelerinde en uzun süre tutuklu kalan Filistinli siyasi mahkûm unvanını taşımaktadır.

olması beni sarstı. O gece Batı Şeria’da kadınlara yönelik geniş çaplı bir operasyon yapıldığını o an fark ettim.

Açlık ve İhlaller

Yemek hem çok azdı hem de içler acısı bir kalitedeydi. Öğle yemeklerinde pirinç kaşıklarını sayarak paylaşıyorduk ki herkes eşit miktarda alsın. Dışarıda asla dokunmayacağımız şeyleri mecburen yemek zorunda kalıyorduk; pişmemiş sosisler ya da sarısı garip şekilde maviye dönmüş soğuk haşlanmış yumurtalar gibi. Gıda yetersizliğine rağmen bazı tutuklular avluda dolaşan yabani kedilere kendi yumurtalarını vermekte huzur buluyordu. Bu hareket kural dışıydı ve cezalandırılabilirlerdi.

Savaşın ardından, kadın tutuklular gardiyanlar tarafından daha da fazla baskıya maruz bırakıldı. Bazen biber gazıyla ya da fiziksel şiddetle karşılaşıyorduk. Bu tür uygulamalar daha önce nadiren olurdu ve erkek cezaevlerinde olsaydı isyana yol açabilirdi. Ama tüm hapishanelere dayatılan izolasyon ortamında bu tür ihlaller sessizce gerçekleşti. Dış dünya olup bitenden ancak bir avukat ziyareti sonrası bilgi verebilirse ya da serbest bırakılan bir tutuklu yaşadıklarını basınla paylaşabilirse haberdar olabilirdi.

Dış dünyadan haber almanın tek yolu ise yeni bir tutuklunun gelişi ya da avukatlarla yapılan kısa görüşmelerdi. Ama çoğu avukat, bir sonraki ziyaretlerinin engellenmemesi için genellikle haber getirmekten kaçınırdı.

Damon Hapishanesi’ne varışımından birkaç gün sonra, altı aylık idari gözaltı kararı verildi. Bu tür kararlar genellikle birden

çok kez yenilenir. O günlerde bir avukat ziyaretime geldi ve yaşadıklarımı, özellikle tecavüz tehditlerini ve üst aramalarını detaylı şekilde anlattım. Tanıklığım kamuoyuyla paylaşıldıktan sonra, hapishane istihbaratı beni yeniden sorguya çağırdı. Şin Bet görevlisi öfkeliydi. “Neden başına gelenleri paylaştın?” diye sordu. “Ben sadece yaşadıklarımı doğru şekilde anlattım” dedim. Sonra ona sordum: “Eğer bu, hapishanelerdeki resmi politikanızsa, dünyanın bundan haberdar olmasından neden korkuyorsunuz?” Bana, “Burası otel değil, hapishane” diye karşılık verdi. Ben de, “Başımdan geçenleri anlatmaya hakkım var” dedim.

Bunun üzerine avukatla görüşme hakkım elimden alındı. Ama tanıklığımı paylaştığım için hiçbir zaman pişman olmadım. Savaş sonrası tutuklananlar başta olmak üzere, her mahkûmun yaşadıklarını anlatması gerektiğine olan inancımdan hiç vazgeçmedim.

Hapishane deneyimini yazıyla ya da başka yollarla belgelemek gerektiğine her zaman inandım. Bugün, özellikle kadın mahkûmlar için bunun daha da hayati olduğunu düşünüyorum. Savaş sonrasında, işgal güçleri kadın tutukluların mahremiyetini sistematik şekilde ihlal etti. Gözaltı anından tahliye edilene dek, fiziksel şiddet ve kötü muameleyi sıradanlaştırdılar. Şaron Hapishanesi’nde ve diğer gözaltı merkezlerinde darp edilen çok sayıda tutuklunun tanıklığını dinledim.

Bir tutuklu, aralıksız on iki saat boyunca dövülmüştü. Bir başkasının başörtüsü, saldırı sırasında yırtılmıştı. Benden sadece birkaç gün sonra Nablus’taki Balata Mülteci Kampı’ndan gözaltına alınan bir kadın tutuklu ise kısa süre

nce doğum yapmıştı. Kampa yapılan baskın sırasında eşiyle birlikte gözaltına alındı. Ağır darp nedeniyle dayanılmaz acılar çekti, rahim kanaması yaşadı ama tıbbi müdahale alamadı. Fiziksel ve psikolojik travmadan dolayı yemek yiyemiyor, sürekli olarak geride bıraktığı kız bebeği için ağlıyordu. Gözaltında yalnızca birkaç hafta kaldıktan sonra esir takası kapsamında serbest bırakıldı.

İlk tutukluluğum sırasında, hapishanedeki hayatımıza dair her günü itina ile kaleme almıştım. Düşüncelerimi, duygularımı, yaşadıklarımı ayrıntılı şekilde belgelemiştim. Yazdıklarımızı dışarıya kaçırmanın yollarını bile bulmuştuk. Hapishanede yazmanın, tahliyeden sonra yazmaktan çok daha farklı bir ağırlığı ve etkisi olduğunu her zaman biliyordum. Ama bugün, hapishanede yazmak başlı başına bir suç hâline geldi. Hcrelerimize neredeyse her gün yapılan baskınlarda elimizdeki tüm yazılı notlara el konuluyordu. Bu, benim için tutukluluğun en can acıtıcı yanlarından biriydi. Çünkü bir gazeteci için hapiste kğit ve kalem, en değerli varlıklardan biridir.

Savaş boyunca el konulmadan saklamayı başardığım küçük bir defterim vardı. İçine, bir gün her şeyi ayrıntısıyla yazmak istersem bana duyguları, düşünceleri ve olayları hatırlatsın diye kısa notlar ve anahtar cümleler kaydediyordum. Çünkü yazı malzemelerinin azlığı uzun uzadıya yazmayı imkânsız kılıyordu. İşte bu birkaç notu tüm gzaltım boyunca saklamayı başardım. Serbest bırakıldığımda yanımda götürmeye kararlıyım.

29 Kasım 2023 sabahı, yani altıncı esir takası kapsamında serbest bırakıldığım gün, koğuş sorumlusu avluya girdi. Sert

bir dille, hiçbir şeyi yanımıza almamamız konusunda bizi uyardı. “Bir kâğıt parçası bile bulursak cezalandırırız” dedi. Kimin serbest bırakılacağı bizlere önceden asla söylenmezdi. Bu yüzden her sabah ihtiyatlı şekilde hazırlanmak alışkanlık hâline gelmişti. O sabah da notlarımı hazır etmişim. Ama gardiyanın tehdidinden sonra tereddüt ettim. Açtım defteri, unutmamak için defalarca okudum. Sonra, derin bir pişmanlıkla, sayfaları yırtıp attım. Şimdi hâlâ boşuna çabalıyorum, oraya ne yazdığımı hatırlamaya çalışıyorum ama olmuyor.

Yıllar boyunca esir takası anlaşması, binlerce tutuklu için bir hayal olmuştu. İlk tutukluluğum sırasında, uzun süreli hapis cezası almış mahkûmların, böyle bir anlaşma ihtimali doğduğunda gözlerinin nasıl parladığını hatırlıyorum. O takas işte sonunda gerçekleşti ama Gazze için çok ağır bir bedelle birlikte geldi: kanla yazılmış, derin bir yasla örtülmüş bir gerçeklikti bu. Kasım 2023’te, uzun süreli ceza almış tüm kadın tutuklular serbest bırakıldı. Yalnızca Kafr Kâsım’dan Şâtîle Ebû Ayâde hariç. O, 16 yıllık cezasının yaklaşık sekiz yılını tamamlamıştı. Bu anı yıllardır bekleyen tutuklular için bu bir zaferdi ama Gazze’ye yaşatılan dehşetin ortasında, kalplerimizi yakan o tarifsiz acının içinde, gerçek bir sevinç duygusu hissetmek zordu.

Serbest bırakıldığımız gün uzun ve yorucuydu. İsraili gardiyanlar ve istihbarat görevlileri, bizi son ana kadar hem fiziksel hem de duygusal olarak tüketmek için ellerinden geleni yaptılar. Damon Hapishanesi’nden Ofer Hapishanesi’ne nakledildik. Orada yaklaşık on iki saat boyunca soğuk hücrelerde tutulduk. Buz gibi zemine uzanarak bekledik. Nihayet ertesi günün ilk saatlerinde, saat 02.00 sularında serbest bırakıldık.

İsrail istihbarat görevlilerinin tehditleri ve uyarıları aralıksız sürüyordu. Ama bakışlarında, bu anlaşmayla bizi cezamızı tamamlamadan bırakmak zorunda kaldıkları için yaşadıkları öfke ve hüsrânı açıkça görebiliyorduk.

Gardiyanlar sonunda bağlarımızı çözdüğünde ve Kızılhaç'a ait otobüs bizi almaya geldiğinde, hep birlikte neredeyse refleksle, tüm mahkûmların ezbere bildiği o şarkıyı söylemeye başladık:

"Ruhun, boyun eğmez zindana, ne kadar uzun sürerse sürsün... Kardeşim, özgürlüğün derdimdir, zindanında tasalanma... Yemin ederim, kanımı dökseler bile, karanlıkta kalmayacaksın..."

Ofer Hapishanesi'nden çıktığımızda, bizi terk edilmiş sokaklar ve sessizlik karşılayacak sanmıştık. Ama bunun yerine, bizi bir insan denizi karşıladı. Bayraklar dalgalanıyordu, pankartlar havaya kaldırılmıştı. Gözyaşlarımız sel oldu aktı, bir yandan rahatlamanın, bir yandan da bastırılmış duyguların boşalmasıydı bu. O an, işgalcinin iradesine rağmen kazanılmış bu tahliyenin derin anlamı içime aktı. Bu zafer hem acı hem tatlıydı, Gazze'nin yaşadığı tarifsiz acıyla gölgelenmiş ama direnişin sarsılmaz ruhuyla yücelmişti.

Serbest kalışımın üzerinden aylar geçti ama Damon Hapishanesi hâlâ Filistinli kız kardeşlerimizle dolu. Sesleri bastırılmış, ruhları kafese kapatılmış durumda. Bu bizim gerçekliğimiz. Ve gerçek özgürlük gerçekleşene dek böyle kalacak. Bizim için tam bir sevinç yok. Yalnızca sürekli bir mücadele, direnç, ve her türlü zorluğa karşı sarsılmaz bir sabır var. Özgürlük yolunda kan dökülüyor, can veriliyor, yıllar

hapishane duvarları arasında çalınıp gidiyor. Bu bedelleri ödöyoruz, çünkü halkımız ve ölkemizin ortak kurtuluşu dışında bir çıkış yolu yok.

Serbest bırakılmamın üzerinden günler geçse de hapishanenin gölgesi peşimi bırakmıyor. Anılar aklımda parlayıp sönüyor, bir görünüp bir kayboluyor. O uğursuz hatıralardan kaçamıyorum. İlk tutukluluğum sırasında kaleme aldığım satırlara tutunarak, o anıları diri tutmaya çalışıyorum. Gözlerim, o yıpratıcı sorgunun ardından karaladığım cümleler üzerinde gezinmeye devam ediyor...

“Derin bir inançla insanın içine ekilen şey, zulmün eliyle sökülemez. Kızgın çöl güneşi o kökü kurutamaz. Bazı şeyler vardır ki onları senden söküp almak için ne kadar güç kullanılırsa kullanılsın kalbin onlardan asla vazgeçmez. Bunlar sadece satın alınamayan şeyler değildir, satılamazlar da. Ve kalbinde onlar kadar sıcak akan, onlar kadar derinden hissedilen başka hiçbir şey yoktur.”

Direnışten doğan ve hafızama kazınan bu sözler insan ruhundaki dayanıklılığın bir kanıtıdır. Onlara tutunuyorum. Çünkü biliyorum ki en karanlık zamanlarda bile umut vardır. Bu işgal altındaki topraklarda bizler, o inançlara sıkı sıkıya sarılmak zorundayız. Onları beslemeliyiz ki karanlık bizi yutmasın. Yeniden doğmalı, acının külleri arasından ayağa kalkmalıyız ki hedeflerimiz bulanıklaşmasın, yorgunluk bizi kırmassın.

Bu sözler, bu hafıza kırıntıları, hapishane duvarlarının ardındaki hayatın sadece küçük bir kesitidir. Mütevazı bir anlatı, akıl almaz bir acının içinde insan ruhunun gösterdiği

direnç için bir tanıklıktır. En karanlık zamanlarda bile umudun bir kıvılcım gibi yanmaya devam ettiğini hatırlatır bize. Ve o kıvılcım yanmaya devam ettikçe, biz de direnmeye, karşı koymaya ve sabretmeye devam edeceğiz! Ta ki o gün gelsin, özgürlük günü...

Hayattan Çalınan Bir Yıl

Merâm Hamîd

Merâm Hamîd

Al Jazeera'nin İngilizce yayınında görev yapan gazeteci Merâm, Gazze'de savaş öncesinde ve sırasında en kırılgan ve dışlanmış grupların hikâyelerini duyurmaya kendini adanmış bir isimdir.

Hayattan Çalınan Bir Yıl

Merâm Hamîd

Ne zaman bu savaş hakkında yazmaya kalksam, kelimelerim birbirini tekrar ediyormuş gibi geliyor. Bitmek bilmeyen dehşeti, dur durak bilmeyen zulmü tanımlayan cümleler... Fark eden tek şey ise zamanın geçişi.

Savaşın ilk günlerini yazdım. Sonra bir ayını, iki ayını, yüz gününü, altı ayını... Sonra sekiz ve on ayını. Bugün, bu savaşın birinci yılını yazıyorum. Ne yıl ama! Her şey değişti. Kaçınmak için can attığımız şeyler, rızamız dışında bizim gerçeğimiz oldu. Hiçbir şey, bizim isteğimiz doğrultusunda ilerlemiyor.

Periyodik doldurulan gazeteci bilgi güncelleme formundaki adres kısmına artık “Deyr el-Belah, döner kavşak civarı” yazıyorum. Eskiden “Gazze şehri, Filistin Meydanı” yazardım. Adresim zorla değiştirildi. Ev yollarım değişti, iş yollarım da...

Bir yıldır, bu hayata alışmadığımızı kendimize söyleyip durduk. Ama gerçek şu ki, alıştık. İstemeyerek. Babam, yerinden edilip sığındığı yeni yeri artık “evimiz” diye adlandırıyor. Etraftaki insanlara “komşularımız” diyor. Bulunduğumuz yeri “semtimiz” diye tarif ediyor.

Bir yıl içinde, hayatımız boyunca bildiğimiz isimler ve adresler silindi. Hatıralarımız, eşyalarımız, evlerimiz, günlük alışkanlıklarımız, düşünce şeklimiz, yaşam tarzımız, rutinlerimiz, hepsi yok oldu. Kişiliklerimiz çözüldü ve yeniden

şekillendi. Hiç aklımıza gelmeyecek sınavlardan geçtik, hayalini bile kurmadığımız durumlarla yüzleştik.

Savaş bizi geri dönülmez şekilde değiştirdi. Kişiliklerimiz, henüz tam olarak çözemediğimiz bir şeye dönüştü. Adını koyamadığımız bir hâl aldı. Felaket şu ki, savaş hâlâ sürüyor. Ama biz ona alıştık. Artık hayatımız bu.

Her gün sokaklarda yürüyorum. Sokak satıcılarının telaşı arasında, internete ulaşmaya çalışan insanların uğraşları arasında, hayvanların çektiği arabalar arasında... Kalabalık, perişan, temel ihtiyaçların yokluğu anormal bir hâl almış durumda.

İnsanlar, yaşamla pek ilgisi kalmamış bir hayata alıştı. Kime sorsam, “alışkanlıkla yaşıyoruz” diyorlar. Kimisi bunu söylemekten utanıyor, kimisi ise belki de alıştığını kabullenmek istemiyor. Birçoklarının gözünde bu adaletsizliğe alışmak, bir yenilgi, bir teslimiyet. Onlara sık sık hatırlatmaya çalışıyorum, hiçbirimizin başka seçeneği yok.

Bir yıl süren bu savaşın ardından, artık sokakta yürürken peşimden çocuklar geliyor. Kamplarını ziyaret ettiğim, ailelerinin hikâyesini yazdığım çocuklar... Anneler ve kadınlar beni selamlıyor. Kimi zaman ellerini uzatırken tereddüt ediyorlar, çünkü artık bir yıl önceki evlerinde oldukları gibi temiz hissetmiyorlar.

Çadırların yanından geçerken bir çocuk içerideki annesine sesleniyor: “Anne, gazeteci Merâm geldi”. Bir diğeri, “Merâm öğretmen geldi” diyor. Yüzümü bu bir yıl içinde ezberlediler. Tanıdığım, tanımadığım herkesi gülümseyerek selamlıyorum.

Günlük sohbetlerimiz, çoğu zaman üzerinde çalıştığım haber dosyalarıyla kesişiyor.

Yıpranmış çadırları, solmuş namazlıkları içindeki kadınları, kirli giysiler içinde saç baş dağılmış çocukları gördüğümde üzerime çöken o durağanlığı, o umutsuzluğu, basit bir cümleyle dağıtmaya çalışıyorum: “Allah hepinizden razı olsun.” Herkesin verdiği karşılık, uzun bir iç çekiş oluyor: “Âmin.”

Her kamp ziyaretimde, durum daha da içler acısı bir hâl alıyor. İnsanlar bana hikâyelerini anlatıyor, dertlerini, acılarını, hatta aile içi kavgalarını. Hızlı bir ziyarette, neler olup bittiğini işitiyorum. Yorgun görünen bir kadın, çadırını düzeltirken nişanlı kızıyla yaşadıkları sorunları anlatıyor. Genç adam, savaşa rağmen evlenmekte ısrar ediyor, ama kadın da, kızı da bunu kabul etmiyor. Güzel genç kadın, çadırın kapısında durup annesinin söylediklerine ekleme yapıyor: “Ben nerede evleneceğim, Merâm abla? Şu hâli görmüyor musun? Bir çadırda mı, bu yoklukta mı? Asla kabul etmem anne!” Taşların üzerine oturuyorum, başımı sallayarak ona katılıyorum: “Haklısın, kabul etme.”

Ümmü Muhammed, odun sobasında yeni kaynattığı kahveyi ikram ediyor bana. Hızla bir yudum alıyorum ve işlerimin çokluğundan dolayı hemen çıkmam gerektiğini belirterek özür diliyorum. Bana başarılar diliyor ve utangaç bir şekilde fısıldıyor: “Beni unutma.” Kastettiği şey aslında, maddi ya da insani yardım ihtimalim. Ona “İnşallah hayırlı kapılar açılır,” diyerek içimi rahatlatan bir cevap verip yoluma devam ediyorum.

Gazetecilik turumun sonunda, insanlara nereden göç ettiklerini ve bu sürgün acısını kaç kez yaşadıklarını soruyorum. Verdikleri cevap ağır bir kelimeyle geliyor: "تشنطنا" (teşantetnâ¹). Bu, Filistin lehçesinde kullanılan ve kuzeyle güney arasında oradan oraya savrulmanın getirdiği acıyı ve aşağılanmayı tek bir sözcükte toplayan bir ifadedir.

İnsanlar sorularıma hüznle, umutsuzlukla cevap veriyor. İçlerinden biri, yandaki çadırlardan toplanan birkaç kişiyle birlikte, kalbindekileri dile getirmeye çalışıyor. Biri acı bir ifadeyle şöyle diyor: "Kimsenin umurunda değiliz, unutulduk burada." Ardından öfkeyle çadırına doğru yürürken elini uzatıp etrafı işaret ediyor: "Şu yaşadığımız hayata bak. Şu çöplüğe, lağıma bir bak." Çadırların etrafında biriken atık yığınlar, kesif bir koku yayıyor. Kanalizasyon suları açıktan akıyor. Bu sahne tek başına bile yaşama isteğini söndürmeye yeter, bir de bunu neredeyse bir yıldır, gece gündüz yaşayan insanlar var! "Bedenlerimizi, çocuklarımızın bedenlerini böcekler yedi" diyor bir kadın, gölge arayışıyla tükenen günlerin ortasında. "Bitmeyen hastalıklar, geçmeyen baş ağrıları..." Kadının kameralardan ve medyadan hoşlanmayan eşi ise çok az konuşuyor, ama söylediği söz her şeyi özetliyor: "Yaşayan ölüleriz biz."

Ben kendimi tanıtip konuşmalarını istediğimde, insanlar genelde önce özür diliyor, medyaya güvenmediklerini söylüyor. Ama ilk soruyu sorduğum anda, bir baraj yıkılır gibi çözülüyorlar; acılarını, trajedilerini bütün çıplaklığıyla anlatmaya başlıyorlar.

¹ Bu ifade Türkçe "çanta" kelimesinden gelmektedir. "Çantamızı sırtımızda sağa sola sürüklendik." manasına kullanılmaktadır.

“Necla’nın Kuaförü”

Savaşın ilk aylarında hayat adeta felç olmuştu. Çatışmalar kontrolsüzce sürüyor, yaşam aylarca durma noktasına geliyordu. İnsanların bu kadar uzun süren bir savaşla başa çıkmak gibi bir tecrübesi yoktu.

Sadece günü kurtarıyorduk, o da büyük zorluklarla. Yiyecek az, internet yok, elektrik yok, şarj aleti yok, yakıt yok. Ateş yakarak yemek pişiriyor, dünyayla bağımız kopmuş şekilde, patlama sesleri ve arkada çalan radyo eşliğinde yaşıyorduk. Sani Orta Çağ’dan fırlamış bir sahnenin içinde gibiydik.

Yaklaşık iki ay sonra, insanlar savaşa bir nebze de olsa alışmaya başlayınca, sekiz yaşındaki kızımı saçını kestirmek için bir kuaföre götürmeye karar verdim. Böyle bir zamanda bunu istemek bile garipti. Sorarken bile “Zamanı mı şimdi?” cevabını içten içe biliyordum. Gerçek şu ki şartlar buna hiç elverişli değildi ve havada hep bir hüzün asılıydı. Ama ihtiyaç, hiçbir yasa tanımaz.

Bir kadın, her gün birkaç saatliğine açık olan bir kuaförden bahsetti. Tarifini aldıktan sonra ertesi gün öğleden sonra oraya gittim.

Savaş sırasında evinden “Necla’nın Kuaförü”nü işleten kadın bizi sıcak bir şekilde karşıladı. Hem kızıma hem bana çok nazik davrandı. O an, patlama sesleri hâlâ kulağımda olmasına rağmen, kendimi savaşın dışında hissettim. Sonra gazeteci refleksiyle sordum: “Savaşta müşteriniz oluyor mu?” Gülerek yanıtladı: “Tabii ki, hem de her gün!” Ve ardından ekledi: “Hayatımda en yoğun dönemi yaşıyorum!”

Cevabı beni şaşkına çevirdi. “Savaşta boya, makyaj mı olur?” dedim içimden. Kuaför, kızımın saçlarını keserken gülerek gizemli bir şekilde karşılık verdi: “Ne var bunda? Kadınlar savaşta değişir mi sanki?” İma ettiği şey açıktı: Koşullar ne olursa olsun, kadınlar güzelliklerini korumaya devam ederdi.

O ziyaret içimde bir şeyleri yerinden oynattı. İtiraf edeyim, Gazze’deki kadınları hayal ederken, dünyanın her yerindeki kadınlar gibi güzelliklerine özen göstermeye devam ettiklerini düşünmek beni sevinçle doldurdu. Kadın kadındır, nerede olursa olsun.

Ama ardından derin bir hüznün ve burukluk geldi. Savaşın bu kadınlardan neler çaldığını düşündüm. Önceki hayatlarını nasıl ellerinden aldığını, onlara ne büyük yükler yüklediğini...

Kuaföre gidişlerim sıklaştı. Her seferinde bana hem güldüren hem içimi acıtan yeni hikâyeler anlatıyordu.

“Her gün bir ya da daha fazla gelinimiz oluyor” diyordu, daha ben sormadan. Hazırlıklarını, yaşadıklarını, kaldıkları yerleri anlatıyordu.

Necla’ya göre, savaş zamanı gelinler basit bir makyaj ve saçla yetiniyor. Kimisi uzun bir arayışın sonunda beyaz elbise giymekte ısrar ederken, kimisi işlemeli sade bir elbiseyle mutlu oluyor. Düğünler ise sadece kısa bir aile buluşması ve müziksiz birkaç fotoğrafla sınırlı. Damat, gelini ya evine, ya çadırına ya da hangi sığınağı varsa oraya götürüyor.

“Ne davul var, ne zurna” diyor hep. Bu savaş zamanlarının

sevinçleri, aslında hayatın sürdüğünün birer göstergesi. Ama gerçek bir kutlamadan çok, acının ve kederin içinde yaşanan sessiz tanıklıklar gibi.

En yürek burkan hikâyelerden biri, yirmi yaşındaki bir gelinin hikâyesiydi. Savaşta annesi ve babası da dâhil olmak üzere tüm ailesini kaybetmişti. Damat—kuzeninin oğlu—başka bir bombardımanda kendi ailesinin tamamını yitirmişti.

“İkisinin de ailesi şehit olunca, kuzenler birbirine yoldaş olsun diye evlendiler”.

Yok Oluşun Gölgesinde Bir Evlilik

Dünyanın dört bir yanında düğün hikâyeleri aşk, sevinç, nişan ve kutlamalarla başlar. Ama Gazze’de, bu hikâyeler kayıpla, yoksunlukla ve yalnızlıkla başlıyor.

Bu gelin, ailesinden geriye kalan tek kişiydi. Necla onu ikna etmeye çalışsa da ne süslenmek istedi ne de beyaz elbise giymeyi kabul etti. Acısı çok derindi. Sade bir saç modeliyle, temel bir cilt bakımıyla yetindi. Keder içindeki damatla birlikte, hiçbir kutlama yapmamaya karar verdiler.

“Çok hikâye var” diye ekledi Necla, yerleri süpürürken. “Savaş boyunca her gün birçok kadın geliyor ve birçok hüznü hikâye dinliyorum.”

Necla’nın kuaföründen her döndüğümde, hep daha uzun yolu seçiyordum. Savaşın ağırlığı altında ezilen hayatları, insanî ayrıntıları iyice görebilmek için. Çünkü o hayatları ne kameralar çekiyor ne de haberler anlatıyor.

Hep bir hikâye yazma, bu insan hikâyelerini merkeze alan bir öneri geliştirme arayışındaydım. Ama katliamların boyutu, kanın dinmek bilmeyen akışı, her defasında her şeyi alt üst ediyordu.

İki bacağını bombardımanda kaybeden iki kızın hikâyesini mi önce yazmalıydım? Yoksa tüm ailesini ve yürüme yetisini kaybeden o genç kadının hikâyesini mi?

Bu da başka bir çatışma türüydü: önceliklerin çarpışması. Bir yanda hayatları pamuk ipliğine bağlı insanların acil ihtiyaçlarını öne çıkaran haberler, diğer yanda kenarda kalmış gibi görünen Necla'nın Kuaförü gibi sessiz hikâyeler... Bu savaş, tam da bu ikisinin arasında sıkışıyor.

Ve böylece savaşla geçen bir yılım geride kaldı. Aslında her hikâye bir öncelikti. Bazılarıysa karanlıkta bir mum, kasvetin içinde bir ışık gibiydi. Ama savaşçının dinlenme vakti hâlâ gelmemişti.

"Gizli Eğitim"

Beni en çok tüketen, içimi en çok kıran ve öfkeyle dolduran şey, kızımı eğitiminden mahrum bırakmak oldu.

Tüm umudumu bağladığım kızım, özel bir okulda okuyordu ve derslerinde çok başarılıydı. Üçüncü yılına yeni başlamıştı ki savaş patlak verdi ve her şey durdu. Eğitim durdu, okullara yerinden edilmiş insanlar sığındı, akademik yıl öğrencilerin ellerinden alındı.

Ülkeyi terk edemem ama edebilseydim, bunun tek sebebi kızımın eğitimiini sürdürmesini sağlamak olurdu. Kızım evde hiçbir şey yapmadan oturmaktan yorgun düşmüştü.

Bir şekilde, kızım yeniden eğitim hakkına kavuştu. Ve ben de, büyük çabalarla, evimize yeniden internet bağlantısı sağlamayı başardım. Bu süreçte bana yardım eden birçok insan oldu.

Her şeyin fiyatı artıyor burada, bir avuç tuzdan, bir çadır kazığına, naylon bir örtüden, bir patatese, bir domatese, bir saatlik internet erişimine kadar her şeyin. Artmayan tek şey, insan hayatının değeri. Ne kanlarının, ne uzuvlarının, ne bedenlerinin bir kıymeti var. İşte savaşın bir başka özeti, burada insanın bir değeri yok. Ne acısının, ne hayallerinin, ne geleceğinin, ne de hislerinin... İnsanlar, dünyanın onları yalnızca yanan odun parçaları gibi gördüğünü düşünüyor. Oysa onlar da etten ve kandan yaratıldılar!

Peki, tüm bunlardan sonra, bir yıl geçmişken, bunun değişeceğine dair umut var mı?

Cehennem Gibi Bir Yıl: Gazze'den Haber Yapmak

Enes eş-Şerîf

Enes eş-Şerîf

Al Jazeera'nin Gazze Şeridi muhabiri Enes eş-Şerîf, savaş boyunca Gazze'nin kuzeyini haber yapmaya devam eden sayılı gazetecilerden biriydi. İsrail ordusundan defalarca tehdit aldı; yayınlarını durdurması, bir dizi katliamı belgelemekten vazgeçmesi istendi. 11 Aralık 2023'te, İsrail ordusu, Cebaliye Mülteci Kampı'ndaki evini ve ailesini hedef aldı. Bu saldırı, Enes'in babasının hayatına mâl oldu.

Cehennem Gibi Bir Yıl: Gazze'den Haber Yapmak

Enes eş-Şerîf

Bir yıl boyunca tanıklık ettiğim bu soykırım boyutundaki savaşın ardından; yerlerimizden edilmenin, açlığın, bombardıman ve bitmek bilmeyen katliamların ardından yaşadığımız acı ve ıstırapı tarif edecek kelime bulamıyorum.

Açıkkçası, bu hikâyeye nereden başlayacağımı ve nerede bitireceğimi bilmiyorum. Belki bu hikâyeyi bütünüyle anlatmak günler, aylar, hatta yıllar sürecek.

Hikâye Başlıyor

Hikâye, savaşın patlak verdiği o an başlıyor. Bir gazeteci olarak sahadaki gelişmeleri aktarmaya başladım, İsrail işgal güçlerinin aralıksız bombardımanlarını ve işlediği katliamları... Meslektaşım Tâmir el-Mishâl beni aradı ve Al Jazeera için haber çekmeye başlamamı istedi. Bu kolay bir iş değildi. Yıllarca foto muhabirliği yapmıştım ama televizyon haberciliği konusunda hiçbir tecrübem yoktu. Yine de kararlı bir adım attım. Gazze Şeridi'nin kuzeyindeki Filistin halkının yaşadığı acıları dünyaya duyurmak için bu yolu seçtim.

Bir yerden başka bir yere savruluyorduk. Güvende olduğumuzu sandığımız her noktada, daha büyük bir tehlikeyle yüz yüze geldik. Yirmiden fazla kez yer değiştirdik; hastanelerde, dar sokaklarda, caddelerde mahsur kaldık.

Bazılarımız ancak bir mucizeyle hayatta kalabildi. Ama birçok değerli meslektaşımızı kaybettik: İsmail el-Gûl, Râmî er-Rifâî ve daha niceleri... Onlar, vatan ve dava uğruna canlarını feda eden kahramanlardır. Kendilerini, gerçeği dünyaya duyurmaya adadılar, cesaretin ve fedakârlığın simgesi oldular.

Bugün bu mesleği yapan herkes, hiçbir gerçek güvence olmaksızın tehdit altında. Belki şu satırları yazarken bile, ben ve meslektaşlarım kimlik kartlarımızda “basın” yazmasına rağmen, bilerek hedef alınabiliriz.

İsmail el-Gûl⁸

İsmail el-Gûl, işgalin diliyle “meşru hedef” ilan edilmesine rağmen, Gazze Şeridi’nin kuzeyinde kalarak yaşananları haberleştirmekte ısrar etti. İsrail’e ait bir füze onu kasıtlı olarak hedef aldı. Ne uluslararası hukuk ne de üzerindeki “basın” yeleği onu koruyabildi.

İsmail’le olan bağım sıradan bir meslektaşlıktan çok öteydi; derin bir dostluk paylaşıyorduk. 2016’daki düğünüme gelmişti, ben de onun düğününe katılmışıtm. Birçok medya kuruluşunda birlikte çalıştık ve savaş başladığında Al Jazeera bizi yeniden bir araya getirdi. Güney’e tahliye edilmemiz yönündeki çağrıları reddettik. Hakikati anlatabilmek için Gazze’de, kuzeyde kalmaya kararlıydık.

İsmail bir kardeşti, bir dosttu, yeri asla doldurulamayacak bir yol arkadaşıydı. Onu son kez, şehadetinden bir gün önce

⁸ İsmail el-Gûl, Al Jazeera Arapça servisinde çalışan 27 yaşındaki Filistinli gazeteci, 31 Temmuz 2024’te Gazze Şehri yakınlarındaki Şati Mülteci Kampı’ndan ayrılırken, meslektaşı Râmî er-Rifâî ile birlikte bir İsrail insansız hava aracı saldırısında hayatını kaybetti.

gördüm. Gazze’de buluşmayı planlamıştık. Ama bunun yerine, El-Celâ Caddesi’ne bir saldırı düzenlendiği haberini aldım. Buluşmamızı ertelemek için İsmail ile iletişime geçtim. Çünkü saldırı noktasına yakın bir yerde bir haberi takip ediyordu. Ben de bombardımanı haberleştirmek için yola çıktım. Ama saldırının hedef aldığı evin kız kardeşime ait olduğunu öğrenince dehşete kapıldım. Trajedi daha da derindi çünkü ailemin tamamı o sırada o evdeydi.

İsmail olayı haberleştirdi, katliamı raporladı. Sonra hem benim aileme hem de kız kardeşimin mucize eseri hayatta kalan çocukları da dâhil olmak üzere ailesine yardım etti. Hepsini, bu koşullarda “daha güvenli” sayılan bir yere taşıdı. Ardından Baptist Hastanesi’ndeki kaldığı yere geri döndü.

Gazze’nin Es-Saftâvî bölgesindeydim. O yıkıcı haberi orada aldım. Al Jazeera Mübeşşir muhabiri Muhammed Şahin bana doğru koşarak, “İsmail’i bombaladılar!” diye bağırdı. Ne olup bittiğini bile tam kavrayamadan, ayaklarım çıplak bir şekilde dışarı fırladım ve olay yerine doğru koştum.

Baptist Hastanesi’ne vardığımda, İsmail’i hareketsiz bir şekilde yerde buldum. Yanında meslektaşımız Râmî er-Rifâî de vardı. İkisi de en korkunç şekilde can vermişti.

İsmail’in ölümü büyük bir sarsıntıydı. Savaşın vahşeti, onun kaybindan sonra beni şimdiye kadar hiç vurmadığı kadar sert vurdu. Yokluğu içimi tarifsiz bir keder ve acıyla doldurdu. Bir kardeşimi, bir yol arkadaşımı kaybettim. Ama onun misyonunu devam ettirme sorumluluğunu omuzlarımda hissediyorum, yani hakikati duyurma ve halkımızın acılarını dünyaya anlatma görevini.

Gazze’de trajedi kimseyi es geçmiyor. Biz gazeteciler de diğer insanlardan farklı değiliz. Tehlikenin her detayını bizzat yaşadık; sürgünü, kuşatmayı, içimizi kemiren açlığı... Halkın bir parçasıydık, aynı acıyı paylaştık, aynı tehditlerle yüzleştik. İsrail işgali hiçbir ayırım gözetmedi, kadın, erkek, çocuk, gazeteci fark etmeksizin herkes onlar için birer hedefti.

Tüm bu dinmeyen acılara rağmen, gerçeği anlatma sorumluluğu içimize derinlemesine yerleşti. Bu, korkunun bile önüne geçen bir emanetti. Ve tüm risklere rağmen, görevimizi yerine getirmekten asla geri durmadık.

Paramparça Hayatlar, Parçalanmış Bedenler

Gazze’de güvenli hiçbir yer yok. Herkes, İsrail’in ölüm tehdidi altında yaşıyor. Bütün aileler yerle bir ediliyor, bazıları hâlâ enkaz altında. Yaralılar, bakım eksikliği nedeniyle hastanelerde can veriyor. Yetim ve dul kalanları gördük, meslektaşlarımızın—gazetecilerin, doktorların, mühendislerin, öğretmenlerin—öldüğüne ya da hapse atıldığına tanıklık ettik.

Sözle tarif edilemeyecek, zihinlerimizden kolay kolay silinemeyecek dehşetler yaşadık. Her gün çocuklara, kadınlara, tüm ailelere karşı işlenen katliamlara şahit olduk. Anestezisiz uzuvların kesildiğini gördük. Enkaz altında diri diri gömülen çocukların yardım çığlıkları yankılanıyordu. Alevler arasında kalan çocuklar, “Anne! Baba! Kurtarın beni!” diye bağıırıyordu ama kimse cevap veremiyordu. Silinmez bir iz olarak hafızama kazındı; gözlerimizin önünde, parçalanmış yüzlerce ceset üst üste yığılmıştı.

Tüm bu vahşetler arasında, en sarsıcı olanı Tabiîn Okulu⁹ Katliamıydı. Şafak sökmeden bir gece, yeni bir katliam haberi geldi. Ayakkabılarımı giymeye bile fırsat bulamadan, ev kıyafetlerimle, etraftaki tehlikelere aldırmandan olay yerine koştum.

Okula yaklaştıkça yol boyunca dizili cansız bedenleri gördüm. İçeri girdiğimde ise tarifsiz bir manzara beni karşıladı: Her yerde parçalanmış insan uzuvları. Her adımında bastığım yer ağırlaşıyordu; kurbanların kalıntılarından arınmış bir zemin yoktu. Zifiri karanlıkta, el fenerleriyle yönümüzü bulmaya çalışıyorduk. Yıkımın tam boyutu gözler önüne serildikçe, olduğum yerde durdum, başımı tuttum. Bu trajedinin büyüklüğü karşısında dilim tutuldu. Kelimenin kifayetsiz kaldığı bir andı bu. Gördüğüm şey, dilin taşıyamayacağı bir yükü.

Korkunç bir ikilemle karşı karşıyaydık: Etrafımızdaki bedenlerin ve kalıntıların kutsiyetine saygı mı gösterelim, yoksa bu katliamı belgelemek için aralarından geçip görüntü mü alalım? Ağır bir yürekle, parçalanmış cesetlerin arasından geçerek bu felaketin büyüklüğünü kayıt altına alma yolunu seçtik.

Yere serilmiş, birbirine karışmış çocuk parçaları, kadınlar, yaşlılar, genç erkekler... Hepsi sabah namazı için bir araya geldikleri yerde, yan yana can vermişti. Bu katliam ruhumda öyle derin bir yara açtı ki, zamanın bile iyileştiremeyeceği bir iz bıraktı.

⁹ 2024 yılı 10 Ağustos'unda İsrail, Gazze Şehri'nin doğusunda yer alan ve yerinden edilmiş Filistinlilerin sığındığı Tâbiîn Okulu'nu hedef aldı. En az 100 Filistinli hayatını kaybetti, çok sayıda kişi yaralandı. Yangının yayılmasıyla birlikte bazı kurbanlar okul binasında mahsur kaldı.

Hâlâ zihnimde canlı duran bir başka görüntü ise enkaz altında mahsur kalmış kurtulanların yardım çığlıkları... Sesleri bize kadar ulaşıyordu ama sivil savunma ekiplerinin onları kurtaracak imkânı yoktu. O insanların enkaz altında yavaş yavaş can verdiğini izlemek, müdahale edememek... Bunu ne bir kelime tarif edebilir ne de bir cümle taşıyabilir.

Gazze’de sığınacak hiçbir yer yok. Hastaneler, sokaklar, barınaklar, evler, okullar, hatta çadırlar bile hedef. Güven yok, sığınak yok; sadece sürekli bir tehdit, durmaksızın devinen bir tehlike var.

Yine de biz, tüm bu vahşeti belgelemek zorundayız. Gerekirse hayatımız pahasına. Bu, sonu olmayan bir savaş. Bitmeyen katliamlar, aralıksız bombardımanlar, sistematik bir soykırım.

Gazeteciler olarak, bu felaketi halktan ayrı yaşamıyoruz. Aynı tehditlere maruz kalıyoruz, aynı riski taşıyoruz. Ama biliyoruz ki, bizim sesimiz en güçlü silahımız. Hayatımızı bu uğurda feda edecek olsak bile, hakikati belgelemekten vazgeçmeyeceğiz. Bu, halkımıza ve onların acılarına karşı taşıdığımız bir sorumluluk. Bizi, tehlike ne kadar büyük olursa olsun ayakta tutan da tam olarak bu görev bilinci.

Haberin Bedeli

Bu savaş süresince, İsrail işgal güçlerinden defalarca tehdit mesajı aldım. Al Jazeera’deki görevimi bırakmam, haber yapmayı durdurmam ve Gazze Şeridi’nin güneyine tahliye olmam için üzerimde baskı kurmaya çalıştılar. Ama bu ısrarlı tehditler beni yolumdan alıkoyamadı. Tercihimi en baştan net

bir şekilde yapmıştım: Ailemin ve özellikle babamın sarsılmaz desteğiyle, kuzeyde kalmaya ve olup biteni ne pahasına olursa olsun belgelemeye karar verdim.

Tehlike yaklaştığında, İsrail güçleri Cebaliye kampına batı yönünden girip ilerlemeye çalışırken bile, ben orada kalıp bu saldırıyı ve işledikleri katliamları haber yaptım. İsrail birlikleri, sivilleri ve yerinden edilmiş insanları bir sığınağa kısırdı, bazılarını tutukladı, diğer bazılarını ise kurşun yağmuru altında kaçmaya zorladı. Bu büyük tehlikeye rağmen, olay yerinden ayrılmadım, her anı belgeledim.

Bu olaylarla ilgili haberimi tamamlayıp Al Jazeera’de yayımladıktan hemen sonra, hem kendi evimin hem de ailemin evinin bombalandığını öğrendim.

Bedeli çok ağırdı. Belki de işgal güçleri, ailemi hedef alarak beni susturabileceklerini sandılar. Ama babamın ölümü beni yıkmadı, aksine, seçtiğim yolda daha da kararlı olmamı sağladı. Babamın bana bıraktığı son vasiyet çok netti: Görevimi sürdürmem ve her şartta gerçeğin sesi olmam.

İnkâr edemem, derinden sarsıldım. İşgalin beni ve Al Jazeera’nin yayınlarını cezalandırmak isteyeceğini hep biliyordum; doğalarının haince olduğunu da... Ama babamın kasten öldürüldüğünü öğrenmek, tarif edemeyeceğim kadar ağır bir acıyla vurdu beni.

Savaşın o ilk elli günü boyunca onu yalnızca bir ya da iki kez görebilmiştim. İçimde, onunla daha fazla zaman geçirme arzusu büyüyordu. Biliyorum ki o da beni görme özlemiyle bu

dünyadan ayrıldı. Üçüncü ve son buluşmamız ise en acı olanıydı. Bu sefer şehit babama veda edecektim.

Acının Bedeli

Keder tarifi mümkün olmayan bir ağırlıkla beni ezip geçti. Onu hayattayken kucaklamayı çok istemiştim, ama onun yerine, onu toprağa kendi ellerimle, başım dik, Allah'ın takdirine olan sarsılmaz inancımınla uğurladım.

Bu büyük kayba rağmen, vefatının ardından sadece birkaç dakika içinde kameranın karşısına geçerek şehadetini duyurdum ve cenaze haberini yaptım. Hiç tereddüt etmeden görevime devam ettim. Çünkü biliyordum ki kendim de bu trajedinin bir parçası haline gelmiş olsam bile acımızı dünyaya anlatmak, terk edemeyeceğim bir görevdi. Yas içindeyken bile haber yapmaya devam ettim. Çünkü ne pahasına olursa olsun sesimizin duyulması gerekiyordu.

Hayatta Kalmanın Bedeli

Bu savaş, hayatın en temel gereklerini bile yerle bir etti. Tanıklığım ve yaşadıklarım, bu korkunç gerçekliğin tamamını yansıtmayabilir. Ama en azından, tarlaları, evleri, taşı, ağacı, hayatın her yönünü yok eden bu felaketi kısmen de olsa aktarıyor.

Savaş boyunca içinde bulunduğumuz koşullar, dünyada başka hiçbir gazetecinin karşılaşmadığı türdendi, buna inanıyorum. Hedef alınma tehlikesinin yanı sıra, uzun aylar süren savaş boyunca açlık da bedenimizi kemirdi.

Meslektaşlarımla birlikte, açlığı bastıracak bir şeyler bulmak için çırpınıyorduk. Ama bir kilo un bile bulamıyorduk. Bazen biraz fıstık ya da şekerleme denk geliyordu, ama hızla tükeniyor, en basit şeyler bile nadir birer ödüle dönüşüyordu. Dört gün üst üste doğru düzgün bir öğün bulamadığımız oldu. Sıklıkla kameranın karşısına aç ve tükenmiş hâlde çıktık.

Pek çok katliamı tarif etmekte yetersiz kaldığımı biliyorum. Yaşadığımız açlığın derinliğini de tam anlamıyla aktarabildiğimi söyleyemem. Çünkü bu yaşadığımız şey, tarifi ötesinde. İnsanlar burada nasıl hayatta kalıyor, meslektaşlarım ve Gazze halkı aynı anda hem bombardımana hem açlığa nasıl dayanıyor, inanın bunu kelimelere dökmek imkânsız.

Bazen kendimi, çocukların ve kadınların parçalanmış bedenleri arasında hissizleşmiş şekilde dolaşırken buldum. Zamanla bu karanlık gerçekle yaşamayı öğrendim. Ama öyle sahneler vardı ki, dayanmam mümkün değildi. Yine de kendimi zorladım, mesajı iletebilmek için devam ettim.

Bazıları, bir haber ya da bir görüntü uğruna hayatlarımızı riske atmanın değmeyeceğini düşünebilir. Ama biz biliyoruz ki bu riskler alınmazsa, dünyanın burada olan biteni bilmesi mümkün değil. Gazze halkının yaşadığı acıları, maruz kaldığı dehşeti duyurmak benim için sadece ulusal bir görev değil; aynı zamanda ahlaki ve dinî bir sorumluluk.

Belki anlattığımız her şey sessizlikle karşılandı. Ama kimi katliamlar, az da olsa, dünyanın dikkatini çekti, mağdurlara destek çağrıları yükseldi.

İsrail'in Gazze'ye yönelik bu süregiden imha savaşının başlangıcından bu yana acı dolu bir yıl geçti. Ama ben hâlâ aynı yoldayım. Olanları dürüstçe haberleştiriyor, her gün maruz kaldığımız gerçeği dünyaya göstermek için kararlılıkla devam ediyorum.

Kimileri, "Hiçbir şey değişmemişken, yıkım devam ediyorken, bu işi hâlâ neden sürdürüyorsun?" diye soruyor. Cevabım basit: "Belki bir tek görüntü, bir hikâye, yakaladığımız bir an, bir gün bu savaş bitirecek kıvılcımı yakar". Ama şu an yakmasa bile, biz tanıklık etmeye devam edeceğiz. Gerçeği belgelemeyi sürdüreceğiz. Ve bu savaş suçlarının faillerinden hesap sorulmasını talep etmeye hiç durmadan devam edeceğiz.

A black and white photograph of a multi-story building in Gaza, showing significant damage with many windows missing and structural elements exposed. The building is surrounded by rubble and debris. In the foreground, a crowd of people is visible, some standing and some sitting on the ground. A red border is superimposed over the image, framing the text.

Gazze'de Ölümün Görüntüleri

■ Bilâl Hâlid

Bilâl Hâlid

Gazze Şeridi'ndeki Han Yunus kentinden Filistinli bir foto muhabiri ve duvar ressamı olan Bilâl Hâlid, uluslararası ajanslar ve medya kuruluşları için fotoğrafçılık yaptı. Son on yılda, İsrail'in Gazze'ye yönelik saldırılarını belgeleyen önemli isimlerden biri oldu. Son olarak, 7 Ekim 2023'te İsrail'in Filistin halkına karşı başlattığı savaşı görüntüledi.

Gazze’de Ölümün Görüntüleri

Bilâl Hâlid

7 Ekim günü ben Gazze’de değildim. Doha’daydım. Diğer herkes gibi olayları televizyondan ve sosyal medyadan takip ediyordum. Ama o gün, bunun sıradan bir gerilim olmadığını derinden hissettim. Bölgenin şimdiye kadar görmediği türden yıkıcı bir savaşın eşiğinde olduğumuza emindim.

“Büyük Dönüş Yürüyüşü”

Biz Gazzeliler, bu tür anları önceden sezme konusunda keskin bir içgüdüye sahibiz. Önceki savaşlar, işaretleri okumayı öğretti bize. İsrail’in saldırıları genelde küçük kıvılcımlarla başlar, mesela “Büyük Dönüş Yürüyüşü”¹⁰ sırasında gençlerin gönderdiği yanıcı balonlar... Ardından hava saldırıları gelir ve can kayıpları başlar.

Ama bu sefer farklıydı. Haberler, kaçırma olaylarından ve büyük çaplı saldırılardan söz ediyordu.

Bir gazeteci olarak, İsrail ordusunun vereceği karşılığın şimdiye dek yaşadığımız her şeyin ötesine geçeceğinden

¹⁰ “Büyük Dönüş Yürüyüşü”, 30 Mart 2018’den 27 Aralık 2019’a kadar, Gazze Şeridi’nde her Cuma günü, Gazze-İsrail sınırı yakınında gerçekleştirilen bir dizi gösteriye verilen isimdir. Bu gösterilerde İsrail güçleri tarafından toplam 223 Filistinli öldürüldü. Göstericiler, Filistinli mültecilerin bugün İsrail sınırları içinde kalan topraklarına geri dönebilmesi talebinde bulunuyordu. Aynı zamanda Gazze Şeridi’ne uygulanan kara, hava ve deniz ablukasını da protesto ediyorlardı.

emindim. Hiç tereddüt etmeden biletimi aldım ve Doha'dan ayrıldım. Plansız bir yolculuktu bu. Katar'ın başkentinde sadece yirmi gündür bulunuyordum ama kararım net ve sarsılmazdı. Filistinli bir gazeteci olarak, olmam gereken yerin, orası, yani olayların merkez üssü olduğunu hissettim.

Gazetecilik bizim için sadece bir meslek değil, bir davadır. Açık konuşmak gerekirse, biz bu alana sadece bir kariyer hedefiyle girmeyiz. Bizim için bu iş bir görevdir. Yaptığımız işi bir mücadelenin parçası olarak, davamızın savunulması için bir araç olarak görürüz.

Ama beni asıl geri çağıran şey ailemdi, babam, annem, kardeşlerim... hepsi Gazze'de yaşıyor. O kritik anlarda onlarla birlikte olmam gerektiğini biliyordum. Geçmiş savaşlarda bir ya da iki günlüğüne de olsa o kaygıyı, o korkuyu yaşamıştım. Ne kadar tüketici olduğunu çok iyi biliyorum. Çünkü evde neler olup bittiğini bilememek, o belirsizlik, insanın içini kemiriyor. Ailem tehlike altındayken, ben nasıl olur da savaşı uzaktan izleyebilirdim? Bu düşünce dayanılmazdı.

O akşam Mısır'a vardık. Sabahı beklemek zorundaydık, çünkü sınır kapısı insan seliyle doluydu. Gazze'ye girişimiz gece saat onu buldu.

Sınırdaki manzara, daha önce gördüğüm hiçbir şeye benzemiyordu. Alışılmış telaşlı kalabalığın yerini tuhaf bir sessizlik ve hareketsizlik almıştı. Sadece gökyüzündeki insansız hava araçlarının vızıltısı ve uzaktan gelen patlama sesleri duyuluyordu. Gazze'ye dönüşüm böyle oldu: Savaşın konuşulmayan ama göğe kazınmış diliyle karşılandım.

Doğrudan Sahaya

Durup soluklanmaya, etrafımda olup biteni sindirmeye vakit yoktu. Elime kameramı aldım ve doğrudan sahaya koştum. Belgelediğim ilk haber, Delûl ailesinin katliamıydı.

Henüz Gazze kuzey ve güney olarak ikiye ayrılmamışken, Han Yunus'tan Gazze'ye doğru yol alıyorduk. Yanımda meslektaşım Yasir Kudeyh vardı. Selahaddin Caddesi yakınlarında aniden ateş açıldı. Arabayı hemen durdurduk ve saldırı noktasına doğru koştuk.

Bizi dehşet verici bir manzara karşıladı: Yerle bir olmuş bir ev, enkazın altında sıkışıp kalmış insanlar... Kurtarma çalışmaları henüz yeni başlamıştı. O anı tarif edecek kelimeleri hâlâ bulamıyorum.

Hâlâ gözümün önünde canlanıyor: Enkaz altından bir kadın ve kızı çıkarıldığında yaşanan an. Kadın, siyah ve yeşil renkli bir namaz elbisesi içindeydi. Ya kızını kucaklıyordu ya da yanında oturuyordu. Yüzü kıza dönüktü, çöken çatının altında, kolları ona uzanmış şekilde kızının üzerine kapanmıştı. Kurtarma çalışmaları son derece yavaştı, çünkü ne ekipman vardı ne de yardım ekipleri başka yıkım noktalarından fırsat bulabiliyordu.

Kamp sakinleri ellerinden gelen her şeyi yaptı. Onların sadece çıplak elleri, birkaç ilkel aleti ve fakat tükenmeyen bir kararlılıkları vardı. O devasa beton kirişin altına girip hep birlikte kaldırmaya çalıştıkları anı asla unutmayacağım. O sahne, Gazze halkının dayanışmasının ve direniş ruhunun güçlü bir simgesine dönüştü. Sanki tüm dünyaya şöyle

haykırıyorlardı: "Acıya ve kayıplara rağmen dimdik ayakta'yız. Dayanıyoruz."

Yıllarca Anadolu Ajansı, Al Jazeera English, Agence France-Presse (AFP) ve ABC News gibi uluslararası medya kuruluşlarıyla çalıştım. Bu savaş sırasında sayısız sarsıcı fotoğraf çektim ama içlerinden biri zihnime kazındı ve oradan hiç silinmedi. Enkazdan çıkarılmış küçük bir kızı taşıyan bir adamın fotoğrafıydı bu. Adamın yüzü acıyla buruşmuştu ve haykırıyordu: "Netanyahu, çocuk katili!" Fotoğraf ürpertici bir güce sahipti—çünkü küçük kız hâlâ canlı gibi görünüyordu. Bu da sahnenin duygusal ağırlığını daha da artırıyor, gören herkesin yüreğine işliyordu.

Bir foto muhabiri olarak ilk görevim, bu anları belgelemek ve dünyaya duyurmaktır. Yine de her zaman, kameramı kaldırmadan önceki ilk sorumluluğumun mağdurlara yardım etmek olduğuna inandım. İşte bu insanlıkla mesleki sorumluluk arasında kurduğumuz denge, işimizin özünü oluşturur.

Sahada çalışırken, içgüdüsel olarak önce yardım etmeye yönelirim. Biz foto muhabirleri için hızlı hareket etmek, kamerayı her an hazır tutmak ve daima tetikte olmak gerekir. Bir patlama sesi ya da yardım çığlığı duyduğumuzda ya yardım çağırmak için ya da doğrudan yardım etmek için anında harekete geçeriz. Çoğu zaman, olay yerine ilk varan biz oluruz. Ambulanslar ya da sivil savunma ekipleri gelmeden önce biz oradayızdır.

O anlarda kendimizi enkazı karıştırırken, cesetleri çıkarırken ya da hâlâ yaşam belirtisi gösterenleri kurtarmaya çalışırken buluruz.

Bir foto muhabiri olarak bazen kamerayı bir kenara bırakmak gerekebilir. Çünkü gazetecilik temelde insani bir uğraştır, sesini duyuramayanların sesi olmaktır. Ama biri gözünüzün önünde can çekişirken, bir kare fotoğrafın değeri, o insanın hayatının yanında anlamını yitirir.

Bu anı, 25 Ekim 2023'te Gazze'de yaşanan El-Tâc Kulesi Katliamı¹¹ sırasında tüm canlılığıyla hatırlıyorum. El-Celâ Caddesi'ndeki bir apartman, ondan fazla füze ve varil bombasıyla vurulmuştu. On üç katlı bina tamamen yerle bir olmuş, çevredeki alan dümdüz edilmişti. Manzara, Gazze'nin en yoğun nüfuslu bölgelerinden birinde devasa bir depremin ardından oluşabilecek yıkımı andırıyordu.

Cesetler her yere dağılmıştı. Enkazla iç içe geçmiş, gri tozlara bulanmışlardı. Yangınlarla çevrili hâlde, sanki cehennemin içine düşmüşüz gibi, onların üzerinden adım atarak geçiyorduk.

Zihnime sonsuza dek kazınan bir görüntü var: Enkazın altından dışarı uzanmış küçük bir çocuğun eli... Yakınlardaki apartmanlardan yankılanan kadın çığlıkları bu sahneye eşlik ediyordu. O anın korkusu ve acısı öylesine büyüktü ki, ne ben ne de yanımdaki meslektaşlarım, elimizi kameraya götürebildik. Tanık olduğumuz bu dehşeti kayda alacak hâlimiz yoktu.

Kameranın Güçsüzlüğü

Kamerayla acıyı belgeleyememenin verdiği bu çaresizlik

¹¹ Gazze Şehri'ndeki El-Tâc Kulesi'ne 25 Ekim'de düzenlenen bombardımanda, 44'ü çocuk ve 37'si kadın olmak üzere toplam 101 kişi hayatını kaybetti, yüzlerce kişi de yaralandı.

hissi, defalarca musallat oldu bana. Özellikle de şehit düşen yakınlarının ardından parçalanmış aileler gelip bize ulaştığında... Bu acıyı nasıl tarif edebilirim? Onu nasıl anlayabilir, nasıl kelimelere dökebilirim? Böylesi duyguların tam anlamıyla aktarılabilceğini sanmıyorum.

Bunlar, cehennemin içinden kopup alınmış gibi hissettiren anlar. Yasla yıkımın iç içe geçtiği, hafızadan silinmesi neredeyse imkânsız sahneler...

Bu kaosun tam ortasında, gerçeği en çarpıcı biçimde yansıtan acıyı ve en derin hikâyeyi yakalamakla yükümlüyüm. Hiç unutamayacağım hikâyeler var, mesela bir tankın ezdiği aile... Evin etrafını kuşatıp gece boyunca bombardımana tutmuşlardı. Çocuklar hastaneye parçalanmış hâlde ulaştı, ama orada bile İsrail askerleri tarafından gözaltına alındılar. Bir de yeni doğmuş bebeğiyle birlikte şehit edilen kadın var. Kısa sürede yok edilen koca koca ailelerin hikâyeleri var, her biri farklı bir yüz taşıyor, kendine özgü bir acı anlatıyor.

Biz bu olaylara sadece “hikâye” gözüyle bakmıyoruz. Bu aileleri isim isim tanıyoruz: Hamdan ailesi, Ebû Muhays ailesi, Ganim ailesi... Her biri birden fazla ferdiyi kaybetti. Her katliam, farklı bir yara, farklı bir iz bıraktı.

Savaşın ardından zaman geçtikçe, görüntülerin ne denli güçlü olduğunu, nasıl büyük etkiler oluşturduğunu, özellikle sosyal medya aracılığıyla Gazze’ye yönelik büyüyen küresel dayanışma sayesinde derinlemesine kavramaya başladım. Benim çektiğim fotoğraflar ve başkalarınıninki, dünya çapında gerçekleşen gösteri ve protestolarda birer sembole dönüştü. Farklı kıtalarda sokaklara sprey boyayla çizildi, pankartlara basıldı, duvarlara asıldı.

Bunlardan biri de “Unmute Gaza” (Gazze’nin Sesini Açın)¹² adlı sanatsal dayanışma hareketiydi. Fotoğraflarımdan ilham alarak ortaya çıkan bu kampanya, küresel ölçekte bir destek dalgasına dönüştü.

Görsellerin zamanla sessiz çığlıkların ve direnişin dili hâline geldiğini görmek ve dünyanın dört bir yanından yankılanan seslerin, adalet ve özgürlük için tek bir çığlıkta nasıl birleştiğine şahit olmak gerçekten etkileyiciydi.

Benim işim, günlük haberlerde çıkıp kaybolacak sıradan anları belgelemek değildi. Amacım, kolektif hafızaya kazınacak görüntüler bulmaktı. Katillere musallat olacak, bu soykırımın ve katliamların şahidi olarak kalacak sahneleri... Hayat ve ölümün anlamını aynı karede taşıyan o anları arıyordum; acılı vedaları, son kucaklaşmaları, ölümün içinden yükselen bir yaşam kıvılcımını. Ama bunu yaparken de insanların mahremiyetine azami özen gösteriyordum. Özellikle kadınlar... Savaşın dehşeti içinde başörtüsü açılmış olabilir, o hâlde onları fotoğraflamak olmaz. O an, insanın edebe mecbur kaldığı andır.

Bir diğer ilkem, görüntülerin doğal olmasıydı. İnsanlar kamerayı fark ettiğinde verdikleri tepkiler değişebilir. Bu yüzden çoğu zaman fark ettirmeden çekerim.

Bazı sabahlar, çektiğim sonsuz katliam görüntülerinin yorgunluğuyla uyanırdım. Özellikle gece 3 sularında duyduğum patlamalarla uyanır, katliamların hâlâ sürdüğünü görürdüm.

¹² “Unmute Gaza” (Gazze’nin Sesini Açın) hareketi, fotoğraf gazeteciliği sanatını temel alarak, Gazze’de yaşanan vahşete dikkat çekmek amacıyla görselleri yeniden oluşturup dünya çapında bir baskı ve yapııştırma kampanyası düzenleyen yaratıcı bir hareket olarak ortaya çıktı.

Yoğun bir gündemin içindeydik, bir cenazeden diğerine koşardık. Her şehidin kendine has bir hikâyesi, acısı, hüznü olurdu.

Bazı günler, 300'e yakın şehidin fotoğrafını çekerdik. Olanları idrak etmek kolay değildi. Gün boyu cesetlerle uğraşmak, kan kokusunu solumak, ardından gece bombalanan başka yerlere gitmek... Bu, tarif edilemez bir psikolojik yük getirirdi.

Bir yerin hedef alındığını duyduğumuz anda harekete geçerdik. Her şeyi kameranın merceğıyle kayda almaya çalışırdık. Çünkü bu gerçeğıli kelimeler anlatamazdı.

Bir Fotoğrafın Bedeli

Savaş boyunca defalarca hedef alındım. Bir seferinde, bir bombardımanı görüntülerken, hemen yanımdaki binanın hedef alındığını fark ettim. Bu sanki kasıtlı bir saldırı gibiydi. Çektiğim fotoğraf ve videolarda üzerimize yağın şarapnel parçaları açıkça görülüyor. O olayda sivil savunma ekibinden iki kişiyi kaybettik.

Bu saldırı, aslında karşı karşıya olduğumuz tehlikenin sadece küçük bir örneğıydi. Gazze ile şehir arasında yaptığımız her geçiş, doğrudan topçu atışları, hava saldırıları ve İHA'lar tarafından hedef alınıyordu.

Savaş sırasında evimiz art arda üç kez bombalandı. Bu saldırılar, açıkça beni sindirme amacını taşıyordu. Zamanla anladık ki işgalciler, gazetecileri evleri ve aileleriyle birlikte hedef almayı bilinçli bir stratejiye dönüştürmüştü.

Meslektaşlarımız Mu'men eş-Şerafî¹³, Muhammed Ebû el-Kamsân, Vâil ed-Dahdûh ve Muhammed Ebû Hatab'ın¹⁴ hedef alındıklarına tanık olduk. Onlar, aileleriyle birlikte ateş altında kaldılar. Doğrudan hedef olmasanız bile, psikolojik baskı uygulayarak sizi yıldırma ve çalışmanızı durdurma istiyorlar. Özellikle toplumun seçkinlerini —düşünürleri, doktorları, uzmanları— hedef aldılar. Amaçları, bir kuşağı tamamen yok etmek ve işlenen suçları açığa çıkarabilecek ya da Gazze Şeridi'nde hayatı yeniden inşa edebilecek her izi silmekti.

Artık basın yeleği ve miğfer takmak, sizi “meşru hedef” hâline getiriyordu. Öyle ki, bazıları alaycı bir şekilde şöyle derdi: “Gazze’de ölüm herkese eşit dağılmış olsa bile, bir gazetecinin yanına sakın yaklaşma!”

Sürekli tehdit altındaydık. Belli gazeteciler doğrudan aranıyor, şöyle deniyordu: “Sen, sen ve şu kişi bugün şu yerdediniz. Dikkatli olun.” Bu sözler elbette bir uyarı değil, düpedüz tehditti. Size ne yaptığınızı, nerede olduğunuzu bildiklerini ve her adımınızı izlediklerini göstermek istiyorlardı.

Sadece bu da değil... Ailelerimizin yaşadığı evler doğrudan bombalanıyordu. Bunun rastgele olduğuna inanmak mümkün değildi. Ailem, üzerimize atılan iki füzeden kurtulmayı başardı.

¹³ Al Jazeera muhabiri, 6 Aralık 2023 tarihinde Gazze Şeridi'nde sığındıkları eve düzenlenen İsrail hava saldırısında ailesinden 22 kişiyi kaybetti. El-Şerafî'nin anne ve babası Mahmud ve Emine, kardeşleri, onların eşleri ile yeğenleri de saldırıda hayatını kaybedenler arasındaydı.

¹⁴ Filistin TV muhabiri ve gazetecisi Muhammed Ebû Hatab, 2 Kasım 2023 tarihinde Gazze Şeridi'nin güneyindeki Han Yunus'ta evlerine düzenlenen İsrail hava saldırısında, ailesinden 11 kişiyle birlikte hayatını kaybetti.

Ne tehditler ne de İsrail ordusundan gelen mesajlar beni işimi yapmaktan alıkoydu. Amerikan basınıyla çalıştım; onların yayın çizgisini ve İsrail anlatısına olan açık yanlılıklarını çok iyi biliyordum. Bu yüzden, yaşanan soykırım savaşını en güçlü şekilde yansıtan görüntüleri aktarmaya çalıştım.

Burada çok önemli bir noktayı vurgulamak istiyorum: Tüm kısıtlamalara rağmen sosyal medya platformları, dünyaya ulaşabilmemiz ve İsrail'in anlatısına karşı durabilmemiz için hayati bir çıkış noktası sağladı.

Batı'daki köklü medya kuruluşları çoğu zaman çarpıtılmış bir tablo sunuyor. Anlatıları, belli ajandalara ve propagandalara göre şekilleniyor. Oysa sosyal medya, sahadan, Filistinli gazetecilerden, kanaat önderlerinden ve sıradan insanlardan yani doğrudan halkın içinden gelen filtresiz bir bakış sunuyor. Bu platformlar, seslerin yükselebildiği, dayanışmanın canlandığı yerler. Nitekim Amerika'da ve başka ülkelerde öğrencilerin Gazze'deki vahşete karşı sokaklara döküldüğü protestolarda bunu net bir şekilde gördük.

Amerikan televizyon kanallarındaki röportajlar ise genellikle belli siyasi eğilimlere göre kurgulanıyor. Ama olayları doğrudan sahadan takip ettiğinizde gerçeği duyuyorsunuz. Bu gerçek, ne süslenmiş ne de eğilip bükülmüştür. Çünkü onu anlatanlar, bizzat bu acıyı yaşayan Filistinlilerdir.

Ancak sosyal medya bile, yani dünyaya açılan bu can damarımız, mutlak bir özgürlük alanı değil. Hesabım defalarca sınırlandırıldı, gönderilerim silindi, sesim kısılmaya çalışıldı. Ama biz susturulmayı kabul etmiyoruz. Yedek hesaplar açıyoruz, yeni yollar buluyoruz, çünkü Meta ve platformlarının

Filistinli sesleri sistemli şekilde bastırıldığını biliyoruz. Bu sansür bizim için, duyulma mücadelemizde karşılaştığımız bir başka engelden ibarettir.

Hayat ve Ölüm

İsrail'in Gazze'ye karşı yürüttüğü savaş boyunca odağım, soykırımın tüm boyutlarını belgelemektir. Ayrım gözetmeyen bombardımanlar, zorla yerinden edilmeler, kanlı vedalar, yürek yakan kayıplar, korkunç yaralanmalar, sağlık personeli eksikliği, kıtlık, su yetersizliği ve sağlık hizmetlerinin yokluğu gibi insani krizler... Aynı zamanda gündelik hayata dair sahneleri de belgeledik: insanların Ramazan ayını çadırlarda nasıl karşıladığını, sade barınaklarını nasıl süslediklerini, tüm zorluklara rağmen sevinçlerini nasıl yaşattıklarını...

UNRWA okullarında ve çadırlarda yapılan düğünleri fotoğrafladık. İnsanların çadırları geçici evlere nasıl dönüştürdüğünü, sert koşullar altında sahur sofralarında nasıl bir araya geldiklerini belgeledik. Tüm bu çaba, Gazze halkının direncini ve tüm yıkıma rağmen hayata tutunma iradesini dünyaya göstermek içindi. Çünkü soykırımın ortasında bile yaşamın varlığını gösteren bu sahneler, işgal güçlerini rahatsız ediyordu. Yaşamın ruhunu taşıyan bir halkla yüzleşmeye tahammülleri yoktu.

Bir müzik enstitüsünde çalışan birini hatırlıyorum. UNRWA okullarında çocuklara düzenli olarak müzik dersi vermeye başlamıştı. Bu durum, işgale karşı gösterilen direnişin ve kararlılığın ne denli derin olduğunu ortaya koyuyordu. Onun çabası ise yalnızca temel müzik öğretimiyle sınırlı kalmamıştı. Güneş altında ve çadırların gölgesinde çocuklara müzik ve

resim atölyeleri düzenleyerek çocukların sanatla hemhâl olmasını sağlamıştı.

Yıkımın Ortasında Direnişi Görüntülemek

Tüm bu sahneleri belgeledik; yıkımın ortasında sergilenen direniş ve umut anlarını yakaladık. Her bir suçu, her can kaybını, her umut ve direniş hikâyesini kayda geçirerek yaşananları görünür kılmaya çalıştık. Tüm bu soykırım koşullarına rağmen sürdürülen sanatsal ve eğitsel girişimler, Gazze halkının sahip olduğu direniş ve üretkenliğinin güçlü bir sembolüydü.

Fotoğraflar, insan acısını yansıtmada konusunda çoğu zaman kelimelerden daha güçlüdür. Çünkü bir kare, tüm sahneyi içine alır. Bir çığlığın sesini, bir vedanın anını, birbirine kenetlenmiş elleri, anne-baba ve çocukların avuçlarındaki kan izlerini ya da insanların içine gömüldüğü dev bir binayı kelimelerle anlatmak mümkün değildir. Tüm bunları hakkıyla betimlemek imkânsızdır. Fotoğrafların taşıdığı kısa ama yoğun hikâyeler, çoğu zaman yazılı bir anlatımdan daha geniş bir resmi ortaya koyar. Her bakan kişi, kendi yaşanmışlığına göre farklı bir hikâye bulur o karede.

Bazen bir fotoğrafa yeniden baktığımda, biri gelip o karenin ardındaki hikâyeyi anlatır ve ben o an orada yeni bir öykü keşfederim. Fotoğrafı ne kadar yaklaşıtırsam, o kadar çok detay ortaya çıkar. Mesela bir hastane avlusundaki cenaze törenini gösteren bir karede arka planda ekmek yapan bir kadını fark etmek gibi... Bu görüntüdeki çelişkiyi anlatmak zordur, bir yanda ölüm, öte yanda hayatın olağan akışı. Bu düzeyde bir zıtlığı kelimelerle anlatmak neredeyse imkânsızdır.

Savaş ikinci yılına girerken, neredeyse her detayı hâlâ hatırlıyorum. Tek bir görüntüden, tek bir sahneden, tek bir trajediden söz edemem. Ama bu tanıklığı şu hikâyeyle bitirmek istiyorum:

Abluka ilk başladığında Nasır Hastanesi'ndeydik. Biz, Al Jazeera ekibi, orayı terk eden son basın mensuplarındandık. Hastane üç yandan kuşatılmıştı ve yanımızda başka gazeteciler de vardı. O sırada küçük bir kız çocuğu, yaralı bacağıyla bir eşek arabasında hastaneye getirildi. Tüm yol boyunca ağlamıştı. Hastaneye girdiğinde biri ilgilenir sandım ama yaklaşık yarım saat sonra hâlâ yerde yattığını gördüm. Bir doktor onun için röntgen talep etmişti. ama nerede doktor kalmıştı ki? Çoğu, işgal güçlerinin bombalama tehditleri nedeniyle hastaneyi terk etmişti. Sadece birkaç kişi kalmıştı, kalan az sayıda doktor elinden geleni yapıyordu.

Doktora kızı sordum. Röntgen gerektiğini ve onu odasına götürecek birine ihtiyaç duyulduğunu söyledi. Ben gönüllü oldum. Onu röntgen odasına götürdüğümde, orada yerde oturan iki küçük çocuk daha vardı, onlar yaralı kızın kardeşleriydi. Kızı görünce, "Bu Erva" dediler. Kız gri bir mont giymişti, yüzünde maske vardı. Başını kaldırıp bana baktığında göz göze geldik. O an donup kaldım. Çünkü karşımda, sosyal medyada yayılan o ünlü fotoğraftaki kız vardı; gözünde morluk ve kan basıncından ötürü simsiyah olmuş bir gözle bana bakıyordu. O bakış beni sarsmıştı. İlk kez, bunca yıkım ve gördüğüm onca parçalanmış bedenden sonra, bir çocuğun bakışı bana bu kadar ağır gelmişti. Tüm bu savaşta hissettiğim en derin acıyı o küçük kızın gözlerinde hissettim.

Küçük kız başına gelen felaketin büyüklüğünün farkında değildi. Masumiyet içinde, yaşadıklarını sanki sıradan bir olayı anlatır gibi anlatıyordu. "Ne oldu sana? Gözün neden böyle?" diye sorduğumda, sakın bir şekilde şöyle dedi: "Gece uyuyorduk, sonra tank geldi ve evimizin üstüne çıktı."

Tank, onlar uyurken evin üzerinden üç kez geçti. O devasa ağırlıkla onların bedenlerini ezdi. Babaları, tankın sesini duymadan önce çocukları çekip kurtarmaya çalışmış, vedalaşmak istemişti sanki. Ama sonunda babaları öldü.

Çocukların yaralı hâline rağmen hâlâ yaşadıklarının farkında olmadıkları belliydi. Hastanede bir plastik oyuncakla oynuyorlardı, babalarının bir daha geri dönmeyeceğini bilmeden. İçimden acı acı sordum: "Bu çocuklara kim bakacak?"

Hastanede yalnızlardı. Orada kalacaklarını öğrenince, eve gidip onlara kıyafet ve yiyecek getirdim. Her bir-iki saatte bir onları ziyaret ettim, doktorlarla durumlarını takip ettim. Bacağı kırık olan küçük kıza tuvalete giderken yardımcı oldum, yanında kaldım.

Bu trajik anlar beni derin düşüncelere sürükledi: "Neden? Bu çocuklar ne yaptı ki bunları yaşadılar?" Hayatın henüz başında, hiçbir şey görmeden, tarifsiz bir dehşetin ortasında kaldılar. Anneleri yurt dışındaydı, kanserle mücadele eden kardeşinin tedavisiyle ilgileniyordu. Babalarını kaybetmişlerdi. Kim bakacaktı onlara?

Bu hikâye beni uzun süre rahatsız etti. O küçük kızın görüntüsü, o masumiyetin altındaki dayanılmaz dehşet

gözümde gitmedi. Gazze'de onu tedavi edecek bir göz doktoru yoktu. Bir şey yapmam gerektiğini biliyordum.

Fotoğrafını paylaştım ve yardım edebilecek kuruluşlara ulaştım. Sonunda, Katar Dışişleri Bakanlığı'yla iletişime geçtikten sonra bir umut ışığı belirdi. Kız çocuğu ve kardeşleri, acil ihtiyaç duydukları tıbbi tedavi için Katar'a sevk edildi. Şimdi en azından fiziksel olarak iyileşiyorlar. Ama savaşın ruhlarında açtığı yaralar, öyle kolay kolay kapanacak gibi değil.

O Koku... O Ses

Alâ Ebû Ayşe

Alâ Ebû Ayşe

Gazze merkezli Filistinli bir gazeteci olan Alâ Ebû Ayşe, 17 yıllık deneyime sahip bir yazar ve gazetecilik eğitmenidir. Hikâye anlatıcılığı üzerine uzmanlaşan çalışmaları birçok Arap yayınında yer almıştır.

O Koku... O Ses

Alâ Ebû Ayşe

Bu yaşananların tamamı bir kaos girdabıydı. Katliamlar Gazze'ye yerleşip bizi ölümle burun buruna getirdiğinde yaşadıklarımız, hepimizi saran olayların acı bir aynasıydı. Çocuklarımızın bacaklarına, kollarına tam isimlerini yazdık ki en kötü ihtimalde hayatta kalan biri, hikâyelerinin parçalarını bir araya getirebilsin diye, belki...

13 Ekim 2023 Cuma günü, şehrimize bir tahliye emri indi. Bu emir, beni ve yüz binlerce kişiyi uzun "Nekbe"mizin yeni bir bölümüne sürükledi. Umutsuzlukla örülü bir yoldu bu; zeytin ağaçlarının dalları paramparça olmuştu, binalar çökmüş, ölümün kokusu havaya sinmişti. O koku her yerdeydi ve acımasızca canları biçiyordu.

İlk İsrail tahliye emrinden sonra güney vadisine (Gazze Vadisi) giden yolda, insanlar yürüyordu, başları eğik şekilde, kurşun tehdidi altında hızlı adımlarla ilerliyorlardı. Nereye mi? Kimse cevap veremiyordu... Kimse bilmiyordu!

Bir adamı hatırlıyorum; şehrin yükünü sırtına almıştı sanki, ağlıyordu: "Evimi yapmak 40 yılımı aldı... Bir anda yıktılar!"

Düğününe sadece birkaç gün kalan genç bir kadın haykırdı: "Nişanlım artık bir şehit!"

Çocuklar, annelerinin elbiselerine sarılmış koşuyordu. Okul çantaları vardı sırtlarında; ama içlerinde ne kitap vardı ne

oyuncak. Ağlıyorlardı, sabah ekmek almaya giden ama bir daha geri dönmeyen babalarını çağırarak.

Bu gerçeküstü manzaranın ortasında yaşlı bir kadın vardı. O çaresiz göç konvoyuna ayak uyduramamış, bir kamyonun arkasına oturmuştu. Yanaklarını tokatlayarak feryat ediyordu. Oğluna yalvarıyordu geri dönmesi için, ardından güneye kaçan korku içindeki insanlara sesleniyordu: "Anne babalarımızın yaptığı hatayı siz de yapmayın!"

Ellerini sallayarak yalvardı: "Geri dönün evlatlarım... Geri dönün."

Sözlerinin Yankısı

Peki nasıl dinleyebilirdik onu? O söylediklerinin doğru olduğunu nasıl anlayabilirdik o anda? Gazze'nin tepesinde ölüm dolaşırken, önümüz belirsiz bir yola uzanırken, nasıl sağlıklı düşünebilirdik?

Hepimiz yeni bir Tağrîbe'nin¹⁵ içindeydik; Hâlid Taja'nın oynadığı o karakterin rolünü devralmış gibiydik. İçimizden, "Bir-iki gün sürer, sonra döneriz" diyerek kendimizi kandırıyorduk.

Gazze Şeridi'nin en güneyine, Refah'a vardık. Mısır sınırına yaklaşık yedi yüz metre uzaklıktaydık. O gece hiç uyumadım.

¹⁵ "Tağrîbe" 1948, (التغريبة الفلسطينية)'de yaşanan Filistin göçünü (Nekbe) ve sonrasında Filistinlilerin yaşadığı yerinden edilmeyi ve verdikleri mücadeleyi konu alan Suriyeli bir tarihî drama dizisidir. 2004 yılında yayınlanan dizi, Arap dünyasında büyük bir popülerlik kazanmış ve Filistin halkının acılarını ve direncini çarpıcı bir şekilde yansıtarak kültürel bir referans noktası haline gelmiştir.

En büyük kızım Tukâ'nın (11 yaşında) sayıklamalarını dinledim. Mırıldanarak, durmadan Mayar'ı çağırıyordu.

Mayar, İsrail soykırımı başlamadan beş ay önce uykusunda şehit edilmişti. 9 Mayıs 2023'te başlayan beş günlük saldırının ilk gecesinde, gece yarısı yapılan bir İsrail bombardımanında can vermişti. O saldırı dizisinin ilk şehidiydi.

Sabah oldu. Tukâ'nın yanağında kurumaya yüz tutmuş gözyaşları vardı. Gözlerini açtı ve beni şaşkına çeviren bir soru sordu: "Anne, birini özleyen biri... Allah onları çabucak buluşturabilir mi?"

Elimi kalbime koydum. Kalp atışlarım taşa dönmüştü. Tek kelime edemedim. Yas içimi yiyip bitiriyordu.

Bir binanın altıncı katında, füze ve top seslerinin ritmine göre sallanan bir binada beş ay geçirdim. Abartmıyorum, gerçekten dünyadan izole bir haldeydim. Sadece şu sesleri duydum: – Geceyi yaran patlama sesleri, – Tukâ'nın kâbuslarında Mayar'ın ismi, – Ve yaşlı bir kadının titreyen sesi: "Geri dönün evlatlarım... geri dönün."

Ancak şu kokuları alabiliyordum: – Kadınların, bombardımandan kurtulan binaların çatılarında hamur pişirmek için yaktıkları odun ateşinin dumanı, – İsrail'in yakıt girişini engellemesi üzerine taksilerin egzozlarından çıkan kullanılmış yağın yanık kokusu, – Ve kan kokusu...

Bu kokular, çalıştığım kadın medya kurumu "Filastiniyat"a bağlı "Nava" ağında yayımlanmak üzere bana ulaşan hikâyelerin ve haberlerin satır aralarına sinmişti.

Dört duvar arasında, elektriğin, internetin ve bazen iletişim ağının tamamen kesildiği bir ortamda yok oluşu uzaktan belgeledim. Sahada olmadığım, ölüm hikâyelerine doğrudan tanıklık etmediğim her an kendime öfkelen dim. Ama şunu da fark ettim: Ben sahada değildim belki ama “Nava” için yazan tüm gazetecilerin deneyimlerini yaşamıştım.

Şehit düşen her bedenin tasvirinde ölümün kokusunu duyuyordum. Yas içindeki insanların kalp atışlarını, anlattıkları son sözlerinde ve son kahkahalarında işitiyordum. Ben de diğer gazeteciler gibiydim; yerinden edilmiş, ölüm haberlerinin yankılarıyla titreşen bir ekranın karşısında geri dönüşün hayalini kuran biri...

Ödünç aldığım bir dizüstü bilgisayar vardı, pili neredeyse bitmişti. Şarj olması için onu meslektaşım Muna’nın evine gönderdim, onların evi güneş panelleriyle çalışıyordu. Birkaç saat sonra cihaz tam şarj olmuş şekilde geri döndü. Çantasının içinde ise Muna’nın kurumun özel mailinden indirip “Nava”ya ulaştırılmak üzere derlediği yeni düzenlenmiş dosyalarla dolu bir USB bellek vardı.

Güç düğmesine içim daralarak bastım. Kendimi, başının altına bir mendil yerleştirmiş, eski bir bezle sinek kovalamaya çalışan ve koltuğunun altında sabah gazeteleriyle 1970’lerden fırlamış bir ofis çalışanı olarak hayal ettim. Yerde dik oturdum. Şık salonumdaki antikalarla dolu büyük masamı hatırladım. Bilgisayarı bir yastığın üstüne yerleştirdim ve bizimle parça başı çalışan kadın gazetecilerin yazdığı haber ve hikâye dosyalarına göz atmaya başladım.

Bunlar farklı öykülerdi; ama hepsi tek bir ruhla yazılmış gibiydi: “Sanki bir hikâye aktarmıyor, bir veda mektubu yazıyorlardı.”

Gazetecilikte geçirdiğim on yedi yılda ilk defa, “Tarafsızlık çağında yazmanın anlamı nedir?” diye sordum kendime. Ve başladım... “Yok oluş” hikâyelerini düzenlerken yalnızca yazmıyordum, satır aralarına kendi hüznümü döküyordum. Bunu, editöryel kurallara ya da yazım standartlarına boyun eğmeden yapıyordum. Amacım netti, basitti, sınırlıydı: sıradan bir insanın acısı, kusursuz yazım kurallarından kat kat daha önemliydi.

Güçlü cümlelerden, insanı ağlatan, kalbe dokunan ifadelerden fazlasıyla etkilenirim. Kelimeyi, tehlikeyi, umudu ya da hüznü derinlerde hissedirim. Bu yüzden “objektifliğin griliğinden” çıkar, mazlumun yanına geçerim; hiçbir suç olmanın, yalnızca Gazze’nin çocuğu olmakla suçlanan insanın yanına.

Ve o zaman anlarım ki biz bu yüzden yazıyoruz, çünkü kelimeler daha uzun yaşıyor. Onlar betimlemede iyidir, harfler de zamanın taşına kazınmış gibi sabittir. Çok uzun zaman geçse bile onları çağırırsanız size geri dönerler.

Satırlardan taşan büyük yasın içinde boğulurken çoğu zaman kendimi, yazmayı yeniden öğreniyor gibi hissettim. Başımı ellerimin arasına alır, öylece boşluğa bakardım. Yazının dikenleri üzerinde çıplak ayakla yürüyormuşum gibi... Kelimelere kanımı bırakarak yolumu bulurdum. Çünkü bu metinlerde anlatılanlar, aklın sınırlarını zorluyordu. “Dünyanın en ahlaklı ordusu”nun işlediği suçlara dair hikâyelerdi bunlar.

Ve bu hikâyelerin “en az dehşet verici” olanı, Sde Teiman¹⁶ kampından yeni tahliye edilen bir yurttaşın ifadesine göre, bir “polis köpeğinin bir tutukluya tecavüz ettiğini” anlatıyordu.

Bir yıl süren bu “soykırımın” ardından ben de artık hikâyenin bir parçası olmuştum. Ateş altındayken artık yalnızca başlangıçlar, başlıklar ve sonuçlar kurgulayan biri değildim. Her hikâyede kendimi görmeye başlamıştım. Morgdan yayılan ceset kokusunu burnumda hissediyor, bir çocuğun titreyen sesinde kendimi işitiyordum. O ses bana, arkadaşımın yaralı annesinin bedenini, tank paletlerinin “canlı canlı” ezdiğini, onun son çığlığını susturduğunu, adını ve gözyaşlarını birlikte sildiğini anlatıyordu. Kendimi, insansız hava araçlarından¹⁷ saklanmaya çalışan bir çocukla özdeşleştirirken buluyordum... Yüzümü örtüyor, gökten yağan ölüme karşı titriyordum.

Savaş Gazeteciliğinde İnsan Unsuru

“Yok oluş” döneminde savaş gazetecisi olmak, elime ulaşan hikâyelerdeki “korkunçluğu” tarif edecek kelimeleri çoğu zaman bulamamak demektir. Evlerin ve meydanların içine kazılan mezarlar, arkasından ağlayacak kimsesi kalmamış isimsiz şehitler, aç kalmış köpeklerin ölü bedenleri yemesi, bir kampın tuvaleti önünde saatlerce bekleyen ve ağlayan

¹⁶ Sde Teiman, Gazze Şeridi yakınlarındaki Necef Çölü’nde yer alan bir İsrail askeri üssüdür. Gazze’ye yönelik savaş sırasında bu üs, Filistinlilerin ağır istismlara maruz kaldığı bir gözaltı kampı olarak kullanıldı. Tutuklular sık ve keyfi şiddete, cinsel saldırıya, aşağılanmaya, bilinçli olarak aç bırakılmaya, hijyenden mahrum bırakılmaya, uykusuz bırakmaya, ibadet özgürlüğünün kısıtlanmasına ve bu nedenle cezalandırılmaya, kişisel eşyalarına el konulmasına ve yeterli tıbbi bakımdan yoksun bırakılmaya maruz bırakıldılar. Daha ayrıntılı bilgi için B’Tselem’in 5 Ağustos 2024 tarihli “Welcome to Hell” (Cehenneme Hoş Geldiniz) başlıklı raporuna bakılabilir: https://www.btselem.org/publications/202408_welcome_to_hell

¹⁷ Ayrıca, Euro-Med İnsan Hakları Gözlemevi’ne göre İsrail ordusu, gözetleme amacıyla kullanılan küçük insansız hava araçlarını silahlandırarak Filistinlilere ateş açmak ve onları öldürmek için kullandı. Bu dronlar, sivil halka zarar vermek amacıyla silaha dönüştürüldü.

insanlar, cehennemin bir köşesinde yaşamaya çalışanlar, ekmek ve et hasreti çeken çocuklar, düğün gününde hayatının aşkını kaybeden bir gelin... Bu hikâyeler, sadece anlatılması gereken değil, hissettirilmesi gereken acılardı. Ve ben, kelimelerin çoğu zaman yetmediği bu dehşetle yüzleşiyordum.

Editörlüğü yalnızca bir meslek gibi görmeye çalıştım. Ama şehit cenazelerini aktarırken, arkalarında ağlayan çocukların hüznüne tanıklık ederken, her defasında biraz daha öldüğümü fark ettim. Metni parlatmak, tekrarları ayıklamak, arka plan bilgisi eklemek, gerçekleri doğrulamak... Bütün bunlarla yetinebilir miydim gerçekten? Tabutun kendisiyle aynı yolda yürürken, sadece “yok olusun” bana tanıdığı birkaç fazladan nefes sayesinde onlardan ayrılıyorken, bu mümkün müydü?

2015’te, Kudüs İntifadası sırasında, çok güvendiğim biri—bir dostum, bir mücadele arkadaşım—eğer şehit olursa hikâyesini yazmamı istemişti. Bu güveni nasıl boşa çıkarırdım? Onun hayatını soğuk, mesafeli bir metne nasıl indirgerdim? “Şehit oldu” deyip ardından yaptığı şeyleri, söylediği sözleri, hiçbir duyguyla yoğurmadan nasıl aktarırdım? Hayır, bunu yapamazdım. Kalemimi arındırmam, yorgunluğunu silmem ve onun hatırasını yüceltecek, ruhunu, hayallerini, davaya olan sarsılmaz bağlılığını yansıtacak kelimeleri kalbimden süzüp yazıya dökmem gerekiyordu. Onun adını yaşatacak, fedakârlığının unutulmasına izin vermeyecek cümleler yazmalıydım.

Her gün elime ulaşan raporlar ve haberler farklıydı. Bazıları zihnimde canlı imgeler yaratıyordu, bazılarıysa eksik ayrıntılarla boğuşuyordu. Bu da doğaldı, ortalık kaos içindeydi, görüntülere ulaşmak çoğu zaman imkânsızdı. Ama yine de yazmak zorundaydım. İnternet yokken de, kelimeler yetersiz

kaldığında da... O acıyı, o direniş canlandırmalıydım. Sadece bir editör değil, bir anlatıcı olmalıydım. Kelimeleri görüntülere dönüştüren, cümlelere can veren biri... Çünkü bu hikâyeler, yaşayanların tanıklığı, susturulmak istenenlerin sesi, kaybolmasın diye yazıya emanet edilen birer ömürdü.

Engelli bir insanın bir okula—artık bir sığınağa—dönüştürülmüş binada diri diri yakılmasını, o kişinin babasının acıyla titreyen bacaklarını anlatmadan nasıl yazabilirim? Diğer tutuklularla birlikte sıraya dizilmiş, kendi çocuğunu kurtaramayacak kadar çaresiz, sevdiği insanın yattığı odayı alevler sararken izlemek zorunda kalan bir baba... Eğer bağırırsa öldürüleceğini bilerek, sessizce ağlaması... Bu suskunluğu, bu çaresizliği görmezden gelmek mümkün mü?

Ben yazının ve editörlüğün iç içe geçtiğine inanıyorum. Medya kuramlarının da söylediği gibi bu, "bütünle parçanın" dansı. Bir mesaj, ancak düşünülerek, duyguyla işlenerek, karşı tarafta yankı uyandıran simgelerle anlatıldığında amacına ulaşabilir. Gerçek ihmal edilmeden, ama aynı zamanda duygu eksik bırakılmadan...

Ama bu hiç kolay değildi. Kaosun ortasında dikkatimi toparlamalı, kelime hazinemden derinliklerinden doğru ifadeleri bulmalıydım. Tüm bunları dört çocuğumun arasında yapıyordum. Her roket sesiyle kollarıma sarılan, korkudan titreyen ikizlerim henüz iki yaşındaydı.

Güneş batmadan, laptopun bataryası tükenmeden önce işi bitirmeliydim. Yakınımıza düşen bombalardan sonra çocuklarımı teselli etmeye her an hazır olmalıydım. Aynı anda hem anne, hem gazeteci, hem de hayatta kalmaya çalışan

biri olmalıydım. Ateşte yemek pişiriyor, çamaşırları yerde ovalayarak yıkıyor, bulaşıkları kesilmiş pet şişelerle temizliyor, sokağa defalarca bakıyor, eşek arabasındaki su tankeri bizi unutmasın diye tetikte bekliyordum.

Bu yok oluşun ikinci ayında bir SIM kart bulmayı başardım. Dünyaya yeniden bağlandım. Her sabah çatıya çıkıp zayıf bir internet sinyali yakalamaya çalışıyor, yıkılmış şehri yukarıdan izliyordum. Sınıra yığılmış, çadır kurmuş insanlara bakarken aklıma Mahmud Derviş'in şu sözü geliyordu: "Vatan: evdir, dut ağacıdır, tavuk kümesidir, ekmek kokusudur, ilk gökyüzüdür." Ve şimdi o saydıklarından elimizde sadece gökyüzü kalmıştı...Ve bir çadır.

Savaş uçaklarının gökyüzünü yırtan sesini yok sayarak telaşla e-postaları kontrol ettim. Gelen kutumda meslektaşlarımdan mailler vardı, özürle dolu satırlar... Gecikmeler ve yerinden edilmeye gelen zorluklarla, savaşın ortasında çalışmanın ağırlığını taşıyan mesajlar.

Kış indi sonunda, sert, acımasız, üzerimize bastıran bir ağırlıkla... Sanki ateş altında çalışmanın yükünü aynalayan bir mevsim gibiydi. Yazarlara ulaşmayı, eksik bilgileri teyit etmeyi, anlamı tam yansıtmayan bir ifadeyi konuşmayı, olayın yerini ve zamanını netleştirmeyi ne kadar istesem de, iletişim düzensizdi, güvenilir değildi. Biz bu metinleri basmak için değil, yok oluşa tanıklık etmek için yazıyorduk. Amacımız sadece kayda geçmekti, halkımızın hikâyeleri silinmesin, unutulmasın diyeydi.

Küller içinden bambaşka bir yazı biçimi doğdu. Umutsuzlukla yoğrulmuş, acının diliyle konuşan bir anlatım... Sanki yas tutan bir ruh üflüyordu her sahneye, her kelimeye. Bunlar artık

sadece hikâyeler değildi; acının ılıklarıydı, savaşıñ vahşetine tutulmuş aynalardı.

Ama bu karanlığın içinde umut kıvılcımları da vardı. Hayat, hâlâ bir yerlerden ses veriyordu. Evlerinden sürülmüş yazarlar, müzik hakkında, Ramazan süslemeleri hakkında, çadırlarda kutlanan bayramlar hakkında, sanat üzerine yazılar yazıyorlardı. Uyum sağlamaktan, öğrenmekten, direnişin yılmaz ruhundan bahsediyorlardı. Onların kelimelerine dokunmadım. Işıklarını söndürmeye kalkışmadım. Çünkü şunu biliyordum, Gazze'nin ölümünü izleyen bu dünya, onun yaralı kalbinde hâlâ atan hayatın şarkısını duymalıydı.

29 Şubat 2024'te Gazze'den ayrıldım. Güvenlik ararken, bambaşka bir korkuya teslim oldum. Bu sürgün diyarındaki geceleri, yaşlı bir kadının hayaleti sardı; sesi hâlâ kulaklarımda ınılıyordu: “Evladım, geri dön...” Suçluluk içimi kemiriyordu. Hayattaydım, korunmuşum, ama Gazze'de sevdiklerim hâlâ acı çekiyordu.

Sınırın öte yanında, ilk Nekbe'nin hayatta kalanlarından amcamın “Nasılsın?” diyen zayıf sesini duydum. Cevap veremedim. Sessizce ağladım. Çünkü konuşma hakkı, benden çok dahafazlasını yaşamış olanlara aitti.

Hikâyeleri düzenlemeye geri döndüm. Gitmiş olmanın suçluluğunu, hâlâ bu toprakların bir parçası olabildiğimi bilmek biraz olsun hafifletti. Küçük de olsa, acı çekenlerin sesini koruma çabasının bir parçasıydım. Onların hikâyeleri, acıları, direnişleri; tüm yazım kurallarından, tüm editöryel ilkelerden daha değerliydi. Biz yazıyoruz; çünkü kelimeler kalır. Harfler, zamanın taşına kazınır. Yüzyıllar sonra bile yankılanır. Ve halkımızın hikâyeleri... Asla unutulmasın diye yazılır.

Yok Oluş Zamanlarında Yazmanın Anlamı

□ Emânî Şinînu

Emânî Şinînû

Gazze Şeridi'nde bağımsız bir Filistinli gazeteci olan Emânî Şinînû, Uluslararası Gazeteciler Ağı (IJNet) ve başka birçok platformla iş birliği yapmaktadır. Dijital medya, kadınların güçlenmesi ve Arap dünyasında kadınların yaşadığı zorlukları görünür kılmak üzerine çalışmaktadır.

Yok Oluş Zamanlarında Yazmanın Anlamı

Emânî Şinînû

Bunu sadece aklınla değil, yüreğinle oku. Dünyanın ekseninden kaydığını, bildiğin hayatın bir anda parçalandığını hayal et. Tam bir yıldır, o sarsıntının enkazı içinde yaşıyoruz. Acı ve yerinden edilme, artık hayatımızın ayrılmaz bir parçası. Bütün bu olup bitenin büyüklüğünü kavramaya çalışıyoruz ama zihin geri çekiliyor, anlamaya yanaşmıyor.

Günler birbirine karışıyor, her biri tarif edilemez bir acının yükünü taşıyor. Bir insan için, hele bir anne, bir gazeteci için, kaostan içinde anlam ararken çocuklarını bu dehşetten korumaya çalışmak, ağır bir yük.

7 Ekim günüydü. Sabah altıda çalar saat her zamanki gibi çaldı. Çocuklarımı uyandırdım, okul çantalarını ve kahvaltılarını hazırladım. Hayatın tanıdık ritmi, insanı güvende hissettiren o rutin... Sonra yer sarsıldı. Havanın içine, topraklarımızdan işgal altındaki bölgelere fırlatılan roketlerin çığlık gibi sesleri duyuldu. Zaman durdu sanki. Ne oluyordu?

Korku boğazımı sıktı. Çocukları okula göndermeli miydim? Hayır. Gönderemezdim. Önce neler olduğunu anlamalıydım.

Kendimi yeniden uyumak için zorladım, bunun bir kâbus olduğunu hayal etmek istedim. “Bu sadece geçici bir gerilimdir” diye fısıldadım kendi kendime. “Birazdan geçer.” Ama

patlamalar gitgide arttı, bütün huzur yanılsamalarını paramparça etti.

Öğle saatlerine doğru telefon çalmaya başladı, telaşlı uyarılar ardı ardına geliyordu: “Çıkın oradan! Durum çok tehlikeli!” Denize yakın oturuyorduk, hedef alınması en muhtemel yerlerden biriydi. Tereddüt edecek zaman yoktu.

Savaşın uğursuz yoldaşları olan çantalarımızı hazırladık. Sürekli tehdit altındaki bir yaşamın temel ihtiyaçlarıyla dolu bir çanta. Kimlik belgeleri, diplomalar, birkaç kıymetli eşya, aynı telaşlı ritüel... Defalarca yapmıştık bunu. Güvende olmak için yola çıkmak, evin tanıdık huzurunu arkada bırakmaktı bu. Hep aynı umutla: “Geri döneceğiz, toparlanırsınız, hayat kaldığı yerden devam eder.” Ümidin incecik ipine tutunarak kendi kendimize tekrarlardık: “Sıkıntı yok, hallederiz.”

Ama bu sefer farklıydı. Tırmanış hızlı ve acımasızdı. Sadece birkaç gün içinde altı gazeteci öldürüldü. Görevim, durumu yazmak, gerçeği söylemeye cesaret eden bizlerin karşılaştığı tehlikeleri raporlamaktı. Hayatımda yaptığım en zor şeylerden biriydi bu. Sadece kaosun içinde bilgi toplamanın zorluğundan değil, her tuş darbesi bir ihanet gibi hissettirdiği, her kelime yaşanan acının büyüklüğüne ulaşamayan boş bir çaba gibi geldiği için.

Elektrik yoktu. İnternet neredeyse çalışmıyordu. Bombardıman hiç durmuyordu. Gözümden süzülen yaşlarla yazıyordum. Sanki tüm dünyanın yükü sırtıma binmişti. Artık hepimiz hedeftik: gazeteciler, siviller, çocuklar... Her gün artan ölü sayısı, bu inkar edilemez gerçeği suratımıza vuruyordu. Ve bu gerçek, durmak bilmiyordu.

Roller Arasında Sıkışmak

Bir anne ve gazeteci olarak rollerim arasında sıkıştığımı hissediyordum. Bu korkunç zamanlarda çocuklarımla ruh sağlığını korumanın ne kadar önemli olduğunun farkındaydım. Onların korkularını dindirmeye çalıştım. Her patlamada küçük oğlum yanıma koşar, masumca sorardı, “Bu ses ne?” diye. Bu dehşeti küçük bir çocuğa anlatacak bir cevabım yoktu. Ona sarılır, dikkatini başka yöne çekmeye çalışırdım. Oynar, şarkı söyler, alkışlardım. Umudum, oyun ve gülüşme seslerinin bombardımanının sesini bastırmasıydı. Ama gerçek daha güçlüydü. Ne kadar uğraşırsam uğraşayım, çocuklarımla için güvenli bir dünya inşa edemiyordum.

Her şeyin en kötüsünü yaşadığını düşünürsün, ta ki daha kötüsü gelene kadar... 14 Ekim gecesi gibi. Asla unutamayacağım bir gece.

Aile olarak bir araya gelmiştik. Kafamızı dağıtmaya, kaostan içinde suni bir sıcaklık ortamı yaratmaya çalışıyorduk. Elektrikler kesikti, lambanın loş ışığında oturuyorduk. Ağabeyim ve ailesi de yanımıza gelmişti, kentin merkezine yakın Şeyh Rıdvan mahallesindeki yoğun bombardımandan kaçmışlardı. Arka sokaklardan yürüyerek daha güvenli bir yer aramışlardı. O gece sadece bir aile gecesi değildi. Korkularımızın, endişelerimizin birbirine karıştığı bir andı. Çevremizde her şey yıkılırken, güçlü görünmeye çalışıyorduk.

Aniden, gece saat ikide telefonuma bir bildirim geldi. Gazze'deki uluslararası kuruluşlarda çalışan personele, yöneticileri tarafından gönderilmiş bir e-postanın kopyasıydı. Kuzeyin tahliyesi isteniyordu. Şok olmuştum. Kendimi

şakinleştirmeye çalıştım, mesajı anlayıp doğrulamaya çalıştım. Uluslararası bir kurumda çalışan bir arkadaşına mesaj attım: “Bu e-postayı sen de aldın mı? Gerçek mi bu?” diye. Ne yazık ki haber doğruduydu. Aileme tahliye emrini söyledim. Hepimiz endişeyle birbirimize baktık. “Yani Sina Planı¹⁸ gerçek mi? Bu yeni bir Nekbe mi?”

Bir Kâbusa Hapsolmak

Günler bir sis perdesi gibi geçti. Tek bildiğimiz, hâlâ 7 Ekim şokunun girdabında sıkışıp kaldığımızdı. Sanki zaman o anda durmuştu. Geçen her gün, ruhlarımızın üstüne biraz daha acı yığıyordu. Travmalar üst üste binmiş, göğsümüzde acıdan dağlar birikmişti. Zihnimiz nefes alamıyordu. Hazırlıksızdık. Ne olduğunu kavrayamıyorduk. Tahliye emri, adeta gökten düşen bir yıldırım gibi geldi. Uykularımızı çaldı, gecelerimizi bitmeyen bir kâbusa çevirdi. Bitap düşmüş bedenlerimizle, endişeyle ağırlaşmış kalplerimizle sabah namazını kıldık. Ardından yorgunluk galip geldi ve uykuya daldık. Oysa o gece, Gazze'nin kuzeyindeki son gecemiz olacaktı.

Öğleye doğru eşim eve geldi. Kararı netti: “Güney’e gitmemiz gerekiyor”. Sesi, içindeki kesinliği yansıtıyordu: “Yanına sadece evraklarını ve birkaç parça kıyafet al. Birkaç günlüğüne gidiyoruz. Fırtına dinince döneriz.”

Güney yolunda insanlar sokaklarda koşuyordu, önlerine çıkan her arabaya “Bizi de alın!” diyerek yapışıyorlardı.

¹⁸ Bu, eski Tuğgeneral Amir Avivi ve İsrail'in eski ABD büyükelçisi Danny Ayalon gibi bazı İsraili yetkililerin açıklamalarına atıfta bulunuyor. Bu yetkililer, Filistinlilerin Refah Sınır Kapısı üzerinden Mısır'ın Sina Yarımadası'na zorla sürülmesini savunmuşlardı. Bu plan, milyonlarca Filistinlinin yerinden edilmesine ve Gazze'nin etnik temizliğine yol açacağı gerekçesiyle, uluslararası hukuk ve insan haklarının açık bir ihlali olarak dünya çapında kınandı.

Binlerce kişi yürüyordu, çocuklar, yaşlılar, kadınlar... Manzara yürek parçalayıcıydı. Tıpkı Nekbe'deki gibi...

Yolda neredeyse yakıtımız tükeniyordu. Sonunda Vadi Gazze'ye varmadan önceki son durak olan Zahra mahallesine ulaştık. Akrabalarımızın yanına sığındık. Ama çok geçmeden orası da kalabalıklaştı, başka aile üyeleri de geldi. Her kavuşma gözyaşı, sarılmalar ve keder dolu bakışlarla örülüyordu.

Üç gün boyunca internetsiz kaldık. Dünyayla bağımız kopmuştu, ne olup bittiğini bilmiyorduk. Sonra haber geldi, işgalciler kara saldırısıyla tehdit ediyordu. Ardından El-Ehli Baptist Hastanesi Katliamı geldi. Yüzlerce canın bir anda yitirildiğini öğrendiğimizde anladık ki bu savaş, daha önceki hiçbir şeye benzemiyordu. Durum gittikçe kötüleşiyordu ve topyekûn bir kara işgali ihtimali her geçen gün daha da yaklaşıyordu.

Ev sahipleri de ayrılmayı düşününce Zahra'dan¹⁹ çıkmaya karar verdik. Ama nereye gidilir ki? Evimize dönmemize izin yoktu. Seçeneksizliğin, zihni felç eden belirsizliğin içinde, istemeye istemeye kendimizi Nasr bölgesine dönerken bulduk.

Beş gün boyunca uyuyamadık. Bölge neredeyse tamamen boşalmıştı. Her bombardıman binayı yerinden oynatıyordu. Geceleri gökyüzünde hiç eksilmeyen işaret fişekleriyle sürekli bir korku hali yaşanıyordu.

¹⁹ El-Zahra, 1990'lı yıllarda merhum Filistin Yönetimi Başkanı Yasir Arafat tarafından kurulan bir mahalleydi. Gazze'nin kuzeyinde, Vadi Gazze Nehri'nin hemen kuzeyinde yer alıyordu. Geniş evleri, bol yeşil alanları ve dinlenme yerleriyle tanınan bir yerleşimdi.

Cuma günü, işgal ordusundan bir subay aradı. Sert bir tonla, “Nasr bölgesinden çıkmanız için on dakikanız var. Aksi takdirde binayı bombalayacağız” dedi. Çantalar çoktan kapının önüne yerleştirilmişti. Onları kaptığımız gibi aşağı koştuk, arabaya bindik ve olabildiğince uzaklaştık. Sonra birbirimize şunu sorduk: “Şimdi nereye gideceğiz?”

Sersemlemiş gibiydik, sanki bilinçsizce hareket ediyorduk. Şok ve korkunun yön verdiği adımlarla, sadece hayatta kalma iç güdüsü bizi ileriye itiyordu.

El-Celaa bölgesine gittik. Tamamen boş, eşyasız bir eve sığındık. Orada acı içinde üç gün daha geçirdik. Bu kez içme suyu ve temel ihtiyaçların yokluğuyla sıkıntılar katlandı.

Üçüncü gün, işgal güçleri üstümüze tahliye çağrısı içeren broşürler attı. Ondan önceki gece korkunçtu. Hepimiz aynı odaya sığınmıştık. Her an bir füzenin üstümüze düşmesini bekliyorduk. Ama Allah’a şükür, hayatta kaldık. Bombardıman yakınımızdaki bir yeri hedef almıştı.

Öyleyse, Güney’e! Evi tekrar boşalttık ve Han Yunus’a gitmeye karar verdik. Göç, bize önceliklerin nasıl değiştiğini öğretti. Tüm hayatımızı bir çantaya sığdırmayı öğrendik. Bu bizi maddi olarak hafifletirken, içimizdeki acıyı ağırlaştırdı.

Han Yunus’a, El-Mavasi’ye ulaştık. Hayatımda ilk kez Gazze Şeridi’nin bu bölgesine geldim. Orası bana yabancı geldi. Neredeyse bomboştu, deniz kıyısına kurulmuştu. Yol boyunca dinlenme alanlarında ve yeni limanda bombardımanın izlerini gördük. Ama her şeye rağmen biz – üç aile – şanslıydık. Kiralık bir ev bulmuştuk. Günde bir-iki saatliğine elektrik vardı, su da vardı. Ama internet yoktu.

Haber almaya çalışırken ne kadar zorlandığımızı tahmin edebilirsiniz. Gün boyunca bombaların sesi hiç susmadı. İlk geceyi yine zorlukla geçirdik; üzerimize işaret fişekleri ve sis bombaları attılar, başımızın üzerinde dönen insansız hava araçları ve savaş uçaklarının sesini duyduk. Kendimizi hazırladık, eşyalarımızı yeniden topladık, olası bir başka tahliye için hazırlandık. Saatler ağır ağır geçti. Ne olacağını, bizi neyin beklediğini merak ediyorduk. Saatler geçtikçe içimizi kemiren sorular büyüyordu: Ne oluyor? Bizden ne istiyorlar?

Bir SIM kart sayesinde internete girerek sadece bir “güvenlik olayı” yaşandığını öğrendim ama detay yoktu. Kendimi sakinleştirmeye çalıştım ki çocuklarımı da sakinleştirebileyim. Abdurrahman, en büyükleri, 10 yaşında. Kenan dört, Muhammed üç yaşında. Neden evimizi terk ettiğimizi, neden bir yerden başka bir yere gittiğimizi anlayamıyorlardı. Korkuyorlardı, düzgün uyuyamıyorlardı. O gece, aniden kaçmak zorunda kalabiliriz diye gece yarısına kadar uyutmadım onları.

Gece geçti ama zihnimizin bu kadar korkuyu nasıl taşıyabildiğini bilmiyorum.

Yerinden Edilmenin Yarasını Taşımak

Komşularımızdan öğrendik ki evimiz bombalanmış. Sevdığımız insanlar öldürülmüş, şehit olmuştu. Arkadaşlarımın yüzleri hâlâ gözümün önünden gitmiyor. Onlardan birinin, iki tane melek gibi kızı vardı. O, kızları, eşi ve tüm ailesi, hepsi İsrail tarafından katledilmişti.

Kendimi toparlamaya, çalışmaya, proje önerileri hazırlamaya çalıştım. Bazen tek bir kelimeyi yazmam günler

sürüyordu, sadece en önemli haberi aktarabiliyordum. Serbest gazeteci olmak, iş güvencesi ve maddi güvence olmadan yaşamak demektir. Çalıştığın kurum, senin yaşadığın felaketin büyüklüğüne rağmen, iş üretmedikçe sana ödeme yapmaz. Kurumlar yalnızca kendi gündemlerine uyan tekliflerle ilgileniyor. Oysa sen, nadiren duran bombardımanlar arasında, zayıf bir internet sinyali bulmaya ve bir şeyler yazmaya çalışıyorsun.

Şok tüm benliğimi, ellerimi ve zihnimi esir almıştı. Toplu yok oluşun içinden nasıl sağ çıkılır? Sevdiğin yerleri nasıl geride bırakırsın? Sevdiğin insanları yitirip de nasıl devam edersin? Duvarlarıyla, en sevdiğim kahvemi içtiğim ve çalıştığım o rahat koltukla, denize bakan balkonuyla -ki artık o da yok- bir evim vardı. Peki ben nasıl çalışmaya devam edecektim? Her gün dizüstü bilgisayarımı açıp bir belge açıyordum ama o sayfa günlerce boş kalıyordu. Sadece hayatta kalmak ve devam edebilmek bile büyük bir enerji gerektiriyordu, çalışabilmek ise neredeyse imkânsızdı.

Tüm bu psikolojik ve fiziksel zorluklara rağmen raporlarımı tamamlamayı ve çalışmayı başardım. Elektrik yokluğundan dolayı çamaşırları elde yıkamak, tandırda ekmek yapmak ve yemek aramak gibi savaşın üzerimize yüklediği yeni görevlerle birlikte. Çoğu zaman taze sebze bulamadığımızdan dolayı konserve yemekler almak zorunda kalıyorduk, sebze bulunsa bile fiyatları akıl almaz seviyedeydi.

“Bazen gözlerimi kapatıp, savaş öncesindeki Gazze’deymişim gibi hayal kuruyorum. Özlüyorum. Güzellliğini, hayatın doğal akışını özlüyorum. Keşke... Keşke... Trafik sıkışıklığına bile şikâyet etmeyeceğim, söz!”

2 Kasım’da duyduğum bir haber var, ne zaman hatırlasam, görgü tanığının anlattığını gözümde canlandırmaya çalışırım: “Evlerimiz, yerden yükselip sonra parçalanmış hâlde geri düşen, büyük ve derin bir çukur açan varil bombalarıyla vuruldu.”

Burada sözünü ettiğim, el-Bureyc’teki bir yerleşim meydanında yaşanan katliamdır; Cebaliye, Şeyh Rıdvan, Şati Mülteci Kampı, Beyt Lahiya ve Nusayrat’taki katliamlar zincirine eklenen bir diğer facia. Her sokakta, her mahallede katliamlar yaşandı ve hâlâ yaşanıyor.

Haberler sürüp gidiyor, biz de onları sanki eski bir hatıranın parçasıymış gibi dinliyoruz. Spikerin sesi beni çocukluğumdan beri dinlediğim uzun haber bültenlerine götürüyor, aynı kelimeler, “öldürülenler, yaralılar, bombardıman, yıkım, katliam”... Sanki bu ses, hafızamın derinliklerinden yükseliyor, ardından bir başka kesit: “Milyonlar nerede... Arap milleti nerede?” Hepimizin ezbere bildiği, nesilden nesile aktarılan bir milli marşın nakaratı bu. Ama hâlâ cevapsız kalan bir soru.

Okumaktan yoruldunuz mu? Biz çoktan tükendik, hem bedenem hem de ruhen.

Bazen kendime sanki bir histeri içinde soruyorum, Gazze’yi bizden nasıl aldılar? Kim verdi onlara bu hakkı?

Yıllardır yurdumuzu Gazze’nin suretinde yaşattık. Sokaklarında, mahallelerinde, kafelerinde, her köşesinde. Böylesi bir savaşın, ilk hayalimizin — o küçük vatanın — coğrafyasını tamamen değiştireceğini asla hayal etmemiştik.

Bir Başka Sürgün

Yedi ay boyunca kiraladığımız evde kalabildik. Ardından ev sahibi, kira bedelini astronomik bir rakama, beş bin dolara çıkarmaya karar verdi. Bu miktarı ancak ofisleri bombalanan uluslararası kuruluşlar ödeyebiliyordu. Uzun bir arayıştan sonra yeni bir yer bulabildik, metal bir konteyner. Bu, altıncı zorunlu göçümüz oldu. İnsani yaşam koşullarından tamamen uzak, utanç verici bir hayatın içine düştük. İlk günlerde hastalandım, çocuklarım hepatit kaptı. Elbette reçeteli ilaç yazabilecek bir doktora gitmek gibi bir “lüksümüz” yoktu. Yapabildiğimiz tek şey bir eczacıdan ağrı kesici istemek ve tedavi ya da korunma yollarını Google’den araştırmaktı.

Bir kampta, elektrik ve internetin olmadığı bir ortamda en basit günlük işler bile bir mücadeleye dönüşüyor. İnternet yerine kullandığımız zayıf cep telefonu verisiyle çalışmak neredeyse imkânsızdı; bir e-posta göndermek için ya bir internet kafeye gitmem, ya da sokakta sinyal alan bir nokta bulmam gerekiyordu.

Bir arkadaşımın bir zamanlar bana şöyle söylediğini hatırlıyorum: “Serbest gazetecilik anneler için en iyisi, hem anneliğini hem de işini zaman baskısı olmadan sürdürebilirsin.” Ama savaşta, aynı anda birçok rolü üstlendiğimde, onun sözlerinin tümüyle doğru olmadığını fark ettim. Serbest çalışmanın bana önemli bulduğum hikâyeleri anlatma özgürlüğü sağlayacağını düşünürdüm, ama kısa sürede bu özgürlüğün ağır bir yükü de beraberinde getirdiğini anladım, özellikle de birçok savaş hikâyesinin reddedildiği bir ortamda. Belki de dünya artık bizim hikâyelerimizden yoruldu. Belki de biz sandığımız gibi evrenin merkezi değiliz.

Herhangi bir lojistik destek ya da koruyucu ekipman olmadan çalışmak zorunda kaldım. Yanımda ne ulaşım sağlayacak bir ekip vardı, ne de beni koruyacak biri. Yalnızdım, sadece dizüstü bilgisayarımı, ya internet aramak için ya da ani bir bombardımandan kaçmak için sürekli bir yerden başka bir yere hareket ediyordum.

Bir gün, önemli bir haberi bitirmek üzereydim ki savaş uçakları hiçbir uyarı vermeden ateş açmaya başladı. Birkaç saniyeliğine hepimiz donakaldık, kurşunlar konteynerin doğu duvarlarına çarpıyordu. Dizüstü bilgisayarı nasıl kapatabildim, çocuklarımla ayakkabılarını nasıl giydirebildim ve ellerinden tutup koşmaya nasıl başladım, bilmiyorum. Kurşunlar başımızın üzerinden geçerken, başlarımız eğik şekilde çadırların arasından yürümek zorunda kaldık. Tanklar ve uçaklar dar geçitlerden üzerimize doğru ilerliyordu. Ana caddeye ulaşana dek koştuk, park halindeki kamyonların arkasına sığındık; düşünmeye, yön tayin etmeye zaman yoktu. Sadece koştuk. Nihayetinde Deyrü'l-Belah bölgesine ulaştık.

Bu geçici bir yer değiştirmeydi. Üç gün boyunca neredeyse hiç uyuyamadık. Ruhlarımız hâlâ koşuyor, hayaletlerden kaçıyordu. Kurşunlar peşimizi kamplarda bile bırakmıyordu.

İşgal güçleri bulunduğumuz bölgeden çekildiğinde geri döndük ve kamptaki yaşantımıza devam ettik. Her sabah, geceleri aydınlatma amacıyla kullandığımız cep telefonlarını, bilgisayarları ve bataryaları sokaktaki bir şarj noktasına gönderiyoruz. Tam dolu bir şarj için günde ortalama en az üç saat bekliyoruz. Telefon bataryalarını dikkatle kullanıyoruz, mümkün olduğunca az arama yapıyoruz. İş için bir şey

yazacağım da, gözlerime zarar verse de mümkün olan en az ışıkla çalışıyorum. Ama şarj etme mücadelesi karşısında başka çaremiz yok. Hayatımızda şu anda zararlı olmayan ne kaldı ki?

Zarar, sanki yeni hayatımızın bir parçasıymış gibi her yandan etrafımızı sarmış durumda. Bizim seçmediğimiz ama katlanmak zorunda kaldığımız bir hayatın.

Akşamları, çocuklarımın loş bir batarya ışığında uykuya daldığını izliyorum ve fark ediyorum ki savaş sadece evlerimizi ve hayallerimizi çalmıyor; sabrımızı ve direncimizi de alıp götürüyor. Çocuklarımızın çocukluğunu ve yaşama hakkını da elimizden alıyor. Kampta, tam da olayların merkezinde çalışıyorum. Çocuklar hep yanımda. Çünkü bulunduğumuz yer çok küçük ve oynayabilecekleri başka bir alan yok.

Neden Yazıyorum?

Yazıyorum çünkü yazmak bir güçtür. Çünkü hikâyelerimizin duyulması gerekir. İsrail'in soykırıma varan savaşının üzerinden tam bir yıl geçmişken, sizin ekranlarınızda gördüğünüz, bizim yaşadıklarımızın yalnızca küçük bir kesiti. Her gün, her saat, insanlığımızı ve onurumuzu korumak için mücadele ediyoruz. Direniyoruz. Bu yaşananların norm haline gelmesine izin vermiyoruz. Her sokağa çıktığımda kendime şunu hatırlatıyorum, "Bu kalabalık kamplar, enkazların üzerine kurulmuş bu çadırlar bizim evimiz değil. Bu, tanıdığımız, hak ettiğimiz Gazze değil."

İçimde biriken acı ve çaresizlik beni yutacak gibi oluyor, ama umutsuzluğa teslim olmayı reddediyorum. Küller

arasından umut çıkarmayı, akıl almaz acılara karşı dimdik durmayı öğrendim. Ne kadar imkânsız görünürse görünsün, şartlar ne kadar felaket olursa olsun, yazmaktan vazgeçmeyeceğim. Bu savaş sona erip haklarımızı, varlığımızı, Gazze'mizi geri alana dek belgelemekten, direnmekten vazgeçmeyeceğim.

“İki Güne Geri Döneriz!”

 Emel Habîb

Emel Habib

Gazze Şeridi'nden Filistinli bir gazeteci olan Emel Habib, abluka altındaki Gazzelilerin günlük yaşamlarını, yazıları ve videolarıyla belgelemektedir. Çalışmaları, çatışmanın başından bu yana çok sayıda yerel ve Arap medya kuruluşunda yer almıştır.

“İki Güne Geri Döneriz!”

Emel Habib

Bu soruyla boğuşuyorum yazarken. Gazze’deki bir yıllık soykırımı belgelerken, ekranımda kırmızı renkte yanıp sönen “son dakika” bildirimiyile bölünüyorum. Bu, kanı olmayan, cesedi olmayan, sesi olmayan bir ölüm. Peki neden kırmızı?

Hükümete bağlı medya ofisi yeni yayımladığı bir videoda, 'Buhar oldular!' diyerek durumu bildiriyor. “Han Yunus’taki el-Mevâsi katliamında 22 şehit hastanelere taşınamadı. İşgalin kullandığı devasa bombalar nedeniyle bedenleri eridi, yok oldu.”

Haber bitti, bildirim kayboldu, onlar da kayboldu, buharlaştılar. Ben, buharlaşmayalım diye yazıyorum. Hikâye yok olmasın, unutulmayalım, kanı olmayan bir son dakika haberine dönüşmeyelim diye!

Eşi benzeri görülmemiş bir savaşın tanıklarıyız. Saldırının ilk gününden bu yana, sivil nüfus kayıtlarından tamamen silinmiş ailelerin olduğu bir yok oluş. Tüm apartman blokları, daha önce hiç karşılaşmadığımız bir ateş gücüyle yerle bir edildi. Kuşatma altında ve açlık içinde... Müsadenizle, bu sonuncu konuyu, Kuzey Gazze’de içimizi kemiren bu açlığı biraz anlatayım.

Hiç açken yazı yazmamıştım. Karnım içimi oyarcasına acı çekerken, bir dilim ekmek ve bir bardak sıcak çay, bir fincan kahve ve bir parça çikolata, bir tabak salata hayal ederken

mesleğimi icra etmemiştim. Açlık, yüzümde belirginleşen, beni içten içe kemiren yeni bir deneyim. İlk kez bir kıtlık yaşıyorum.

Gazze'nin güneyinde, Kuveyt Kavşağı'nda kıtlığın gerçek anlamı vücut buluyor. Yüzlerce insan, un taşıyan bir yardım konvoyunun ateş ve barut kokusunun ortasında belirmesini bekliyor. İsrail işgali, soykırım silahlarına bir yenisini ekledi, aç bırakma savaşı.

Bütün gün, ekmek yapmak için bir çuval un ümidiyle orada bekliyorlar. Duaları, gelen yardım konvoyunun topçu ateşine hedef olmaması ve yardımın ellerine ulaşabilmesi. Bu aç bırakma politikası, Kuzey Gazze'de kalmayı tercih eden ve güneye göç etmeyi reddedenlere verilen bir ceza.

Ben de o sahneyi belgelemek, kıtlığın ayrıntılarını dünyayla paylaşmak için oraya gitmeye hazırlanıyordum. Toplumun her kesiminin nasıl Kuveyt Kavşağı'na sürüklendiğini göstermek için. Tam o sırada yüzlerce kişinin öldüğünü bildiren bir katliam haberi geldi. Eşim de oradaydı. Yönümü değiştirdim, koşarak Şifa Hastanesi'ne gittim. Morgdan başladım aramaya, tanınamayanlar arasında eşimi bulmaya çalıştım. Sabah evden çıkarken tek amacı, çocuklarımızın “gerçek ekmek” hayalini gerçekleştirmektir. Demişlerdi ki: “Artık hayvan yemi ya da arpa yemek istemiyoruz. Gerçek ekmek istiyoruz!”

Çocuklarımla hayallerini yazıyorum size. Bir somun ekmeğini, acımızı ve açlığımızı... Bizi duyan var mı? Benim düşündüğüm gibi, Gazze'de hayvanlara bizimle yiyeceklerini paylaştıkları için teşekkür etmeyi düşündünüz mü hiç?

Eşimin telefonu kapalıydı, kimliği de yoktu. Savaşın başında

evimiz bombalandığında tüm resmî belgelerimizi kaybetmiştik. Acil servisin bir köşesinde bir adam bağırıyordu: “Buzdolabındaki cesetler kimliksiz!”

Onu bulamadım. Bir hastane çalışanı, kimliği belli olmayan her cesedin artık biri tarafından teşhis edildiğini, bir yakınına kavuştuğunu söyledi. Gözyaşlarımı sildim, onlar adına Allah’a şükrettim. Ölülerini defnedeceklerdi, vedalarını edeceklerdi, onlar için geçici de olsa bir mezar yeri bulunmuştu. İçimden bir dua mırıldanarak yaralıların olduğu tarafa yöneldim.

Yaralılar acil servisin zeminine serilmişti. Kanlar içinde, acı içinde bağırıyorlardı. Kesilmiş uzuvlar, vücutlarına saplanmış şarapnel parçaları, etlerinin üzerinde dağınık izler... Hafızam o sahneyi kaydetti, gözlerim belgeler gibi izledi.

O gün eşimi kaybetmedim. Gazze şehir merkezindeki meşhur yardım noktası olan döner kavşaktan geri dönmüş, yaralıları hastaneye götürebilsinler diye eşek arabası ayarlanmasına yardım etmişti. Onu kaybetmedim ama o panik anlarında şehitler arasında onu ararken ayak bileğimi burktum, iki gün yürüyemedim.

Tüm bu gerçeküstü sahnelerin içinde, üç buçuk yaşındaki küçük oğlum Bâsil, un almak için evden çıkıp şehit olan kuzenimin cenazesinde adeta olağanüstü hâl ilan etti. Cenazede şehit kuzenim omuzlarda taşındı ve beyaz kefene sarılmış beş küçük çocuğuyla beraber annesinin önüne bırakıldı. Bu derin hüznü ise Bâsil’in çığlıkları böldü. Kapıyı tekmeledi ve şöyle ağladı: “Un nerede? Baba, ekmek istiyorum!”

Yaşamadıysanız anlattıklarımı anlamanız zor. Açlık insanı acı içinde bırakır, aşağılanmış, çaresiz ve terk edilmiş hissettirir.

Ağustos ayında, aylar süren mahrumiyet ve ambargodan sonra ilk kez bir tavuk aldığımızda çocuğumun yüz ifadesini size nasıl anlatabilirim? İşgal, Kuzey Gazze'ye sadece beş kamyon girişine izin verdikten sonra, iki kiloluk bir tavuk geldi elimize. Oğlum tavuğun yanına oturdu, ona baktı, onu inceledi, sordu: "Eller nerede? Şimdi uyanacak mı? Uçacak mı? Ben savaş başlamadan önce tavukları çok seviyordum."

Dememiş miydim size, bizim yemekten önce ve sonra ilk yiyeceğimiz gamdır diye. Eğer bu manzarayı aktarmasak, yazmasak, belgelemeyi bıraksak, kalemin emanetine ihanet etmiş oluruz. Biz gazeteciler, benzeri olmayan bir deneyim yaşıyoruz. Biz artık sadece haber yazan değiliz, bizatihi haberin kendisi, tanığı ve mağduruyuz. Birimiz başında "BASIN" yazan miğferiyle dolaşırken, bir diğeri "Miğferin ne faydası var ki? İşgal, şehit meslektaşımız İsmail el-Gûl'un kafasını paramparça etti" diyor.

Ben de hikâyenin içindeyim. Sırtımda bir göç çantası, küçük Maha, elbisemin eteğine yapışmış, başımızın üstünde bombalar patlıyor, cebimdeki telefonu ellerimle titreyerek sabit tutmaya çalışıyorum. Hem görüntüyü çekmeliyim, hem de işgalcilerin yalan haberlerini çürütmeliyim. Çünkü onlar medyalarında aksini iddia etse de Gazze'nin doğusundaki Şucaıyye Mahallesi'ne üçüncü kez önceden haber vermeden saldırdılar ve bölgeyi bastılar. Aklımı korumalıyım, çocuklarıma yaşayacağımızı söyleyip onları teskin etmeliyim ve bir sonraki adımı düşünmeliyim: "Şimdi nereye gideceğiz? Yol nereye çıkar?"

Üçüncü tehcir en zoru oldu, bombalar etrafımıza, üzerimize düşüyordu, biz ise ölümden ölüme kaçıyoruz. Çocuklarımın isimlerini tek tek bağıarak sayıyor, birlikte koşuyor, ağlıyorduk. Bir annenin, en büyük kızının kendini sarıp "Babam nerede?" diye bağırdığı anı videoya alması kolay değildi. Ama çektim. Çünkü bunun bir görev olduğunu hissettim. Bu benim mesajımdı.

O sahne, Filistin göçünü konu alan o efsanevi dizi Tağrıbe'den²⁰ fırlamış gibiydi. Karakterlerinin seslerini, ağıtlarını kulaklarımda duyabiliyordum sanki. Komutan Ebû Salih'in çaresizce verdiği o söz: "İki güne döneceğiz!", gerçekliğimizin acımasız bir alayına dönüşmüştü. Nasıl olabilirdi bu? Nasıl yeniden bu kabusu yaşıyor olabilirdik?

Ertesi gün, gözümle ve kalbimle birlikte çektiğim görüntüleri yayımladım. Gözyaşlarımı sildim, ama aşağılanmayı kim silebilir ki?

Şehrin batısında, materyallerini yükleyip göndermeye çalışan gazetecilerle dolu bir internet odasında oturdum. Zayıf bir bağlantıya denk gelersen şanslı sayılıyordun.

Ve evet, ben şanslıydım, ama yükleme yapabildiğim için değil, artık yazı yazmanın ve gazeteciliğin ötesinde yeni beceriler edinmiş olduğum için. Artık büyük bir testereyle odun kesmeyi ustalıkla yapabildiğimi, ateş yakmada ustalaştığımı söylüyordum gururla. Ateş üstünde yemek pişirmek uzun sürmüyordu artık, ama sağlığımı alıp götürüyordu. Nefes

²⁰ "Tağrıbe" 1948, التفریبة الفلستینية 'de yaşanan Filistin göçünü (Nekbe) ve sonrasında Filistinlilerin yaşadığı yerinden edilmeyi ve verdikleri mücadeleyi konu alan Suriyeli bir tarihî drama dizisidir.

aldığımda havayla birlikte siyah dumanı da içime çekiyordum, çünkü artık yakacak odun kalmayınca sünger, naylon, kıyafet ne bulduysam yakıyordum. Bu savaş kalplerimizi de yakıp kavuruyordu.

Burada artık her şey elle yapılıyor. Otomasyon çağını çoktan geride bıraktık. Bazen kendimi siyah bir su tankını doldururken buluyorum. Bazen de giysilerimi avuçlarımın arasında ovuşturuyorum.

Bu hayat bize ait değil. Fazlasıyla ilkel. Kendimi merkeze gitmek için bir eşek arabasına atlarken buluyorum. Taşıtın eşek mi araba mı olduğunun artık bir önemi yok, önemli olan mesajımın ulaşması. Çocukluğumdan beri seçtiğim yolda yürüyorum. Aynanın karşısına geçip kendimle konuştuğum, tarakla mikrofon taklidi yaparak Leylâ Avde'yi, Şirîn Ebû Âkile'yi taklit ettiğim o günlerden bu yana bekliyordum bu anı; ülkemin acısını taşıyacağım günü. Ve işte şimdi buradayım, tüm gerçek ortaya çıkana dek hem acıyı hem de ülkemi omuzlarımda taşıyorum, gerçeği aktarıyorum, tıpkı rahmetli Şirîn'in bize öğrettiği gibi.

Dünyanın fark etmediği ağır bir yük benimkisi. Yerinden edilmiş bir gazeteci ve anne olarak zihinsel gücümü korumalı, iç cephemi—çocuklarımı—muhafaza etmeli, dengemi, işimi, mesajımı ve kimliğimi ayakta tutmalıyım.

Sevdiklerime ve akrabalarım veda ederken fotoğraflarımı çektiler. Hem kadrajda olan bendim, hem de yas tutan. Kendimi, kuzenlerimin torunları olan Şam, Cemal ve Ranya'nın cansız bedenlerine sarılırken buldum. Çocuklarımla arkadaşlarıydılar. Üçü birden gitti, küçücük yüzleri ve pırlıl pırlıl

gözleriyle, tarifsiz bir masumiyetle. Neden öldürdüler onları? Küçük çocuklarıma artık onlarla oynayamayacaklarını, öldürülmenin, roketin, top sesinin olmadığı bambaşka bir hayata gittiklerini nasıl anlatırım?

Bu savaşta bir Filistinli gazetecinin kalbi sayısız kez kırılır. İsrail işgali sadece şehrimizi yok etmekle kalmadı, hafızamızı ve tarihimizi de silmeye çalıştı. Gazze'nin her bir parçası bizim bir parçamızdır; biz ona aitiz, o bizi tanımlar, kimliğimizin, köklerimiz ve aidiyetimizin adıdır.

Bu sahil şehrinin sokaklarında yürüyüp de yönünü kaybettiğinde kendi kendine sorarsın: "Ben neredeyim?" Savaş sırasında günlük yaşamı belgeleyen bir gazeteci olarak yaşadığım en zor hislerden biriydi bu. Gazze sokaklarında bir gün kendimi "kayıp" hissedeceğim aklımın ucundan geçmezdi.

Şehrin bütün çehresi değişti, her şey harabeye döndü, her yer enkazla çevrili. Bu savaş boyunca akıl sağlığımı korumaya çok çabaladım. Davamızın haklılığına, kendi kaderimizi tayin etme hakkımıza, özgürlüğümüze inandım. Ama sonuç: ölüm.

Parçalanmış bedenlerin hikâyesi, insan kalıntılarıyla dolu poşetler... Her 70 kilogram bir ceset²¹. Artık kiloyla ölçülen bir zamandayız. Gazeteci olarak böyle bir ölçü birimiyle karşılaştınız mı hiç? Tartılmayı bekleyen bir poşet gördünüz mü? Zayıf yapılı olduğunu söylediği oğlunun kalıntılarını

²¹ İsrail'in Gazze'deki bombardımanlarının yıkıcı etkisi çoğu zaman insan bedenlerini tanınamayacak şekilde parçalıyor. Bu trajik durumlarda sağlık görevlileri, ceset parçalarını toplayıp ağırlıklarına göre ayırarak, yakınlarına sadece "70 kiloluk bir ceset!" diyerek teslim etmek zorunda kalıyor. Bu karanlık uygulama, savaşın acımasız gerçeğini ve Filistinli sivilere yönelik bu gelişigüzel şiddetin ne kadar insanlıktan uzak bir noktaya vardığını gözler önüne seriyor.

ararken poşetin kilosunu fazla bulan bir annenin yüzünü fotoğrafladınız mı? Onun kendi oğlu olmadığını söylüyordu anne, “Fazla bu kilo” diyerek. Oğlunun kalıntılarını fazlasız istiyordu.

Bir gazeteci olarak sizden beklenen ise hikâyeyi yazmaya, belgeleri tutmaya devam etmenizdir. Bir daldan diğerine atlar gibi bir hikâyeden başka bir hikâyeye geçmeniz beklenir. Elhamdülillah, en azından Gazze kent merkezindeki Makasid Hastanesi’nde yaralı bir çocuğa serum şişesini asmak için uygun bir yükseklik arama görevimiz sona erdi.

Burada hayatta kalmanın bir yolu yok, yaralanmak bile yavaş bir ölüme mahkûm olmak demek. Bu, İsrail işgalinin Kuzey Gazze’de hastaneleri ve tüm sağlık sistemini hedef aldıktan sonra uyguladığı kasıtlı bir yöntem. Ne ilaç var, ne yatak. Sağlık çalışanlarının bir kısmı güneye gitmeye zorlandı, bir kısmı tutuklandı, birçoğu öldürüldü. Hepsi sistematik bir hedef alma ve doğrudan infaz planının bir parçası.

İki aydır Gazze’deki el-Makasid Hastanesi’nde, geçirdiğim geçici bir damar tıkanıklığı sonrası, yaşadığım anları ve görüntüleri belgelemeye çalışıyorum. Kan gerçekten damarda donar mı? Bacaklarım artık beni taşıyamıyordu. Yük fazlaydı, çocuklarım ağlıyordu. Kendimi bir tuk-tukun (motor taksi) zemininde yatarken buldum. Çukurların, molozların üzerinden sarsıla sarsıla giderken tek isteğim vardı: “Emel, bilincini kaybetme!”

El-Makasid’a ulaştık ama bu koşullarda boş bir yatak bulmak imkânsızdı. Ortalık tam bir kaostu. Bir şehit taşıyor, bir yaralı kaldırılıyor, bir serum iğnesi takılıyor. Doktor bana

ağrının öncesiyle ilgili birçok soru sordu; ellerim, yüzüm ne zaman uyuşmuştu? Ayaklarımı hissediyor muydum? Sonra garip sorular geldi: “Kaygılı mısınız? Büyük bir stres altında mısınız? Aşırı derecede üzgün müsünüz?”

Doktorun yüzüne bakmaya çalıştım, gözlerimi açabildiğim kadar açtım. Bu sorular gerçekten bana mıydı? Cevap verdim: “Ben Emel’im, Gazze’den bir gazeteciyim. Bu cevap yeterli mi? Yoksa daha fazlasını mı istiyorsunuz?”

Klavye başından kalkıyorum. Küçük kızlarım, Meryem ve Maha, beni çağırıyorlar, hemen yanlarına gelmemi istiyorlar. Ne yapıyorlardı biliyor musunuz? Odalarının enkazından topladıkları parçalarla oyuncak şehirlerine bir duvar inşa ediyorlardı, ölümün dişlerinden hayatı çekip almak istercesine.

İşte burası Gazze, aklın sınırlarını zorlayan bir yer. Gazze’yi yazmaktan asla vazgeçmeyeceğiz. Kurbanları, sevgiyi, savaşı ve susturulamayan yaşamın sesini yazacağız. Burası sadece bir şehir değil; şehirlerin anası, bizim içimizde yaşayan ve bizim onun içinde yaşadığımız bir yer. Savaşta Gazze, kendinden bir parçayı tekrar tekrar uğurluyor. Biz böyle hayatta kalıyoruz, böyle ölüyoruz, böyle direniyoruz.

Sonra şehidin annesi geliyor. Yüzü hem acının hem direncin maskesi gibi. Çocuğunun bedenini omuzlarında taşıyor, aynı anda gülümsüyor ve ağlıyor, sabır ve güç için dua fısıldıyor: “Allah’ım, musibetim karşısında bana sabır ver ve bana daha hayırlısını nasip et.” Onun bu yasında, bu direnişinde, sarsılmaz bir irade yankılanıyor.

Ve gazetecilik, özü itibarıyla, bir direniş biçimi değil midir zaten? Gerçeğin susturulmasına karşı bir başkaldırı, tarif edilemeyecek korkunçluklar karşısında bile tanıklık etmeye devam etme kararlılığı...

Ölümden Dönmek

■ Muhammed es-Savvaf

Muhammed es-Savvaf

Gazze Şeridi'nden Filistinli belgeselci ve gazeteci

Ölümden Dönmek

Muhammed es-Savvaf

Filistin’de, özellikle de Gazze’de zorluk, bizimle beraber doğan bir refakatçidir. Onu nefes almak kadar doğal bir şekilde kabulleniriz. Art arda gelen işgalleri, tehcirleri, baskıları, kuşatmaları, savaşları, bu uzun ve dikenli yolu iyi biliriz. Direnmeyi de biliriz, bitmeyen felaketler karşısında nasıl ayakta kalacağımızı da. Ama İsrail’in Ekim 2023’te başlattığı ve ben bu satırları yazarken hâlâ süren savaş, daha önce yaşadıklarımıza hiç benzemiyor. Bu savaş, gerçekliği yeniden şekillendiren, adapte olma gücümüzü paramparça eden, alışkanlıklarımızı ve rutinlerimizi bizden söküp alan bir felaket. Bizi sürekli bir belirsizlik içinde bırakan, her anı ölüme bir anlık ara gibi yaşatan bir savaş.

Gazeteci ve belgeselci olarak kendimizi bir anda savrulmuş halde bulduk. Ne elimizdeki araçlar, ne de daha önceki planlarımız, bu felaketin büyüklüğünü kayda geçirmeye yetiyordu. Bu savaş sadece işimizi değil, hayatımızın her hücrelerini, davranışlarımızı, reflekslerimizi kökten değiştirdi.

Ben gazeteci ve belgeselciyim. Gazze’de doğdum, burada büyüdüm. Nekbe ve Nekse’nin hikâyeleri, çocukluğumuzun ezberine kazınmış masallar gibidir. Birinci İntifada’yı çocuk, ikincisini genç bir adam olarak yaşadım. Savaşlar, hayatımın bitmek bilmeyen aralıklarına yerleşmiş kara noktalardır.

2009’da, yazılı basından geçiş yaparak belgesel sinemaya başladım. Peş peşe gelen savaşlar, film projelerimizin malzemesini oluşturunuyordu, biz onlara gitmeden onlar bize

geliyordu. Çünkü biz, halkın yaşadığı acının aynısını yaşıyor, onların hikâyelerini ve tanıklıklarını bu yüzden sahici bir şekilde aktarabiliyorduk.

2017 yılında, belgesel sinemaya duyduğum tutkuyu paylaşan arkadaşlarım ve meslektaşlarımla birlikte "Elif Multimedya" adlı bir yapım şirketi kurdum. Şirketimiz, belgesel film yapımı üzerine uzmanlaştı.

Gazze'ye her savaş geldiğinde, zorlu günler için kendimizi baştan hazırlarız. Saldırının başladığı ilk andan itibaren bir plan geliştirir, temel ekipmanlarımızı—özellikle kameraları, lensleri ve ses cihazlarını—ekip üyeleri arasında dağıtırız. Bunu iki nedenle yaparız: Birincisi, şirketin doğrudan hedef alınmasını önleyip, olayları kayda almak için gerekli temel ekipmanı korumaktır. İkincisi ise, savaşın ve onun hikâyelerinin belgelenmesi, her an hazır olmayı gerektirir. Kamera daima el altında olmalı; kayıt, anında başlamalıdır. Ne beklemeye ne de hazırlık yapmaya vakit vardır. Kameraları da kameramanlar arasında dağıtırız ki içimizden biri çalışamaz hale gelirse, bir diğeri çekime devam edebilsin.

Her İnsanın Ardında Bir Film Vardır

Belgeselciler olarak, gazeteciler gibi olaydan olaya koşmak bize hiçbir zaman cazip gelmedi. Ekibimizin ilk kuralı şuydu: Biz sadece haberin peşinde değiliz, gazeteciler için önemli olan şey bizim için her zaman önemli olmayabilir. Bizim odağımız, perdenin arkasındaki insani hikâyelerdir. Örneğin bir ev bombalandığında, bizim hikâyemiz bazen enkaz altında birini kurtarmaya çalışan bir sivil savunma görevlisi olabilir, ya da uzaktan izleyen bir çocuk, ya da enkaz arasında bir şey arayan bir kadın...

Bizim çekimimiz, olay bittiğinde bitmez. Olaydan sonra neler olduğunu takip ederiz. Çünkü her insanın ardında bir hikâye, belki de bir film vardır. Onu gözlemlemek, izlemek, detaylarını not etmek bizim görevimizdir.

Bu savaşta da aynı yaklaşımla ilerledik ama yaşadığımız şey, hayal edebileceğimizin çok ötesinde, çok daha yıkıcıydı.

Savaşın ilk haftasında, ekipten bazı arkadaşlar tüm şirket ekipmanlarını tahliye etmeyi önerdi. Ama o anda şunu fark ettim, böyle bir şey yaparsam, ekibin içine korku salarım. Bunun yerine, her zamanki yaklaşımımıza sadık kalmaya, yalnızca kameraları ve temel bir kurgu cihazını tahliye planına dahil etmeye karar verdik. Ne tesadüftür ki tam da o gece, şirketimizin bulunduğu bina bombalandı ve tamamen yerle bir oldu.

Şanslıydık, bombalamadan sağ kurtulduk ve değerli kurgu cihazımızı enkazdan çıkarmayı başardık. Zaman zaman, bazı ekip üyeleriyle birlikte şirket binasında geceyi geçiriyorduk, durumun ciddiyeti bizi gecelere kadar çalışmaya zorluyordu. Ailelerimiz ise kendi başlarının çaresine bakmak zorundaydı, can güvenlikleri sadece Allah'a emanetti. Bu, mesleğimizin ve içinde yaşadığımız ülkenin bize yüklediği bir bedel. Ailelerimiz, aldığımız kararların bedelini en ağır şekilde ödüyor. Eşim ve kardeşlerime, onları bu yükten olabildiğince korudukları için sonsuza dek minnettarım.

Ben de Gazze'deki pek çok insan gibi küçük bir binada, anne babam ve kardeşlerimle birlikte, geniş ailemle bir arada yaşıyorum. Hepimiz bir aradayız, bu savaşın içinden birlikte geçiyoruz, bir aile, bir ekip olarak.

Bir Ev, Bir Çalışma Alanı

Şirket merkezimiz bombalandıktan sonra en büyük önceliğimiz, ümitsizliğe düşmeden, işimize nasıl devam edeceğimizi düşünmektir. Gazze’de süreklilik arz eden elektrik kesintilerine rağmen. En uygun çözüm olarak kendi dairemi düşündüm, çünkü şartları orada kontrol edebiliyordum. Neyse ki Gazze’deki sürekli elektrik sorunları nedeniyle daha önceden dairemi güneş panelleri ve bataryalarla donatmıştım. Böylece evim yeni merkezimiz oldu. Günlerimize orada başlayıp, işler bittikten sonra da toplanıp sonraki adımları planlamaya devam ettik.

Sahada yalnızca beş kişiydik: ben, kameramanlar Salah ve İbrahim, yapımcı Ahmed el-Şiyah ve zaman zaman kameramanlık da yapan ses teknisyeni Mervân. Ben de kamerayla çekim yapıyordum, olaylar ve hikâyeler beklemiyor.

Çektiğimiz görüntüleri, saldırılardan sağ kalan arkadaşlarımızın ofisleri üzerinden ya da Gazze’de hâlâ çalışan hızlı internet noktaları aracılığıyla yüklemeye başladık. Ancak kısa süre sonra bu hizmetler de kesildi ve işler iyice zorlaştı.

Ailem, meslektaşlarımın evimizde sürekli bulunmasına bir ölçüde anlayış gösteriyordu. Babam, deneyimli bir gazeteci olarak bu mesleğin önemini biliyordu ve bize de bu mesleğin değerlerini ve etik kurallarını aşılamıştı. Kardeşlerimin bazıları aynı alanda çalışıyor, fakat diğer bazıları da hareketliliğimizin bizi hedef haline getirmesinden endişe ediyordu. Gazeteci olduğumuz için vurulabileceğimizden korkuyorlardı.

O dönem ekip üyelerinin çoğu, Gazze Şehri'nden güneye doğru tahliye olmayı tercih etti. Gerçi Gazze'de gerçek anlamda güvenli bir yer yoktu. Üzerinde hemfikir olduğumuz tek şey, bulunduğumuz yer ya da koşullar ne olursa olsun, görevimizi tamamlamaktı.

Kameran Dönsün Yeter!

Bu savaşta benimsediğimiz yaklaşım şuydu: her birey bir hikâyeydi, potansiyel bir film konusuydu. Hazırlığa, araştırmaya, senaryoya ya da prodüksiyon öncesi planlamalara vakit yoktu. Yapman gereken tek şey, kameranı alıp sahaya çıkmaktı, hikâyen yolda seni bulurdu. Önemli olan, kameranın kayıta olması, her şeyi belgelemesiydi. Müdahale etmemeye çalış, sadece takip et, böylece film kendi kendine şekillenir. Bu kadar zorlayıcı, hızlı ve sürekli değişen olaylar içinde hazırlık lüksüne yer yok. Hikâyeni sahadan ayrılmadan önce anlamaya çalış, nereye evrilebileceğini sez, çünkü belki oraya çok daha sonra geri döneceksin.

Geceleri çektiğimiz görüntüleri derlemeye başladım ve yavaş yavaş filmlerin tohumları atıldı. Şurada takip edilebilecek bir hikâye var, burada ise tamamlanmış bir başka hikâye... Gördük ki ham görüntüler, en güçlü ve en etkileyici materyaller. Yapman gereken, hikâyeni takip etmek, olayın ipuçlarını örmek ve kahramanlarını çekmek. Biraz kurgu ile bile çarpıcı ve yürekten bir belgesel ortaya çıkabiliyor.

Bir gün içinde çektiğimiz filmlerden biri olan “Gazze'de Kurtarma Görevi” (مهمة إنقاذ في غزة / Rescue Mission Gaza / Inside Gaza's Civil Defence) isimli belgesel film birçok ödül kazandı Bunlar arasında, denizaşırı basın alanında verilen

Overseas Press Club (OPC) tarafından sunulan Edward R. Murrow Ödülü, Birleşik Krallık'ta verilen 2024 Kraliyet Televizyon Gazeteciliği Ödülü ve 2024 New York Film Festivali Altın Madalyası bulunuyor. Ayrıca "Dönüm Noktasındaki Dünya" ödülünü kazandı ve hâlâ başka ödüller için aday gösteriliyor.

Bundan sonra, filmleri geliştirme fırsatı doğdu. Hikâyeleri takip ederek onlara daha fazla derinlik kazandırıyoruz. Bizim hikâyelerimiz, savaşın seyriyle birlikte evriliyor. Gazze Şeridi'ndeki herkesin hayatı altüst olmuş durumda. Hâlâ birçok hikâyeyi takip ediyor ve onları filmlere dönüştürüyoruz.

Belki de dikkat çeken şey, bizim çekim yöntemimizdi. Bu yöntem, önceden yazılmış bir senaryo gerektirmiyordu. Savaşın hikâyeleri ve hızlı ritmi zaten senaryoyu yazıyor ve seni peşinden sürüklüyordu.

Savaşı belgelendirirken sabırlı ve odaklanmış kalmak çok önemli. Bu sadece son dakika haberini yakalama telaşı değil, gerçek bir belgesel üretme süreci. Hikâyeyi sade tut, fazla ayrıntıya boğma, böylece hakikat kendiliğinden ortaya çıkacaktır. İyi bir belgeselci, doğallığın ve detayların peşindedir, karakterler kamerayı unuttuğunda asıl anlatı başlar. Bizim durumumuzda, olayların boyutu ve duyguların şiddeti o ka- dar büyüktü ki kamerayı zaten kimse görmüyordu.

İsrail bombardımanının şirket merkezimizi yok etmesinden sonra dairemizde uzun süre kalamadık. Şeyh Acleen ve Tel el-Heva bölgelerinde şiddet hızla arttı, insanlar evlerinden kaçmak zorunda kaldı. Biz de bu göç dalgasına katıldık, ailelerimiz akrabaların yanına dağıldı, şirketimiz ise artık sadece bir hatıraydı.

Arabalarımız ofislerimiz oldu, Şifa Hastanesi ise buluşma noktamız. Günlük planlarımızı burada yapıyor, görev dağılımını belirliyorduk. Planlarımız esnekti, savaşın sürekli değişen doğasına göre şekilleniyordu. Bir konu, bir hikâye belirliyor, ardından bir ekip göndererek gelişmeleri kayda alıyorduk.

Kurgu cihazını, İsrail bombalarından kurtulmuş nadir ofislerden birine taşıdık. Ancak son kurguyu Gazze’de tamamlamak imkânsızdı. Büyük zorluklarla görüntüleri yurt dışındaki meslektaşlarımıza ulaştırdık, ekran paylaşımıyla ve uzaktan çalışarak, İsrail bombaları altındayken montajı tamamladık.

Kimileri bu baskının dayanılmaz olduğunu düşünebilir ve haksız da sayılmazlar. Ama bu süreç bize aynı zamanda bir amaç duygusu verdi; ölümü bekleyen pasif insanlar değildik. Direniyor, gerçeği belgeleyerek İsrail’in propaganda makinesine karşı koyuyorduk. Bu işin önemini, bir yaralanma nedeniyle çekim yapamaz hale geldiğimde daha iyi anladım.

Kısa sürede İsrail işgali Gazze’yi böldü ve yüz yüze buluşmalar imkânsız hale geldi. Her birimiz farklı yerlere dağılmıştık ama işimiz devam etti. Ekipteki herkes rolünü biliyordu; yıllar süren abluka altında hayatı belgeleme tecrübemizle işimizi sürdürdük. Ortaya çıkan tablo artık daha genişti, tüm Gazze Şeridi’ne yayılan felaketi kapsıyordu.

İlk Yaralanmam

Kuzeyde çekim yapmaya Mervân’la birlikte devam ettim; ekipten geri kalanlar ise güneydeydi. Durumu idare ediyorduk

ta ki İsrail ordusunun saldırılarını yoğunlaştırdığı o güne kadar. Ailemle yeterince ilgilenemediğim için büyük bir suçluluk hissediyordum. Onlar dedemin eski evine sığınmıştı. Bu yüzden onları ziyarete gitmeye karar verdim. Eşim ve çocuklarımı oradan alıp biraz olsun savaş ortamından uzaklaştırmak istedim, kısa da olsa bir nefes arası umuduyla.

Ama bu kavuşma bir felakete dönüştü. Komşularımızın evi hedef alındı, bombalar üzerimize yağdı. Enkaz çöktü, ben yaralandım, çocuklarım ise ağır bir travma yaşadı. Kardeşimin uyluk kemiği kırıldı, bazı komşularımız ise hayatını kaybetti. Bu kez katliam evimizin dibinde yaşandı.

Yaralı ve kanlar içinde Şifa Hastanesi'ne götürüldüm. Orada bile acıya ve yaralarımın rağmen, etrafımdaki ıstırapı belgelemeye devam ettim. Filmlerimden birinde yer alan kahramanlardan biri beni tanıdı ve tedavi olmam için yardım etti. Yaralarımın rağmen belki bir gün yeni bir projenin parçası olur diye bu sahneleri de kaydettim.

Şu anda yeni bir film üzerinde çalışıyoruz. Bu proje sadece yaşadıklarımızı anlatmakla kalmıyor, aynı zamanda bu yıkıcı savaşın içinden doğan hikâyeleri bir araya getiriyor; bizim kişisel hikâyemizi, Gazze'nin daha büyük mücadelesiyle iç içe dokuyor.

İnanıyoruz ki, Filistinlilerin yaşadıkları görülmeli, duyulmalı. Filmlerimiz halkımızın hafızasıdır, dünyaya seslenişimizdir. Bu hikâyeleri anlatmalı, muhafaza etmeliyiz ki gelecek kuşaklar için birer tanık olsun. Filistinliler acılarında, hatta ölümlerinde bile görünür olmalı. Sesimiz bizi kurtaramayacaksa bile, en azından izleyenleri rahatsız etmeli, bu katliama katkı

sunanların vicdanını sızlatmalı. Filmlerimiz, boşluğa fırlattığımız çıgıllıklardır. Dünya çok uzun süredir suskun, belki biri uyanır.

Yaralarım yavaş yavaş iyileşti ama iş durmadı. Bu, adanmış bir ekibin gücüdür — misyonunun farkında olan, sürekli talimat beklemeyen bir ekibin. Biz belgesel sinemacılarıyız, ne yapılması gerektiğini biliriz. Ben iyileşirken ekip çekimlere devam etti, kısa sürede ben de toparlanıp yeniden planlamalara katıldım.

Kasım 2023'ün ortasında İsrail saldırıları şiddetini artırdı. İçimizi kemiren korku ise hiç eksilmedi. Bu, sevdiklerimizi kaybetme korkusu, bu bitmeyen savaşta bir sonraki kurban olma korkusuydu.

“Gazze’de Kurtarma Görevi” adlı belgeselimiz için çekim yaparken, bir İsrail bombası arabamızın yakınına düştü. Dumanlar arasında hayalet gibi çıkan insanları belgelemek üzere hızla olay yerine koştuk. Bombalanan ev, meslektaşımız Fadl Hammami’ye aitti. Onu tanımakta zorlandık, üzeri tozla kaplıydı, kardeşinin çocukları için ağlıyordu.

Çekime devam ettik, yasın ve yıkımın çıplak gerçekliğini kaydettik. Biliyorduk ki sıradaki acı, bizim ailemize de uğrayabilirdi. Ağladık, acı çektik, sonra kalktık ve çalışmaya devam ettik. Ekibimdeki herkesin içini korkunun kemirdiğini biliyordum, onlara bu korkuyu bastırmalarını, yok saymalarını söyleyemezdik. Yine de her seferinde şöyle dedim: “Yaptığımız iş çok önemli. Güvenliğimiz her şeyden önce gelir. Ama bu hikâyeleri şimdi anlatmazsak, ne zaman anlatacağız?”

Kırk Yedi Şehit

Bizim de sığınmış olduğumuz dedemin yaşadığı bina, üç yıkıcı füzeyle vuruldu. İçeride babam, annem, dört erkek kardeşim, kardeşimin eşi ve yedi çocuğu, amcam ve oğulları, teyzem ve birçok akrabam vardı. Ben, kuzenimin annemle babam için ayırdığı odada uyuyordum. Ta ki 17 Kasım 2023 gecesi, kendimi bir anda o odadan çok uzakta, üstümde molozlar, etrafımda duman ve alevlerle bulana dek.

Boğuluyordum, hareket edemiyordum. Ya bir füze her şeyi bitirecek, ya da uyuyup bu kâbustan uyanacaktım. Bir an için rüya gördüğümü sandım.

Sağlık görevlileri yanımdan geçti ve öldüğümü düşündüler; üzerim kan içindeydi ve kıpırdamıyordum. O karanlıkta öncelik, hayatta olanları kurtarmaktı, ama artık onlardan biri olmadığım belliydi. Bina tamamen çökmüştü, tavanlar birbirinin üstüne yıkılmış, bedenler parçalanmış, her yer alev almıştı. Hâlâ yaşıyor olduğumu fark ettiklerinde beni geçici bir sağlık merkezine götürdüler ve orada sabaha kadar bekledim. Umudum, İsrail güçleri tarafından kuşatılmamış bir hastaneye götürülmekti. El-Şifa Hastanesi yakındı, El-Ehli Arap Hastanesi²² sadece bir kilometre mesafedeydi, ama ikisi de tanklar ve uçaklarla çevrilmişti.

Sağlık merkezinde yavaş yavaş kendime gelmeye ve acıyla çığlık atmaya başladım, ama sesim kimseye ulaşmıyordu.

²² El-Ehli Arap Hastanesi (diğer adıyla Baptist Hastanesi), Gazze Şeridi genelinde yaşayanlara sağlık hizmeti sunan yerel bir kurumdur. Kudüs'teki Anglikan Episkopal Kilisesi'ne bağlı olan bu hastane, Gazze'nin en eski sağlık kuruluşlarından biridir. İsrail, 17 Ekim 2023'te savaş uçaklarıyla hastaneyi hedef alarak Gazze Şeridi'ndeki en dehşet verici katliamlardan birine imza attı. Bu saldırıda, çoğunluğu kadın ve çocuk olmak üzere, İsrail hava saldırılarından kaçıp hastaneye sığınan 500'den fazla Filistinli hayatını kaybetti.

Parçalanmıştım, güçlü bir ağrı kesiciye fena halde ihtiyacım vardı, ama ortada hiçbir şey yoktu. Etrafımda fısıltılar duyuyordum: “Öldü”, “Son nefeslerini veriyor” diye. On iki yaşındaki yeğenim Maha, onu kurtarmaya çalışan hemşirenin kollarında can verdi. Ölümü defalarca gözümün önünde gördüm, her bir ruhun gidişiyle içimde bir parça daha kırılıyordu.

Sonra, bombardıman altında kuzey Gazze’deki el-Avde Hastanesi’ne nakledildim. Orada bir gün ve bir gece kaldım, ama yapılacak bir şey yoktu, ne nörolog ne de ortopedi uzmanı vardı. Sadece ağrı kesici ve serum verdiler. Önceki yaralanmamdan kötüleşmiş olan yaralarımı dikip kapattılar. Çok geçmeden İsrail tankları hastanenin çevresine yaklaşarak bombardımana başladı.

Tüm bu acıya rağmen aklımda tek bir şey vardı: Bu olanları belgelemek. Hastanenin medya sorumlusu ve arkadaşım Hâlid el-Halav’a işaret ettim, “Kaydet, belgeleyebildiğin kadar belgele, gönder” dedim. “Görülmeden ölmeyelim, en azından bir görüntümüz, bir sesimiz kalsın.”

Ondan sonra ne yaptığını bilmiyorum; ben perişan bir haldeydim ve tek istediğim ağrılarımı biraz olsun dindirecek bir ilaçtı.

Sonunda bazı akrabalarım beni almak için bir arabayla geldiler. Hastaneye düzenlenen bombardımandan sadece birkaç saat önce oradan kaçmayı başardık. Bana bakan iki doktor — Dr. Ahmed el-Sahar ve Dr. Mahmud Ebû Necile — ile birlikte kaçamayan bazı hastalar şehit oldu. Bedenim bu saldırıdan kurtuldu ama ruhum hâlâ enkazın arasında kaldı.

Dedemin bombalanmış evine döndüm, çünkü gidecek başka hiçbir yerim kalmamıştı. Hasar almamış küçük bir depo kalmıştı geriye, ben de orada kalmaya başladım. Hemşirelik okuyan kuzenim Muhammed ve hayatta kalan kardeşlerim bana bakıyordu. Kimlerin şehit olduğunu, kimlerin hayatta kaldığını öğrenmeye başladım. Kırk yedi şehit... Babam ve annem, her gece yanlarında yattığım insanlar; kardeşlerim Mahmud ve Ahmed; kardeşimin eşi; kuzenim Zeyn ve çocukları Bera, Maha ve Kerem; kardeşim Ahmed'in çocukları Ömer ve Şehd; amcam, amcalarımın eşleri, kuzenlerimin çocukları ve halamın çocukları... Kırk yedi şehit.

O harabe yerde yaralı bir halde ve acı içinde on üç gün kaldım. Ailemin geriye kalan üyeleri on bir gün boyunca enkazı kazıp şehitlerin cesetlerini çıkardılar ve defnettiler. Hepsini buldular, sadece kuzenimin dokuz yaşındaki çocuğunun cesedi ve halamın eşinin bedeninin yarısı bulunamadı. Yoğun bombardıman yüzünden adeta buhar olmuşlardı.

Kardeşlerim Mervan ve Muntasır belgelemeye devam ediyordu ama 1 Aralık 2023'te başka bir felaket yaşandı. Mervan, Muntasır ve yanımda olan herkes bombalandı. Kalan kardeşlerim, bize yardım eden bir hemşire, bazı komşular ve arkadaşlarımız deponun kapısında şehit oldular. Şok içindeydim. Neler olup bittiğini kavrayamıyordum. Bedenim hareket etmiyordu, olup biteni kendi gözlerimle görmeye dahi gidemiyordum. Bu amansız bombardıman neydi böyle? Ölüm her an peşimizdeydi.

Ve yalnızca beş gün sonra, İsrail tankları bulunduğumuz yere ulaştı ve çevremizi amansızca bombalamaya başladı. Beni taşıyarak kaçırmaya çalıştılar ve mucize eseri batı

Gazze'deki bir eve ulaşmayı başardık, orada güvende olacağımızı düşündük. Ama sadece birkaç saat sonra tekrar tanklarla çevrelendiğimizi fark ettik. Bölgeyi kuşatmışlardı, orayı bir askeri üsse çevirmişlerdi ve çevremizdeki evleri bombalayıp yakmaya başladılar.

Her an, acıyı daha da derinleştiriyordu. Sanki ölüm bizi hiçbir yerde rahat bırakmıyor, gittiğimiz her yerde peşimizden geliyordu.

Cehennemde Yirmi Gün

Yaklaşık yirmi gün boyunca, yirmi yıl geçmiş gibi cehennemi yaşadık. Her an ölümün gelebileceğinden emindik. Yan sokakta insanlar ölüyordu, tanklar evin önüne konuşlanmış, duvarları yıkıyor, dükkanlara giriyordu. İnsansız hava araçları ve Apache helikopterleri başımızın üstünde dolaşıyor, mermiler duvarları delip geçiyordu. Sonra askerler evimizin koridorlarında yürümeye başladı. Ben yatağa bağlıydim, hareket edemiyordum, tuvalete bile gidemiyordum, ağrı kesicilerim de tükenmişti.

Kurtulma umudumuz yoktu, tek duamız vardı, o da onurlu bir şekilde gömülebilmekti. Ne ateşler içinde yanarak, ne köpeklerle yem olarak, ne de açıkta çürümek olsun sonumuz. Gazeteci arkadaşımız Alâ Ataullah, yakınlardaki bir evde yaşıyordu. Onun evini yaktılar, onu, erkek kardeşlerini ve yeğenlerini infaz ettiler.

Su neredeyse hiç yoktu. Gençler, tavanın bombalarla delinmiş bir köşesinden damlayan suları biriktiriyordu. Bazıları sokağı gözlüyordu, belki başıboş bir tavuk ya da ördek

yakalayabilirler diye, eğer şanslılarsa küçük bir ziyafetti bu. Ama eğer İsrail askerleri onları görürse, bu kesin ölüm anlamına geliyordu. Gündüzlerimiz, gecelerimiz dualarla geçti, ellerimiz kalplerimize kenetli, korku sürekli bir refakatçiydi. Gençler, saatler süren hapis hayatının akıl almaz baskısından kurtulmak için bomba sesleri eşliğinde sessizce iskambil oynuyordu. İçlerinden biri heyecanla sesini yükseltirse, yüreğimiz ağzımıza geliyordu, çünkü ardından ceza, belki ölüm gelmesi kaçınılmazdı. Bu korkunç hayatı daha da dayanılmaz kılan şey, ailelerimizin nerede olduğumuzu bile bilmemesiydi; telefonlarımız kapalıydı, dış dünya ile hiçbir iletişimimiz kalmamıştı.

Tüm bu kaosun ortasında aklımda yalnızca tek bir düşünce vardı: Bu yaşananlar belgelenmeli. Bu, tarihe geçmeli. Ama ben yaralıyım, felçliydim, elimde bir kamera bile yoktu ki bu dehşeti kayda alayım. Kuşatma uzadıkça, yavaş yavaş biraz hareket kabiliyeti kazandım. Sonra, İsrail topçularının apartmanı bombalamaya başlamasıyla, artık kaçmamız gerektiğini anladık. Kaçarken ölmek, diri diri yanmaktan, bir bombayla paramparça olmaktan ya da askerlerce infaz edilmekten daha iyi görünüyordu.

Kardeşıme yaslanarak yürümeye çalıştım. Bedenim acı içindeydi, arkamı dönmeye korkuyordum, çünkü tankları ya da peşimizden gelen bir füzeyi görmek her an mümkün olabilirdi. Sonunda, görece güvenli bir yere ulaşabildik.

Bu sırada ekip arkadaşlarım, benim önderliğim olmadan da durmadılar. Korkularına, kayıplarına rağmen, belgelemeye, çekmeye, anlatmaya devam ettiler. Çünkü bizim görevimiz sadece yaşamak değil, tanıklık etmektir.

Sonunda, eşim ve çocuklarımla yeniden buluştum. Onlar da kendi başlarına evsizlikle, korkuyla dolu bir sınavdan geçmişti. Sağlığım yavaş yavaş toparlandı ve iki ay süren tecritin ardından güneydeki ekibimle yeniden bağlantı kurabildim. Filmlerimizin ödüller kazandığına dair gelen haberler, karanlığın içindeki bir ışık huzmesi gibiydi. Bu, kolektif direncimizin sessiz bir onayıydı.

Yeni Bir Ekip

Nisan ayına geldiğimizde, hâlâ bedenimde İsrail saldırısının izlerini taşıyor olsam da yeniden çekim yapabilecek duruma gelmiştim. Savaşın en yoğun zamanlarında çalışmak zorunda kalmış eski ekip arkadaşlarımdan bazılarıyla yeni bir kuzey ekibi kurdum. Böylece artık iki koldan devam ediyorduk: biri güneyde, diğeri kuzeyde, bölünmüş Gazze Şeridi'nin iki yakasından da trajediyi belgelemeye devam ediyorduk.

Ekip üyelerimizden Salah al-Hav, Gazze'den çıkmayı başardı. Dışarıda bir kurgu stüdyosu kurdu ve biz, savaşın ortasında ekranları paylaşarak, filmlerimizi uzaktan birlikte düzenlemeye devam ettik.

Her zaman ekip seçiminde titiz oldum. Yalnızca yetenek yetmez; bu iş tutku ister, bağlılık ister. Biz film yapımını bir hayat biçimi olarak görüyoruz, bir sanat olarak, kimi zaman karanlığın içinde bizi ileriye taşıyan bir bağımlılık gibi. Aramızdaki bağ yalnızca meslektaşlıkla sınırlı değil, ortak deneyimlerle ve işimize duyduğumuz derin sevgiyle örülmüş bir aile gibiyiz. Bu savaş bize, gücümüzün birliğimizden ve halkımızın hikâyesini anlatma konusundaki sarsılmaz kararlılığımızdan geldiğini bir kez daha gösterdi.

Tüm bu yıkıma rağmen, omuzlarımızda taşıdığımız yükler ne kadar ağır olursa olsun belgelemeye devam ediyoruz. Günlerim, ailem için yiyecek aramakla, açlığın acı gerçeğiyle baş etmekle, iyileşmeyen yaralarımın ilgilenmekle ve her an üstümüze yürüyebilecek İsrail tanklarından kaçmakla geçiyor. Ama tüm bunların arasında hâlâ kameraya uzanacak bir zaman buluyorum, yaşadığımız gerçekliği tanımlayan anları yakalayacak bir zaman.

Tanıklık ettiğimiz bu felaket unutulmamalı. Toplumsal hafızamıza kazınmalı, dünyayla paylaşılmalı ki gelecek kuşaklar ödediğimiz bedeli anlayabilsin. Filmlerimiz bizim mirasımızdır. Filistin halkının direncine tutulmuş bir aynadır. Acımızı da direnişimizi de yüzyıllar boyunca anlatacaklar.

İsrail işgalinin işlediği suçları kaydediyoruz, çünkü failler – adalet gecikse de– unutulmasın istiyoruz. Bir gün gelecek, belki biz görmeyeceğiz ama vicdan sahibi insanlar çıkacak, hesabı soracak, mazlumun onurunu geri verecek. Filmlerimiz, sessizliği parçalamak için yükselen çığlıklarımızdır. Dünyayı sarsmak, adaleti hatırlatmak, Filistin halkına reva görülen zulmü ifşa etmek için elimizdeki en güçlü silahtır.

Foto Muhabiri: Filistin'de Sarsılmaz Bir Göz

■ Muâz el-Amârîne

Muâz el-Amârîne

Filistinli foto muhabiri. Batı Şeria'da çeşitli haber ajansları için çalışmaktadır. 1987 yılında, Beytüllahim'in güneydoğusunda yer alan Deheişe Mülteci Kampı'nda doğdu. 15 Kasım 2019'da, işgal altındaki Batı Şeria'nın güneyinde yer alan Sureyf kasabasında İsrail ordusu ile yaşanan çatışmaları görüntülerken, İsrail askerlerinin doğrudan ateşi sonucu sol gözünü kaybetti. 16 Ekim 2013 tarihinde ise gazetecilik faaliyetleri nedeniyle gözaltına alındı ve dokuz ay süren idari tutukluluk süresince cezaevinde kaldı.

Foto Muhabiri: Filistin’de Sarsılmaz Bir Göz

Muâz el-Amârine

Ben Muâz el-Amârine, Filistinli bir foto muhabiriyim. Varlığım ve mesleğim işgalcilerin gözünde bir diken gibiydi, bu yüzden gözlerimi hedef aldılar. Bir gözüm karardı, geriye yalnızca diğer gözüm, eşim ve üç çocuğum kaldı: Meys el-Rîm, İbrahim ve Bâsil. 37 yaşındayım ve Beytüllahim’in güneyinde, Deheişe Mülteci Kampı’nda²³ yaşıyorum. Biz, Kudüs’ün batısındaki Re’s Ebû Ammar köyünden zorla yerinden edilmiş bir aileyiz.

Bir Filistinli gazeteci için hayat birçok dönüm noktasıyla doludur. Bizim mesleğimiz ve varlığımız, topraklarımızın sürekli işgali ve işgalcilerin artan zulmü karşısında dayanılması güç bir iştir. Bazen de hayatı (benim durumumda gözü) riske atan bir maceradır. Ancak ben hem mesleki hem kişisel yolculuğumdaki en önemli an ile başlayacağım, zira Filistinli bir gazetecinin yaşamında meslekle özel hayat arasında çok da fark yoktur. Hele ki bu gazeteci vahşi ve son derece inatçı bir askerî işgal altında çalışıyorsa... Bu işgal, yerli halka karşı her zaman yok edici bir tutum sergiler, gazetecilere karşı ise bu tavır daha da acımasızdır.

Bu dönüm noktası, 15 Kasım 2019 Cuma gününe uzanıyor. O gün El-Halil’in kuzeyindeki Sureyf kasabasındaydık. İşgal

²³ Deheişe Kampı, 1949 yılında, Kudüs ve El-Halil çevresindeki 45 köyden zorla çıkarılan Filistinli ailelere barınma sağlamak amacıyla kuruldu. Günümüzde bu kampta en az 13.000 insan yaşıyor. Re’s Ebû Ammar ise Kudüs Alt Bölgesi’nde küçük bir Filistin-Arap köyüydü. 1948 yılında etnik temizlikle boşaltıldı ve haritadan silindi.

tehdidi altındaki arazilere yönelik bir oturma eylemini ve cuma namazını takip ediyorduk. Ancak o gün, daha önceki eylemlere kıyasla baskı olağanüstü derecede şiddetliydi. Oturma eylemi kısa sürede işgal güçleriyle çatışmaya dönüştü. İnsanlar olay yerinden uzaklaşmak zorunda kaldı ve biz gazeteciler zor bir durumla karşı karşıya kaldık. Çünkü araçlarımız bir yerleşim biriminin yakınındaki bir tepeye park edilmişti ve oraya giden tek yol göstericiler tarafından kapanmak üzereydi. Araçlarımızı oradan çıkarmamız gerekiyordu. Onları orada bırakmak, araçlarımızın yerleşimciler tarafından saldırıya uğraması ve tahrip edilmesi riskini göze almak demekti.

Keskin Nişancı Kurşunu

Ayrılan son gazeteci bendim. Bir grup asker beni durdurdu ve subay, araç anahtarlarımı teslim etmemi istedi. Onunla tartıştım ve anahtarları vermeyi reddettim, çünkü bu tür durumlarda onlarla nasıl başa çıkılacağını biliyordum. Benden önceki tüm gazeteciler sorunsuz geçmişti, neden beni durduruyorlardı? Aracı, güvenlik prosedürleri gereği kilitledim ama içimde bir tehlike hissi oluştu ve oradan uzaklaşmaya karar verdim. Onlar için bir hedef tahtası olmayı ya da aracımın zarar görmesini istemiyordum.

Yolun hemen yakınında bir keskin nişancı vardı. Subaya seslendi, alaycı ve şakacı bir tonla onunla konuştu. Konuşmalarını tam olarak anlamadım ama askerlerin kahkahalarından ve tavırlarından içlerinde bir kötülük olduğunu hissettim. Subay, hızla ayrılmamı istedi ama ben yavaş ve temkinli bir şekilde ilerledim. Çünkü onların herhangi bir bahaneyle “kaçmaya çalıştı” diyerek beni hedef almalarından korkuyordum. Batı Şeria’da, işgal güçleriyle

karşı karşıya gelen bir Filistinli gazeteci böyle hesaplar yapmak zorundadır.

Gazeteci arkadaşlarımın yanına ulaştığımda onlara olağan dışı bir şeyler olduğunu söyledim. Hemen tüm koruyucu teçhizatımızı giymemiz ve üzerimizde mutlaka “BASIN” ibareli kimlik taşımamız gerektiğini belirttim ki, hedef alınmamız için herhangi bir bahane sunulmasın. Çekim yapmaya devam ettik. Bazen ortalık sakinleşiyor, bazen de temkinli bir şekilde ilerliyorduk. Ancak ordunun, göstericilerin yaklaşmasına tepki vermediğini fark ettik. Bu da bize bir pusu kurduklarını düşündürdü. Bu yüzden daha da dikkatli olmaya başladık.

Aniden sanki başım patlamış gibi hissettim. Tüm hayatım birkaç saniyede gözlerimin önünden geçti. Son nefeslerimi yaşadığımı düşündüm ve meslektaşlarımın bana doğru koştuğunu, beni kurtarmaya çalıştığını hissettim. O korkunç anda kendi kendime sordum: “Bu bir rüya mı, yoksa gerçek mi? Bir daha kimseyi görebilecek miyim?” Ne olduğunu anlayamıyordum.

Arkadaşlarım beni kurtarmaya çalışırken, ordu mensuplarının tavrı bizi şaşırttı. Askerler kameralarla geldiler ve yaralanmamı kaydetmeye başladılar. Normalde böyle durumlarda ya yaralıyı gözaltına alırlar ya da nadiren – etrafta çok kamera varsa ve imaj düzeltme ihtiyacı hissediyorlarsa – yardım ederler. Ama bu kez olan çok tuhaftı. Kamerayı doğrudan yüzüme tuttular ve yarayı görüntülediler. Sanki beni hedef aldıkları noktadan tam isabetle vurduklarından emin olmak istiyorlardı. Bu, aralarında bir tür meydan okuma gibiydi. Hedefe tam isabet ettiklerini kanıtlamak ister gibiydiler. Çekimi yaptılar ve ardından hiçbir şey söylemeden uzaklaştılar.

Yaralanmama, uluslararası anlaşmalarla yasaklanmış bir mermi kullanan keskin nişancı neden olmuştu. Ambulansın bölgeye ulaşamaması nedeniyle, beni bir meslektaşımın aracıyla taşıdılar. Birkaç durak sonra nihayet işgal altındaki Kudüs'teki Hadassah Hastanesi'ne varabildik. Burası, benim durumumla baş edebilecek tek sağlık kuruluşuydu. Doktorlar, aynı seansta üç operasyon gerçekleştirmeyi planladılar: merminin çıkarılması, gözün alınması ve yüz kemiklerindeki kırıkların onarılması. Ameliyatın son derece riskli olduğunu ve başarı şansının düşük olduğunu belirttiler, ancak başka bir seçenek kalmamıştı. 16 Kasım 2019 sabahı saat 08:00'de ameliyata alındım.

Gazetecilik kimliğimle yaşadıklarımı anlamakta zorlandım. Neden böyle bir şeyin başıma geldiğini kavrayamıyordum. Bu kadar kör bir adaletsizliği idrak etmek mümkün değildi. O körlük öyle bir noktaya ulaşmıştı ki, bir eğlence uğruna, hakikati fotoğraflamaya çalışan bir gazetecinin gözünü kör etmeye kadar varmıştı. Hissedebildiğim tek gerekçe buydu.

Geriye Kalan Hayatım: Gözsüz ve Bambaşka

Beyin cerrahı, kurşunun beynimin zarına çok yakın olması nedeniyle alınmasına karşı çıktı. En ufak bir hareket, zarı yırtarak anında ölüme yol açabilirdi. Çene-yüz cerrahı da aynı gerekçeyle kırıkları onaramadı. Göz doktorları ise gözü kurtarmak için ameliyat yaptı ama ne yazık ki başarılı olamadılar ve üç gün sonra gözümün alınmasına karar verildi.

Taburcu olduktan sonraki günler, hayatımın en zorlu dönemi oldu. Yaralanmanın acısı hâlâ içimdedir, özellikle zaman zaman kafatasımda çakan elektrik çarpması gibi hissedilen

ağrılar tarifsiz bir acı veriyor. Buna rağmen ailem, meslektaşlarım ve toplumun gösterdiği büyük dayanışma bu yükü bir nebze hafifletti. İlk günlerden itibaren, hastanede kaldığım süre boyunca ve sonrasında herkes yanımdaydı. Bu destek, o ilk şok anını atlatmamda adeta bir can simidi oldu. Ancak bir süre sonra bu rüyadan uyandım ve geriye dönülmez biçimde değişmiş yeni hayatımın gerçekliğiyle yüzleştim.

Bu gerçeğe yüzleştiğim an yıkıcıydı. Tüm hayallerimi ve umutlarımı darmadağın eden bu yaralanmanın kalıcı etkileriyle yaşamayı düşünmek zorundaydım. Bugün, hayatımın aslında 33 yaşında durduğunu hissediyorum. Şu an yaşadığım her şey sadece ödünc zaman; geride bıraktığım hayatın bana kalan son kırıntıları gibi.

Bazıları, yaralanmamın kasıtlı olduğundan nasıl bu kadar emin olduğumu, neden başka bir gazeteci değil de benim hedef alındığımı sorabilir. Ama aslında gazetecilerin hedef alınması sürekli devam etti ve bu sadece benimle de sınırlı kalmadı. Yaralanmama uzanan olaylar zinciri, bu hedef almanın bilinçli yapıldığını açıkça ortaya koyuyor.

11 Kasım günü, yani Yasir Arafat'ın ölüm yıldönümünde, meslektaşım Musab Şeva ile birlikte, Ömer el-Bedevî'nin²⁴ öldürülmesini belgeliyorduk. Ömer, evinde çıkan yangına bir çözüm bulmak umuduyla elinde beyaz bir bez sallayarak yardım arıyordu. O anı görüntüledik. Ne askerlere ne de başkasına tehdit oluşturmuyordu, silahsız bir sivildi. Bu görüntüler kısa sürede yayıldı, büyük öfkeye yol açtı. Ama bu

²⁴ Ömer el-Bedevî, El-Arubb Mültecii Kampı'nda yaşayan 22 yaşında bir Filistinliydi. Evinin yakınında çıkan yangını söndürmeye çalışırken, barışçıl niyetini göstermek için elinde beyaz bir bez taşımasına rağmen, İsrail askerleri tarafından hiçbir gerekçe olmadan vurularak öldürüldü. O an videoyla kaydedildi ve birçok bağımsız soruşturma ile doğrulandı.

bile gazetecilere yönelik saldırıları durdurmaya yetmedi. Aksine, işgal güçleri gazetecilere karşı baskılarını daha da artırdı. Artık haber takibi yapmak bile başlı başına bir tehlike haline gelmişti, çoğu kez sivillere saldırılmadan önce doğrudan gazeteciler hedef alınıyordu.

Yaralanmamdan bir gün önce, 14 Kasım'da, Beytüllahim'in kuzey girişinde yaşanan çatışmaları takip ediyorduk. Gazetecilerin orada durduğu nokta on yılı aşkın süredir bilinen bir yerdi. Hem İsrail askerleri hem de subaylar bizim orada toplandığımızı gayet iyi biliyordu. Ama o gün, hiçbir gerekçe göstermeden bizi dağıtmak ve bastırmak istediler. Meslektaşlarımızdan biri subaya yaklaşıp sordu: "Daha ne istiyorsunuz? Zaten elimizde hiçbir şey bırakmadınız, şimdi de bizi öldürüp kurtulmak mı istiyorsunuz?" Subayın cevabı tüyler ürperticiydi: "Seni öldürmeye karar verirsem, sana sormam."

Ve ertesi gün, gerçekten de hedef alındım.

Tabii ki bu hedef alma şahsıma özel değildi. Ben sadece işgalin tüm gazetecilere vermek istediği mesajı iletmek için kullanılan bir araçtım. Açık bir tehdit vardı: Gazetecilere yönelik baskı daha da artacak, sesleri kısılmak istenecek, ya bu mesleği bırakacaklar ya da yaşamdan tamamen vazgeçeceklerdi. Mesaj son derece acımasızdı: "Gözlerinle çalışıyorsun, biz de o gözleri alırız."

Bu ağır yaralanmaya ve artık yalnızca tek gözümle görmek zorunda kalmama rağmen, yaklaşık bir yıl sonra sahaya dönebildim. Bu, ancak meslektaşlarımın ve ailemin verdiği güçlü destekle mümkün oldu. İlk kez tekrar kamerayı elime

aldığımda bedenimde bir titreme hissettim. Vurulduğum an gözümde canlandı. Ama korkumu yenmek zorundaydım. Gerçeği aktarma görevime devam etmek için...

Bugün çektiğim görüntülerin yalnızca mesleki bir iş olmadığını, aynı zamanda dünyaya ilettiğim bir mesaj, halkımıza karşı işlenen işgal suçlarını belgeleyen bir tanıklık olduğunu çok net görüyorum. Ben bir gazeteciden önce bir Filistinliyim; işgalin ve onun tüm kötülüklerinin acısını çeken bir insanım. İşte bu, işime devam etmemi sağlayan ve mesleğimi yüksek düzeyde bir profesyonellikle icra etmemde beni motive eden şeydir. Şunu fark ettim ki Filistinli gazeteci artık profesyonellik kavramını baştan tanımlıyor. Çünkü bizler özellikle Gazze Şeridi'nde, aynı zamanda Batı Şeria'da ve Kudüs'te her türlü tacize, hedef alınmaya ve öldürülmeye maruz kalıyoruz.

Bu gerçeklik, ana akım Batı basınının işgal altındaki sahalarla kurduğu ilişkide neredeyse hiçbir etki yaratmıyor, bu suçların gündeme taşınması gerektiğine dair sorumluluk duyguları da büyük ölçüde eksik. Buna rağmen sahadan tamamen çekilmenin meslektaşlarımdan moralini zedeleyebileceğini, bazılarının geri adım atmasına yol açabileceğini gördüm. Geri döndüğümde, arkadaşlarımdan yüzündeki sevinç, işgalin korkutma ve sindirme stratejisinin boşa düştüğünü gösteriyordu. Bu küçük ama anlamlı zafer, hâlâ tek gözümle izlediğim gerçekliği biraz olsun hafifletti.

Ama şunu da söylemek gerekir ki, ihlaller artık günlük hayatımızın bir parçası haline geldi. Her haberde, doğrudan bir saldırıya uğrama ihtimalini hesap ederek çalışıyoruz. Attığımız her adımda, söylediğimiz her sözde dikkatli

olmalıyız. Artık bir Filistinli gazeteci, söylediği her kelimeyi, çektiği her kareyi bin kere düşünmek zorunda. Seyahat ederken bile gözaltına alınma, sorgulanma ya da takip edilme riski var. Her şeyi sonuçlarıyla birlikte düşünmek zorundayız. Bu kısıtlayıcı, zihinsel ve fiziksel açıdan tüketici şartlar altında akıllıca hareket etmemiz gerekiyor.

Sahaya kademeli olarak döndüm ve başlangıçta yalnızca son dakika haberleriyle sınırlı bir şekilde çalışmayı planlamıştım. Ama her şeyi değiştiren an, 2021 yılında “Kudüs’ün Kılıcı” savaşından hemen önce Mescid-i Aksa’da çatışmaların patlak verdiği zamandı. O sırada ben de oradaydım ve farkına varmadan, refleksle fotoğraf çekmeye, olup biteni Facebook sayfamda canlı olarak aktarmaya başlamıştım. Tepkiler inanılmazdı, bir anda büyük bir etkileşim olmuş ve birçok medya kuruluşu bana ulaşip yayına devam etmemi istemişti. Tüm tehlikeye rağmen, kendimi yeniden mesleğimin içinde bulmuştum, hem de tüm benliğimle.

7 Ekim günü de aynı şekilde -tıpkı başkalarının hayatında olduğu gibi- benim için de büyük bir dönüm noktasıydı. Sabah saat 6:30 civarında sirenler ve patlamalarla uyandım. Beytüllahim ve Kudüs çevresine roketler düşüyordu. Çevredeki bölgelerden gelen görüntüler sanki bir bilim kurgu filminden fırlamış gibiydi. Kimse olup bitene inanamıyordu, görüntüler hem dehşet verici hem de daha önce benzeri görülmemiş şekildeydi.

Hep işgal altında yaşayan bir Filistinli olarak, hem yıllardır Gazze Şeridi’ni kuşatan baskıdan kurtulma ihtimaline dair bir umut hem de ne olacağına dair derin bir korku hissettim. Ama bir gazeteci olarak o an hissettiğim şeyin adı daha çok

korkuydu, çünkü böylesi durumlarda işgalin yıkım ve ölüm yağdırmaktan hiç çekinmediğini çok iyi biliyorduk.

Gazze’de kuşatma altındaki Filistin halkına karşı korkunç katliamlar işleneceği kesindi. Aynı şekilde Batı Şeria’daki baskının da artacağından emindik. Savaşın ilk günlerinde, Batı Şeria’da çalışan bir Filistinli gazeteci olarak odaklanmam gereken şey yalnızca Gazze’deki ihlaller değildi; aynı anda Batı Şeria’da yaşanan tutuklamaları, hak ihlallerini, öldürmeleri ve saldırıları da belgelemektir. İşgal, Batı Şeria’yı devasa bir hapis haneye çevirmişti. Yollar kapatılmış, şehir ve köylere giriş çıkışlar kontrol noktalarıyla çevrilmişti. Şehirler arası hareket etmek, bir insanın canına mal olabilecek bir maceraya dönüşmüştü.

16 Ekim sabahı, saat 03:30 civarında, evimin etrafı özel bir İsrail kuvvetleri tarafından kuşatıldı. Kapıya patlayıcı yerleştirdiler. İçeride çocuklar ve kadınlar olduğunu, kapıyı sessizce açmalarını rica ettiğimde, bunun yerine kapıyı patlattılar. Eve girdiler, beni bağladılar ve banyoya götürdüler. Sorumlu subaya, “Ne istiyorsanız söyleyin, size ihtiyacınız olanı vereyim, evi kırıp dökmenize gerek yok” dedim. Ama umursamadı. Bana, “Seni burada dövmeyeceğiz, ama dışarıda hesap sorarız” dedi. Beni, ‘İsrail devletine karşı kışkırtma suçu’ndan gözaltına alacaklarını söyledi. Gazeteci olduğumu, olup biteni aktardığımı ve bunun nasıl kışkırtma olabileceğini sorduğumda, bana “Aktardıkların bizi rahatsız ediyor” dedi ve ardından açıkça şunu söyledi: “Sana gazeteci olmanın ne demek olduğunu göstereceğiz”.

Beni dışarı çıkardılar, yol boyunca küfürlerle ve tehditlerle hakaret ettiler. Askerî araçlarına kadar bu şekilde götürüldüm.

Özellikle kampta çatışmalar başlayınca korkudan donakaldım. Kontrolsüz şekilde ateş ediyorlardı. Beni tutan askerler, silahlarını Filistinli gençlere doğrultmuşlardı, sanki bir çatışma bahanesiyle beni de öldürmeyi bekliyorlardı.

İsrail Hapishanelerinde Bir Kâbus Misali

Sabah saat 4 civarında 'Etzion' gözaltı merkezine vardık. Tesisin idaresinden sorumlu bir subay beni teslim aldı. Beni teslim alırken şöyle dedi: “Buraya sağ geldiğin için şükret”. Ardından bir sorgu odasına götürüldüm, çıplak aramaya tabi tutuldum ve ardından hücreye atıldım. Ertesi sabah, beni ve başka tutukluları hücrelerden çağırdılar. Gözaltı merkezi en temel yaşam koşullarından bile yoksundu; verilen yemekler berbattı, büyük bir kapta getirilip tüm tutuklulara aşağılayıcı bir şekilde sunuluyordu. Bu yemeği yiyebilenler, sadece şiddetli açlıktan dolayı büyük bir sabır ve tahammülle yiyordu.

Ertesi gün, uzun ve işkence dolu beş saatlik bir yolculuk sonrası Megiddo Hapishanesi’ne²⁵ nakledildim. Bu yolculuk sırasında ellerim kelepçeli, ayaklarım zincirliydi. Koşullar tam anlamıyla insanlık dışıydı. Metal sandalyeler son derece rahatsızdı ve yol boyunca sürekli hakaret ve küfürlere maruz kaldık²⁶.

²⁵ Megiddo Hapishanesi, İsrail’in kuzeyindeki Megiddo kenti yakınlarında bulunan kötü şöhretli bir İsrail cezaevidir. Bu hapishane, Filistinli mahkûmlara yönelik sistematik fiziksel ve psikolojik işkenceler, temel insan haklarının inkârı ve tıbbi ihmal gibi ağır insan hakları ihlalleri ile tanınır. Megiddo, Filistinli siyasi tutuklulara ev sahipliği yapar ve burada mahkûmlar genellikle aşırı kalabalık, hijyen yoksunu hücrelerde tutulur, tıbbi bakıma erişimleri kısıtlanır. İnsan hakları kuruluşları, uluslararası hukukun açıkça ihlal edildiği bu hapishaneyi defalarca kınamıştır.

²⁶ Birçok rapor ve tanıklık, İsrail Cezaevi Servisi tarafından Filistinli tutukluların taşınırken maruz kaldıkları aşağılayıcı koşulları ortaya koymuştur. Bu uygulamalar arasında tutukluları uzun saatler boyunca daracık nakil araçlarında alıkoymak, tuvalet ihtiyaçlarını karşılamalarına izin vermemek ve yiyecek ile suyu kasten engellemek yer almakta; bu durum, mahkûmların temel hak ve onurunu açıkça ihlal etmektedir.

Hapishaneye vardığımızda, araçtan inerken bir kez daha dövüldük, ardından tekrar çıplak aramaya tabi tutulduk. Her aşamada, artık dayak bitti, bundan daha fazlasını yapamazlar diye düşündüğüm an, hakaretler ve saldırılar devam etti. Bir noktada, başıma şiddetli darbeler indirildiğinde bilincimi kaybettim. Uyandığımda kendimi hapishanenin istihbarat birimine ait bir odada buldum, ardından beni 8. Koğuş'a aktardılar.

Bu deneyim, hayatımda yaşadığım en ağır, en yıkıcı anlardan biriydi. Vücudumun üzerindeki kontrolümü tamamen kaybetmiştim, hareket edemiyordum. Zihnimde sadece bir düşünce vardı: Ölmek üzereyim ve hayatta kalmak için hiçbir umudum yok... 8. Koğuş'a ulaştığımda, karanlıkta oturan bir grup tutukluyla karşılaştım, elektrik kesikti. Bana, savaşın başlangıcından bu yana karanlık içinde yaşadıklarını, elektriğin sadece günde iki saat geldiğini söylediler.

Tek düşündüğüm, bu işkenceden kaçmak ve hayatta kalmak için herhangi bir yol bulmaktı.

Hapishane kapısında üzerimde iki gömlek ve bir ceket vardı. Çıplak arama sırasında bu kıyafetleri ellerimden almadılar ama beni aşağılamak için, kendi ellerimle bu giysileri bir çöp kutusuna koymaya zorladılar. Hücreye ulaştığımda bir süre dinlenmeme izin verdiler ve yorgunluktan hemen uyuyakaldım. On iki saati aşkın bir süredir aç ve susuz kalmış, dayak yemiş, hakaret edilmiş ve tehdit edilmiş bir haldeydim. Bu, ölüm gibi bir uykuydu ya da belki ölümden bir kaçış.

Sabah saat 5:30 ya da 6 civarında yapılan mahkûm sayımıyla uyandım. Hücre arkadaşlarım beni güçlkle

uyandırdı, ardından onlarla tanıştım. Bitkin görünüyordum ve onlara ilaç alıp alamayacağımı sordum. Bana, sayım sırasında hemşireye sorabileceğimi söylediler. İkinci sayımda, yaklaşık saat 10:30'da, hemşireye ilaç ve bir doktora görünme imkanını sordum, ancak bir sonuç alamadım.

O günlerde, sürekli hücre aramaları yapılıyordu ama hücre içindeki ağır dayaklar henüz en şiddetli noktasına ulaşmamıştı. Dördüncü sabah, beni çağırdılar ve nedenini açıklamadan transfer edileceğimi söylediler. Beni hapishanenin giriş kapısına geri götürdüklerinde şaşırdım. Ellerim kelepçelenmiş, ayaklarıma pranga takılmış ve tekrar otobüse bindirilmiştim. Bize, Ofer hapishanesine sorguya götürüldüğümüzü söylediler, yolculuk yaklaşık üç saat sürdü. Yol boyunca sürekli aşağılayıcı ve acı verici dayığa maruz kaldık. Demir nakil aracına girdiğimizde, başlarımızı zorla kapılara bastırarak ağır yaralanmamıza neden oldular.

Ofer hapishanesine vardığımızda, bana on dakikayı bile aşmayan çok kısa bir sorgu uyguladılar. Sorgucu öfke doluydu, tehditkâr bir tavırla kışkırtıcı sorular sormaya başladı. Bana, “7 Ekim’de olanlardan memnun musun?” diye sordu. Ona, kimsenin ölümünden dolayı memnun olmayacağımı söyledim (her ne kadar süren savaş ve işkence, işgalcinin Filistinlilerin acısından sadistçe bir haz aldığını sayısız örnekle gösterse de). Sorgucu bana hakaret etmeye, küfretmeye devam etti, tecavüz ve ağır işkence tehditleri savurdu. Sesi tehdit doluydu, beni korkutmaya çalışıyordu. Sonunda önüme bazı kağıtlar koyup, ne olduklarını okumama bile fırsat vermeden imzalamamı istedi. Çevremdeki kargaşa, gürültü ve dayak korkusuyla neye imza attığıma bakmadan, tereddütsüz imzaladım.

Sorgunun ardından bizi tekrar Megiddo hapishanesine geri götürdüler. Akşam saat 5 ya da 6 gibi oraya vardık, bitkin bir haldeydik ve tüm gün hiçbir şey yememiştik. Vardığımızda bir kez daha çıplak arama ve dayaktan geçirildik. Hücreye girdiğimde, içerideki gençlerin de yorgun ve bitkin olduklarını gördüm. Hücredeki eşyaların yarısının, sandalyeler ve bazı elektrikli cihazlar dahil toplandığını ve alındığını fark ettim.

Sonraki günlerde tekrar video konferans yoluyla bir mahkeme oturumuna götürüldüm. Bana yöneltilen suçlama “kışkırtıcılık”tı. Mahkeme birkaç kez ertelendi ve duruşmalardan birinde, sağlık durumumu ve diyabet hastası olduğumu anlattıktan sonra hâkim bana ilaç verilmesini ve bir doktor tarafından muayene edilmemi emretti. Ancak hiçbir şey düzelmedi, bana durumumla ilgisi olmayan ilaçlar verdiler. Gözlüklerimi de aldıkları için özellikle baş ağrılarım şiddetlendi ve görme kabiliyetim bulanıklaştı. İlaçlara itiraz ettiğimde alay ettiler. Tutuklulara her türlü aşağılama ve hakaret uygulanıyordu. bize, onların gözünde ne kadar değersiz olduğumuzu her fırsatta hatırlatıyorlardı.

İkinci mahkeme oturumunda hâkim, aleyhime sunulan delilleri yetersiz buldu. Özellikle sosyal medyada paylaştığım kısa bir videonun delil olarak sunulması komik bulundu ve hakim, bu videonun herhangi bir kışkırtma unsuru taşımadığını söyledi. Buna rağmen tutukluluğum uzatıldı. Hatta altı aylık idari tutukluluğa alındım.

Hapishane yaşamı ise çok ağırdı. Yemekler berbattı, üç öğün yemeği günün sonunda bir seferde getiriyorlardı ve miktarı bir kişiye bile yetmeyecek kadar azdı. Ama aşırı açlıktan dolayı biz on kişi, bazen daha fazlası, bu yetersiz yemeği paylaşmak zorunda kalıyorduk.

Negev Hapishanesi: Umutsuzluğa Doğru

Ekim ayının sonlarında, bir baskın birimi hapishane koşuşlarını bastı ve odalardaki her şeyi, battaniyeleri ve giysileri bile topladı. Ayakkabısız, kıyafetsiz bir şekilde, kemiklerimize işleyen sert kış soğuşuna karşı savunmasız bırakıldık. Bu durum, avukatımız koşuşların iyileştirilmesi için dava açana kadar aylarca sürdü. Ancak o zaman biraz kıyafet ve battaniye alabildim.

Sonunda, 2024 Nisan ayının ortasında Negev Hapishanesi'ne nakledildim. Oraya altı saat süren yolculuk, bitap düşüren bir işkence misaliydi. Hapishane nakil aracında zincirlenmiş bir şekilde götürüldükten sonra, vardığımızda bir kez daha dayak yedik. Üst aramasından sonra bizi 22 numaralı koşuşa koydular. Burada karşılaştığım koşuşlar hayal ettiğimden bile kötüydü. Oda aşırı kalabalıktı ve içerideki tutukluların çoğu, hijyen koşuşlarının çok kötü olması nedeniyle cilt hastalıklarıyla mücadele ediyordu. En temel yaşam ihtiyaçlarından bile yoksunduk. Yiyecek neredeyse hiç yoktu, soğuktan koruyacak olan battaniyelerimiz ise yeterli değildi.

Bulaşıcı cilt hastalıkları mahkûmlar arasında hızla yayıldı. 22 numaralı koşuşa girer girmez, hepsi acı veren cilt hastalıklarıyla mücadele eden dokuz başka mahkûmla aynı odaya yerleştirildim. Hapishane yönetimi, ne hastalananları tedavi etmek ne de hastalığın tüm hapishaneye yayılmasını engellemek için herhangi bir çaba gösterdi. Her vaka farklı bir tabloydu ve hiçbirine tedavi uygulanmıyordu. Bu hastalıklar ve belirtileriyle yüzleşmek, mahkûmlar üzerinde yıkıcı bir psikolojik etki yarattı.

Odaya girdikten kısa bir süre sonra gençler beni, "Dikkat et, cilt hastalığımız var" diye uyardı. Bu hastalığın tam olarak ne olduğunu biz de bilmiyorduk, ama mahkûmlar kendi tecrübelerinden hareketle hapishanelerde hijyen eksikliği nedeniyle bu tür hastalıkların çok hızlı yayıldığını anlamışlardı.

Bana, onlarla doğrudan teması en aza indirmek için üst ranzada yatma izni verdiler. Oda çok küçüktü, iki tane ranza vardı, bu yüzden dört kişi yataklarda, geri kalanlar ise yere serilmiş ince minderlerin üzerinde uyuyordu.

On gün boyunca o hücrede kaldıktan sonra, baş parmağımdaki küçük bir iltihap kısa sürede ayağıma, ardından bacağıma yayıldı. Durum dayanılmaz bir hâl aldı, artık ayakta duramıyor, yürüyemiyordum. Psikolojim hızla çöktü. Özellikle cezaları 18-30 yıl arasında değişen ve bazılarının yirmi yılı aşkın süredir içeride olduğu yaşlı mahkûmları gördüğümde tarifsiz bir çaresizlik hissettim. Ben birkaç ay sonra dışarı çıkacakken, onların daha yıllarca orada kalacak olması yüreğimi burktu.

Ayağım korkunç şekilde şişmişti ve her gün doktora gitmek ya da en azından bir ağrı kesici almak için başvuru yapıyordum, ama sonuçsuz kalıyordu. Hapishanedeki sağlık koşulları felaketti; açık yaraları olan, yaralarından irin akan mahkûmlar vardı ama hiçbiri tedavi edilmiyordu. Yaygın hissiyat şuydu, gardiyanlar ya bizim ölmemizi bekliyorlardı ya da bu tür sistematik, topluca uygulanan işkenceden zevk alıyorlardı, bedenlerimizin gözleri önünde çürümesini, hastalanmasını izliyorlardı. Bu davranışlar şaşırtıcı değildi belki ama daha önce hiç duymadığımız, görmediğimiz, deneyimlemediğimiz seviyelere ulaşmıştı. Üstelik bütün

bunlar, herhangi bir suçlama ya da adil bir yargılama olmaksızın ve gazeteci olup olmadığımıza bakılmaksızın aylar boyu sürdü.

Yaklaşık iki hafta sonra avukatım beni ziyaret edebildi. Ona durumumu anlattım, yaşadıklarımı aktardım. Ayağa kalkamayacak kadar kötü durumda olduğumu görünce hemen itiraz başvurusu yaptı. Beş gün sonra nihayet kliniğe sevk edildim. Doktor beni muayene ettiğinde, iltihabın şiddeti karşısında şok oldu. Bana ilaç olarak bir merhem ve bazı ağrı kesiciler verdi ve durumum biraz olsun iyileşti.

Ama Negev Hapishanesi'nde yaşadığım şartlar ve tanık olduğum işkence türleri, daha önce bu yerle ilgili duyduğum her şeyin ötesindeydi. Burası tamamen insanlıktan ve umuttan yoksun bir yerdi. Beni ayakta tutan tek şey, tüm acılarına rağmen direnen yaşlı mahkûmların azminden aldığım umuttu.

Özgür Ama Hâlâ Zincirli

Tutuklanmam ani olmuştu, serbest bırakılmam da öyle oldu. Ne bir uyarı, ne bir hazırlık. Bir an hücremde çaresizlik içinde otururken, bir sonraki anda gözlerim bağlanmış, ellerim ve ayaklarım kelepçelenmiş halde dışarı çıkarıldım. Yanımdaki mahkûmlara veda bile edemedim. Bu da onların bir taktiğiymiş; bizi dengesiz bırakmak, moralimizi tamamen çökertmek için oynadıkları acımasız bir zihin oyunu. Saatlerce bekletildikten sonra, nihayet el-Zahiriye kontrol noktasında, el-Halil'de serbest bırakıldım.

Ama özgürlük geldiğinde bile içim buruktu. Serbest kalmanın sevincini yaşayamadan hapishanenin üzerimde

biraktığı izlerle yüzleşmek zorunda kaldım. Aylar süren tecrit ve işkenceden sonra aileme sarılmayı, onların sevgisini hissetmeyi hasretle beklemiştim. Ama o pis, kalabalık ve hijyen yoksunu hapishanede kaptığım deri hastalığı buna bile engel oldu. Ne anneme, ne eşime, ne çocuklarıma sarılabildim. Bu, hapishane travmasının duvarların ötesine geçtiğinin acımasız bir hatırlatıcısıydı. Hastane testleri, tutukluluğumun bedenimde bıraktığı tahribatı doğruladı: uyuz, gut. Aylarca süren ihmalin ve yetersiz beslenmenin bedelleriydi bunlar.

Tedavim uzun süre devam etti, hâlâ hem fiziksel hem psikolojik etkileriyle mücadele ediyorum. Geride kalan mahkûmlar bütün bu korkunç koşullara rağmen, dünyanın unuttuğu o hücrelerde hâlâ direniyor, dış dünyadan koparılmış olsalar da ruhlarını teslim etmiyorlar. Gazeteci meslektaşlarım hâlâ o hapishanelerde acı çekiyor. Sesleri manşetlerden silinse de biz onların serbest bırakılmasını talep etmeye devam ediyoruz. İsrail'in Filistinlilere karşı saldırıları Batı Şeria'da, Kudüs'te ve özellikle Gazze'de bütün şiddetiyle sürüyor. Gazze'de ise tarihin gördüğü en büyük katliamlardan biri yaşanıyor. On binlerce can yitirildi, 185 gazeteci İsrail ordusu tarafından doğrudan hedef alınarak öldürüldü.

Ve hâlâ bizi susturmaya, gerçeğin sesini kısmaya çalışıyorlar. Suçlarını ifşa eden sesleri sonsuza dek susturmayı hedefliyorlar. Ama biz susmayacağız. Direneceğiz, belgelemeye devam edeceğiz, güce karşı gerçeği haykırmayı sürdüreceğiz. Adalet yerini bulana dek.

Gazze'de Gazetecilik: Önce İnsanlık

□ Yusuf Fâris

Yusuf Fâris

Gazze Şeridi'nden bir Filistinli gazeteci ve muhabir. Savaş boyunca Gazze'nin kuzey ve orta bölgelerinde İsrail'in işlediği çok sayıda suçu haber yaptı ve belgeledi.

Gazze’de Gazetecilik: Önce İnsanlık

Yusuf Fâris

Devam eden bir savaşın ortasında mesleki bir deneyimi yazmak neredeyse imkânsız bir görev gibi hissettiriyor. Bu savaş öyle bir hal aldı ki sanki ebediyen devam edecek... Acı gerçek şu ki, muhtemelen henüz en kötüsünü bile yaşamadık. On beş yıllık gazetecilik kariyerimde, dört büyük savaş, sayısız küçük çatışmayı ve Gazze’nin doğu sınırında iki yıl süren Büyük Geri Dönüş Yürüyüşü’nü yakından takip ettim. Ancak hiçbir şey beni bu savaşa hazırlayamadı. Gazzeli olarak, bu kuşatma altındaki şehirde doğmuş ve büyümüş biri olarak bile bu savaşın yıkıcılığı, şimdiye kadar bildiğimiz her şeyi aştı. Yaşadığımız vahşet, en karanlık hayal gücünün ötesine geçti.

Rusya gibi dev bir askeri güce sahip bir ülke bile, Ukrayna’yı işgali sırasında iki yıl boyunca bu durumu “savaş” olarak adlandırmaktan çekindi; bunun yerine “özel operasyon” gibi bir isim kullandı. Fakat burada, Gazze’de ise nükleer silahlara sahip bir ülke, bize karşı açıkça savaş ilan etti. Üstelik bu savaş, Birleşmiş Milletler tarafından zaten “yaşanamaz” ilan edilen²⁷ bir kente yönelik bir yok etme savaşı.

Sadece 2,25 milyon insanın aşırı kalabalık içinde yaşadığı, altyapısı çökmüş, sığınağı ya da güvenli bölgesi olmayan

²⁷ Birleşmiş Milletler’in 2017 tarihli bir raporu, Gazze’deki ağır insani kriz nedeniyle burayı “yaşanamaz” olarak ilan etti. Bu raporda özellikle ciddi bir elektrik krizi ve yüzde 60’a ulaşan genç işsizlik oranı gibi sorunlara dikkat çekiliyordu.

küçücük bir toprak parçasında, şimdi İsrail ordusunun bütün gücüyle yüz yüzeyiz: 500 bin asker, tanklar, zırhlı araçlar, insansız hava araçları, gözetleme sistemleri ve tüyler ürperten bir yapay zekâ hassasiyeti...

Böylesine büyük bir yıkım, tam bir seferberlik ve Batı ile Amerika'nın da resmi desteğiyle karşı karşıya olduğumuzda, meslek hayatımda ilk kez, her zamanki gibi hemen olay yerine koşma isteğimi bastırmam gayet anlaşılırdı. Bu yüzden o sabah, basın yeleğimi giymedim ve hemen dışarı fırlamadım. İsrail'in ilk saldırının şokunu atlatmasından önce kalan o kıymetli saatleri, olacaklara hazırlanmak için kullanmam gerekti. İlk önceliğim, ailemi güvenli olduğunu düşündüğümüz bir yere taşımak, ardından da pil, powerbank, internet hattı, araba için yakıt ve kalacak bir yer gibi mümkün olduğunca çok ekipman toplamaktı.

Savaşın birinci yılı yaklaşırken, o ilk dönemin nasıl geçtiğini hatırlamıyorum, zihnime kazınan birkaç kesit var yalnızca. Gece saat üçte, eşimi ve çocuklarımı yerleştirdiğim binanın tehdit altında olduğunu öğrenip onları aceleyle tahliye etmek zorunda kalmıştım. Ardından aile evimizin hemen yanındaki bina bombalanarak on beş komşumuz şehit olmuş ve babam yaralanmıştı. Bir süre sonra onları yerleştirdiğim evin hemen bitişiğindeki cami hedef alınmıştı ve yeniden çocuklarımı ve eşimi güvenli başka bir yere taşımak zorunda kalmıştım.

İlk yirmi gün içinde, bir yandan tanık başka bir yandan ise kurban olmanın ne kadar zor olduğunu anladım. Bir mesajın ve mesleğin emanetçisinin yaşadığı iç çatışmayı bizzat tecrübe ediyordum. Başarısızlık ve çaresizlik duygusunu en yüksek düzeyde yaşadım. Evde oturup yalnızca haberleri

takip etmek ve rapor hazırlamakla yetinirken, sahadaki büyük olaylar tüm mercekleri, kameraları ve kalemleri üzerine topluyor; karşımızda ise hem derin bir dehşet hem de tereddüt içindeki insan manzaraları belirliyordu.

Daha sonra anladım ki, asıl felaket henüz başlamamıştı. Ve Gazze Şeridi'nin kuzeyine yönelik büyük kara saldırısı başladı ve ailemden on yedi kişi farklı yerlerde şehit oldu. Sonunda sokakta yatmak zorunda kaldık. Eşimi ve çocuklarımı güneydeki Refah kentinde sözde "güvenli bölge"ye götürebildim. Ben ise medya çalışanlarının neredeyse tamamen terk ettiği kuzeyde kaldım. İşte asıl iş o zaman başladı.

Gerçekten de bu savaşın ilk ayı bende derin yaralar açtı. Sahaya her çıktığımda, mağdurlarla buluşup görüntülerini çekerken sadece kendim değil, tüm meslektaşlarım aynı duyguyu taşıyordu: “Bu defa hikâyemizi birden fazla ağız ve gözle anlatıyoruz”. Çünkü bu kez İsrail kimseye bir ayrıcalık tanımadı. Gazeteci, doktor, sağlık görevlisi, yardım çalışanı... Herkes açık hedefti. Görevimizi yaparken, kurbanları sadece soğuk bir istatistiğe indirgemenin ötesine geçmek zorundaydık. İnsan onurunu, sergilenip tüketilecek bir içeriğe dönüştürmemeliydik. İsrail'in tüm sınırları aşan vahşetinin ve akıl almaz katliamlarının karşısında haberciliğin yönü ve yaklaşımı üzerine pek çok temel soru sormak kaçınılmaz hâle gelmişti.

Bunlardan ilki şuydu: Savaş haberlerini nasıl bir çizgide ele almalıydık? Adil ve objektif bir anlatım dili bulmak, kahraman ile kurban arasındaki dengeyi hassasiyetle kurmayı gerektiriyordu. Çünkü tek taraflı bir kahramanlık ya da tek

yönlü bir mağduriyet hikâyesi, her ikisini de eksik bırakıyor, gerçeğin çok boyutlu yapısını görünmez kılıyordu.

Bu gri alan, yeni bir anlatım dili aramayı zorunlu kılıyordu. Bu yeni dilde, kahraman güçlü ama yorgun, yaralı ama onurlu, fedakâr ama hüznü olmalıydı. Mağdurun hikâyesi asla teslim olmayan bir ruhu yansıtırken, yalnızca bir felaketin özneleri olarak değil, aynı zamanda siyasi bir davanın ve tarihsel bir adaletsizliğin kurbanı hâline gelmiş bir halkın hikâyesi olarak sunulmalıydı. Onlar bir doğal afetin değil, bölgenin en büyük savaş ve suç makinesinin sistematik hedefiydiler.

Kuzey Gazze Şeridi'nden güneye, oradan da büyük mülteciler kamplarına kadar uzanan zorunlu göç hareketlerini haberleştirirken son derece hassas ve mesleki açıdan çetin bir ikilemeyle yüz yüze kalıyorsunuz. Çünkü karşımızdaki güç, altmış yedi yıl önce yaşanan trajedinin aynısını yeniden canlandırma kapasitesine sahip, suçu ve acıyı tekrar tekrar üretebiliyor. Bu durumda, sadece var olmamızın neden olduğu bu koşullar içinde, 2023'te yaşananları yeni bir Nekbe (Büyük Felaket) olarak adlandırmak ne kadar doğru? Bu, cevabı kolay olmayan bir soru.

Böyle bir savaşta gazetecilik açısından en zorlayıcı husus, ne lojistik ihtiyaçları sağlamak, ne de kurbanların hikâyelerini sunarken doğru kelimeleri seçmektir. Asıl zorluk, bu savaşı geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında doğru bir çerçeveye oturtabilecek bir genel anlatım hattını geliştirebilmektir. Bu çerçeve, 1948'den bu yana gerçek ve onurlu bir yaşam hakkı tanınmayan bir halkın hakikatini ortaya koymalı. Nefes aldıkları havadan yaşam biçimlerine kadar her şeyi işgalin

denetimi altında yaşıyan bu halk, şimdi Filistin meselesini “nihai çözüm” haline getirmeye yeltenen aşırı sağcı bir hükümetin elinde, köklerinden koparılıp yok edilmeye zorlanıyor. Bu soykırım siyaseti yalnızca coğrafyayı değil, kolektif hafızayı, geleneği ve dini değerleri de hedef alıyor.

Belki de olayları bu açıdan okumak, hem bir tanık hem de bir mağdur olarak bana haberlerimde özel bir ton yakalama imkânı verdi. Bu ton, en iyi bağlamları ve gazetecilik üsluplarını kullanarak, mevcut tüm medya araçlarını ve platformlarını değerlendirerek, hayatı seven ve onu olması gerektiği gibi yaşamak isteyen Filistinlinin yüzünü gösterme çabasıydı. Aynı zamanda bu Filistinli, ahlaksız bir düşmanın karşısında büyük bir dava uğruna savaşıyan ve ölen bir insandı. Bu bağlamda, insan hikâyesi, gazetecinin alışılmış görev tanımının –olayı aktarma, istatistik verme, haberin doğasını oluşturan meraklı sorulara yanıt bulma– sınırlarını aşmak için kullanılabilecek yegâne renk haline geldi.

Savaşın erken aşamalarında şunu fark ettim ki sadece sayıları vermek soğuk kalıyordu. Eğer her sayıya detayların ruhunu üfleyemezsek, o sayıların arkasındaki insanı görünür kılamazdık. Gazeteciliğimiz aracılığıyla, kurbanları uzun sayı listelerinin içinden kurtarıp, onlara yaşama hakkı kazandırmalı, onları dolaşıma sokmalı, onlarla empati kurulmasını sağlamalıydık. Haberlin izleyicisini, olayın dışındaki bir gözlemciden, olayın içinde bir katılımcıya dönüştürmeliydik. Bu yaklaşım aynı zamanda haberleri tekrarın tuzağından kurtarıp, yeniliğe taşıyordu; çünkü her kurban –ister bir şehit, ister bir uzvunu kaybeden, ister işini ya da hayallerini yitiren biri olsun– başlı başına bağımsız bir hikâyeydi. Her birinin bir başlangıcı, sürprizlerle dolu bir zirve anı ve ölüm ya da yıkımın asla bir nokta koyamadığı açık bir sonu vardı.

Böylece, profesyonel ve titiz bir şekilde anlatılan bu hikâyeler, sadece bilginin ve görüntünün yığıldığı bir kalabalığın parçası olmak yerine, kendi başına bir sembol, bir özgünlük ve kalıcılık taşıyordu. Zamanla bu hikâyeler izleyicilerin üzerinde bir yük değil, hafızalarında ve kalplerinde yer eden anlamlı anlatılar haline geliyordu.

Gerçek şu ki, ben yalnızca gözün gördüğüne, kulağın işittiğine ve duyuların sosyal medyadaki hızlı kaydırmalarla tükettiğine değil, gazeteci ve okuyucu arasındaki ortak insani değerlere tutunan şeye dayanırım. Bu yaklaşım, mutlaka göz ardı edilemeyecek olan siyasi boyutla da uyum içinde olmalıdır. Zira işgalin varlığı, tüm Filistinliler için hayati bir sorun teşkil eder. Bu, işgalin yok etmekle tehdit ettiği belirli bir grup ya da kesimin değil, tüm bir halkın meselesidir.

Bu bağlamda aklıma Hacı Âkile es-Sakni'nin hikâyesi geliyor. Nekbe yılında dünyaya gelmiş bu kadın, hayatının her evresinde Filistin'in büyük ulusal olaylarıyla iç içe yaşamış. Henüz 16 yaşındayken, İsrail ordusu, Cebaliye Mülteci Kampı'ndaki aile evini yerle bir etmiş. Düğün sabahında ailesi, kardeşi Hüseyin'in 1970 yılındaki "Kara Eylül" olaylarında öldüğünü gizlemiş, ona söyleyememiş. 2000'de başlayan ikinci İntifada'da oğlu Halil şehit olmuş, küçük oğlu Hüseyin ise ağır yaralanmış. Bu son savaşta ise beş oğlunu birden kaybetmiş ve geriye 26 yetim torunla baş başa kalmış.

Bu hikâye, geçmişin bugüne uzanan ağır yüküyle, Filistinlilerin tarihsel anlatısının yaşayan örneklerinden biridir. Bu tür öyküler, yalnızca bir ailenin değil, tüm bir halkın tarihini, acısını ve direnişini anlamaya açılan pencerelerdir.

Fuzi Şaa'nın annesi Ümm Fuzi Şaa, savaşın üçüncü ayının sonunda Cebaliye Mülteci Kampı'ndaki Tel ez-Zaatar mahallesinde evlerine isabet eden bir İsrail bombardımanında dört çocuğunu kaybetti. Beş ay boyunca, kocasını intikam arayışından vazgeçirmeye çalıştıysa da başarılı olamadı. "Ebû Fuzi", 2024 Mayıs'ında Cebaliye Kampı'na yönelik ikinci kara operasyonu sırasında İsrail ordusuna karşı koyarken hayatını kaybetti. Bu ve benzeri yüzlerce hikâye, titiz ve özenli bir biçimde anlatıldığında, işgalcinin aylar boyunca yalanlarıyla doldurmaya çalıştığı anlatı boşluklarını gözler önüne serer.

Haberlerimin üslup ve çerçevesini şekillendirirken karşılaştığım zorluklar sadece savaşın dayattığı ağır şartlarla sınırlı değildi. Mesleki ve etik sınırlara riayet de dikkat edilmesi gereken hususlardandı. Buradaki temel mesele, hikâyemize karşı tamamen serbest şekilde kalem oynatamayışımızdı. Zira burada mesele, insanların onuru, mahremiyeti ve hisleriyle doğrudan ilgilidir. Örneğin, bir gazeteci olarak, hikâyenin kahramanının kendi ağzından ifade edemediği çaresizliği -aynı kayıpları ve açlığı yaşamış olsam bile- dile getirmek bana düşmez. Onun yaşadığı duyguları anlasam da bu çizgiyi aşmamalıyım.

Mesleki sorumluluk, doğru soruları sorma ve olayların detaylarını gözlemleme becerisini gerektirir. Bu, hikâyeyi anlatan, aktaran ve izleyen arasında ortak bir zemin oluşturur. Zor bir iştir, ağır bir sorumluluktur. Ancak sonucu, hikâyenin karakterleri ile izleyici arasındaki o meşhur "dördüncü duvarı" yıkar. İzleyiciyi, Alman oyun yazarı Bertolt Brecht'in yönteminde olduğu gibi, sadece bir izleyici olmaktan çıkarıp hikâyenin bir parçası, onu yaşayan, ileten ve kendi psikolojik yansımalarıyla ona katkıda bulunan bir aktör hâline getirir.

Gazze'de Gazeteciliğin Kişisel Yolculuğu

Geleneksel kurumsal gazetecilik yaklaşımının -yani haber yazmanın, düzenlemenin ve hikâyeleri sunmanın- karşılaştığım insanların yaşadığı ortak duyguları ve kişisel etkileri tam olarak yansıtmakta yetersiz kaldığını fark ettim. Bu nedenle yeni bir yazı tarzı geliştirmek durumundaydım. Belki de her gün yaşadığım olaylar ve gözlemlerim, bana bu yeni tarzı zorunlu kıldı. Ve tarzım, sosyal medyada bir anlatı biçimi olarak kendiliğinden şekillendi. Ayrıca, hikâyeleri ve kahramanlarını, kendi duygularım ve üzerimde bıraktıkları izlerle birlikte paylaşma imkânı tanıdı.

Bu yaklaşım, gazeteciliğin en temel araçlarını titizlikle kullanmayı zorunlu kılıyor: ayrıntılara dikkat etmek, hem etkileyici hem de geniş bir kitleye ulaşabilecek akıcı bir dil kullanmak, okuyucuya ise görseller ve anlatılar eşliğinde kendi yorumlarını katabilecekleri bir alan bırakmak. Günlük paylaşımlarımın yanında, çalıştığım televizyon kanalları ve gazeteler için haber dosyaları hazırlamaya da devam ettim.

Bu yöntemi önceden planladığımı söyleyemem. Tamamen bir zorunluluk sonucu ortaya çıktı ve insani hikâyelerin yoğunluğu ile yaşanan olayların bolluğu sayesinde zamanla olgunlaştı. Bu tarz sayesinde, genelde "son dakika" haberlerinin gölgede bıraktığı yüzleri, onların görüntülerini, seslerini, duygularını ve onlara dair bizim hissettiklerimizi gösterebildim. Aynı zamanda bu tarz, bu insanlara uzun soluklu hikâyeler kazandırdı. İlk paylaşımın ötesine geçen, kayıpların insanlar üzerinde nasıl izler bıraktığını ve insanların travmayla nasıl başa çıktıklarını takip etmemizi sağlayan anlatılar ortaya çıkardı.

Örneğin Hamza Ebû Halime'nin hikâyesi. İsrail ordusuyla birlikte hareket eden bir gazeteci tarafından, sorgulama sırasında çekilen bir fotoğrafı yayımlandı. Fotoğrafta Hamza çıplak, ayakları morarmış, elleri arkadan kelepçelenmiş bir halde, onu bağlayan askere meydan okuyan bir bakışla karşılık veriyordu. Bu fotoğraf yılın başlarında yayımlandığında hızla yayıldı ve insanlar fotoğrafın arka planındaki hikâyeyi öğrenmek için büyük bir ilgi gösterdi. Bu kare, olayın sınırlarını aşarak bir simge haline geldi.

Bir başka örnek ise Muhammed Bahar'ın annesi²⁸. Muhammed, Şucaiyye mahallesindeki evlerinde, İsrail askerleri tarafından serbest bırakılan bir köpeğin saldırısına uğrayarak vahşice öldürülen, Down sendromlu genç bir çocuktur. Annesi Nebile, yaşadığı acıyı, öfkeyi ve çaresizliği yüzünden ve sesinden eksik etmeyerek, bu korkunç hikâyeyi cesaretle anlattı. Aylar sonra, Mevlid zamanında çocuklara neşe dağıtmak için oğlu anısına bir karnaval düzenleyeceğini öğrendik. Muhammed'in annesinin, bu kez bir Filistin köylü kadını giysisiyle, derin hüznüne rağmen tebessüm ederken çekilen yeni fotoğrafı, hem onun hikâyesini ölümsüzleştirdi, hem de anlatıya bir süreklilik ve yenilenme kattı. Böylece, izleyicinin zihninde bu annenin varlığı daha kalıcı ve derin bir yer edindi.

Savaşın meslekî boyutu, yalnızca haberin dili, yöntemi, görselleri, sunumu ve etik kurallarıyla sınırlı değildir. Burada gazeteciliğin asıl anlamı ve değeri, olayları yalnızca siyasi

²⁸ Muhammed Bahar, 24 yaşında, Down sendromlu bir Filistinliydi. 4 Temmuz 2024'te, İsrail güçlerinin Gazze Şehri'nin doğusundaki aile evine düzenlediği baskında öldürüldü. Annesinin anlattığına göre, Muhammed masumdu ve konuşma yetisi oldukça kısıtlıydı. İsrail askerleri baskın sırasında köpekler kullandı ve bu da Muhammed'in trajik şekilde hayatını kaybetmesine yol açtı.

perspektiften değil, doğrudan hakkı yenen Filistinlilerin gözünden görebilmekle ortaya çıkar. Her gün karşılaştığım insanlar, hikâyelerini en gerçekçi şekilde aktarabilecek ve onları unutulmaz kılacak olan gazetecilere ihtiyaç duyuyor.

Besme el-Hazindar, gazeteci İsmail el-Gûl ve Râmî er-Rifâî'nin suikastında öldürülen oğlunun ardından öfkeyle bana bağırmıştı: "Oğlumun cansız bedenine 'Bilinmeyen şehit' yazdılar. Oğlum bilinmeyen bir şehit değil, oğlum tesadüfi bir kurban değil, oğlum bir sayı değil. Oğlumun bir adı var, adı Hâlid Said el-Şevva."

Kayıp, başlı başına yakıcı bir acı. Ama unutulmak ve yok sayılmak ondan da ağır. İnsanlar, hayatlarının, hikâyelerinin, varlıklarının silinmemesi için gazetecilere ihtiyaç duyuyor. Bu savaşın bana öğrettiği en büyük ders, gazeteciliğin, unutmanın karşısındaki en güçlü direniş olduğudur. Görüntülerin, hikâyelerin, anlatıların ve hatta istatistiklerin bile silinmesine karşı verilen bir mücadele bu. İsrail işgalinin 74 yıllık gasp ve şiddet gerçeğine karşı ve Filistinli seslerin susturulmasına, hafızalarının yok edilmesine karşı dimdik durmak zorundayız. Bizim hayatta kalışımız başlı başına bir zaferdir, hikâyelerimiz ise direncimizin en güçlü tanığıdır.

Son olarak, bana hikâyelerini anlatma izni veren, evlerinin kapılarını açan, acılarına ve cesaretlerine ortak eden kahramanlara minnettarım. Gerçek şu ki, biz gazeteciler, onları anlatmakla, seslerini duyurmakla görevliyiz, ama asıl kahramanlar, her zaman onlar. Bunun yanı sıra, herhangi bir fikri bile akademik yöntemlerle yapılandırıp yayımlanabilir bir esere dönüştürebilen Al Jazeera Medya Enstitüsü'ne de teşekkür ederim.

Gazeteciliğimiz Onları Delirten Şeydir

□ Hemâm Hantaş

Hemâm Hantaş

Hemâm Hantaş, Batı Şeria'dan bağımsız bir Filistinli gazeteci. Yaptığı haberler nedeniyle İsrail'in hedefi hâline geldi ve 310 gün boyunca tutuklu kaldı.

Gazeteciliğimiz Onları Delirten Şeydir

Hemâm Hantaş

Bu topraklarda karşı karşıya olduğumuz iki temel suçlama var. Birincisi, tüm Filistinlilerin suçlandığı konu, “kendi topraklarımızda kök salmaya çalışmamız”; ikincisi ise gazetecilik mesleğine özgü bir suçlama. İsrail, hakikati profesyonellik ve tarafsızlık ilkeleriyle ortaya koymaya çalışan herkese karşı topyekûn bir savaş ilan etmiştir. Bu nedenle, kaderim işgal altındaki Batı Şeria’daki birçok meslektaşım gibi acı dolu bir tutukluluk deneyimiyle kesişti. O sürecimin bazı kesitlerini paylaşacağım.

24 Ekim 2023 sabahı, saat 1 civarında tutuklandım. Mağdurların ve travma yaşayanların hafızasının ne kadar keskin olduğu söylenir. İşgalin o dönemdeki vahşeti öylesine büyüktü ki, üzerimizde uygulanan zulmün tek bir anını dahi unutmak imkânsızdı. Evimin etrafı, sanki bir terörist ya da örgüt lideriymişim gibi, ağır silahlı kalabalık bir asker grubuyla kuşatıldı. Oysa ortada böylesine bir müdahaleyi gerektirecek hiçbir durum yoktu. Tutuklama, tarif edilemez bir vahşetle gerçekleştirildi. Hiçbir direniş göstermememe, hiçbir suça karışmamama rağmen, bana uygulanan aşağılayıcı ve korkutucu muamele, her türlü adalet ve orantılılık ilkesini çiğniyordu. Ama İsraillilerin gözünde Filistinli olmak, bunun yanı sıra bir de gazeteci olmak zaten başlı başına bir suçtu. Bu suçun cezası ise ölüm, işkence ya da bitmek bilmeyen bir aşağılanmaydı.

Gece yarısı, evimden uzak bir yere sürüklendim. Yolun iki tarafında dizili askerî araçlar bekliyordu. Bu süreçte sürekli dövüldüm, tekmelendim. Özellikle de beni "Şakef" kampına götüren askerî jipin içinde yol boyunca eziyete maruz kaldım ve askerler beni ayaklarıyla ezdi.

Kampa vardığımda, ellerimi kelepçelediler. Sonra orada bulunan bir doktor tarafından hızlıca muayene edildim ve kampı çevreleyen bir çitin kenarına bağlandım. Yanı başımda uluyan ve bana yaklaştığında daha da hırçınlaşan bir köpek vardı. İsrail hapishanelerinde sıkça kullanılan ve 'şabeh'²⁹ olarak bilinen işkence pozisyonuna benzer şekilde ellerimi başımın üstünde arkadan bağlamışlardı. Bu şekilde sabaha kadar bırakıldım. Ardından "Etzion" gözaltı kampına nakledildim. Burada da çilemin farklı türleri devam etti. Nedeni olmayan, sırf kin, vahşet ve insan onurunu zedeleme arzusuyla gerçekleştirilen anlamsız saldırılara maruz kaldım.

"Etzion" hapishanesine vardığımızda, bizi karşılayan subaylar, aşağılayıcı bir üslupla sorgulamaya başladı. Hapishanedeki her hareket, onlar için mahkûmları küçük düşürme fırsatıydı. Tutukluların durumundaki her değişiklik ise askerlerin onları yıldırmasına ve çektikleri acıdan haz almasına yarayan bir araçtı. Nitekim aynen böyle de oldu. Ağır şekilde dövüldük ve üzerimizdeki tüm giysiler çıkartıldı. Sonrasında, aşırı sert koşullar altındaki gözaltı odalarına konulduk ve burada iki gece geçirdik. Bu süre boyunca diz çökmeye, ellerimizi başımızın üstünde tutmaya ve başlarımızı eğmeye zorlandık.

²⁹ 'Şabeh', İsrail hapishanelerinde uygulanan ve mahkûmun ellerinin ve ayaklarının öne doğru eğimli küçük bir sandalyeye bağlandığı bir işkence tekniğidir. Bu pozisyonda kişi dengeli oturamaz, başı genellikle kirlili bir torbayla kapatılır ve yüksek sesle sürekli müzik çalınır. Şabeh sırasında mahkûmun uyumasına izin verilmez.

Ben eski bir mahkûmum ve cezaevi tecrübem var, ancak buna rağmen maruz kaldığımız muamele beni şok etti. Bu kadar sistematik ve kapsayıcı bir vahşeti daha önce ne görmüş ne de duymuştum. Mahkûmların hiçbirine istisna uygulanmadı, kim olduklarının hiçbir önemi yoktu. Elbette gazeteci kimliğim de bana hiçbir koruma sağlamadı. Aksine, belki de gardiyanların gözünde beni daha da hedef haline getirdi, işkenceyi artırdı, aşağılanmayı derinleştirdi.

Daha sonra "Ofer" hapishanesine nakledildim. Burada Şabak (İsrail iç istihbaratı) ajanları tarafından sorgulandım. Bana yöneltilen suçlama, "kışkırtıcılık" ve 7 Ekim saldırılarıyla ilgili haberleri yayımlamaktı. Benim haber yapmamı bile işgal karşıtı bir kışkırtma olarak değerlendiriyorlardı. "Ofer"de yaklaşık 15 gün geçirdim. Bu süre boyunca, neredeyse her gece, özel harekât birlikleri koğuşları basar, odaları darmadağın eder ve bizi döverdi. Gecenin bir yarısında, aniden odalarımıza dalıp bağırarak bizi saymaya başlarlardı. Muamele, insanlık dışı ve vahşet doluydu.

Hapishanedeki yemek bile artık bilindiği üzere işkencenin temel bir parçasıydı. Zar zor yenebilecek bir yumurta, yanında bir domates ya da salatalık; öğle yemeği olarak ise yarı pişmiş iki kaşık kadar pirinç, bazen azıcık fasulye, bezelye ya da mısırla birlikte dört dilim ekmek... Hepsi buydu. Bu yüzden mahkûmların vücutları, yetersiz beslenme, sürekli işkence ve uykusuzluktan adeta eriyordu.

Dış dünya ile bütün iletişim yollarımız elimizden alınmıştı, bir radyo bile yoktu, bu da bizi haberlerden ve gelişmelerden tamamen kopuk hale getiriyordu. Aramızda konuşur, savaşın en fazla bir ay süreceğini tahmin eder, bu ihtimal üzerine

bahse girer, kendi kendimize "biraz daha dayanırız" derdik. Ama savaş aylarca sürdü, uzadıkça uzadı.

Gözaltına alındıktan yaklaşık 15 ya da 20 gün sonra, "Yamas" adı verilen özel harekât birimi koğuşumuza geldi. Hiçbir gerekçe gösterilmeden, yine çıplak aramaya maruz bırakıldık, ardından da dayak yedik. O gün gardiyanlardan biri, yanında getirdiği savaş köpeğini bilerek üzerime sürdü. Ne zaman başımı kaldıracak olsam ya da kıpırdasam, köpeği burnumun dibine getiriyordu. Bunu o gün özellikle bana yaptılar, belki de onlara karşı meydan okuyan bir dille konuştuğum için beni cezalandırmak istediler. Bana ders vermeye karar vermişlerdi.

Köpeğin dişlerini göstermesi, hırıltısı, nefesinin yüzüme kadar gelmesi, içimde bambaşka bir korku yarattı. Köpeği bana salmalarından ya da köpeğin, onların ellerinden kaçıp bana saldırmamasından korktum. Zaten bir köşeye sıkıştırılmışımdım, kaçacak yerim yoktu. Gardiyanlar gülüyor, alay ediyordu. Köpekli bu saçma terör gösterisi yaklaşık yarım saat sürdü.

Bizi teker teker çağırdılar. Her mahkûm dışarı çıktığında, onların çığlıklarını duyuyor, ağır şekilde dövüldüklerini anlıyorduk. Aramızda "sıra sende" diye fısıldaşır, her birimizin aynı muameleyi yaşayacağını bilirdik.

Sıra bana geldiğinde, beni 'el-Mahlul' adı verilen bir kontrol odasına götürdüler. Burası mahkûmların arandığı, kameraların ve iletişimin kontrol edildiği bir odaydı. Odaya girdim, bana tamamen soyunmamı emrettiler. Durum son derece aşağılayıcıydı. Beni çıplak bir halde bıraktılar, yan odalardan

diğer mahkûmların çığlıklarını duyabiliyordum. Bu, tamamen yasalara ve insanlık onuruna aykırı, cinsel tacizle iç içe geçmiş bir aşağılamanın sistemli bir örneğiydi.

Çıplak arama sırasında, hiçbir soru sorulmadan, hiçbir konuşma olmadan tekrar dövüldüm; amaçsızca, sadece dövmek için dövüyorlardı. Beş asker etrafımı sardı, demir çubuklarla sırayla vücuduma vurarak ağır acılar ve morluklar oluşturdular. Onlara hasta olduğumu, bel ağrısı çektiğimi söyledüğimde ise bunu tamamen görmezden geldiler ve şiddeti daha da artırdılar.

O anlarda, gerçekten öleceğimi düşündüm ve şehadet getirmeye başladım. Bu karanlık şiddet girdabında tutunabileceğim tek dal oydu. Beni ayakta tutan, o an için varlığıma anlam kazandıran tek şey, o kelimelerdi.

Beni dövmeye devam ettiler, darbeler sağanak gibi üzerime yağıyordu. Coplar, plastik sopalar, demir çubuklar... Başım zonkluyordu, burnumdan akan kan, benden önce işkence edilen arkadaşlarımla kaniyle birleşiyordu. Bu katliam, işgalin hapishanelerinde her gün tekrarlanan bir sahneydi. Bizim gazeteciler olarak sorumluluğumuz, bu vahşeti duyurmak ve bu barbarlığa derhal son verilmesi için sesimizi yükseltmektir.

Sonra bizi, bedenlerimiz paramparça ve morluklar içinde bir halde başka hücreye sürüklediler. Yaralarımızdan hâlâ kan akıyordu. Gözlerimiz şişmiş, yüzlerimiz parçalanmış, uzuvlarımız doğal olmayan açılarda burkulmuştu. Hücre küçücük, dokuz metreye altı metre bir alandı. Oraya on üç kişiyi tıktılar. Yerde herkese yetmeyecek kadar birkaç eski döşek vardı. Bulduğumuz yere yığıldık, bedenlerimiz ağırlar

içindeydi, hareket edemez durumdaydık. Üst ranzalara çıkacak halimiz bile kalmamıştı. Yıkayacak su yoktu, ne kiri, ne kanı, ne de yaşadığımız aşağılanmayı temizleyecek bir damla su. O köpeğin salyası hâlâ tenimdeydi, yaşadığım dehşetin sinsi bir hatırası gibi üzerime yapışmıştı. Gözümü kapatamıyordum, dişlerinin tıslaması, nefesinin sıcaklığı her an gözlerimin önündeydi.

Ancak ertesi gün nihayet bir saatliğine suyu açtıklarında, üzerimdeki pisliği, kanı, köpeğin salyasını yıkayabildim ve biraz olsun insan gibi hissetmeye çalıştım. Ama yaşadığım korku, bedenimdeki izlerle birlikte zihnime kazınmıştı.

Sonrasında ise yeni ve daha da acı verici bir işkence süreci başladı. Gardiyanlar sayım için her geldiklerinde bizden, başlarımızı duvara çevirmemizi, diz çöküp ellerimizi başımızın üzerinde tutmamızı isterlerdi. Sayım sırasında, “Keter” birimi³⁰ devreye girerdi. Bazen hangi odanın işkenceye maruz kalacağını belirlemek için adeta bir oyun oynarlardı. Kimi zaman odalara sırayla girerler, kimi zaman da bir odayı seçip içindeki her şeyi kırar, oradaki herkesi sebepsiz yere acımasızca döverlerdi.

Haftada iki–üç kez sayımdan sonra gelinir, tutuklular tek tek çağrılır ve ardından şiddetli bir dayak ile hücredeki tüm eşyalar tahrip edilirdi. Her sayım vakti, bizim için korku dolu anlara dönüşmüştü. Çünkü bu anların dövülme ve işkenceyle geçeceğini artık çok iyi biliyorduk.

³⁰ “Keter”, İsrail Hapishane Hizmetleri Acil Müdahale Birimi olarak 2010 yılında kuruldu. Hapishane isyanları ya da kaçma girişimleri gibi durumlarda, diğer güçler gelene kadar ilk müdahaleyi sağlamak için oluşturulmuştu. Ancak, özellikle Gazze’ye yönelik savaşın başlamasından bu yana, bu birim aşırı güç kullanımı ve işkenceyle ilgili ciddi suçlamalarla anılıyor. Filistinli mahkûmlar “Keter”i “ölüm timi” olarak adlandırıyor.

Avukat Görüşmeleri: Bir Başka İşkence Fırsatı

Mahkûmlar ne zaman avukat görüşmesine çağrılırsalar, ellerine öyle sıkı kelepçeler vurulurdu ki, sanki elleri koparılacakmış gibi hissederlerdi. Kontrol merkezine ya da hapishane idaresine ulaştıklarında dayak başlardı. Mahkûmlar, avukatlarını görmek için geldiklerinde önce bekleme odalarına alınırlar ve orada aşağılayıcı bir dayaktan geçirilirlerdi. Zamanla bu işkenceler öylesine şiddetlendi ki genç mahkûmlar artık mahkemeye çıkmaktan bile kaçınır oldu. Sebebi basitti, bir mahkûm, avukatını görmek isterse, vahşi bir dayaktan geçeceğini bilirdi. Geri döndüklerinde yüzleri ve bedenleri morluklar içinde olurdu, kelepçelerin bileklerinde açtığı derin yaralardan kanlar akardı.

Genellikle Ofer mahkemesinde gerçekleşen duruşma süreci ise insanlık onurunu tamamen hiçe sayan bir eziyetti. Gün boyu ellerimiz kelepçeli, gözlerimiz bağlı şekilde bekletilirdik. Gerçek duruşma, video konferansla yapıliyordu ve beş dakikayı geçmezdi. Sonuçlar da zaten baştan belliydi, hiçbir somut değişiklik yaşanmazdı.

Bu eziyet dolu bekleyiş sırasında, diz çöküp başlarımızı öne eğmek zorundaydık. Fiziksel acının yanında, çaresizlik ve aşağılanmanın psikolojik ağırlığı da omuzlarımıza binerdi. En ufak bir kıpırdanma ya da duruşu bozmaya yönelik istemsiz bir hareket, askerlerin ağır toplu cezalarıyla sonuçlanırdı. Bu yöntem, sadece bizi küçük düşürmekle kalmaz, aynı zamanda aramızda şüphe ve gerginlik duygularının filizlenmesine yol açardı. Sonuçta birbirimize öfke besler, suçlamalarla yaralanır ve en değerli bağımız olan dayanışmamız bile zedelenirdi.

Yiyecek: Bir İşkence Aracı

Bu dönemde hapishanede verilen yiyecek, bir kişiye ancak yetecek kadardı ama on kişiye pay edilirdi. Her birimiz, gelen az miktarda yemeği aramızda bölüşmek zorundaydık. Bu da kişi başına ancak iki ya da üç kaşık yemek, iki ince dilim salatalık ya da havuç demekti. Bazı günler, kaşık kadar küçük bir kapta yoğurt verilirdi. Ekmeğin ise çürümüş sucuk ya da lahanaya benzer pis bir kokusu olurdu, yenmesi neredeyse imkansızdı.

Bazı gençler, haftanın tüm yiyeceğini biriktirip cuma günü hepsini birden yemeye çalışırlardı. Haftada en az bir kez doymanın hayalini kurarlardı. Ama bazen bu yiyecekler bozulur, zehirlenmelere ve korkunç mide ağrılarına yol açardı. Bir keresinde ben de bir hafta boyunca bana düşen yoğurdu yemeyip cuma günü küçük bir 'ziyafet' yaparız umuduyla biriktirmiştim. Bu, bizim için sıradan bir günü bile özel kılmaya çalışan bir oyundu. Gardiyanın vahşeti ve sürekli toplu işkencelerine rağmen, hapishanenin monotonluğunu kıracak minicik bir an için elimizden geleni yapardık. Ama yoğurt bozulmuştu. Bu, iki yönlü bir felaketti; hem bir hafta boyunca kendimizi yemekten mahrum bırakıp sonunda hepsini kaybetmiştik hem de o küçük mutluluğu, o küçük zaferi kaybetmiştik. O gün hepimiz çok üzülmüştük.

Bu, hapishanedeki sayısız tecrübeden sadece biriydi. Yaşadığım korkunç ayrıntılara ve hâlâ içimde taşıdığım izlere rağmen, en kötüsü değildi. İsrail hapishanelerindeki mahkûmların hikâyeleri hâlâ büyük oranda gölgede bırakılıyor ve unutuluyor.

Filistin'de 7 Ekim Sonrası Habercilik

Mustafa Havâce

Mustafa Havâce

Ramallah, Batı Şeria'dan muhabir ve serbest gazeteci. Mustafa, 16 Ekim 2023'te İsrail ordusu tarafından evi basılarak, ailesi korkutularak ve eşyaları tahrip edilerek tutuklandı. Gazetecilik faaliyetleri nedeniyle 10 ay boyunca gözaltında tutuldu ve nihayet Ağustos 2024'te serbest bırakıldı.

Filistin'de 7 Ekim Sonrası Habercilik

Mustafa Havâce

16 Ekim 2023 sabahı saat 03.00'te, İsrail askerlerinin evimizin kapısını kırmaya çalıştığı şiddetli seslerle eşimle birlikte uykudan fırladık. Kapıyı açmak için geldiğimi söylememe rağmen, ısrarla zorlamaya devam ettiler ve sonunda kapıyı kırarak içeri girdiler. Eşimle birlikte anında silahların namluları karşımıza dikildi. Kimliğimi doğruladıktan sonra benden kimliğimi, telefonumu istediler ve evdeki herkesin öne çıkmasını emrettiler. Onlara çocuklarımızın, özellikle de dokuz yaşındaki otizmli oğlumuz Ahmed ve dört yaşındaki kızımız Lin'in uyuduğunu söyledim.

Askerler bana tutuklandığımı bildirdi. Eşim, yaşadığı şok ve korkuya rağmen güçlü durdu. Midemdeki rahatsızlık için kullandığım ilaçları bile getirip bana verdi. Ancak askerler, üzerimi özel bir yerde değiştirmeme izin vermedi, kıyafetlerimi onların önünde değiştirmeye zorlandım. Gözlüğümü ve ilaçlarımı aldılar, gözlerimi bağladılar, ellerimi de plastik kelepçelerle sırtımdan bağladılar. Beni dışarı çıkarırlarken bir asker başıma vurdu, kafamı zorla eğdi, sırtımı bükmeye zorladı.

Gözlerim ve ellerim bağlı şekilde askeri cipe sırtüstü atıldım, askerlerin ayaklarının arasına düştüm. Evimizin önünden çıkan altı araçlık askeri konvoy, beni Ramallah'ın kuzeybatısındaki Rantis yakınlarındaki bir İsrail askeri kampına götürdü.

Yol boyunca, cipe boylu boyunca uzanmış çaresiz yatarken, bir asker üstüme sıcak kahve döktü. Kampa vardığımızda, hâlâ ellerim bağlı ve gözlerim kapalı şekilde yerlerdeydim. Yanımdan geçen askerlerin hakaretlerine ve darbelerine maruz kaldım. Bir asker, sol gözüme öyle şiddetli bir yumruk attı ki şiddetli bir acı ve baş dönmesi hissettim. Defalarca tıbbi yardım istedim, ancak taleplerim tamamen görmezden gelindi. Namaz kılmak istediğimde, bir asker İngilizce olarak “Tanrı şu an nöbette değil” diyerek benimle alay etti ve talebimi reddetti.

Gün doğduktan sonra, muhtemelen bir ilk yardım odası olduğunu düşündüğüm bir yere götürüldüm. Bir askeri sağlık görevlisi beni muayene etti, sadece İbranice konuşuyordu. Sol yanağımdaki darbenin bir kesik ve kanamaya yol açtığını doğruladı.

Ardından büyük bir otobüse bindirilip Batı Şeria'nın güneyindeki Etzion gözaltı merkezine götürüldüm. Aynı gece tutuklanan hemşehrim Mecd Nafe ile birlikte ellerimiz bağlı, gözlerimiz kapalı şekilde çakılların üzerine oturtulduk. Akşama kadar bu dayanılmaz pozisyonda tutulduk. Namaz kılmamıza, tuvalete gitmemize veya pozisyonumuzu değiştirmemize bile izin verilmedi.

Akşam olduğunda, gözaltı merkezine alındık, üstümüz arandı, yine bir dizi hakarete maruz kaldık. Nihayetinde dokuz başka tutuklunun da bulunduğu bir hücreye yerleştirildim ve geceyi orada geçirdim. Ertesi sabah Megiddo hapishanesine sevk edildik.

Gözaltındaki o ilk gece, hem fiziksel hem de ruhsal açıdan tarifsizdi. Eşimden, çocuklarımdan – özellikle de otizmlili

oğlumdan – ani bir şekilde koparılmış olmanın acısı, yaşadığım fiziksel işkencenin üzerine tuz biber ekti. Evde neler olduğunu, ailemin durumunu bilememek içimi kemiriyordu. Saatler gün gibi, günler haftalar gibi geçiyordu.

Megiddo Hapishanesine Varış

17 Ekim 2023 Salı günü Megiddo Hapishanesi'ne naklimiz tam anlamıyla bir işkenceydi. Nakşon Birimi³¹ tarafından organize edilen transfer sırasında ağır fiziksel şiddete maruz kaldık. Bu birim, tutukluların hapishaneler ve askeri mahkemeler arasında taşınmasından sorumlu özel bir birimdir.

Hapishaneye vardığımızda, onurumuzu zedeleyen bir şekilde çıplak aramaya tabi tutulduk ve tutuklularla dolup taşan bir avluya sürüklendik. Ortam kaotik ve şiddet doluydu. Tutuklular yere oturtulmuş, ellerini başlarının üstünde tutmaya zorlanıyorlar, gardiyanlar ise onlara acımasızca vuruyor ve hakaretler yağıdırıyordu. Ben de bu muameleden nasibimi aldım, yüzüme ve vücuduma sert darbeler indirildi. Daha sonra diğer tutukluların yanına, yere oturmamı istediler, orada da tekmelere ve yumruklara maruz kaldım.

Ardından küçük bir odaya götürüldüm, İsrail bayrağı önünde fotoğrafım çekildi. Sonrasında iki hapishane istihbarat görevlisinin bulunduğu başka bir odaya alındım. Burada bana, gazetecilik faaliyetlerimi hedef alan bir sorgulama yapıldı.

³¹ İsrail'de ve Batı Şeria'da görev yapan resmî mahkûm nakil birimi, Filistinli tutukluları gözleri bağlı, elleri kelepçeli ve çoğu zaman ayakları da prangalı şekilde taşır. Tutuklular çoğu zaman nereye götürüldüklerini veya yolculuğun ne kadar süreceğini bilmezler. Daha ayrıntılı bilgi için B'Tselem'in 5 Ağustos 2024 tarihli "Welcome to Hell" (Cehenneme Hoş Geldiniz) başlıklı raporuna bakılabilir: https://www.btselem.org/publications/202408_welcome_to_hell

İsrail'e karşı kışkırtıcılık yapmak ve Filistin direnişini teşvik etmekle suçlandım. Bense, mesleki etik ve gazetecilik ilkeleri çerçevesinde çalıştığımı açıkça belirttim.

Beni sosyal medya hesaplarım hakkında sorguladılar, özellikle de Instagram ve TikTok hesaplarımı sordular. Bu platformlarda hiçbir hesabım olmadığını söylediğimde aralarında şüpheli bakışmalar oldu. Sonra biri bir gardiyan çağırdı ve beni 5. koğuşa sevk ettiler. Ancak öncesinde, bir sağlık görevlisine götürüldüm. Burada bana herhangi bir sağlık sorunun olup olmadığını sordular ve kilomu kaydettiler.

5. koğuşa götürülürken hâlâ ellerim bağlıydı ve yol boyunca üç gardiyan tarafından tekrar saldırıya uğradım. Giriş kapısına vardığımızda bir gardiyan bacaklarıma demir bir çubukla vurdu, izleri hâlâ bedenimde duruyor. Daha önce istihbarat subayına gazeteci olduğumu söylediğimde alayla karşılaşmışlardı, bu tavır yol boyunca da devam etti. Gözlüğümü istedim, çünkü gözaltına alınırken alınmıştı. Ama bana küçümseyerek, "Onlara ihtiyacın yok" denildi.

5. Koğuş

Megiddo Hapishanesi'nin 5. koğuşundaki koşullar, tüm tesis genelinde yaşanan ağır gerçeklerin bir yansımasıydı. Altı kişilik hücrelere ondan fazla mahkûm sıkıştırılmıştı. Çoğumuz yerde yatmak zorunda kalıyorduk. Baskınlar ve mahkûmlara yönelik saldırılar sıradan hale gelmişti.

Ben Hücre 11'de bir ay geçirdim. Gardiyanlar, savaş öncesinde satın aldığımız yiyecekler, kıyafetler, ayakkabılar, hijyen malzemeleri ve temizlik ürünleri de dahil olmak üzere

tüm eşyalarımıza el koydu. Hücrede on beş kişi birlikte kalıyorduk ve çoğu zaman günlerce duş yapmamıza izin verilmediği için durum katlanılmaz bir hâl alıyordu.

Bir gün gardiyanlar hücremize geldi ve kapıya doğru ilerlememiz için bizi bağırarak uyardılar. Normalde kapıdaki küçük açıklıktan kelepçe takarlardı, fakat bu kez ayakkabılarımızı çıkarmamızı ve yalnızca bir kat kıyafet giymemizi emrettiler. Ardından hakaretler eşliğinde duşlara götürüldük. Orada yere oturmaya zorlandık ve hemen ardından ağır bir dayak başladı. Gardiyanlar küfürler savurarak özellikle Hamas lideri Yahya Sinvar'a yönelik ağır hakaretlerde bulunuyorlardı. Amaçları açıktı: Bizi sahip olduğumuz her şeyden ve insan onurundan en aşağılayıcı şekilde mahrum bırakmak.

Daha önce alınan ilaçlarımı geri vermeleri ya da yerine geçebilecek başka bir tedavinin uygulanması için gözüaltım boyunca defalarca başvuruda bulundum, fakat taleplerim sürekli reddedildi. Aynı şekilde gözüaltına alındığımda el konulan gözlüklerimi geri almak için yaptığım başvurular da hep yanıtız kaldı.

Sık sık yapılan mahkûm sevkleri sırasında amaç tamamen mahkûmlar arasındaki istikrar duygusunu kırmak ve onları sürekli bir belirsizlik içinde tutmaktır. Bu transferlerden birinde bir gardiyan, meslektaşım olan bir gazeteciyle karşı karşıya geldi. Gardiyan, ona hangi suçla tutuklandığını sorduğunda, meslektaşım sadece "gazeteciyim" diye yanıt verdi. Bu basit ifade, bir dizi vahşî dayaağı tetikledi ve ardından diğerk bazı mahkûmlara da yayıldı.

Benimle aynı koğuşta tutulan gazeteciler arasında meslektaşım Sabri Cibril de vardı. Yine Megiddo Hapishanesi'nde gazeteci Navaf al-Amer ve Muâz el-Amârîne³² de tutuluyordu. Muâz, 2019 yılında Batı Şeria'da bir olayı takip ederken İsrail askerlerinin ateşi sonucu bir gözünü kaybetmişti.

Zulümlerin Zaman Çizelgesi

- **17 Ekim:** Megiddo Hapishanesi'ne girdiğim gün, küçük bir avluda onlarca mahkûmla birlikte dayak yedim. Gardiyanlar, diğeri tutukluların önünde vücudumuzun her yerine yumruklar savurdu. Ellerim başımın üstünde bağılı bir şekilde yerde otururken, belime tekmeler indirdiler.

- **Transfer Sırasında:** Hapishane girişinden 5. koğuşa götürülürken üç gardiyan tarafından sürekli saldırıya uğradım. Koğuş girişinde bacaklarıma demir bir çubukla vuruldu, bu izler haftalarca vücudumda kaldı.

- **20 Ekim:** Bir cuma günü, onlarca mahkûmla birlikte sorgulanmak üzere Ofer Hapishanesi'ne götürüldüm ve ardından Megiddo'ya geri getirildim. Bu transfer sırasında da şiddet gördük.

- **30 Ekim:** 5. koğuştan çıkarılıp diğeri mahkûmlarla birlikte video duruşması için bir bekleme hücreğine alındık. Orada, 18 yaşını bile doldurmamış genç bir tutuklunun ağır şekilde dövülmesine tanık oldum, çocuğun kemikleri kırıldı. Orada bulunan bir kadın subay, gardiyanları daha fazla şiddet uygulamaları için teşvik etti.

³² Muâz el-Amârîne'nin yaşadıklarına dair kendi anlatımı için şu bölüme bkz: "Foto Muhabiri: Filistin'de Sarsılmaz Bir Göz"

• **7 Kasım:** Savaşın başlangıcından bir ay sonra, bulunduğum koğuştaki kapsamlı bir arama yapıldı. Hücremize geldiklerinde bizi bağlayıp ayakkabılarımızı çıkarmamız için zorladılar. Ardından duş alanına götürülüp vahşi bir saldırıya maruz kaldık. Bu saldırı, insanlığımızı ve onurumuzu aşağılamak için küfürler ve hakaretlerle birlikte gerçekleştirildi. Filistin direniş liderlerine de ağır hakaretler yağdırıldı.

• **8. Koğuşa Transfer:** 5. koğuştaki bir ay geçirdikten sonra diğer mahkûmlarla birlikte çağrıldık. Ellerimizi bağlayıp başlarımızı eğmeye zorladılar ve ardından 8. koğuşa sevk edildik.

• **Namaz Cezası:** 8. koğuştaki bir tutuklunun ezan okuduğu için hücre hapsine sürüklenip acımasızca dövüldüğüne tanık oldum. Adam, vücudu morluklarla kaplı, korkunç bir halde koğuşa geri getirildi.

• **Dini Kısıtlamalar:** Savaşın başladığı ilk günden itibaren cuma hutbeleri ve toplu namazlar yasaklandı³³. Daha sonra ezan da yasaklandı, bileğimizdeki saatlerimize el konuldu.

Bir Trajedinin Tanığı Olmak

Savaş sürecindeki on aylık tutukluluğum boyunca şahit olduğum en sarsıcı anlardan biri, aynı koğuştaki kaldığımız

³³ İslam'ın temel ibadetleri arasında yer alan Cuma namazı, Müslüman erkekler için toplumsal hayatın dayanak noktalarından biri olan önemli bir farzdır. Ancak mahkûmların ifadeleri ve raporlar, Filistinli tutukluların ibadet haklarının sistematik bir şekilde engellendiğini ve bu engellenmenin kasıtlı hakaretlerle birlikte yapıldığını ortaya koyuyor. Bu ihlaller arasında toplu namazların yasaklanması, abdest için suya erişimin engellenmesi, dua okumanın yasaklanması ve Kur'an-ı Kerim'lere el konulması da yer alıyordu.

mahkûm Ömer Draghmeh'in³⁴ ölümüne tanıklık etmemdi. Sağlık durumu hızla kötüleştiğinde, kalp krizi belirtileri göstermeye başlamıştı. Diğer mahkûmlar panik içinde gardiyanı çağırdı. Gardiyan ise yanıt vermekte tam on beş dakika gecikti. Mahkûmlar çaresizce bir sağlık görevlisi ya da doktor getirmesi için yalvardı. Sonunda sağlık görevlisi geldi, ancak o da büyük bir gecikmeyle. Ömer, zincirlenmiş bir halde götürüldü. Ona herhangi bir tıbbi müdahale yapıp yapılmadığını bilmiyorduk. Ertesi gün ölüm haberini aldık. Bu anı tarif edecek kelime yok. Koşuşu derin bir çaresizlik ve keder sardı, öfkemizi ya da isyanımızı ifade etmemize bile izin verilmediği için bu his daha da ağırlaştı.

Önlenebilir bir ölüme tanıklık etmek tarifsiz bir yıkımdı. Bu olay beni derinden sarstı. Ben de tıpkı diğer mahkûmlar gibi, Ömer'in yaşamını yitirdiği o karanlık günlerin psikolojik izlerini hâlâ taşıyorum. Belki de gazeteci olmam, bu travmanın etkisini daha da artırdı. Sürekli Ömer'in hayatını, ailesinin çaresizliğini ve buna nasıl dayanacaklarını düşünüyordum. Ailesi bu haberi nasıl karşılayacaktı? Aynı hapishanede, farklı bir bölümde tutuklu bulunan oğlu Hamza bu acıyla nasıl başa çıkacaktı? Bu düşünceler beni kaçınılmaz olarak kendi aileme yönlendirdi. Benim kaldığım hapishanede bir mahkûmun ölüm haberini alsalar, onlar ne yapardı? Bu haber onlara nasıl ulaşırdı? Özellikle de tutuklulara uygulanan mutlak tecrit, iletişimsizlik ve ziyaret yasağı koşullarında bu haberin yıkıcı

³⁴ 23 Ekim 2023 tarihinde, 58 yaşındaki Filistinli siyasi tutuklu ve Hamas'ın önde gelen isimlerinden biri olan Ömer Hamza Derâgime, İsrail hapishanesinde göz göre göre ölümüne terk edildi. Ölümü, video konferans yöntemiyle gerçekleştirilen bir mahkeme duruşmasında sağlıklı görüldüğü saatlerden sadece birkaç saat sonra gerçekleşti. Bu durum, ölümünün koşullarıyla ilgili ciddi soru işaretleri yarattı. Ömer ve oğlu Hamza, 7 Ekim'in ardından İsrail'in Gazze'deki katliam savaşıyla eş zamanlı yürüttüğü, 1000'den fazla Filistinlinin toplu olarak gözaltına alındığı bir operasyon sırasında tutuklanmıştı.

etkisi ne olurdu? Serbest bırakıldığımda öğrendim ki gerçekten de bu ölüm haberi, tüm tutuklu ailelerinde olduğu gibi, benim ailemi de dehşete sürüklemişti.

Yasal belirsizlik ve idari tutukluluk

16 Ekim 2023'teki tutuklanmamdan itibaren, 30 Ekim'e kadar hangi gerekçeyle gözaltında tutulduğuma ve bana yöneltilen suçlamaların ne olduğuna dair en ufak bir bilgi verilmedi. Tam iki hafta sonra, zincirlenmiş halde mahkemeye çıkarılmak üzere çağırıldım.

İki gardiyan beni 5. koğuşun girişine yakın bir odaya götürdü ve bir bilgisayar ekranının önüne oturmamı söylediler. Ekranda Ofer askeri mahkemesini gördüm, video konferansla bağlanmıştım. Ailem tarafından atanan avukatım oradaydı ve bana altı aylık idari tutukluluk cezasına çarptırıldığımı bildirdi. Bu durum, gözaltımın bir İsrail istihbarat subayı tarafından onaylandığı ve mahkeme sürecinin sadece bir formalite olduğu anlamına geliyordu. Bu altı ay boyunca başka hiçbir duruşmaya çıkarılmadım ta ki Nisan 2024'e kadar; o tarihte idari tutukluluğum dört ay daha uzatıldı.

Şata Hapishanesine Nakil

14 Aralık'ta, Megiddo'dan Şata Hapishanesi'ne yirmi başka mahkûmla birlikte nakledildim.

Gazze Savaşı'ndan önce İsrail hapishane yönetimi, mahkûmlara nakil tarihini en az bir gün önceden bildirirdi. Böylece hazırlık yapar, eşyalarımızı toplar (kıyafetler, kişisel eşyalar, aile fotoğrafları, kitaplar vs.) ve nereye gideceğimizi bilirdik.

Ama 7 Ekim'den sonra bu tamamen değişti. Yeni prosedür şu şekildeydi: Gardiyanlar hücremize aniden gelir, bizi kelepçeler, hapishane girişindeki bir bekleme odasına götürür ve nereye gittiğimiz hakkında hiçbir bilgi vermeden nakil aracına bindirirdi.

14 Aralık 2023'te de tam olarak bu yaşandı. On mahkûmla birlikte Megiddo Hapishanesi'nin 8. koğuşu, 2. hücresindeydim. Gardiyanlar kapıya gelip bizi kelepçelediler ve hapishane girişine götürdüler. Orada Megiddo'dan diğer mahkûmlarla birleştirildik. Nereye götürüldüğümüzü yalnızca tahmin edebiliyorduk. Bazı arkadaşlar, gardiyanların fısıldaşmalarından şata Hapishanesi'ne götürüldüğümüzü işittiklerini söylediler.

Üst aramamız yapıldı, bazı arkadaşlarımız darp edildi ve ardından araca bindirildik. şata Hapishanesi'ne yolculuk uzun sürmedi, en fazla kırk dakika sürdü.

Araçtan inmeden önce köpeklerin yüksek sesle havlamalarını duyuyorduk. Gözlerimiz bağlıyken işittiğimiz o sesin ürperticiliği tarif edilemezdi. Öyle bir ortamda, gardiyanların vahşiliğinden dolayı başımıza her şeyin gelmesi mümkündü.

Araçtan indirildik ve şata Hapishanesi'nin girişindeki bir bekleme hücre sine götürüldük. Her zamanki gibi kelepçeliydik ve başımızı eğmemiz istenmişti, hiçbir şey göremiyorduk. Hücreye girdiğimizde, hepimiz teker teker iç eride bekleyen gardiyanlar tarafından tekmelendik. Ardından gardiyanlar iç eri girdi, ellerimiz hala kelepçeliyken bizi yere oturt tular ve hakaretler, küfürler eşliğinde dövme ye devam ettiler.

Asla unutamayacağım bir andı, Cenin yakınlarındaki Ceba' köyünden bir tutuklu, üst vücuduna odaklanan şiddetli dayanın ardından bayıldı. Onu hapishane kliniğine götürmeleri için gardiyanlara yalvardık, ancak çağrılarımız cevapsız kaldı. Bizi tamamen görmezden geldiler. Adam uzun süre baygın kaldı, sonunda biraz bilinci yerine geldi. O hâli görmek ve sesini duymak yürek parçalayıcıydı. Acıdan titreyen sesiyle bizden bir şey istedi, eğer ölürse çocuklarına sahip çıkacaktık. O hücredeki ilk saatlerde yaşadığım en zor anlardan biriydi.

Darp devam etti, bizi birer birer bekleme hücresinden çağırmaya başladılar. Sıra bana geldiğinde hücre önünde bir kez daha dövdüm. Ardından iki gardiyan beni uzun bir koridordan geçirdi, ellerim arkamdan kelepçeliydi ve beni acı verici, aşağılayıcı bir şekilde eğilerek yürümeye zorladılar. Acı o kadar şiddetliydi ki nefes almakta zorlandım, en az iki kez yere yığıldım. Sonunda, hapishanenin 3 Aralık 2023'te -benim oraya varışımдан sadece on bir gün önce- açılan yeni bölümüne ulaştım. Bu bölüm, Filistinli siyasi tutuklular için ayrılan tek bölümdü, diğer bölümler ise adi suçlardan hüküm giymiş kişiler içindi.

Şata Hapishanesi'nde 7. Koğuşa Girişim

Bölüm kapısına vardığımda hâlim perişandı. Hapishane girişinde yaşadığım ağır dayak ve zorla eğilerek yürümemi istemeleri, beni tamamen bitkin düşürmüştü. 7. koğuşun girişinde bir gardiyan yüzüme öyle sert bir tokat attı ki başım döndü, gözlerim karardı. Aldığım darbeler ve zorla eğilme hâli, beni aşağılanmış ve tükenmiş bir hâle sokmuştu.

Beni bir odaya götürdüler. İçeride bir bilgisayar ekranının

arkasında, gardiyan üniforması giymiş bir doktor oturuyordu. Bana herhangi bir sağlık sorunu olup olmadığını sordu. Mide rahatsızlığımı ve askerlerin ilaçlarımı attığını söyledim. Bana ilaç temin edeceğini ve hücreme göndereceğini söyledi. Elbette bu söz, yerine getirilmeyen nice sözden biri oldu.

Pantolonumu zor tutuyordum, zira zayıfladığımı farkındaydım. Ve sonra “klinik”teki tartı, gerçeği yüzüme çarptı, Megiddo Hapishanesi'nde geçirdiğim iki ayda tam 20 kilo kaybetmişim!

Şata Hapishanesi'ndeki yaşam koşullarına gelince, oraya vardığımda mahkûmların yapısı beni şaşırttı. Hücreme (7 numaralı hücre) girdiğimde içeride altı mahkûm vardı; bunlardan ikisi müebbet hapis cezası almıştı. Zamanla öğrendim ki bu bölümde dünya tarihinin en uzun süreli siyasi tutuklusu ve Filistinli ile Arap tutukluların sembol ismi olan Nâil Bargûtî'nin yanı sıra, Abdullah Bargûtî³⁵, Bilal Bargûtî ve Muhammed Arman gibi esir hareketinin önemli isimleri de bulunuyordu.

Buradaki sayım Megiddo'dakinden farklıydı. Megiddo'da hücrenin arka tarafında ayakta durur, subayın ve gardiyanların karşısında sayılırdık. Şata'da ise hücrenin içinde yere oturur, yüzümüzü duvara dönerdik, kapıda duran subaya sırtımız dönük olurdu ve ellerimizi başımızın üzerine kaldırırdık.

Şata'da hücre aramaları, baskınlar ve dayaklar çok daha sık gerçekleşirdi. Ayrıca ışıklar gece boyunca hiç kapatılmazdı,

³⁵ Abdullah Barguti (52), İsrail hapishanelerinde tutuklu bulunan ve Hamas'ın en önde gelen liderlerinden biri olarak bilinen bir isimdir. Aynı zamanda, 2000 yılında başlayan İkinci İntifada'nın da önde gelen liderlerinden biridir. Şu anda tarihin en uzun mahkûmiyetlerinden birini çekmektedir: 67 kez müebbet hapis ve buna ek olarak 5.200 yıl hapis cezası.

tam sekiz ay boyunca karanlıkta uyuma hakkımdan mahrum bırakıldım. Şata'da ezan tamamen yasaktı, Cuma namazı da öyle. On ay boyunca Cuma namazı kılamadım ve sekiz ay boyunca ezanı duyamadım.

Gazeteci olmam bana herhangi bir ayrıcalık tanımadı. Aksine, zaman zaman bu durum şiddetin dozunu artırdı. 14 Mart 2024'te gerçekleşen bir hücre araması sırasında, ellerim arkadan kelepçeliyken saldırıya uğradım. Bir gardiyan, dizime sert bir tekme attı ve yere yığıldım. O günden, hapisten tahliyemden sonraki bir aya kadar sadece sandalyede oturarak namaz kılabildim; dizimi bükemiyordum. Hâlâ bu sakatlığımın tedavisi sürüyor.

Bakım Hakkımın Reddedilmesi ve Yoksun Bırakılma Zılmı

Tutuklandığım ilk andan itibaren kronik bir sindirim hastalığım olduğunu ve düzenli ilaç kullanmam gerektiğini açıkça belirttim. Ancak hem Megiddo hem de Şata hapishanelerindeki sürecim boyunca uygun tıbbi bakım için yaptığım tüm başvurular duymazlıktan gelindi.

14 Mart'taki o vahşî saldırı, dizimde ciddi bir yaralanmaya neden oldu. Dizimi bükemediğim için namaz kılarken dayanılmaz acılar çekiyordum. Defalarca hapishane doktoruna başvurumama rağmen bana yalnızca ağrı kesiciler verildi. Ameliyat gerektiği söylendi, ancak hiçbir zaman yapılmadı. Bu acıyı, tahliyeme kadar, hiçbir müdahale olmaksızın çekmek zorunda kaldım.

Tüm bu fiziksel işkencelere ek olarak, gözlüğüme el

konulması da ayrı bir eziyetti. Görme yetisi ileri derecede zayıf biri olarak, altı buçuk ay boyunca gözlüğümden mahrum bırakılmak hayatımı tam anlamıyla bir işkenceye dönüştürdü. Baş dönmesi ve şiddetli baş ağrıları hiç durmadı. Bu durum, hem kırılganlığımı hem de gardiyanların benim temel insani ihtiyaçlarıma karşı gösterdiği umursamazlığı izhar ediyordu. Defalarca hapishane yetkililerine, sağlık görevlilerine ve gardiyanlara gözlüğümü geri vermeleri için yalvardım, ama sonuç alamadım. Ancak bir mahkeme duruşmasında avukatımın müdahalesiyle hakime doğrudan başvurarak bu yaşamsal ihtiyacımı karşılayabildim.

Yalıtılmışlık ve Bilgiye Erişimden Mahrum Kalmanın Acısı

Fiziksel zorlukların ötesinde, dış dünyadan tamamen koparılmanın yarattığı psikolojik işkence tarifsizdi. Bir gazeteci olarak, her zaman bilgi akışına bağlı, yerel ve küresel gelişmeleri anbean takip etmeye alışkındım. Fakat hapishane duvarlarının içinde, savaşı takip etmekten, hatta ailemin durumunu öğrenmekten dahi tamamen yoksun bırakıldım.

Bu zorunlu bilgisizlik, sürekli bir kaygı kaynağıydı. Anne ve babam kalp hastasıydı, büyük oğlum Ahmed ise otizmlili. Onların bu durumla nasıl başa çıktığını bilememek, özellikle Ahmed'in durumu, içimi kemiren bir korkuya dönüştü. Ahmed'in tedavi sürecinde aktif rol almış, onun özel ihtiyaçlarını bilen bir baba olarak bu ayrılık, bana tarifsiz bir acı yaşıtıyordu.

Bu izolasyondan kurtulmak için sık sık anılara yaslandım. İnce, sert şiltemde uzanırken, zihnimi aileme, özellikle de

Ahmed'e dair hatıralara kaptırırdım. Bu zihinsel kaçış anları, bana hücrenin ağır gerçeklerinden kısa bir süreliğine de olsa bir kaçış imkânı tanıyordu.

İronik bir şekilde, haber alma kanalımız Remle'daki aktarma noktası olan "Remle Geçişi" oldu. Farklı hapishanelerden getirilen mahkûmların sorguya transferleri sırasında bir araya geldikleri bu kaotik alan, bizim için adeta bir "haber odasına" dönüştü. Burada, yeni gelen ve eski mahkûmlar arasında fısıltılarla bilgi alışverişi yapılırdı.

Bu şekilde, Hamas'ın üst düzey yöneticisi Salih el-Aruri'ye düzenlenen suikastı ve daha sonra Hamas lideri İsmail Haniye'nin ölümünü öğrendik. Bu tür büyük haberleri haftalar sonra duymak, sarsıcı bir tecrübeydi. Haberi anında yaymaya alışkın bir gazeteci olarak bu gecikme bana zamanın çarpık bir versiyonunu yaşıtıyordu. Bilgiden, işimden ve gerçek zamanlı haber akışından koparılmak, bana sürekli güçsüzlüğümü ve yalnızlığımı hatırlatan, ruhumu ezen bir başka işkence biçimiydi.

Bilgiye erişimden yoksun bırakılmak ve mesleğimi icra edememek, belki de hapis sürecimde yaşadığım en yıpratıcı, en ağır psikolojik işkenceydi. Gazeteci kimliğim, bu işkenceyi daha da derinleştiriyor, dayanılmaz kılıyordu.

Gıda Yoksunluğu

Gazeteci olarak, savaşın başladığı günlerde tutuklanan onlarca mahkûmla konuştum. Gıda yoksunluğu, herkesin ortak deneyimiydi. 7 Ekim günü İsrail'in baskı timleri hücrelerimizi bastı, elimizde ne varsa aldı; bütün yiyecekler,

konserve gıdalar, zeytinyağı... her şey. Hatta cezaevi kantini bile yağmalandı, raflar tamamen boşaltıldı.

Bize sadece cezaevinin verdiği yetersiz, kalitesiz yiyecekler kaldı. Zaten kötü olan yemeklerin kalitesi daha da düştü, porsiyonlar da neredeyse yok denecek kadar azaldı. Savaş boyunca on ay süren tutukluluğumda, her sabah kahvaltım bir buçuk kaşık labne ile yarım bir salatalık veya domates oldu. Nadiren, bir adet dolmalık biber verilir ve o da üç mahkûm arasında paylaşıldı. Sadece cumartesi günleri kahvaltı nispeten 'zenginleşirdi'; iki dilim işlenmiş peynir, küçük bir süt kutusu ve birkaç zeytin.

Öğle ve akşam yemekleri ise iki tabak pilav, iki tabak sulu çorba (nohut, mercimek veya fasulye) ve bir tabak sebze (genellikle lahana, pancar veya dolmalık biber) idi ve tüm bu yemekler bir hücrede on ya da daha fazla mahkûmun ortak payı idi. Haftanın beş günü akşamları 1 yumurta verilirdi.

Ama sorun sadece miktarla sınırlı değildi, yemeğin kalitesi de felaketti. Megiddo'da özellikle pilav çoğu zaman tam pişmemiş olurdu ve çorbalar tuzsuzdu. Sıcak içecekler tamamen yasaktı, meyve, tatlı ya da içinde şeker olan herhangi bir gıda kesinlikle verilmezdi. Aylar geçtikçe fiziksel gücümüzde ve enerjimizde ciddi bir düşüş hissetmeye başladım. Hücremizden çıkıp dış alma hakkımız olan bir saatlik sürede genellikle avluda yürürdük, ancak zamanla o kadar zayıf düştük ki artık bunu bile yapamaz hale geldik.

Zayıflayan bedenlerimizi acı bir mizahla dile getirirdik. Neredeyse hepimizin fiziksel görünümü dramatik biçimde değişmişti. Şata Hapishanesi'nde karşılaştığım mahkûmların

neredeyse tamamı onlarca kilo kaybetmişti. Kimi 20 kilo, kimi 30 kilo... Ben ise 37 kilo verdim ve bu kaybın etkilerini hâlâ yaşıyorum.

Bu fiziksel zayıflık, yetersiz beslenme ve hijyenik olmayan hücre koşulları, hastalıklar için adeta bir üreme alanı oluşturdu. Uyuz salgını hızla yayıldı³⁶ ve mahkûmiyetimizin acısını kat kat artırdı.

Temmuz ortasında, sıcakların bastırmasıyla, hücremde (Şata Hapishanesi, 7. Koğuş, Hücre 3) bir mahkûm vücudunda dayanılmaz bir kaşıntı hissetmeye başladı ve kısa sürede vücudu kızarıklıklarla kaplandı. Üç gün içinde hücrede çoğumuzda aynı belirtiler ortaya çıktı. Gardiyanlara haber verdik, doktor getireceklerini söylediler ama aynı zamanda bizi tamamen tecrit ettiler, diğer mahkûmlarla temasımızı engellediler. Doktor günler sonra geldi, ancak bizi uzaktan konuşarak dinlemekle yetindi, hiçbirimizi muayene etmedi. Bu da bize bir kez daha insanlık dışı muameleye maruz kaldığımızı acı bir şekilde hatırlattı.

Hapishane yönetimi, doktorun bizim anlattıklarımıza dayanarak uyuz teşhisi koymasının ardından bize merhem verdi. Fakat buna rağmen, bulaşıcılığı çok yüksek olan bu hastalığın diğer mahkûmlara yayılma riskini hiçe sayarak, bizi yine de diğer mahkûmlarla aynı duşları kullanmaya zorladılar.

Dayak ve Daha Fazla Dayak

İsrail hapishanelerinde geçirdiğim on ay boyunca yaşadığım en korkunç şey, durmaksızın ve sebepsiz yere maruz

³⁶ 7 Ekim 2023'ten bu yana, İsrail cezaevi yetkililerinin uyguladığı cezalandırıcı kısıtlamalar nedeniyle Filistinli tutuklular arasında yaygın şekilde görülmektedir. Bu tedbirler arasında, duş ve suya erişimin engellenmesi, temizlik malzemelerine el konulması, saç kestirme hakkının verilmemesi ve kıyafet alımına getirilen kısıtlamalar gibi temel insani haklardan mahrum bırakma uygulamaları bulunmaktadır.

kaldığımız şiddetti. Mahkûmlar, herhangi bir gerekçe olmaksızın sürekli dövülüyor, hakarete uğruyor, aşağılanıyordu. Bu kör şiddet, hücre baskınlarının sürekli tehdidiyle birleşiyor, bizi sürekli bir korku ve psikolojik ezilmişlik halinde tutuyordu.

Gardiyanlar gece-gündüz demeden hücrelerimize baskın yapıyor, sahip olduğumuz azıcık eşyayı yerle bir ediyor, bizi ellerimiz kelepçelenmiş halde bırakıyordu. Hiçbir kutsal zamana saygı gösterilmiyordu, Ramazan ayında, Kadir Gecesi'nde, hatta Cuma günlerinde bile hücrelerimize baskın düzenliyorlardı. 7 Ekim'den sonra zulmün artık hiçbir sınırı kalmamıştı.

En acı verici deneyimlerden biri, diğer mahkûmların vahşice dövülürken çığlıklarını dinlemek zorunda kalmaktı. Bu sesler hâlâ kulaklarımda çınlıyor, ses önce 3 numaralı hücreden, sonra 1 numaralı hücreden yükseliyordu. Özellikle yaşlı mahkûmlar, gardiyanlar tarafından acımasızca hedef alınıyordu. Bu baskınlardan birinde, Abdullah Bargûtî'nin kaburgası kırıldı, Lili Ebû Rucayle'nin³⁷ ise burnu kırıldı. İkisi de müebbet hapis cezası alan mahkûmlardı.

³⁷ Lili Ebû Rucayle, 2006 yılında tutuklandı ve ömür boyu hapse mahkûm edildi. İsrail makamları, defalarca denemesine rağmen, oğlu Eyüb ile görüşmesine izin vermedi. Eyüb da 2021 yılında tutuklandı ve bir yıl sonra, nihayet kısa bir buluşma gerçekleştirebildiler. Lili Ebû Rucayle, bu karşılaşmayı avukatı aracılığıyla aktardığı bir ifadede şöyle anlattı:

"Celemme Hapishanesi'nde oğlum Eyüb'le bir hücrede buluştum. Hayatımda ilk kez oğlumun kalp atışlarını duydum. Ona çoraplarını giydirdim, ellerimle yemek yedirdim, yanına uzanıp onunla ilk kez çay içtim... 17 yılın meyvesini bu buluşmada tattım... Eyüb, hayallerimdeki kadar güzeldi; nazik, sakın, bilinçli bir gençti, tatlı sözleri vardı. Ben tutuklandığımda, o 25 günlük bir bebektir. O, babasını arıyordu, ben de oğlumu... Ondan önce hücreye vardım, temizledim ve saat 11:30'da kapı açıldı. İçeri girdi, bana sıkıca sarıldı, beni yerden kaldırdı. Bu, 17 yılın engelini kırdı. Bir dakikayı bile boşa harcamak istemedim, bütün gece sohbet ettik. Yorulduğunda, üç saat uyumasına izin verdim ve yanında kalarak yüz hatlarını izledim. Uyandırdığımda, bir çocuk gibi sırtıma bindi... Sabah 8:15'te kapı açıldı, görevli içeri girdi ve Eyüb'ü almaya geldiklerini söyledi. Gözlerimin önünde kayboldu ve sanki kalbimden bir parça koparıp götürmüşler gibi hissettim... 17 yıl beklediğim o buluşma sadece 20 saate sığdı."

Hapishanede sıradan gibi görünen mahkeme duruşmalarına katılmak bile büyük bir riskti. Daha önce de belirttiğim gibi, hücreden çıkmak başlı başına bir saldırı tehdidi demektir. Nitekim 25 Nisan 2024'teki mahkeme duruşmam sırasında tam da bu başıma geldi.

Hücremden çıkarıldım, gözlerim bağlandı, ellerim ve ayaklarım kelepçelendi. Video konferans için ayrılan odaya vardığımda, sadece göz bağım çıkarıldı, ama kelepçeler hâlâ takılıydı. Bir bilgisayar ekranının önüne oturtuldum ve avukatımla görüştüm. Avukatım bana idari tutukluluğumun dört ay daha uzatıldığını bildirdi.

Konuşma fırsatı bana verildiğinde, suçlama veya delil olmadan, sadece gazetecilik yaptığım için özgürlüğümün elimden alınmasına duyduğum öfkeyi dile getirdim. Duruşma sadece iki dakika sürdü. Bu kısa süre içinde avukatım, ailemin bana selamlarını ilettiler ve iyi olduklarını söyledi. Hakkımda ellerimin kırıldığına dair çıkan söylentilerin gerçeği yansıtmadığını da özellikle belirttim.

Duruşmanın hemen ardından gözlerim tekrar bağlandı ve beni tekrar hücreme götürdüler. Döndüğümde, 8 numaralı hücrede bir baskın olduğunu, mahkûmların dövüldüğünü gördüm. Birlik komutanı bana yaklaşarak yüzüme sert bir tokat attı. Ardından maskeli bir gardiyan başıma, boynuma ve vücuduma art arda darbeler indirdi. Sonunda göz bağımı söküp beni hücreme ittiler.

Sevgi ve Hasret Mesajları

Tahliyemden bir gün önce, ömür boyu hapis cezasına

 arptırılmış birkaç mahkûmla konuştum. Savaş sırasında aileleriyle iletişimleri tamamen kesilmişti. Bu yüzden benim serbest bırakılmam, onların sevdiklerine mesajlarını ulaştırabilmeleri için nadir bir fırsattı.

Bir mahkûm benden, tek oğlunu  p p, ona babasından bir öpücük olduğunu söylememi istedi. Bir diğeri, şehit düşen bir akrabasının oğluna, kendi adına anlamlı bir hediye alması için eşine bir mesaj iletmemi rica etti. Bir başkası, babasının hacdan sağ salım döndüğünü ve kardeşinin lise sınavlarını geçtiğini öğrendiğini söyleyip onları kutlamamı istedi. Bir diğeri ise, hapisteyken evlenen kız kardeşine tebriklerini iletmemi istedi. Müebbet hapis cezasına yeni çarptırılan genç bir mahkûm ise annesine, Kur'an'dan bir sure ezberlediğini ve tecvid (Kur'an'ı doğru okuma) dersini tamamladığını söylememi istedi. Bir başkası da çocuklarına, dedelerine iyi bakmalarını tembih etmemi rica etti.

Bu basit ama yürekte gelen mesajlar beni derin bir hüzne boğdu. Bu insanlar, savaşın gölgesinde yaşadıkları tarifsiz acının ve dayatılan kopukluğun sessiz tanıklarıydı. 7 Ekim'den sonra maruz kaldıkları zulüm ve işkenceler, İsrail hapishanelerindeki vahşetin ne kadar korkunç bir seviyeye ulaştığının göstergesiydi.

Bir mahkûmun şu sözleri kulağımda çınladı: "Bu savaşta hapsedilmemiş biri, İsrail hapishanelerini gerçekten yaşamamış demektir."

Ben de bir gazeteci olarak aynı duyguyu hissettim. Bu soykırım savaşını yaşamamış, Filistin'i bu koşullarda izlememiş hiçbir gazeteci, Filistin'i gerçekten haber yapmış sayılmaz.

Soykırım Zamanına Tanıklık Etmenin Yükü

■ Merah el-Vâdiye

Merah el-Vâdiye

Gazze Şeridi'nden Filistinli gazeteci. Merah, Al Jazeera'nın dijital haber odasında çalışıyor; Al Jazeera Filistin platformlarını yönetiyor ve çeşitli Arapça mecralar için görsel ve yazılı insan hikayeleri üretiyor.

Soykırım Zamanına Tanıklık Etmenin Yüğü

Merah el-Vâdiye

Bu kanlı gece, ardından doğacak sabahla hiçbir benzerlik taşımıyordu. Pencereden sızan güneş ışınları zorla içeriye girerken, sanki bizimle alay ediyor, Gazze'ye karşı yürütölen savaşta yeni bir günü ilan ediyordu.

İnce, yıpranmış ve 80 santimetreyi zar zor bulan yatağın üzerinde uzanırken, dönerken kemiklerimin çıkardığı sesi duyabiliyordum. Yanı başımda dört yaşındaki oğlum Ömer, derin bir uykudaydı, yaşadığı "kıyametin" dehşetinden bihaberdi, mahallemizi sarsan bombardımanlardan habersizdi.

Ömer, aylardır bu daracık yatağı benimle paylaşıyordu. Eşimle birlikte sığındığımız ev, daha sonra diğer akrabalarla dolup taşmıştı. Hepimiz bir arada, güya sayıca kalabalık olmanın vereceğı güven duygusuna sığınuyorduk. Belki de içten içe, eğer ölüm gelirse, hepimizi bir arada alsın diye düşünüyorduk.

Uzun bir aradan sonra ilk kez aynaya baktım. En az 12 kilo kaybetmişim, yüzüm solgun, lekelerle kaplıydı. Güneş ışığı cildime yakarcasına vuruyordu, ama bu cehennemde görünüşün ne önemi vardı? Zihnim başkalarının acıları ve yaşadıklarıyla doluydu.

Gazze halkı gazetecilere büyük bir minnetle bakar. Bizi "hakikatin şövalyeleri" olarak görürler, bazıları ise "cephede savaşan askerler" der. Ama bu unvanlar omuzlarımızda birer onurdan çok, ağır bir yük gibi hissettiriyor, özellikle de her gün meslektaşlarımızı kaybederken. Kimimiz sahada, kimimiz evinde, kimimiz basın araçlarında ya da sığınaklarda, doğrudan ya da dolaylı olarak İsrail bombardımanlarının hedefi oluyoruz.

Bu soykırım günlerinde İsrail sadece medya ofislerini hedef almakla kalmadı, aynı zamanda yabancı gazetecilerin girişini de engelledi, kameralar ve koruyucu yelekler gibi temel ekipmanların girişine izin vermedi. Bize tek bir seçenek bıraktılar: Basın kartı olmadan, kask olmadan, çelik yelek olmadan, uluslararası hukukun güya koruması altında, ama gerçekte kâğıt üzerinde kalan sahte bir güvence ile çalışmaya devam etmek...

Uluslararası hukuk ne yapabildi ki Şirîn Ebû Âkile için? Bu savaş başlamadan aylar önce soğukkanlılıkla katledildi. Ya Yasir Murtaca? Yıllar önce Büyük Geri Dönüş Yürüyüşü sırasında bir keskin nişancı kurşunuyla vuruldu. Bu kez Raşid Serrac ve İsmail el-Gûl için adaletin geleceğini mi sanıyoruz? Elbette hayır.

Soykırımın ortasında Filistinli gazeteciler ofislerini terk etmek zorunda kaldı, haber merkezlerimizi çadırlarda kurduk. Telefonlarımız birincil kameralarımız oldu. Aracı olanlar, yakıt yokluğu nedeniyle onları terk etti, ya tozlar içinde kalarak ya da enkaz altında yok oldular. Şimdi sokaklarda eşek arabalarıyla ya da yemeklik yağ ile çalışan, zehirli dumanlarını ciğerlerimize dolduran taksilerle dolaşıyoruz. Üzerimizde

ölümün keskin kokusu sinmiş, kulaklarımız yas tutanların çığlıklarıyla dolu. Kaç kez, evladını, eşini, annesini kaybetmiş insanlar bize öfkeyle, "Dünya nerede?" diye haykırdı, biz de çaresizlikle, "Yazıklar olsun bu dünyaya" diye mırıldandık.

Biz başka bir gezegenden değiliz. Onların acısını paylaşıyoruz. Onlar gibi ölüyoruz, onlar gibi açlığa katlanıyoruz. Elbiselerimiz kemiklerimizden sarkıyor, kilo kaybından, açlıktan. Ama yine de devam ediyoruz. Çünkü gerçeği ortaya çıkarmak bizim görevimiz, bizim yükümlülüğümüz.

İnsanlar, şehitlerini ve İsrail'in boğucu ablukasının körüklediği hastalıkların kurbanlarını toprağa veriyor. Biz ise onların yanında, kameralarımızı kaldırmış, yüzlerce cenazeyi belgelemeye devam ediyoruz. Her biri kalbimizde yeni bir mezar açıyor. Kendi yasımızı içimize gömüyor, gözyaşlarımızı bastırıyoruz. Çünkü çöküp kalmaya vakit yok. Olaylar durmaksızın üzerimize akıyor, nefes alacak bir an bırakmıyor.

Savaşın başında, ekipmanımızı yanımıza alıp evden çıktığımızda kendimi şanslı hissetmiştim. Ama bu his, çok kısa sürede bir lanete dönüştü.

Her gün, mikrofonum bana ihanet ediyor. İsrail'in katliamlarıyla paramparça edilen her hayatı, her insan hikâyesini kaydettikten sonra, o hikâyeye hak ettiği sesi verdiğimi düşündüğüm anlarda bile, cihaz bana alayla bakıyor gibi. Sanki telefonun kendisi haykırıyor: "Yeter! Bu acıya nasıl dayanabiliyorsun?" Kaydı gözden geçirdiğimde, acı gerçek yüzüme çarpıyor: Bir saat süren röportaj, ses yok... Mikrofon yine beni yarı yolda bırakmış, sanki zalim gerçekle iş birliği yapıp gerçeği susturuyor.

Mikrofon, başlangıç testlerinde her zaman sorunsuz çalışıyor. Ama röportajın tam ortasında, hikâyenin içine derinlemesine daldığım anda sesi kesiliyor. Utanarak, röportaj yaptığım kişiye tekrar kaydetmeyi teklif ediyorum. Bazıları anlayışla karşılıyor, bazıları isteksizce kabul ediyor, bazıları ise başka bir güne erteliyor. Onların tereddütlerini anlıyorum, utançla, duygularına duyduğum saygıyla dolup taşıyorum. Acılarını bir haber malzemesine dönüştürmemek için sessizce geri çekiliyorum; çünkü o an, yaşadıkları travmayı tekrar yaşamaya güçlerinin kalmadığını hissediyorum.

Bu durum defalarca tekrarlandı. Her seferinde, öfkeyle mikrofonu yere fırlatmak istedim. Ama yapamazdım. O otuz dolarlık cihaz, elimdeki tek ekipmandı. Yerine koyacak bir şeyim yoktu, teslim olmaya yer yoktu. Ona tutundum. Sabretmek, dayanmak zorunda kaldım.

Bazen düşünüyorum da, eşim, foto muhabiri Enes Ebû Diya ile birlikte, Güney Gazze’de ulaştığımız tüm o yerlere nasıl vardık? Bombardıman altındaki Bureyc, Nuseyrat, Deyrû’l-Belah, Karara, Beni Süheyla, Huzaa, Abasan, Mirac, Refah... Ve Refah’ın Cuneyne, Şabura, Tel es-Sultan mahalleleri... Hepsini nasıl aştık, nasıl ulaştık o yıkımın kabbine?

Bardaktan boşanırcasına yağın yağmur altında saatlerce yürüdüğümüzü hatırlıyorum. Elimizde bir şemsiye bile yoktu. Ama olsa da ne değışirdi? Gökyüzü, bu şehrin ölülerine ağlıyordu zaten. Üstümüze boşalan göğün hıçkırıkları yetmezmiş gibi, tepesinde sürekli vızıldayan savaş uçaklarının sesleri de eksik olmuyordu. O uçakları ve onları icat edenleri ne kadar da nefretle anıyorum...

Bu soykırım savaşında, bizi ezip geçmek isteyen duyguları susturmaya, içimizde bastırmaya çalıştım. Artık sokaklarda patlamamış bombaları gördüğümde durup bakmaz oldum. Ama anladım ki bu, sadece savaşın ortasında ağzımızdan dökülen cesaret cümleleri değilmiş. Bu, gerçeğin ta kendisiymiş. Bunu en acı şekilde, 2024 Nisan ayının ilk haftasında, Han Yunus'tan çekilen İsrail ordusunun ardından şehrin sokaklarında dolaşırken, bir dronun üzerimize doğru alçalarak bizi kovaladığı o an fark ettim. O an, dört ay süren kara işgalinin ve durmaksızın süren bombardımanın ardından, cesaret dediğimiz şeyin ne kadar kırılgan ve ince bir çizgide olduğunu iliklerime kadar hissettim.

Han Yunus: Tanınmaz Hale Getirilmiş Bir Şehir

Han Yunus'a ne olduğunu anlatmak için kelimeler yetersiz kalıyor. Ona "deprem vurdu" demek, doğanın en öfkeli hallerine bile haksızlık etmek olur. İsrail'in bu şehre yaptıkları, doğanın hiddetinden bile daha yıkıcıydı. Şehirdeki manzaralar kıyamet gibiydi, insanın yüreğine, ruhuna ağır bir yükü. Sokaklar tamamen terk edilmişti, her köşe başı çürüyen cesetlerle doluydu. Tek bir ev bile bombardımandan sağ çıkmamıştı. Yıkım kördü, intikamcıydı, İsrail'in iddia ettiği gibi "askeri hedefler" ile uzaktan yakından bir ilgisi yoktu.

Biz üç kişiydik: Enes, ben ve tesadüfen tanıştığımız bir şoför. O bize, bu harabeye dönmüş bölgeye girmemiz için cesaret verdi. Arabadan indik, gözlerimizle görebildiğimiz alanı taradık. Karşımızda tanınmaz hale gelmiş, silinmiş bir şehir vardı. Telefonlarımızı kaldırıp görüntülemeye başladığımız anda bir dron üzerimize geldi ve ateş açtı. Panikle sağa sola kaçıştık, dron geri çekilene kadar her birimiz

farklı bir yöne koştuk. Sonra, "görece" güvenli olduğunu düşündüğümüz, başka insanların da bulunduğu bir noktada tekrar buluştuk.

Orada, evlerinin enkazından eşyalarını kurtarmaya çalışan bir aileyle karşılaştık. Yanlarına gittik, kadınlarla selamlaştık. İyi olup olmadıklarını sordum, ardından içlerinden birine röportaj yapmayı teklif ettim. Kadının yanıtı öfke doluydu, sesi keskin, acılıydı:

"Günlerce bu evin içinde mahsur kaldık. İsrail ordusu tarafından kuşatıldık. Bütün dünyaya yalvardık, Kızıl Haç'a, yardım kuruluşlarına, gazetecilere, medya organlarına... Kimse bizi kurtarmaya gelmedi! Biz bir mucizeyle kurtulduk. Şimdi burada bize yardım eden kimseyi istemiyoruz. Ne siz gazeteciler, ne de yardım kuruluşlarından biri burada hoş karşılanır. İnsan olarak hoş geldiniz, ama gazeteci olarak değil. O gün bizimle olmayan kimseyi burada istemiyoruz."

İçimde bir dalga gibi yükselen çaresizlik, zaten kalbime ağır bir yük gibi çökmüşken, bir kez daha ezdi beni. Suskun kaldım, kelimeler boğazımda düğümlendi, sessizce geri çekildim. Artık, mahsur kalmış ailelerden duyduğum yardım çığlıklarında hep o anı, o kadını hatırlıyorum. Onun acısını içimde taşıyorum ve o çaresizlik duygusu yeniden gelip içimde bir yerlere gömülüyor. Sık sık kendi kendime soruyorum: "Nasıl oldu da kalbim bir toplu mezara dönüştü?"

Dronlar ve Ölümün Her Anlamda Üzerimizde Dolaşan Gölgesi

Bu savaşın en korkunç simgelerinden biri haline gelen

dronlar zihnime kazındı. Özellikle Han Yunus'un yoğun bombardımanı sırasında, muhtemelen dördüncü zorunlu yer değiştirmemdi, bir geceyi asla unutamıyorum. Aşırı yorgunluktan yere yığılıp yarım saat kadar baygın gibi uyuyakalmıştım. Şiddetli bir patlama sesiyle irkildim, perdenin savrulması, camın tamamen parçalanmasıyla uyanmıştım. Ve oradaydı işte, evin hemen dışında asılı duran dron. Bir avcı gibi evin etrafında daireler çiziyordu. O uğursuz vızıltısı, iliklerime kadar işliyordu. İçimde güçlü bir istek vardı; o anı fotoğraflamak, belgelemek. Ama biliyordum ki bu, hayatımda yaptığım son şey olabilirdi.

Sokağın karşısındaki evin çatısında, kocam ve diğer erkek akrabalarım yatıyordu. Evi biz kadınlara bırakmışlardı. Üzerlerinde gezinen dron, ölümün gölgesi gibi üzerlerine çökmüştü. Gözlerini kapatıp şehadet getirerek hareketsiz yatmaya devam ettiler, sanki ölmüş gibi. Dron başka bir av aramak üzere uzaklaşana dek öylece kaldılar.

Ertesi gün, yaşadığımız bu korkunç anı, çadırlarda kalan meslektaşlarımızla paylaştık. Onlar da benzer deneyimlerini anlattılar. Bir arkadaşımız, dron'un evlerinin etrafında turladığını ve tüm ailenin yerde, kıpırdamadan, adeta nefes bile almadan yattığını söyledi. Başka bir arkadaşımız ise çocuklarının ona, gazeteci olduğu için kızdığını anlattı. Çocuklar, dronların özellikle gazetecileri hedef aldığını düşünüyordu, çünkü onlar İsrail'in suçlarını dünyaya gösteriyordu. Ben ise acı bir gülümsemeyle, "Sanki İsrail'in artık ifşa edilmek umurunda mı?" dedim.

Paylaşılan acı ve öfke içinde bir teselli arayışı

Filastiniyat örgütünün kurduğu çadır, dostum ve meslektaşım, Suriye TV muhabiri Şuruk Şahin'in kaldığı yerd. Benim için bir sığınaktı. Ağlamak için değil, acıyı paylaşmak içindi. Ama çoğu zaman sessizlik bize yeterdi. Birbirimizi o kadar iyi tanıyorduk ki, söze gerek kalmıyordu. Her gün şahit olduğumuz toplu acının içinde boğuluyorduk. Selsebil, Melek, Muhammed ve Sabrin'i hatırlıyorduk; hikâyelerimizin kahramanlarını, bu soykırımın kurbanlarını.

Ara sıra sessizliği bozup, Gazze'de yediğimiz güzel yemekleri, evlerimizi, temiz çamaşırların kokusunu anardık. Üstümüze başımıza gülerdik, yüzümüzdeki yorgunluk, saçımızdaki dağınıklık... Artık bunları umursayacak halimiz kalmamıştı.

Bu savaşın yarattığı "fırsatları" konuşuyorduk, sosyal medyada insanların ne kadar kolay takipçi kazandığını... Bazılarının, haberciliklerinin kalitesini ve şehitlerin kutsallığını hiçe sayarak, kişisel hesaplarını öncelediklerini üzülerək gözlemliyorduk. Takipçi sayısı, gazetecinin değerinin ölçüsü haline gelmişti. Hak etmeyenlerin bile fırsatlar kazandığı çarpık bir "kahramanlık" ölçüsü olmuştu bu. Oysa çoğu içerik, bize yıllarca öğretilen etik değerlerle açıkça çelişiyordu.

Yorgunluk, Hayal Kırıklığı ve Bitmeyen Mücadele

Bir gün, yerinden edilmiş Filistinlilerin kaldığı kamplarda uzun ve yorucu bir gün geçirdik. Ancak eşim Enes ile Al Jazeera'nın çadırına ulaşp görüntülerimizi yükleyemedik, ulaşım yokluğundan dolayı eve dönmek zorunda kaldık,

yolculuk iki saati aştı. Bu savaş bize, her yerde olamayacağımızı, her şeyi bilemeyeceğimizi kabul ettirdi. Olaylar yanı başımızda yaşanmasına rağmen, iletişim hatları ve internet kesildiği için, saldırıların nereye isabet ettiğini yalnızca şans eseri öğrenebiliyorduk. Ve bazen, acı bir şekilde, o saldırıların tam kalbimize isabet ettiğini fark ediyorduk.

İşte ben, 15 Aralık 2023'te, Al Jazeera kameramanı meslektaşımız Sâmir Ebû Dakka'nın³⁸ ölümünü bu şekilde, tesadüfen öğrendim.

Elektrik kesintisinin yol açtığı karanlığı delen, bir sokak köşesine yerleştirilmiş küçük bir televizyon ekranından yayılan ışıkla, alt yazıda şu haber akıyordu: "Al Jazeera kameramanı Sâmir Ebû Dakka öldürüldü, muhabir Vâil al- Dahdûh yaralandı."

Gözlerimi ovuşturdum, sanki enkaz ve dumanlar arasından yürürken gözlerimde bir bulanıklık oluşmuştu. Ama görüntü gayet netti. Haber başlığını tekrar tekrar okudum, nefesim kesildi, tüm bedenim uyuştı. Çevremizdeki bazı adamlar, öldürülen kişinin ailemizden biri olduğunu sandı.

Ağlamadım. Gözyaşlarım çoktan tükenmişti. Kalbim paramparçaydı ama bu kez yasımı ifade edecek sözleri bile bulamadım. Sâmir... Sen de mi? Onlar seni de mi öldürdüler? O yakışıklı, hayat dolu adam... Ailesine kavuşma hayalleri kuran, dünyanın gözleri önünde İsrail tarafından öldürülen meslektaşım... Al Jazeera ise, her zamanki gibi, görevine devam etti.

³⁸ Detaylı bilgi için Sâmir Ebû Dakka'nın trajik ölümüne dair dipnota bakınız.

Bu soykırım savaşını belgeleyen gazetecilere yöneltilen tüm övgüler, en azından benim için, içi boş kelimelerden ibaret. Artık sözlerin bir anlamı yok. Eyleme, desteğe, işimizi sürdürebilmek için ekipmana, kıyafete, en temel ihtiyaçlara ihtiyaımız var. Ve biz bunlar için savaşmak zorundayız, uzun kuyruklara katlanarak, aşağılanarak, bir "kupon" almak için mücadele ederek.

Böylesine büyük bir kayıp karşısında birbirimizi teselli etmeye dahi g bulamıyoruz. Yasın ağırlığı omuzlarımıza çökmüş gibi, sessizce göğe bakarak amaçsızca dolaşıyoruz. Bizi tanıyanlar gelip, "Bu savaş daha ne kadar sürecek? Yeni bir haber var mı?" diye sessizliğimizi blene dek öylece o hal üzere kalıyoruz.

adır kentlerde, derme çatma medya alanlarımızın yakınında yaşayan insanlar, etrafımızda toplanıyor. Dünyayla tek bağları biziz artık; ne televizyonları var, ne radyoları, ne de internete erişimleri. Olup biteni öğrenmek için bize kulak kesiliyorlar. Ama gerçekte, savaşın başladığı günden beri üzerimize yağan övgüler, bize ağır bir yükten başka bir şey olmadı. Dünyanın bizden beklentisini her an hatırlatan, boğucu bir yük. Bizi, sadece kendi haber aılıklarını doyuracak araçlar gibi gören bir dünya... Oysa biz, görevimizin kutsallığına inanıyoruz. Fakat dünya, hikayelerimizi paylaşırken hayatta kalma mücadelemizde bizi tamamen yalnız bırakıyor. Kendi başımıza yiyecek bulmamız, barınacak yer, kıyafet, yemek pişirmek için odun bulmamız bekleniyor. İlk biz uyanıyoruz, son biz uyuyoruz. Sessizlik içinde, içimizde biriken bir öfkeyle işimize devam ediyoruz.

Soykırım Savaşına Karşı Kültürel Direniş

□ Hamza el-Akrabavî

Hamza el-Akrabavî

Batı Şeria'dan Filistinli gazeteci ve araştırmacı. Filistin folkloru ve ulusal hafızası üzerine uzmanlaşmıştır. Palestine Studies Dergisi, Al Jazeera, Ultra Palestine ve Metras dahil olmak üzere birçok Arapça internet sitesine ve dergiye yazılar kaleme almıştır.

Soykırım Savaşına Karşı Kültürel Direniş

Hamza el-Akrabavî

7 Ekim 2023'ten bu yana, özellikle Gazze Şeridi'nde Filistin toplumunu pençesine alan soykırım savaşı, Filistin meselesini belgeleyen ve anlamaya çalışan herkese yeni bir sorumluluk yükledi. Bu eşi benzeri görülmemiş sömürgeci vahşet, Filistin toplumunun dokusunu temelden sarsıyor, yapısını bozuyor, istikrarının temellerini parçalıyor. Geçmiş, toprağa gömülürken; bugün, yerle bir ediliyor. Filistin toplumunun geleceği uçurumun kenarına sürükleniyor.

Bir gazeteci ve Filistin mirasını, halkının hikâyelerini belgelemeye adanmış bir kültürel aktivist olarak, bu her gün, her saat yaşanan büyük felaket karşısında hareketsiz kalamazdım. Bu felaketin hızı ve büyüklüğü, alışık olduğumuz hikâye toplama ve arşivleme yöntemlerinin ötesine geçmemizi zorunlu kıldı. Artık, bu olayları gerçek zamanlı belgelemek zorundaydık. Filistinlilerin bu kasırga içindeki günlük yaşantılarını, mücadelelerini kaydetmeliydik. Bu, yalnızca arşivlemek veya geleceğe bırakmak için değildi, aynı zamanda kişisel bir arayıştı. Bu, mücadeledeki kendi yerimi, bu tarihsel anda üstlenmem gereken rolü bulma çabasıydı.

Gazze: Günlük Takip ve Belgeleme

Bu soykırım savaşının ilk aylarında, bir belgeci ve arşivci olarak odağım değişti. Batı Şeria'da yaşayan biri olarak,

Gazze'deki katliamı ben de medya aracılığıyla izliyordum; hem Al Jazeera gibi geleneksel medya kanallarından hem de gazeteci ve aktivistlerin birinci elden tanıklıklarını aktardıkları sosyal medya platformlarından.

Ancak doğrudan sıcak haber takibinin içinde yer almayan biri olarak farklı bir yol aradım. Haberlerin içindeki anlatılara yöneldim. Geniş, kapsamlı haber başlıklarının içine gizlenmiş ham, insani hikâyeleri, bireylerin yaşadıkları deneyimlerin özünü aradım. Bu bireysel seslerin, anıların, savaşın dev dalgaları arasında kaybolmaması için onları yakalamaya ve geleceğe taşımaya kararlıyım.

Enkazın ve Felaketin İçinden Hikâyeler Çıkarmak

Gazze'deki kesintisiz haber akışı, tarifsiz acılar, yıkım ve kanla doluydu. Ama bu haberlerin arasında güçlü insani hikâyeler ve direnişin sesi de vardı. Yas tutanların, yaralıların ve hayatta kalan ailelerin ağızlarından dökülen kelimeler, yaşadıkları acının ve kaybın derinliğini özetleyen cümleler, haykırıışlar vardı.

İsrail hava saldırısında oğlu ve ailesi katledilen gazeteci Vâil ed-Dahduh'un, "Bizden intikamlarını çocuklarımız üzerinden alıyorlar... Sorun değil" dediği an. Acılı bir adamı teselli eden bir ihtiyarın, "Ağlama, güçlü ol" diyerek ona dirayet telkin ettiği an. Ve şehit annesini saçlarından tanıyan genç kadının, "Bu benim annem; saçlarından tanıyorum" dediği an... Yüzlerce böyle yürek dağlayan cümle, dinleyen herkesin içinde derin izler bıraktı.

Gazze'deki her yıkım manzarasının ardında etten kemikten

insanlar, paramparça olmuş hayatlar ve yok edilmiş miraslar vardı. Bu hikâyeleri, bu çıplak gerçekliği belgelemek, onları olduğu gibi kayda geçirmek hayati bir görevdi. Bu anlatıların izini sürdük. Bazen yazarların, şairlerin, aktivistlerin onları dönüştürdüğü güçlü hikâyelerden parçalar toplayarak bir araya getirdik. Gazze'deki meslektaşlarımıza sırtımızı dayadık. onlar, yaşadıklarını ve çevrelerindeki hikâyeleri cömertçe bizimle paylaştılar.

Bu anlatıları belgelemek, en öncelikli görevim haline geldi. Ancak toplanan malzemenin hacmi baş edilemeyecek boyutlardaydı. Gönüllülerin yardımıyla video ve fotoğrafları toplamış olsak da, bu devasa arşivi depolamak, çözmek, sınıflandırmak inanılmaz bir zaman ve emek istiyordu, bizimse bu kadar kaynağımız yoktu. Gazze'deki acının boyutu akıl almazdı, saldırılar durmaksızın sürüyordu ve düşmanın öldürme niyeti apaçık ortadaydı.

Şehitlerin, kayıpların ve diğer mağdurların hikâyelerini belgelemeye yönelik çeşitli girişimler ortaya çıkarken, biz odağımızı çarpıcı ifadeler ve etkileyici hikâyelere yönelttik. Amacımıza hizmet eden yüzlerce hikâye ve tanıklık biriktirdik. Bu sırada Batı Şeria'daki araştırmalarımı ve saha çalışmalarımı da sürdürdüm.

Hikâyelerin Ötesinde: Savaşın Ayrıntılarını Belgelemek

Bireysel anlatıların ötesinde, belgelenmesi gereken hayati önemde detaylar da vardı. Sahadan gelen haberleri, özellikle canlı yayınlarda aktarılanları titizlikle takip ettim. Malzemenin yoğunluğuna rağmen, İsrail ordusunun Filistinli sivilleri ve

evlerini hedef alırken kullandığı silahlar ve mühimmat hakkında çıkan bilgileri de yaymaya çalıştım.

İsrail ordusunun yapısını ve taktiklerini, kendi medyaları ve yayınları üzerinden anlamaya çalıştık. Aynı şekilde, Filistin direnişinin kullandığı silahları, bu silahların isimlerini ve her birinin arkasındaki anlamları da kayda geçirdik.

Ancak asıl odağımız savaşın ve direnişin diline yönelikti. Çatışma boyunca kullanılan terimleri, deyimleri büyük bir titizlikle topladık. Bir direniş sözlüğü oluşturduk. Zafer ve yenilgi kavramlarının halk arasında ve medyada nasıl dillendirildiğini, bu kavramların hangi söylemlerle ifade edildiğini belgeledik.

Savaş boyunca medyada öne çıkan Filistinli semboller ve figürler üzerine de yoğunlaştık; onlar etrafında oluşan söylemleri, sloganları, marşları, yazıları ve hatta esprileri analiz ettik.

Tüm bu sürecin merkezinde çatışmanın coğrafyasını da haritalandırmaya çalıştık. Medyada sıkça adı geçen mekânların, şehirlerin, semtlerin anlamını, savaş yayılmadan önce hem Filistin hem Lübnan bağlamında belgeledik.

Direnişi Belgelemek: Kuşatma ve Açlık Altında Hayatta Kalma

Gazze’de uygulanan kuşatma, aç bırakma politikası ve yiyecek tedarikinin kasıtlı olarak hedef alınması, insanları göçe zorlamak ve bölgeyi ele geçirme amacı taşıyordu. Gazze’nin kuzeyinde ve güneyinde insanlar aşırı bir gıda

sıkıntısıyla, çocuklarını ve kendilerini hayatta tutabilme mücadelesiyle karşı karşıya kaldılar. Gündelik yaşamları, çocuklarını doyurma çabası etrafında şekillenmişti.

Bu direnişi belgelemek, buldukları alternatif yiyecekleri ve bunları hazırlamada geliştirdikleri yaratıcı yöntemleri kayda almak büyük önem taşıyordu. Bu, savaşın ilk evrelerinde özellikle zordu, fakat Gazze'deki dostlarımız aracılığıyla bir ağ kurarak onlarca röportaj yapmayı başardık. Ses kayıtları ve yazılı tanıklıklar sayesinde hem savaş öncesi Gazze mutfağına dair, hem de bu bir yıllık vahşi savaşta insanların hayatta kalmak için verdikleri mücadeleye dair çok değerli bilgiler topladık. Bu anlatılar, bir yandan Gazze'nin zengin yemek kültürünü ortaya koyarken, diğer yandan insanların açlıkla, kuşatmayla ve yoklukla nasıl başa çıktıklarını gözler önüne serdi.

Batı Şeria'ya Bakış

Gazze, İsrail'in acımasız saldırıları altında yanarken, Batı Şeria'da sessiz ve sürekli bir yıpratma savaşı sürüyordu. Yerleşimci sömürgeciliği, toprak gaspını artırarak yasa dışı yerleşimler kuruyor, Filistin köylere saldırıyor, köylüleri öldürüyordu. Gazze'deki savaşın ve uluslararası toplumun sessizliğinin cesaretlendirdiği işgalciler, şiddetlerini artırarak bu kaosu kendi yayılmacı ajandaları için fırsata çevirdiler.

Batı Şeria'yı paramparça eden yüzlerce kontrol noktası, kapatılan ana yollar, köylere ve kasabalara erişimin engellenmesi... Tüm bu kuşatma altında yaşanan hak ihlallerini belgelemek, gözlemlemek hayati bir sorumluluktur. Nablus'un güneydoğusunda yer alan köyüm Akraba da uzun zamandır

yerleşimci şiddetinin ve sistematik baskının hedefindeydi. 2023 Ekim ve Kasım aylarında zeytin hasat mevsiminde arazilerimize girişimiz engellendi, tarım yolları kapatıldığı için tarlalarımıza ulaşmak büyük bir mücadeleye dönüştü.

Kısa sürede şiddet daha da tırmandı. Civar köylerdeki topraklarımızı işgal gelen yerleşimciler, saldırılarını yoğunlaştırdı, özellikle Ürdün Vadisi yakınlarındaki Khirbet al-Tavil bölgesinde binlerce dönüm mera ve tarım arazisini gasp ettiler. Sadece köyümüz Akraba'da, bu saldırılar sonucunda üç kişi hayatını kaybetti. Aynı dönemde, Nablus'un güneyindeki Huvara ve Kusra gibi komşu köylerde de artan yerleşimci şiddetini yakından takip ettik ve belgeledik.

Bu süre boyunca, Batı Şeria'nın farklı bölgelerini dolaşarak çiftçilerle, köylülerle röportajlar yaptım, yaşadıkları saldırıları, kayıpları, direnişlerini belgeledim. Bu yolculuklar büyük risk taşıyordu, yerleşimciler yolları kesiyor, iş yerlerinde ve tarlalarda Filistinlilere saldırıyordu. Özellikle Oslo Anlaşmaları çerçevesinde 'C Bölgesi' olarak tanımlanan alanlar, İsrail'in yıkım emirleri ve yerleşimci şiddeti karşısında en savunmasız kalan bölgelerdi. Sömürge projesi, Filistin topluluklarını zorla yerinden etmeye yönelik planlarını adım adım hayata geçiriyordu.

Örneğin Khirbet Yanun'da, köyün yaşlısı Raşid Murar bize ziyaretlerimizi yalnızca cumartesi günleriyle sınırlamamızı, kısa tutmamızı ve köy içinde dolaşmamamızı ya da görüntü almamızı öğütledi. Çünkü geçmiş yıllarda defalarca şahit olduğumuz üzere, en ufak bir görünürlük bile yerleşimcilerin saldırısını tetikliyordu. Köylüler, bizim ziyaretimizin ardından hemen saldırıya uğrayacaklarının neredeyse kesin olduğunu söylüyordu.

Direnışı ve Kültürel İfadesini Belgelemek

Yerleşimci şiddetini ve toprak gasplarını belgelemeye ek olarak, savaş boyunca ortaya çıkan direnişin kültürel ifadelerini de toplamaya odaklandım. Bu gönüllü çalışma, esas olarak Ramallah'ta yoğunlaştı. Savaşın ilk günlerinde Gazze'ye destek amacıyla büyük gösteriler düzenlenmişti. Ancak savaş uzadıkça bu protestolar daha seyrek hale geldi, genellikle artık belirli katliamlara ya da suikastlara tepki olarak düzenlenmeye başladı.

Savaşın ilk gününden itibaren bu gösterileri belgeledim, sloganları ve atılan marşları kaydettim. Gönüllü saha belgeselcilerinin yardımıyla, Nablus, Tulkerim ve Cenin gibi Batı şeria'daki diğer şehirlerde de benzer direniş ifadelerini toplayan arkadaşlarımız oldu. Bugün hâlâ bu çalışmayı sürdürüyoruz. Çünkü biliyoruz ki bu sloganlar, marşlar, sadece kelimeler değildir; savaşın dinamiklerini,  ne çıkan figürlerini ve dönüm noktalarını yansıtan tarihsel belgelerdir. Bu sözler, ezici bir gücün karşısında Filistin halkının sarsılmaz direniş ruhunun kanıtlarıdır.

Sahadan sahneye

Belgelemek ve kültürel hafızayı korumak; yok edilmeye, soykırıma, düşmanın kültürümüzü  alması ve varlığımızı ink r etmesine karşı yürüttüğümüz mücadelenin temel araçlarıdır. Yazar Salman Natour'un dediği gibi: "Eğer hafızasız kalırsak, sırtlanlar bizi yer."

Bu bilinçle, halkımızın hikâyelerini, deneyimlerini ve geleneklerini belgelemeye adadım kendimi. Ancak benim için

belgeleme, sadece arşivleme ya da kuru bir haber metni üretmek demek değil. Bu, daha geniş bir sürecin ilk adımıdır. Bu, anlatıları direnişin ve kültürel ifadenin güçlü araçlarına dönüştürmenin başlangıcıdır.

Onlar hayatın her alanında. Hikâye anlatıcılığı yaptığım zaman, direniş öykülerinden söz ediyorum. Bir araştırmacı olarak, Filistin hafızası ve mirası üzerine yazdığım çalışmalara bu anlatıları ekliyorum. Bir rehber olarak, gençlerle birlikte toprağımızı gezerken, onlarla bu hikâyeleri paylaşıyorum. Bu biriktirdiğim anlatılar, bu alanlarda çalışan başkaları için de bir kaynak oluyor, onların üretimlerini zenginleştiriyor, besliyor. Bunlar bizim insanımızın, halkımızın hikâyeleridir; yurtları, kimlikleri ve mirasları üzerine deneyimleri, hatıraları, düşünceleridir.

Bu yılın başında, kuzey Ürdün Vadisi üzerine, "El-Malih Vadisi: İnsanların ve Toprağın Hafızası" (وادي المالح: ذاكرة الإنسان والمكان) başlıklı bir çalışmamı tamamladım. Bu araştırma, kapsamlı saha çalışmaları ve röportajlara dayanıyor ve bu acımasız savaşta tehcir tehdidi altında yaşayan topluluklara odaklanıyor. Geçtiğimiz yıl ise, "Direnişin Sebati: Filistin Topluluklarının Zorla Yerinden Edilmeye Karşı Mücadelesi" (الصمود المقاوم: تجمعات فلسطينية في مواجهة البيئة) adlı bir kitap yayımladım; bu çalışma da benzer bir yöntemle saha araştırmaları, röportajlar ve belgeleme temelinde hazırlanmıştı.

Ne yazık ki, Batı Şeria'nın farklı bölgelerinde -kuzeydeki Ürdün Vadisi'nde Vadi el-Mâlih, güneyde Masafer Yatta ve Ramallah ile Eriha arasındaki Vadi el-Sik ve el-Ma'arcat gibi- belgelemiş olduğum bazı topluluklar, 7 Ekim'den bu yana

zorla yerlerinden edildi. Çalışmalarımnda yer verdiğim hikâyeler, bugün onların direncinin ve silinmeye karşı süregelen mücadelenin dokunaklı birer hatırasına dönüştü.

Bu durum, belgeleme çabalarımızın aciliyetini bir kez daha gözler önüne seriyor. Aynı zamanda, gazetecilik faaliyetlerimizin yalnızca haber yapmakla sınırlı kalmayıp, titiz bir araştırma ve analiz temeline dayanması gerektiğini de ortaya koyuyor. Çünkü bizim işimiz, topraklarımızın tarihini çarpıtarak, sahte kutsal metin anlatılarıyla bu gaspları meşrulaştırmaya çalışan sömürgeci anlatıya karşı bir karşı gerçek bir anlatı inşa etmektir.

Hikâyelere Hayat Vermek

Ancak belki de çalışmalarımızın en kritik yönü, bu hikâyelere can vermek, onları direnişin anlatıları haline dönüştürmektir. Saha çalışmalarımızdan, sosyal medyadan ve canlı yayınlardan derlediğimiz tanıklıklar, tozlu arşivlerin karanlık raflarında unutulmaya terk edilmemelidir. Onları yaşatmalı, yeniden hayata döndürmeliyiz. Çünkü bu hikâyeler, halkımızın ve ulusumuzun hayatta kalmasıyla doğrudan bağlantılıdır. Umudu ve direnişi taşırlar. Kalıcı bir azim ve mücadele ruhunun da taşıyıcılarıdır.

Gazze’li şair Rifat el-Arir,³⁹ ünlü şiirinde bu çabanın özünü şu dizelerle anlatmıştı:

³⁹ Rifat el-Arir, 8 Aralık Cuma günü İsrail’in bir hava saldırısında hayatını kaybetti. Gazze’de, hikâyelerini dünyaya İngilizce yazarak anlatmayı seçen genç bir yazardı. Gazze’den yazarları, yurtdışındaki fikir adamlarıyla buluşturarak deneyimlerini kaleme almalarına yardımcı olan “We Are Not Numbers” (Biz Sadece Sayı Değiliz) projesinin kurucularındandı. Aynı zamanda Gazze İslam Üniversitesi’nde İngiliz edebiyatı profesörüyü.

Eğer ölmem kaçınılmazsa,
Sen yaşamalısın,
Benim hikâyemi anlatmak için.
Eşyalarımı sat,
Bir parça kumaş ve iplik al,
Bembeyaz olsun, kuyruğu uzun olsun.
Belki bir gün, Gazze'nin bir köşesinde bir çocuk
Göge bakarken,
Ansızın giden,
Kimseye, hatta kendi bedenine bile veda edemeyen
Babasını beklerken
Senin ellerinle yaptığın uçurtmayı görecek.
Yükseklere süzülen o uçurtmayı izlerken
Bir an için bile olsa
Orada bir meleğin
Aşkı geri getirdiğini düşünecek.
Eğer ölmem gerekirse,
Ölümüm umut taşıсын,
Bir hikâyeye dönüşsün.

إذا كان لا بدّ أن أموت
فلا بدّ أن تعيش أنت
لتروي حكايتي
لتبيع أشياءي
وتشتري قطعة قماش
وخيوطاً
(فلتكن بيضاء بذيّل طويل)
كي يبصر طفل في مكان ما من غرّة
وهو يحدّق في السماء
منتظراً أباه الذي رحل فجأة
دون أن يوّدع أحداً
ولا حتى لحمه

أَوْ ذَاتِهِ
يَبْصُرُ الطَّائِرَةُ الْوَرَقِيَّةُ
طَائِرَتِي الْوَرَقِيَّةُ الَّتِي صَنَعْتَهَا أَنْتَ
تَحَلَّقْ فِي الْأَعَالِي
وَيُظَنَّ لِلْحِظَّةِ أَنَّ هُنَاكَ مَلَكَ
يُعْبَدُ الْحُبَّ
إِذَا كَانَ لَا بَدَأَ أَنْ أَمُوتَ
فَلْيَأْتِ مَوْتِي بِالْأَمَلِ
فَلْيَصْبِحْ حِكَايَةً

İşte, bu savaş yılı boyunca tam da bunu yapmaya çalıştık.

Onlarca hikâyeyi ve tanıklığı etkileyici anlatılara ve performanslara dönüştürdük. Filistin'in Batı Şeria'sında ve Arap dünyasının farklı yerlerinde hikâye anlatıcılarının sesiyle bu hikâyeleri yaşattık. Bu anlatıcılığın merkezinde, Gazze'nin çektiği acılar ve sömürgeci barbarlık karşısındaki kutlu Gazze direnişi yer aldı. Üstelik bazı anlatı örneklerinde, 1948'de Amman ve Bağdat'ta evlerinden edilip Gazze'ye sığınan mültecilerin tanıklıklarına da yer verildi.

2024 Şubat ayında Amman'da sahnelediğimiz "Uç, Ey Kuş" başlıklı performansı, Gazze'den şehitlerin hikâyelerini ve İsrail katliamlarında hayatını kaybedenlerin tanıklıklarını okuyarak gerçekleştirdik.

Bu adımı bir adım daha ileriye taşıdık. Üyesi olduğumuz Hikaye Ağı (Ürdün, Mısır, Filistin) ile birlikte bu anlatıları hikâye anlatıcılığı atölyelerimize dahil ettik. Gazze'deki Filistinlilerin yaşanmış acıları ve direnişi üzerine kurulu bu çağdaş hikâyeler, geleneksel halk hikâyelerine güçlü bir alternatif sundu. Umut ve direniş mesajını taşıyan bu anlatılar, Arap izleyicilerle derin bir bağ kurdu.

Ramallah'ta "Benim Hikâyem" ve Amman'da "Hikâye Anlatma Sanatı" başlıklı atölyelerimizde, farklı toplumsal kesimlerden katılımcılara bu hayatta kalma ve direniş hikâyelerini paylaşma gücü verdik.

Yok Oluşa Karşı Mirasımızı Korumak

İsrail'in Filistin kimliğini ve tarihini silme yönündeki sistematik girişimleri -kültürel kurumların, kütüphanelerin, arşivlerin, arkeolojik alanların yok edilmesi, entelektüellerin, akademisyenlerin ve toplum liderlerinin hedef alınması- karşısında yürüttüğümüz bu çalışma, daha da hayati bir önem kazandı.

Arşivlerimizi yalnızca bilgi depoları olarak değil, tarihimizin ve mirasımızın yaşayan tanıkları olarak görmeliyiz. Malumdur ki anlatılmayan tarih çoğu zaman unutulur. Bu bilinçle, tutuklu Musa el-Şeyh'in Güneş Dağdan Doğar başlıklı anılarından, Ali Saat'ın kişisel mektup arşivinden, aile albümlerinden çıkan fotoğraflar ve belgelerden esinlenerek sahne performansları hazırladım. Amman ve Ramallah'ta sahnelenen bu gösterimler, bu tarihsel kırıntılara yeniden hayat üfleyerek, kolektif hafızamızın diri kalmasını sağlıyor.

Akıntıya Karşı Yüzmek

Öldürmeler, zulümler, yasaklar ve tutuklamalar... Filistin'de medya ve kültür alanında çalışan herkesin gerçeği bu. İsrail, Filistin halkının sesini kısmak, kendi işlediği suçların ve vahşetin görüntülerini bastırmak için durmaksızın çalışıyor. Gazze'de gazetecilerin hedef alınarak öldürülmesi, Al

Jazeera'nin Kudüs ve Ramallah bürolarının kapatılması, Batı Şeria'da gazeteci ve aktivistlerin tutuklanması... Bunların tümü, hikâyenin kontrolünü ele geçirmek ve İsrail'i uluslararası hesap vermekten korumak amacıyla yürütülen sistematik bir kampanyanın parçalarıdır.

Bu baskı ortamı, biz kültür emekçilerini ve hikâye anlatıcılarını, akıntıya karşı yüzmeye mecbur bırakıyor. Ön cephede mücadele eden meslektaşlarımızla omuz omuza durmalı, onların çalışmalarını çoğaltmalı, onların çektikleri görüntüleri, söyledikleri sözleri güçlü sanatsal ifadelerle dönüştürmeliyiz. Medyanın, sanatın ve her türlü ifade biçiminin bütün imkânlarını kullanarak bu hikâyeleri daha geniş kitlelere ulaştırmalıyız. Ancak bu şekilde, hakikat uğruna en ağır bedeli ödeyenlerin fedakârlığını layığıyla onurlandırabiliriz.

Bu, büyüyen ve giderek daha da ağırlaşan bir savaşta benim yükümlülüğüm haline geldi. Her geçen gün artan acılar, kayıplar ve ortak sorumluluğumuz karşısında, ben de bu sorumluluğun bir parçası olduğumu daha da derinden hissettim.

Bu bir yıllık belgelemeyle birlikte, yürüttüğüm çalışmaları bazı konferanslarda da paylaşma fırsatı buldum. Filistin Düşünüyor (فلسطين تفكر) başlıklı konferansta, "Filistin'de Popüler Kültür ve Düşünme Biçimleri" başlıklı bir tebliğ sundum. Ayrıca Beytüllahim'de düzenlenen İkinci Uluslararası Konferans olan "Filistin Arkeolojisi ve Kültürel Mirası: Mirasımızı İstiladan ve Yok Oluştan Korumaya Doğru" toplantısına katıldım ve burada da "Gazze Mutfağı: Gıda Kültürü, Hafızanın Korunması ve Ulusal Kimliğin İnşasındaki

Rolü" başlıklı bir bildiri sundum. Her iki çalışma da, savaş süresince topladığım tanıklılıklara, bire bir gözlemlerime ve alan çalışmalarına dayalıydı.

Sonuç olarak; bu barbar savaş, tüm acıları, kayıpları ve yıkımıyla, bana mücadelemizin haklılığını ve kaçınılmazlığını yeniden hatırlattı. Bu süreç, işgale karşı verdiğimiz mücadelenin yalnızca bir hak değil, aynı zamanda bir varoluş meselesi olduğunu bana bir kez daha gösterdi. Bizim bu topraklarda var olmamız, İsrail işgalinin kurduğu bu sömürgeci, ayrımcı ve zalim yapının ortadan kaldırılmasına bağlıdır. Evet, şu an önümüzde duran en acil mesele, Gazze'deki bu vahşeti durdurmak, masum sivillerin katledilmesini engellemektir. Fakat biz Filistinliler için mesele yalnızca bugünkü savaşın sona erdirilmesi değildir; bizim yüzümüz, işgalden ve sömürgeci tamamen kurtulmuş bir geleceğe, işgalin olmadığı, toprağımızın ve bölgemizin hak ettiği barış, güvenlik ve refahı yaşayacağı bir güne dönüktür.

İnsanlığa Yönelik Bir Saldırı: Filistin'de Bir Gazetecinin Tanıklığı

Emîr Ebû Aram

Emîr Ebû Aram

Bağımsız bir Filistinli gazeteci olan Emîr Ebû Aram, Batı Şeria'da yaşıyor. 7 Ekim'in ardından gazetecilere ve medya mensuplarına yönelik uygulanan geniş çaplı baskınların parçası olarak, onun da Ramallah'taki evine baskın düzenlendi ve Emîr Ebû Aram gözaltına alındı, Mayıs 2024'ün başlarında serbest bırakıldı.

İnsanlığa Yönelik Bir Saldırı: Filistin’de Bir Gazetecinin Tanıklığı

Emîr Ebû Aram

2015 yılının Ekim ayında Kudüs İntifadası başladığında, gazetecilik kariyerimin henüz ilk televizyon haberini hazırlıyordum. Yeni mezun bir gazeteci olarak hazırladığım bu haber, öğrenci hareketlerinin işgale karşı direnişini konu alıyordu. Çekimler sırasında İsrail ordusunun saldırısına uğradık. Elimizdeki basın kartları bizi korumaya yetmedi, protestocularla birlikte biz de gaz bombaları arasında kaçmak zorunda kaldık. Bu, Filistin’de gazeteciliğin gerçekleriyle ilk yüzleşmemdi. Burada gazetecilik yapmak, işgalin gözünde terörizmle eşdeğerti, haber yapmak, bir tür direniş sayılıyordu.

Tam iki yıl sonra, 3 Ekim 2017’nin şafak vakti, evimin kapısının patlatılmasıyla uykumdan uyandım. İsrail askerleri saniyeler içinde yatak odama girip beni yatağımdan kaldırıp sürüklediler. Beni dövdüler, itip kakarak küfürler savurdular, sanki büyük bir zafer kazanmış gibi beni gözaltına aldılar. Oysa ben sadece bir gazeteci dim, sivil bir vatandaşım.

Böylece ilk hukuksuz ve haksız tutukluluğum başlamış oldu ve bu süreç iki ay sürdü. Yaklaşık yirmi sorgu oturumuna ve duruşmaya girdim. Sunuculuğunu yaptığım televizyon programının bölümlerini didik didik ettiler, her sözümü

bağlamından koparıp çarpıtarak hakkımda suç isnat etmeye çalıştılar. “Şehit” ve “tutsak” gibi kelimeleri cımbızla çekerek hakkımda ‘kışkırtıcılık’ suçlamaları uydurdular. Şehit aileleriyle, ev ve topraklarına el konulan Filistinlilerle yaptığım röportajlar bile aleyhime delil olarak sunuldu.

Kasım ayının sonlarında mahkeme, duruşmalar devam ederken tahliyeme karar verdi. Yedi ay süren yargı sürecinin ardından kışkırtıcılıkla suçlandım, para cezası ve bir yıllık ertelenmiş hapis cezasına çarptırıldım.

Yaşadığım travma ve aşagılanmaya rağmen bu süreci neredeyse arkamda bırakmayı başarmıştım. Safça, gazeteci kimliğimin bana bir miktar koruma sağlayacağına, uluslararası toplumun destek vereceğine ya da İsrail’in gazetecilere yönelik sistematik saldırılarının geniş çapta kınanacağına inanmıştım. Ama hayatımın o bölümü kapandı sandığım anda, işgal güçleri yeniden kapımı kırarak beni bir kez daha alıp götürdü.

Yedi yıl sonra, Ekim ayında İsrail Filistin’e karşı topyekûn savaş başlattığında, biz de kapsamlı yayınlarımıza başladık. Sahada saatlerce, kimi zaman 20 saate varan vardiyalarla protestoları, gelişmeleri ve çatışmaları belgeledik. Yerel ve uluslararası medya kuruluşlarıyla birlikte çalıştık.

Ancak bu çatışmalar sırasında her zamanki gibi taciz edildik ve çalışmalarımız engellendi. Birkaç defa doğrudan hedef alındık. İsrail güçleri bize gerçek mermi ve gaz bombalarıyla saldırdı, bunların bir kısmı dronlardan doğrudan üzerimize fırlatıldı.

Çalışmalarıma devam ettim, hem sahada hem de haber takibinde görev alıyordum. Ta ki 5 Kasım sabahının ilk saatlerine kadar. İsrail güçleri evime baskın düzenledi ve beni gözaltına aldı. Altı aylık bir hapis cezasına çarptırıldım. O karanlık aylar, dakikaların, saatlerin ve günlerin hiç bitmediği o süreç, hayatımın en zor ve en acımasız dönemiydi.

Filistinlilerin İnsanlıktan Çıkarılması: Bir Gazetecinin Yaşadıkları

Evime yapılan baskından sadece birkaç dakika sonra ellerim kelepçelendi, gözlerim bağlandı. Askerlere, yatağında huzurla uyuyan üç küçük çocuğuma veda edebilmek için yalvardım. Ama bunu reddettiler, beni sürükleyerek dışarı çıkardılar. Bir askerî yetkili yaklaşıp gözaltımı ve gazetecilik faaliyetlerimin askıya alındığını bildirdi. Göz bağımı kısa süreliğine açtı, ellerini havaya kaldırarak şu sözleri söyledi: “Bugünden itibaren gazetecilik yok.”

Askerler beni yakınlardaki bir askerî üsse götürdü ve hızla sorguya aldılar. Sorgunun odağında medya çalışmalarım vardı, protestoları ve gösterileri görüntüleyerek “şiddeti körüklemekle” suçlandım. Ben de diğer Filistinli, yabancı ve hatta İsrailli meslektaşlarım gibi yalnızca işimi yaptığımı söyledim. Ancak sözüm kesildi. Subay şu sözleri söyledi: “Şimdi cezaevine gidiyorsun. Orada gazetecilik işini bir kez daha düşünme fırsatın olacak.”

Bir askerî otobüsün zeminine fırlatıldım. Otobüs, askerlerle doluydu ve ben doğrudan ayaklarının dibine düştüm. Orada hemen hem sözlü hem de fiziksel tacize başladılar. İçlerinden biri, kulağıma küçük bir cisim sokmaya çalıştı, sanki kasıtlı

olarak zarar vermek istiyordu. Daha en başından, tamamen insanlıktan çıkarıldığımı hissettim. Bedenim, diledikleri gibi ihlal edebilecekleri bir nesneye dönüşmüştü. Bu ifadeyi hafife alarak kullanmıyorum. İşgal güçleri nasıl topraklarımıza el koyuyorsa, bedenlerimize de öylece “el koyuyor” onu sorgusuz sualsiz şiddetin nesnesi hâline getiriyordu.

Medyanın sıkça Gazze’deki İsrail uygulamalarını tanımlamak için kullandığı “insanlıktan çıkarma” ifadesi, işgal altındaki Filistinliler için yaygın ve günlük bir gerçekliktir. Bir İsrail askeri için Filistinli bir bedenin hiçbir değeri yoktur. Bu beden onların gözünde, ya üzerinde otorite kuracakları ya da ortadan kaldırılması gereken bir cisimdir. Bu “el koyulma” ve insanlık dışına itilme hissi, özellikle 7 Ekim’den bu yana yaşanan gözaltı deneyiminin tam merkezinde yer alıyor. Bu benim yaşadığım gerçektir ve şu anda İsrail hapishanelerinde çürüyen binlerce Filistinlinin de gerçeğidir.

Yaklaşık bir saatten kısa bir sürede otobüs, bir askerî kampa ulaştı. Ben ve bir diğer tutuklu otobüsten sürüklenerek indirildik, gözlerimiz bağlı, ellerimiz plastik kelepçelerle bağlıydı. Kavurucu güneşin altında yere fırlatıldık. Kamptan geçen her asker ve yerleşimci tarafından üzerimize hakaret ve küfürler yağdırıldı. Bu işkence yaklaşık sekiz saat sürdü, ardından El-Halil’in kuzeyinde yer alan Etzion gözaltı merkezine sevk edildik.

Etzion’a vardığımızda, gözaltına alınmamın üzerinden neredeyse 12 saat geçmişti. Bu süre zarfında ne bir lokma yemek yedim ne de bir yudum su içtim. Tuvalete gitmemize izin verilmediği gibi, konuşmamız veya duruşumuzu düzeltmemiz dahi yasaktı. Bu saatler tarifsiz bir işkenceydi, ama bu, sadece başlangıçtı.

Gözaltı merkezi, İsrail Cezaevi İdaresi'ne bağlı hapishanelere sevk edilmeden önce tutukluların geçici olarak tutulduğu bir yerdi. Bizi ellerimiz bağlı bir şekilde, açık bir avlunun zeminine fırlattılar. Etrafta yankılanan sesler, içerideki tutukluların vahşice dövüldüğünü haber veriyordu. Cehennemin kapısında duruyormuşum gibi hissettim, az sonra sıra bana da gelecek, benim çığlıklarım da bu acı korosuna karışacaktı.

Beni üst aramasının yapılacağı sorgu odasına götürdüler. Kişisel bilgilerimi ayrıntılı şekilde kaydettiler ve evde gözaltına alındığım sırada ele geçirdikleri cep telefonuma el koydular.

Daha sonra gözaltı bölümüne aktarılırken üzeri kanlar içinde olan genç bir adam gördüm. Üzerindeki beyaz iç çamaşırları kırmızıya dönmüştü. Gardiyanlar onu döverek sırayla “işlerini” yapıyorlardı.

O kampta üç gün geçirdim ve verilen iğrenç yiyecekleri mideme indiremedim. Gardiyanlar, artık yemekleri getirip 70'ten fazla tutuklunun önüne, doğrudan yere döküyorlardı. Sadece tamamen tükenmemek için, zorunluluktan bir şeyler yedik. Yiyecekler görünüşüyle, kokusuyla ve tadıyla, her yönüyle tiksinti vericiydi. Bu üç gün boyunca değişmeyen tek şey, dayak, hakaret ve çığlıklardı. Akşam olunca gardiyanlar bölüme girip bağırıp çağırarak küfürler savururlardı. Tutukluların hücrelerinden sürüklenerek çıkarılıp dövüldüğüne tanık oldum. Bir seferinde bir kadın asker de bu saldırıya katıldı, copla hücre kapılarına vurarak uyumamıza engel oldu ve hakaretler yağdırdı.

Ofer Hapishanesi'ne nakledileceğimiz sabah, bir kez daha aşağılayıcı bir üst aramasına maruz bırakıldık. Buna fiziksel

ve sözlü şiddet eşlik etti. Ardından "posta" denen, penceresiz, demir koltuklarla donatılmış bir nakil aracına bindirildik. Bu araç, mahkûmların saatlerce elleri bağlı şekilde tutulduğu, adeta hareketli bir mezardı.

Ofer'e vardığımızda da şiddet devam etti. Gardiyanlar tarafından dövüldük, kelepçeler o kadar sıkıydı ki ellerimiz günlerce şiş kaldı. Bir kez daha soyularak arandık ve kıyafetlerimize el konuldu. Yerine, bir pantolon ve bir gömlektten oluşan kahverengi hapishane üniforması verildi. Bu altı aylık tutukluluğum boyunca bu kıyafetleri değiştirmeme hiç izin verilmedi. Kıyafetler gece-gündüz üzerimdeydi. Yalnızca birkaç kez yıkama fırsatım oldu.

Bu, yaşadığımız diğer işkence türleriyle kıyaslandığında önemsiz bir ihlal gibi görünebilir, ancak etkisi son derece derindi. Sürekli hissedilen pislik duygusu, dinlenmeyi imkânsız hâle getiriyor, hem fiziksel hem de psikolojik rahatsızlığa yol açıyordu. Bu aşağılanmaya zorla alıştırılmak ise en ürkütücü olanıydı.

İsraililer, onurumuzun insanlığımızın merkezinde yer aldığını çok iyi biliyor. İzzetimiz ve şerefimiz bizim için kutsal bir değer. Bu yüzden hem hapishane duvarları içinde hem de dışında yürüttükleri tüm baskılar, ruhumuzu ezmek, bizi bu temel insanî değerlerden vazgeçmeye zorlamak için tasarlandı. Fakat onların bu vahşeti, yalnızca cehaletlerini ve çaresizliklerini açığa vuruyor. Bizi yok etmeye yönelik bu bitmeyen çabanın kökleri, derin bir korkuya dayanıyor. Korkuları, onurumuza ve toprağımıza duyduğumuz sarsılmaz bağlılıkla sonunda galip geleceğimizi bilmeleridir.

2023 yılının Ekim ortasından itibaren, hapishane idaresi yeni cezâî uygulamaları devreye soktu. Tüm elektrikli cihazlara, yiyeceklere, battaniyelere ve yedek kıyafetlere el konuldu. Her mahkûma yalnızca bir pantolon, bir gömlek ve tek bir iç çamaşırı bırakıldı.

Ofer Hapishanesi'ne ilk girdiğimde, kliniğe götürölüp tartıldım. Bu, bir daha asla göremeyeceğim bir yerdi, çünkü tedavi hakkım engellendi. Nihayet Mayıs 2024 başında serbest bırakıldığımda, açlık ve uykusuzluktan dolayı 32 kilo kaybetmiş durumdaydım.

Her gün, insani ihtiyaçları karşılamaktan çok uzak, son derece yetersiz miktarda yiyecek veriliyordu. Bu sözde öğün; 50 gram yoğurt ya da labne, biraz ekmek, üç kaşık pirinç, bir haşlanmış yumurta ve az miktarda sebze veya baklagilden oluşuyordu. Bu açlık rejimi, hızlı kilo kaybına, bayılma ataklarına ve sürekli bitkinliğe yol açtı. Bütün mahkûmların ortak deneyimiydi bu.

Tutuklanmamın üzerinden bir hafta geçmişti ki polis karakolunda sorguya çağırıldım, bana bir iddianame sunulacaktı. Ancak sorguda bana hiçbir soru sorulmadı. Sorgucu sadece bağırdı, küfretti ve kasten beni küçük düşürdü. Önüme, içinde önceden “hayır” cevabı işaretlenmiş onlarca sorunun bulunduğu bir belge koydu ve imzalamamı istedi. Eğer imzalamazsam, kendisinin benim adıma imzalayacağını söyledi. Sorular geneldi, bazıları gazetecilik faaliyetlerime ve sosyal medya hesaplarıma dairdi.

Aynı gece, hapishaneye geri döndükten sonra, video konferans yoluyla bir hakimin karşısına çıkarıldım. Hâkim

tutukluluğumun uzatılmasına karar verdi, ancak bu sürenin ne kadar olduğunu o an öğrenemedim. Avukatım sonradan, bunun idari gözaltı kararının bir ön hazırlığı olduğunu bildirdi.

19 Kasım'da hücremden alındım. Aralarında benim de bulunduğum gözleri bağlı 70'ten fazla mahkûm, zincirlenmiş bir halde "posta" aracına doldurulduk. Nereye götürüldüğümüzü bilmiyorduk. Ardından yaşadıklarım, hayatımın en dehşet verici deneyimi oldu.

Yolculuk boyunca defalarca ve vahşice dövüldüm. Bir ara beş başka mahkûmla birlikte aracın hava almayan dar bir bölümüne tıkıldım. Neredeyse oksijensizlikten boğulacaktık. Başka bir dayak sırasında, sırtıma demir bir çubukla vuruldu. Bu darbenin acısı, aradan on ay geçmesine rağmen hâlâ devam ediyor.

Daha sonra bir başka sorguya alındım, odak noktaları yine gazetecilik faaliyetlerimdi. Yöntemlerimi, irtibatta olduğum kişileri, her şeyi sordular. Ben de dürüstçe yanıtladım, zaten kamuya açık bilgilerdi bunlar. Ama kısa sürede anladım ki tutuklanmamın ardında gerçek bir sebep ya da meşru bir suçlama yoktu. Asıl gerekçe, süren savaştı. Gerçekleri haberleştirmemi istemiyorlardı.

Bu açık çifte standardı sorguladım. İsraili gazeteciler serbestçe çalışabiliyor, orduyla birlikte cephede haber yapabiliyorlardı. Yabancı gazeteciler, İsrail ordusunun Gazze'deki operasyonlarına eşlik ediyor, askerlerin koruması altında görev yapıyorlardı. Peki neden ben -uluslararası basın kimliğine sahip bir Filistinli gazeteci olarak- bu haktan mahrum bırakılıyordum? Neden hapse atılıyor, mesleğimi yapmam

yapamıyordum? Yine hiçbir net yanıt verilmedi. Açıkça görölüyordu ki tutuklanmam bir misillemeydi, Filistinli gazetecileri sindirmeyi ve sesimizi susturmayı amaçlayan bir gözdağıydı.

Aynı gün, İsrail mahkemesi hakkımda altı aylık idari tutukluluk kararı çıkardı. Gerekçe her zamanki gibiydi: “bölge güvenliğini tehdit”. Bu, Filistinlilerin keyfi biçimde hapsedilmesini meşrulaştırmak için kullanılan, her derde deva bir bahanedir. Hakkımızda herhangi bir suçlama ileri sürölmez, herhangi bir delil sunulmaz, hukuki bir süreç işletilmez. Askerî otoritenin keyfiyle, hiçbir denetim olmaksızın cezaevine atılırız.

On gün sonra, başka bir mahkeme duruşmasında hâkimle -bir İsrail askerî subayıyla- konuşma talebinde bulundum. Neden tutuklandığımı sordum. Neden ailemle birlikte olmak, mesleğimi icra etmek gibi uluslararası hukuk tarafından tanınan haklarımın elimden alındığını sordum. Daha da ötesi, benim sağladığım görüntüler şu anda Gazze’de İsrail ordusunun korumasında çalışan yabancı medya kuruluşlarında yayımlanıyordu. Benim tek suçum Filistinli olmak mıydı? Uluslararası basın kartına sahip olmama rağmen, yabancı meslektaşlarımla aynı haklara sahip olamamamın gerekçesi sadece bu muydu?

Bu karşılaştırmalar, öfke ve hayal kırıklığımı daha da derinleştirdi. Bu toprakların yerli halkı biziz. Mesleğimiz ya da inancımız ne olursa olsun, özgür ve onurlu bir yaşam sürme hakkına sahibiz. Biz ve çocuklarımız, işgalin boğmadığı bir hayatı özlüyoruz.

Mahkeme, tutukluluğumu altı aydan üç aya indirdi. Ancak bu üç ay dolmadan önce, İsrail'in en yüksek yargı mercii olan Yüksek Mahkeme, bu kararı bozdu ve tutukluluğumu yeniden uzattı. Sonuç olarak, toplamda altı ay boyunca cezaevinde tutulmuş oldum.

Tutukluluğum boyunca sürekli olarak taciz ve cezalandırma uygulamalarına maruz kaldım. Birçok kez hücre hapsine alındım. Sadece yanımda bulunan, diğer mahkûmların ailelerine ait iletişim bilgilerinden oluşan bir liste yüzünden hücreden hücreye sürüldüm. Bu listeyi avukatıma vermek istemiştım, böylece ailelere yakınlarının sağlık durumu hakkında bilgi verebilirdi. Çünkü ailemizle iletişim kurmamız tamamen yasaklanmıştı, avukat ziyaretleri ise elimizdeki tek yaşam hattıydı. Altı aylık tutukluluğum boyunca yalnızca üç defa avukatımla görüşmeme izin verildi. Bu da aylar boyunca eşimden, çocuklarımdan, annemden, babamdan ve kardeşlerimden tamamen koparılmam anlamına geliyordu. O günlerde içim, tarıfsız bir belirsizlik ve sevdiklerimin güvenliği için duyduğum korkuyla doluydu. Pek çok mahkûm, bu sınırlı ziyaret hakkından bile tamamen mahrum bırakılmıştı.

2024 Ramazan'ının üçüncü Cuma'sında, sabahın erken saatlerinde bağrışlar ve kapı gürültüleriyle uyandık. Baskı birimi hücremizi bastı ve mahkûmlara saldırmaya başladı. Özellikle benim kaldığım hücre hedef alınmıştı. İçeriye eğitimli bir saldırı köpeğini saldılar. Köpek doğrudan üzerime atıldı, beni ısırarak parçaladı. Kaburgalarımda günlerce süren, dayanılmaz ağrıları bırakan morlukları oluştu. Köpeğin saldırısından sonra gardiyanlar içeri girip bizleri acımasızca dövmeye başladı. Battaniyelerimizi topladılar ve banyoya fırlattılar. Bu uygulamalar, dar hücrelerimizde baskıyı artırmak

için başvurdukları stratejilerdi. 11 başka mahkûmla birlikte kaldığım hücre yalnızca 35 metrekareydi ve bu alan banyoyu da içeriyordu. Tüm zamanımızı, yemeğimizi, uykumuzu, her anımızı bu daracık ve boğucu alanda geçiriyorduk.

Cezamı tamamladıktan sonra, nihayet 2024 yılının Mayıs ayı başında serbest bırakıldım. Uzun ayların ardından aileme ilk kez yeniden sarılabildim. Bu duygusal kavuşma anına ait videolar geniş çapta paylaşıldı. Bunlar, haksız ve hukuksuz bir tutukluluğun ardından eve dönüşümün taşıdığı sevinç ve acıyı tüm açıklığıyla gözler önüne seriyordu.

Ben özgürlüğüme kavuşmuş olsam da ardımda hâlâ cezaevinde tutulan çok sayıda gazeteci meslektaşımı bıraktım. Zamanla bazıları serbest kalsa da yerlerini hemen yeni gözaltılar doldurdu. İsrail hâlen onlarca gazeteciyi hapiste tutuyor; çoğu, ya idari tutukluluk rejimi altında ya da yalnızca mesleki görevlerini icra ettikleri için “kışkırtıcılık” suçlamasıyla yargılanıyor.

Bu tanıklığı, Al Jazeera Medya Enstitüsü’nün yayımladığı Gazetecilik İncelemesi dergisi adına kaleme almak, eski yaraları yeniden açtı. O karanlık döneme dair anılar tekrar su yüzüne çıktı. Bazılarını, özellikle de yazıya dökmeye dayanamayacak kadar acı verenleri, bilerek atladım.

Ancak bu deneyim, Filistin gazeteciliğinin içinde bulunduğu koşullara dair derin soruları da beraberinde getirdi. Bizler sürekli bir tehdit ve yıldırma altında çalışıyoruz. Halkımızın onlarca yıldır maruz kaldığı devlet destekli terörün aynısını yaşıyoruz. Bu baskı, 7 Ekim’den bu yana benzeri görülmemiş bir vahşet seviyesine ulaştı.

Dokuz yıllık gazetecilik hayatım boyunca defalarca ölümden ve ağır yaralanmaktan kıl payı kurtuldum. Meslektaşlarımla birlikte, protestolar, baskınlar ve çatışmalar sırasında defalarca İsrail güçlerinin hedefi olduk, üzerimize ateş açıldı. Zorla yerlerinden edilen Filistinli topluluklara ulaşmamızı engellemeye çalışan işgalciler tarafından hem sözlü tacize maruz kaldık hem de fiziksel saldırıya uğradık. Tüm bu tehlikelere rağmen uzun yollar katettik, olay mahallerine ulaşabilmek için çoğu zaman zorlu ve tehlikeli rotalar izledik. Kavurucu sıcak altında Ürdün Vadisi boyunca yürüdüğüm bir günü hatırlıyorum. Zorlu arazilerde ilerleyerek, yapayalnız bir halde umut bekleyen çocuklara ve yaşlılara ulaşmaya gayret ediyordum. Oradaki insanlar, işgal altındaki Filistin’de sistematik olarak ihlal edilen insan haklarını dünyaya gösterecek bir ses, bir umut ışığı arıyordu.

Bu yolculuk hem zahmetli hem de acı dolu oldu. Ama binlerce Filistinlinin hikâyesini anlatmayı başardık, onların mücadelesini dünyaya duyurduk, seslerini güçlendirdik. Ve hâlâ binlercesi, birilerinin onların hikâyesini anlatmasını, dünyanın hâlâ dinlediğini ve İsrail’in galip gelemeyeceğinin hatırlatılmasını bekliyor. Çünkü Filistin anlatısı, hakikat ve adaletle dokunmuş bir anlatıdır ve sonunda galip gelecek olan da bu anlatı olacaktır.

AL JAZEERA
MEDIA INSTITUTE

AJMIInstitute

+974 44897666

institute@aljazeera.net

<http://institute.aljazeera.net/>